

Fångvårdskongressen i Washington år 1910.

Den senaste internationella fångvårdskongressen sammanträdde i Washington den 2. sistlidna Oktober, sedan dessförinnan de officiella delegerade på inbjudan och bekostnad af Nordamerikas Förenta stater företagit en rundresa genom delar af landet för att studera fångvårdsanstalter och andra sociala inrättningar därstädes.

Hvilken betydelse förhandlingarna vid själfva kongressen må ägt, har dock denna rundresa varit af än större intresse, då därunder tillfälle erbjudits att erhålla en ganska mångsidig inblick i amerikanska förhållanden och åskådningssätt inom de områden, som särskildt utgöra föremålet för fångvårds mannens och kriminalistens studier. Förutsättningarna äro i det unga, af tradition oberoende Amerika helt andra än i de gamla europeiska kulturstaterna. Därför mötas öfverallt idéer, som icke kunnat uppväxa i eller lämpa sig för jordmånen på denna sidan Atlanten och som verka på oss främmande. De kunna möjligen vara ypperliga i sig själfva utan att låta sig inpassas i våra former. De kunna vara teoretiskt goda, utan att ens det amerikanska hemlandet mäktat omsätta dem i praktiken på ett tilfredsställande sätt.

Jag förutskickar denna erinran till förekommande af den möjliga missuppfattningen att då mina iakttagelser föranledt kritik, denna vore riktad mot den inre kärnan och andan af de amerikanska sociala sträfvandena i fråga

om brottslingarnas behandling. Dessa sträfvanden äro värda beundran och inge en säker förvissning, att när tiden fått medföra mognad, det unga landet skall kunna uppvisa ett genomfördt fångvårdssystem, som blir värdt att efterlikna.

Jag vill här lämna en kortfattad öfversikt öfver de nuvarande förhållandena, sådana de telt sig för min uppfattning, börjande från den brottsliga och vilsekomna ungdomen samt följande förbrytaren genom rannsakningshäktet till straffängelset eller förbättringsanstalten ut i den vilkorliga friheten.

I.

Anstalter för minderåriga förbrytare.

För ett antal år tillbaka öppnades i de Amerikanska storstäderna några behjärtade mäns ögon för det sorgliga faktum, att barn, små gossar och flickor, som gjort sig skyldiga till öfverträdelse af lag eller polisförordning, i likhet med vuxna förbrytare kunde häktas och sättas vid deras sida under afvaktan å domstolsförhandlingen samt vid denna förhandling ställas inför oförstående domare under samma former, som den mogne brottslingen. Man insåg, att ett annat lillvägagångssätt måste väljas i fråga om barnet och den unge; och så uppkommo de s. k. barn- och ungdoms-domstolarna. Lagar utfärdades mot de minderåriges intagande i de vanliga häktena och inställande inför de vanliga domstolsafdelingarna. Barnen skulle i afbidan på rättegångsförhandlingen förvaras i särskilda hem eller arrestrum, och särskilda domare skulle betros med handläggningen af deras mål. Öfverträdelserna skulle i regel icke följas af straff utan af uppfostringsåtgärder. Man må betänka, att i Förenta Staterna ett barn anses hafva uppnått straffbarhetsåldern redan vid 7 à 10 år!

Jag kommer att här nedan yttra mig om de amerikanska rannsakningsfängelsernas bedröfliga tillstånd. Att tänka sig minderåriga, små gossar och flickor af nyssnämnda ålder, för

obetydliga förseelser eller verkliga missgärningar inkastade i dessa häkten bland gamla förhårdade brottslingar i okontrollerad samvaro är något upprörande. Så har emellertid i Förenta staterna skett och sker ännu på de flesta håll. Endast i de jämförelsevis få städer, där barndomstolar införts, torde detta förfärliga förhållande hafva upphört, åtminstone i det väsendtliga.

Huruvida dessa domstolars inrättande och sättet för deras verksamhet må anses såsom den bästa utvägen till det ondas botande är emellertid enligt min åsikt tvifvelaktigt. För de länder, där den orättfärdigt tidiga straffbarhetsåldern bibehålles, är idén god under förutsättning, att den kunde på ett idealiskt sätt genomföras. Men hvad jag därom iakttog bibringade mig den uppfattningen, att man satte för stor tro till den ensamme domarens förmåga samt till de krafter, som hafva att verkställa den förberedande undersökningen och den efterföljande öfvervakningen. Domstolsdistrikten äro alldeles för stora, hela Brooklyn, hela New York. Domaren kan icke personligen känna de tilltalade barnens förhållanden eller hinna om dem förvärfva någon verklig uppfattning, grundad å egna iakttagelser. De aflönade hjälparne äro försvinnande få, de frivilliga biträdena räcka ej till. Förundersökningen, som utgör systemets grundval, synes i allmänhet ej tillräckligt tillgodesedd. Det hela tages för mycket »en masse«.

För barndomstolen ställas barnen för de minsta förseelser, för det de kastat sten på gatan om ej rent af kautschukbollar på trottoaren, för små ordningsstörande handlingar, som hos oss kanske skulle föranleda en skrapa i skolan. Det är dock teoretiskt sedt onekligen bättre för den lille att för dessa och andra »missgärningar« stå inför domaren i barndomstolen än bland de grofva brottslingarna inför den vanliga domstolen. Men är saken ordnad såsom i New York, är skillnaden icke stor. Där var barndomstolen inrymd i en lokal å nedra bottnen alldeles invid gatan, och de stora glasdörrarna stoda öppna,

så att den nyfikna menigheten obehindradt strömmade in såsom till en gratisföreläsning. Också var domsrummet alldeles öfverfyldt af folk, hvaribland upptäcktes olyckliga föräldrar med små gråtande barn, som afvaktade sin tur att föras upp inför skranket, inom hvilket domaren tronade, omgifven af sina biträden. Processen allöpte såsom en vanlig rannsaking. Åklagare och vittnen hördes, hvar efter föräldrarna inför barnen fingo sin ampra tillrättevissning, för det de ej bättre sett til sina små, samt förklarades ovärdiga att längre hafva dem i sin värd. När domens innebörd blef klar för barnen, började de högljudt skrika. Polismännen grepo dem på sina starka armar och buro ut de sparkande, likasom för lifvet kämpande småttingarna midt igenom folkmassan, som sålunda fick sitt begär efter en liten nerfretning tillfredsställd. I besöksboken, tydligen upplagd för att af beundrande främlingar förses med lofordande utropstecken, måste jag anteckna, huru motbjudande hela anordningen syntes.

I något förbättrad form tedde sig barndomsstolarna på andra håll, särskildt i Chicago och Indianapolis, där synnerligt lämpliga personer beklädts med uppdraget att vara de ungas domare.

Det måste dock ovilkorligen vara bättre att såsom hos oss alldeles undandraga barnen från rannsaking, domaren må för sitt kall vara hur lämpad och erfaren som helst. Det måste vara bättre att låta från den juridiska rättsförvaltningen skilda kommunala myndigheter, såsom våra barnavårdsnämnder, särskildt tillsatta för mindre distrikt och bestående af personer, bekanta med distriktets alla förhållanden, pröfva och afgöra barnavårdsfrågorna. Förundersökningen bör sålunda kunna blifva betydligt lättare och tillförlitligare, då i de flesta fall en eller annan af nämndens ledamöter redan på förhand känner barnet och dess föräldrar, dess lefnadsvilkor m. m. Det är ju i själfva verket ej fråga om ett straff, som skall fastställas genom ett domfällande, utan om en uppfostringsåtgärd. Den

minderårigas gärning är enligt skandinavisk uppfattning icke ett brott mot samhällets lagar utan ett kriterium på bristande uppfostran.

Vid kongressens förhandlingar förelåg bland annat frågan: »Böra unga förbrytare underkastas samma domstolsförfarande som vuxna? Om ej, på hvilka principer bör rättsförfarandet mot barn och ungdom grundas?»

Den sektion, som hade frågan till utredning, föreslog i sistnämnda afseende efter heta debatter såsom hufvudprincip: att domare, som hafva att döma unga förbrytare, böra i främsta rummet väljas med hänsyn till deras förutsättningar att förstå och sympatisera med barn.

Då frågan förekom till behandling inför generalförsamlingen, framhöll undertecknad, kraftigt understödd af Norges ombud, Expeditionschefen Woxen, företrädet i den ordning, som införts i de skandinaviska länderna, der all domstolsförhandling vore utesluten i fråga om de minderåriga och endast uppfostrarsynpunkten gjorde sig gällande, samt påyrkade, att sektionens förslag, som uppställde de amerikanska barndomstolarna såsom mönster, icke måtte af kongressen gillas. Efter en längre debatt återförvisades frågan till sektionen, som efter en förmiddags ytterligare förhandlingar inkom med ett nytt förslag, hvori förutsättningen af en judiciell myndighet uteslutits och i stället valts ordalag, som mera öfverensstämde med barnavårdsnämndernas organisation, sålunda:

»De, som äro ombetrodda att handlägga mål rörande unga förbrytare, äfven själfva undersökningen, böra i främsta rummet väljas med hänsyn till deras förutsättningar att förstå barnen«. I slutet af resolutionen tillades:

»För de länder, där behandlingen af sådana mål tillhöra judiciell myndighet, bör gälla, att dessa mål aldrig må handläggas vid samma domstolssammanträde som mål angående vuxna förbrytare samt att sträfvandet bör vara att vid rannsakingen undvika ordstrider om barnet och hellre öfverlägga om hvad som kan lända till dess bästa«.

För att förstå sistnämnda passus torde tarivas en förklaring. Från franskt håll betonades vikten att icke från förhandlingarna inför domstol, där sådana såsom i Frankrike förekomme, utestänga allmänne åklagaren och försvarsadvokaten, men att för dem klargöra, hurusom deras gemensamma sträfvande borde gå ut på mått och steg för barnets lämpligaste behandling. Detta har man velat uttrycka i de något dimmiga ordalagen.

I samma resolutionsförslag framhölls angelägenheten af att »probation officers« anställdes för förundersökningar samt till öfvervakare och hjälp åt minderåriga, som ställdes under uppsikt, samt att man i möjligaste mån borde undvika att häkta de unga, hvilka i händelse af arrest »dock icke borde intagas i samma afdelningar af häktena (gemensamhetsfängelserne) som de vuxna«. Detta sista en anspråklös fordran, som dock i de amerikanska staterna torde välla mycken hufvudbry.

Sedan barnen undergått förhör, kunna de af barn-domstolen släppas fria och i så fall ställas under uppsikt af en probation officer, sändas till en uppfostringsanstalt eller direkt utackorderas, om föräldrarna finnas olämpliga att omhändertaga dem.

Om öfvervakningen kunde effektivt ordnas, vore helt visst domstolens åtgärd att därom förordna af stort gagn. Men enligt hvad öppet erkändes, möter i Amerika svårigheter att erhålla tillräckligt antal öfvervakare. Af det allmänna aflönas endast ett helt ringa antal, så t. ex. för millionorten Brooklyn allenast tre. De frivilliga krafterna måste hufvudsakligen väljas ur polismännens led och de aflönade »probation officers« medhinna ej annat än att mottaga och ordna rapporterna från de frivilliga. Hos oss torde vara allmänt erkändt, att i möjligaste mån polisen hör slå utom verksamheten såsom tillsyningsmän. Det samma har jag sett uttalas i amerikanska uppsatser.

Den unga, som dömes att intagas i uppfostringsanstalt, kan mestadels där vårdas allenast för en kortare

tid; 6 till 18 månader torde vara det vanliga. Man bör inse, att denna tid är allt för kort för att en verklig uppfostran därunder skall kunna bibringas; men tillströmningen af de unga är för stark och anstalterna för få för att längre tid skall kunna bestås en hvar. Dessutom framhålles från amerikanskt håll, hurusom den unga har större gagn af att öfverlämnas till enskildas vård. »Det är numera allmänt erkänt, att det omsorgsfullt valda fosterhemmet är den bästa ersättningen för det naturliga hemmet«. Så snart därför gossen eller flickan synes hafva vid anstalten nöjaktigt disciplinerats, så att säga grofhyflats, sändes han eller hon till en enskild familj, helst å landsbygden. En omfattanda verksamhet är organiserad för anskaffande af familjer, villiga att till vägledning mottaga de unga; och särskilda probation officers hafva att besöka de utackorderade för att tillse deras vård, uppmuntra fosterföräldrarna till kärleksfullt arbete etc.

Saken är ej främmande för våra förhållanden. Äfven hos oss anses utackorderingssystemet såsom det mest förmanliga, så vidt verkligen pålitliga, intresserade och i viss mån själfuppförande fosterföräldrar kunna finnas.

Jag måste medgifva, att äfven om ej dylika egenskaper i nöjaktig grad finnas hos fosterföräldrarna, barnen dock hos dem kunna vinna bättre vård än i åtskilliga af de amerikanska uppfostringsanstaltarna. Exempelvis vistades i en katolsk anstalt utanför New York på en gång omkring 2000 till uppfostran dömda barn, enligt hvad det syntes mellan 10 til 12 års åldern, visserligen delade i klasser och afdelningar men dock inom dessa allt för talrika för att få del af någon som helst individuell ledning.

En i sitt slag mönstergill uppfostringsanstalt å landet var däremot den stora, för 600 barn inrättade åkerbrukskolonien »Industry«, belägen i staten New Yorks nordligare del och afsedd för gossar om 8 till 16 års ålder. Här voro gossarna fördelade i grupper om högst 25, hvarje grupp boende för sig i en mindre farm, som förestods af

en landtbrukare och hans hustru. Kanske lågo farmerna väl nära hvarandra. Anordningarna voro eljest i sitt slag förträffliga, men kunna tyvärr på grund af de ofantliga kostnaderna knappast efterliknas i våra länder. Million-donationer hade möjliggjort anstaltens upprättande. Det kan ej heller förnekas, at hos oss mycken svårighet skulle möta att anskaffa lämpliga familjer att förestå de särskilda farmerna. En viss bildning, insikt om uppgiftens betydelse och särskilda uppfostraranlag måste förutsättas. Det är att hoppas, att tillgången på dylika ledare i Amerika är tillräckligt stor.

En säregen inrättning är den mångomtalade »barnrepubliken Freeville«, — »George-Junior-republic«, — där gossar och flickor mellan 14 och 18 år gamla sammanföras såsom medborgare i en fri stat med uppgift att själfva förtjäna sitt uppehälle. De hafva att välja öfverhet och domare; de kunna släpa den lilla öfverträdaren af de själfgjorda lagarna bojbeslagen inför den ungdomlige domaren, som äger makt att döma kamraten ända till ett års fängelse i anstaltens jail — en samling järnburar sammanförda i en särskild byggnad för gossar och en för flickor. Fångarna få dock, enligt hvad det uppgafs, slippa ut ur burarna under arbetsliden men måste där tillbringa dagar och nätter i öfrigt. Samtliga européer, hvilkas intryck jag erfor, funno inrättningen snarare äga et kuriositetsintresse än utgöra ett efterföljansvärdt mönster. De flesta ogillade såväl principen som dess genomförande. Enligt »Revue pénitentiaire et de droit pénal« uttalade den franske fångvårdschefen inför la Société générale des prisons efter hemkomsten om denna republik följande omdöme: »Anstalten har ett tilltalande utseende; men intrycket, hvarmed vi lämnade den, var emellertid, att om man försökte tillämpa samma principer i Frankrike, måste man vänta sig diametralt motsatta resultat emot hvad denna anstalts organisatörer hoppas.«

Såsom ett exempel på det amerikanska åskådnings-

sättets skiljaktighet från vårt kan anföras, hurusom vid en offentlig bankett denna barnrepublik af en talare framhölls såsom Amerikas främsta sevärdhet vid sidan af Niagaras fall.

II.

Häkten för personer, som stå under rannsaking eller dömts till korta frihetsstraff.

I tidskriften »The institution Quarterly« för sistlidna November förekommer på tal om kongressen följande:

»Frågan om behandlingen af smärre förbrytelser fanns ej på programmet. Men i privata samtal tvekade europeerna icke att med den största öppenhet och afsky fördöma det amerikanska systemet i hvad beträffar häktena på land och i stad för rannsakningsfångar och för dem som dömts på korta tider, county and municipal jails. Särskildt hänsyftades härvid på Chicagos jail och »the Tombs« i New York. Angående sistnämnda häkte yttrades af en engelsman, att om ett sådant existerade i London, skulle det af pöbeln raseras ända till grunden«.

Vid en bankett i »gyllene rummet« i Chicago erkände och i hälsningstalet stadens representant, hurusom den penitentiära kommissionens förutvarande ordförande, den numera aflidne Mr. Barrows, efter en studieresa genom Europa för honom uttalat, att han icke någonslädes funnit något liknande Chicagos jail, »om ej möjligen ett fängelse i Turkiet från tolfte århundradet«.

Redan år 1867 uttalade en lagkommitté i New York: »Det finnes icke någon källa till brott, som mera bidrager att mångdubbla antalet tjuftar och bedragare än våra jails«. Och dock står ännu allt på samma punkt.

Jailen äro i själfva verket af den beskaffenhet, att de fräta hela det amerikanska fängelsesystemet. Man har förbisett det viktigaste: att befria den stora mängden af dem, som ställas under rannsaking eller hafva att undergå kortare tids frihetsstraf, ifrån den både moraliskt för-

derfvande och för personligheten kränkande samvaron mellan skyldiga och oskyldiga, mellan utöfvarna af obetydliga lagöfverträdelser och svåra förbrytare, mellan första gången fallna och gamla vaneförbrytare.

Jailen äro byggda efter samma princip som öfriga fängelser. Sammanförda i ett stort block i flera våningar ligga de små cellerna i rader, så att den ena radens celler ligga med baksidorna mot den andras. Rundt omkring äfvensom genom blocket löpa galerier öppna från golf till tak och sins emellan förbundna med järntrappor. Cellerna upplysas genom sekundär dager, som från fönstren i byggnadens yttermurar insläppa ljuset genom cellernas af järnband flätade gallerdörrar, hvilka emellertid hafva alltför ringa öppningar mellan gallerbanden. I dessa celler, närmast liknande järnburar och mycket små — exempelvis i Sing-Sing utanför New York blott 7 fot i längd, 3 fot och 3 tum i bredd samt 6 fot och 7 tum i höjd — inrymmas ofta två eller flera fångar i hvarje. Fångarna sitta fullständigt sysslolösa. Vi hörde i New Yorks »Tombs« arma rannsakningsfångar utsträckta på cellernas bäddar formligen vråla af förtviflan öfver sin belägenhet. Längre eller kortare tider af dagen släppas jailens fångar ut i korridorerna eller de halfmörka utrymmena mellan cellraderna. Här gå eller sitta de tilsammans, alltid sysslolösa, om ej något handräckningsarbete lämnas dem. I Buffalo fann jag sålunda i ett dylikt rum, dock bättre upplyst genom takdager, omkring 140 män och gossar samspråkande med hvarandra, somliga redan dömda, andra under tilltal för svåra eller obetydliga brott, fräcka fysionomier vid sidan af barnsliga, nästan oskuldsfulla ansikten. Jag frågade: huru länge kan ni hållas här på detta vis? — Det svarades: »kanske sex månader«. Hur ofta få ni under den tiden hemta frisk luft på gården? »Aldrig«. Synnerligast under sommartiden, då domstolarna arbeta blott med halfva antalet afdelningar, draga merendels rannsakingarna lång tid.

I Chicago hade den svenske chief justice till undvikande häraf åstadkommit en snabbförhandling, så att därstädes de flesta brott blifva afdömda inom några få dagar.

Ombuden från de europeiska länder, där rannsakningsfängelserna sedan länge ordnats efter enrumssystemet, fufino nödvändigt framhålla den felaktiga ordning, i hvilken den amerikanska fängvårdsreformen bedrifvits. Mr. Ruggles-Brise från England, Mr. Gibbons från Irland, Mr. Dresselhuysen från Holland upptogo saken till behandling i skåltal och tidningsinterwiewer.

Vid kongressen förekom till behandling frågan om de principer, enligt hvilka det moderna reformfängelset borde anordnas. I samband med denna fråga väcktes af under-tecknad förslag om ett uttalande emot de amerikanska jailen; och beslöt kongressen i enlighet därmed, utan meningsskiljaktighet, uttala:

»Att i fråga om rannsakningsfångar och personer, dömda till korta straff, de skilda kategorierna böra hållas skilda från hvarandra, så vidt möjligt genom fångarnas förvaring i enrum.«

Efter denna antydan om beskaffenheten af Förenta Staternas jails, i hvilka 300.000 fångar årligen äro intagna, under det att hela fångantalet i landet uppgår til 400.000, vilja vi kasta en blick på de anstalter, hvori öfverskjutande antalet, således de omkring 100.000 förvaras.

III.

Stats- och reformfängelser.

Från jailen sändas de på längre tid dömda til Statsfängelserna eller, om de äro unga, i allmänhet ej öfver 30 år, och ej förut straffade åtminstone ej för egentliga brott, till Reformfängelserna. Dessa båda arter af straffanstalter skilja sig i yttre anordningar ej mycket från hvarandra. Begge äro de ofta försedda med präktiga byggnader, ståtliga salar

och fabrikslokaler. Samtliga äro anordnade för arbete i i gemensamhet. Cellbehandling förekommer icke. Visserligen inlogeras samtliga fångar i små nattceller af samma utseende som cellerna i jailen, — endast i ett Philadelphia fängelse, hvarom nedan vidare berättas, och några kvinnofängelser i rum med direkt dager —, men då förstnämnda celler till ej ringa del äro inrättade för två fångar med fasta britsar öfver hvarandra och i likhet med Philadelphia cellerna ofta få hysa tre fångar, synes afsikten med fångarnas förvarande i celler i stället för i större sofsalar snarare vara att vinna ökad trygghet mot rymning än att bespara dem samvaron med andra förbrytare, som kunna än värre förstöra deras moral. Naturligtvis förekommer äfven i Sverige såsom i andra länder, där cellstraff finnes infördt, att vid öfverfyllnad i fängelserna flera fångar måste sammanföras; men detta sker i så fall tillfälligtvis och efter urval bland fångpersonalen samt under erkännande af det beklagliga i förhållandet. I Amerika syntes man hittills ha stått oförstående i detta afseende.

Det verkar egendomligt att i det land, som frambringat det s. k. Philadelphiasystemet — enrumsbehandlingen — och Auburnsystemet — nattcellsystem i förening med tystnadsplikt — egentligen icke finna annat minne häraf än dessa sofceller, använda fullkomligt utan hänsyn till deras verkliga uppgift.

Förklaringen ligger dock nära tillhands. Jag hade tillfälle att besöka de gamla fängelserna såväl i Philadelphia som i Auburn.

I det förras »Western penitentiary« finnas ännu lämningar af cellsystemet, sådant det därstädes uppkom i slutet af 1700 talet. Man murade hvalf, i hvilka de olyckliga inneslötos, en och en. En liten springa i taket insläppte ljuset, en handsbred lucka kunde af bevakningen öppnas för insättande af födan. Aldrig fick den lefvande begrafne se en annan varelse, höra en röst, syssla med ett arbete. Först efter tre år släpptes han ut att ensam

hemta luft i en liten intill cellen inbyggd gård af ett par meters fyrkant. Han blef tokig eller dog, upplyste mig den nuvarande direktören, som dock naturligen endast hade en tradition att stöda sig på.

En del af dessa gamla celler finnas ännu kvar. Fler-talet hafva sammanslagits till större rum, där fångarna två eller tre tillsammans få tillbringa sina lediga stunder på så angenämt vis som möjligt, allt efter hvad som med-gifves af den grad eller klass, de tillhöra, målande tafflor, spelande sina instrument eller sysselsatta med beskådandet af de små guldfiskarna, hvilkas glasakvarier finnas in-murade i somliga af cellerna. Emellertid uppföras vid detta, det enda »cellfängelset« i Amerika, äfven nya celler; och härvid är man så bunden vid det i öfrigt öfvergifna gamla, att i stället för verkliga fönster anbringas allenast långa springor af något mer än handsbredd. Hvarför? Jo, för att ej fångarna skola kunna bege sig ut genom fönstren. »Vi ha så farliga fångar, många negrer«, säga tjänstemännen.

Det sorgliga resultatet af enrumssystemet, sådant det-samma i sin ursprungliga rigorösa form tillämpades i Phi-ladelphia, bragte detsamma inom Amerika i total miss-kredit. Man förstod ej att tillvarataga den goda idéen och omsätta den på ett praktiskt välsignelsebringande sätt. Tydligt är enrumssystemet i främsta rummet af vikt för rannsakningsfångarna och dem, som dömts på kortare tid. Innan man i Amerika fått upp ögonen för denna sanning och att cellsystemet kan tillämpas på ett modi-fieradt sätt, är det lätt begripligt, att man ej fattat be-tydelsen af enrumsstraffet.

I själfva Auburn iakttages hvarken fångarnas särskil-jande nattetid — ofta två i samma cell — eller tystnads-budet. Därom gäller hvad en talare sade i öfvannämnda Société générale des prisons:

»Af de vunna intrycken synes mig ett af de viktigaste vara, att Auburnsystemet icke längre existerer i Auburn;

och Auburn synes mig hafva delat samma öde, som de stjärnor, hvilkas ljus icke når oss, förr än de slocknat.

I Auburns likasom öfriga statsfängelser äro de yttre anordningarna i det hela liknande hvad som finnes vid alla andra stora gemensamhetsfängelser i Europa och anorstädes. Sysselsättningen består af genomfördt fabriksarbete vid maskinerna. Sedan en fånge upplärts i en detalj, skötandet af en maskin, som nystar garn eller flätar sängbottnar af ståltråd, borrar hål för skrufvar eller klyfver korgvide, får han därmed fortfara, så länge straffet varar eller »så länge han duger«, såsom en fängelsedirektör sade mig. Har han särskilda fallenheter, kan han få tillfälle använda dem, såsom händelsen var för en fånge i jailet utanför Chicago, hvilken två gånger dömts till hängning för mord, sista gången emedan han skurit upp en medmänniska såsom ett slaktkreatur. Denne man tjänstgjorde såsom anstaltens slaktare och hemställde nu till sin domare, som åtföljde mig, huruvida han icke för sitt förtjänstfulla arbete kunde benådas. Han hade samma morgon på en liten stund dödat, såsom han med förnöjelse uttryckte sig, tjugu kreatur.

Strafftiderna äro vid statsfängelserna i allmänhet långa, minst ett år upp till lifstiden. För lifstidsfångarna och dem som eljest hafva att i anstalten tillbringa de längsta tiderna, finnas lättnader i straffet medgifna. Det tillåtes dem att hålla sig med tidningar och tidskrifter etc. Nästan alla cellar äro försedda med gungstolar.

Då statsfängelserna mestadels äro öfverfyllda och bevakningen jämförelsevis fätalig — i New York en vakt på 14 fångar — är det själfklart att det tillämpade systemet, ifall där kan talas om »system«, icke visat sig kunna medföra goda resultat.

Arbetsstillgången, som i regel skall lämnas af statsförvaltningarna, är ej alltid tillräcklig. Tiden måste utfyllas på annat sätt, hvilket på flera håll medfört den åtminstone i visst mått fördelaktiga öfningen i militärexercis och gym-

nastik. Äfven förkommer i mindre skala jordbruksarbete, stenbrytning etc. Men bristen på arbete i förening med bruket att äfven i fängelserna iakttaga åtta timmars arbetsdag gör, att fångarna allmänt innestängas sysslösa i sina nattseller redan kl. $\frac{1}{2}$ 5 e. m., hvilket måste i längden verka både pinsamt och förstörande.

Visserligen tillämpas numera äfven för fångar i statsfängelserna obestämda domar och därmed sammanhängande »marksystem» och vilkorlig frigifning; men dessa anordningar hafva sin egentliga tillämpning i afseende å fångarna i de s. k. reformfängelserna, reformatories, hvilka upprättats i de flesta staterna.

Resultaten af den vanliga straffbehandlingen hade såsom redan anmärkts blifvit föga uppmuntrande. Där i fanns knappt något moment, som kunde väcka fångens ambition eller för honom underlätta en moralisk resning. Man fann, att åtminstone i fråga om den, hos hvilken bättringsmöjligheter kunde förutsättas, tillfälle borde beredas att under vistelsen i straffanstalten tillvarataga dessa möjligheter samt att, så snart den erforderliga bättringen ådagalagts, låta honom återinträda i det fria samhället för att där till en början stå under pröfvande uppsikt.

Sälunda uppkommo de »obestämda domarna», hvilka såsom känt innebära, att domstolen icke på förhand utmäter straffet annat än genom fastställande af ett minimum och möjligen ett maximum. Det beror sedermera af fångens inom straffanstalten ådagalagda uppförande och sinnesriktning, när han återfår friheten. För att inom en mångtalig fångbesättning, uppgående till 1000 å 1500 personer, kunna med någon rättvisa bedöma den enskilda individens tilldelas honom för flit, höfligt uppträdande, yrkesskicklighet o. s. v. belöningar eller marker, efter hvilkas intjänta antal fången flyttas till högre grad eller klass, tillsammans tre, för att slutligen af en för ändamålet fungerande styrelse föreslås till eller erhålla vilkorlig frigifning.

Inom anstalten lägges vinn om fångens uppfostran. Man gifver undervisning i vanliga skolämnen, i olika yrken, i teckning och målning. Man skänker en militärisk paradutbildning, låter fångarna gå med sablar, gevär och fanor vid klingande musik. De dömda förbrytarne uppträda såsom löjtnanter och kaptener i vackra uniformer, manskapet bär läderdamasker och kakidräkter. Det röstreckade stjärnbaneret hissas under öfelig salut. Vi finna en kasern för unga värnpliktiga snarare än ett fängelse.

Sedd emot bakgrunden af de amerikanska fängelseförhållandena i öfrigt är denna öfverdrift åt det alltför efterlåttna fullt förklarlig. Det är dock ej några stora nyheter, som i detta system mötas. Det är allmänt erkända idéer, som enligt min mening på andra håll fått ett kånända sundare och med samhällets straffplikt mera öfverensstämmande genomförande utan att dock verka för ögat lika bestickande.

Huru länge har ej inom de på fängelseväsendets område framskridna staterna i Europa kanske med lika godt resultat behandlingen inriktats å fångarnas uppfostran och utbildning, under bevarande dock af ett verkligt straffmoment? Sedan huru många decennier har ej marksystemet användts för att kontrollera fångarnas uppförande och framsteg, och huru lång lid har ej förflutit, sedan det blef klart för den upplyste fångvårdsmannen, att detta system i själfva verket endast kunde verka i negativ riktning? Inställsamhet och gunstlingsskap har det framalstrat men icke en på individuel kännedom grundad uppfattning om fångens verkliga egenskaper. Sådan vinnes af de bestämmande ledarna vid anstalten endast genom personlig iakttagelse; och för att vinna sådan får ej fångpersonalen vara så mångtalig som i de väldiga amerikanska reformatorierna med en årlig fångomsättning såsom vid Elmira af mer än 1400 man och nästan lika högt antal per dag.

Den »obestämda domen« tillämpas hos oss i viss begränsning i fråga om unga förbrytare, som dömas till tvångsuppfostran, och hvad är den vilkorliga domen i själfva verket annat än en form för vilkorlig frigifning? Visserligen är önskligt, att den vilkorliga frigifningen kunde vinna större tillämpning än i Sverige är fallet. Men å andra sidan är det ej med hänsyn till den individuella friheten eftersträfvansvärdt att, såsom i Amerika, en administrativ myndighet utan juridisk sakkunskap mer eller mindre godtyckligt skall kunna bestämma om den till obestämdt straff dömda skall få återgå till friheten efter två år eller först efter tjugu. Från de vestra staterna framhölls af universitetsprofessorer, hurusom den obestämda domen i sina konsekvenser skulle göra alla strafflagar obehöfliga. Domstolen behöfde blott tillse, om en person gjort sig skyldig till en handling, värd att bestraffas, samt i så fall öfverlämna honom till straffmyndigheterna, som hade att med honom förfara efter hvad han visade sig behöfva.

En allvarlig detaljanmärkning mot undervisningen i de amerikanska reformatorierna måste ligga däri att till lärare hufvudsakligen användas fångar. Då den moraliska uppfostran dock är viktigare än den rent bokliga, frågas med skäl om en lärare, dömd kanhända för värre brott än lärjungen, skall kunna hos denne senare vinna den aktning, utan hvilken en undervisning icke kan bära någon etisk frukt.

Törhända vill någon invända, att jag ej gör de amerikanska reformatorierna, dessa med oerhörda kostnader iscensatta fångvårdspalats, full rättvisa, då jag ej erkänner deras öfverlägsenhet i allt. Kanske går jag för långt, då jag påstår, att våra enkla inrättningar efter vissa ej allt för omfattande förändringar kunna blifva lika så goda om ej bättre »reformfångelser«. Men den, som vid sina besök i detta Elmira kan hålla hufvudet kallt inför all stäten och som kommer dit med förut förvärfvad erfarenhet i hithörande

frågor, har kanhända en öppnare blick än den oerfarne resenären, som i sina sociala reformdrömmar så lätt entusiasmeras af vackert ljudande program og ögat tilltalande uppvisningar

Emellertid har jag ett säkrare medel än mina egna intryck till frågans bedömande.

Förenta staterna sakna officiell fångvårdsstatistik, hvilket väl i sin mån vilseledt såväl amerikanerna själfva som deras beundrare. Nu har emellertid det stora Amerikanska fångvårdssällskapets ordförande Mr. Butler åstadkommit en statistisk utredning rörande reformatoriernas resultat samt framlagt detta inför Washingtonkongressen. Hvad lära oss dessa siffror?

Jag vill då först erinra, att i reformatorierna intagas i regel blott de, om hvilkas upprättelse förhoppingar kunna med större skäl hysas: de unga, ej förut för egentliga brott dömda. De som i anstalten förhålla sig väl och intjäna erforderliga marker, frigifvas efter det straffets minnimitid tilländalupit och ställas under tillsyn under högst ett år, efter utgången från Elmira under allenast 6 månader. Med allt skäl kunde väntas, att de sålunda på prof frigifna i regel iakttog ett godt uppförande under den korta prøfvotiden, då särskild tillsyn öfver dem öfvas och då de känna hvilken lång återstående strafftid väntar dem, i händelse de förbryta sig. Statistiken visar emellertid, att under den korta prøfvotiden i genomsnitt 25 procent bryta mot frigifningsvilkoren, hvilket nästan undantagslöst är det samma som att de åter begå brott. Siffrorna ådagalägga vidare, att af dem som sålunda återfalla, nära hälften aldrig anträffas utan gäcka lagen. För att precisera siffrorna: I en af staterna hafva af 1346, som hittills brutit vilkoren, 766 återförts till anstalten men 580 undkommit; i en annan stat hafva af 1556, som öfverträdt frigifningsvilkoren, 787 häktats men 769 försvunnit. Man frågar sig hvad värde öfvervakningen under sådana förhållanden kan äga och hvad återhållande verkan innebäres i det tomma hotel att

straffet, som vid frigifningen återstod, skall vid förnyadt brott fortsättas?

Af dem, som vilkorligen lösgifvas från Elmira, detta Amerikas främsta reformatory, hafva enligt superintendensens beräkningar dock 24 procent återfallit under den korta pröfvotiden af sex månader.

Till jämförelse kan nämnas att af dem som i Sverige första gången dömts till straffarbete eller fängelse — således ungefär samma kategorier, som intagas i de amerikanska reformatorierna, — i brott återfalla under hela deras återstående lif omkring 25 procent af männen och 15 procent af kvinnorna, och detta ehuru de icke stå under någon särskild tillsyn eller under hotet af ett ej til fullo aftjänadt straff. Af de i Sverige vilkorligt frigifne — visserligen jämförelsesvis få till antalet — har ännu icke någon återfallit.

Beträffande de fångar, som icke åtnjuta förmånen af tillsyn efter frigifningen, återfalla enligt samma Mr. Butlers på uppgifter från statsfängelserna grundade uttalande »flertalet«. Återfallssiffran för samtliga till straffarbete eller enkelt fängelse dömda i Sverige håller sig vid omkring 33 procent. En förklaringsgrund till det dåliga resultatet i Förenta Staterna af den vilkorliga frigifningen kan bland annat finnas i den om bristande förståelse vittnande bestämmelsen, att då någon sålunda frigifves »på parole», skall kungörelse därom införas i ortstidningen på den plats, där den frigifne skall vistas — blott i särskildt ömmande fall må detta underlåtas. Följden blir naturligtvis, att den frigifne redan på förhand blir känd såsom en person, för hvilken man bör taga sig i akt — något som väl också är meningen med kungörandet.

Åtskilliga af de vid kongressen behandlade frågorna stodo i direkt samband med det i reformfängelserna tillämpade systemet.

Beträffande den obestämda domen uttalade kongressen, att sådan bör i främsta rummet användas för moraliskt eller psykiskt defekta och vidare såsom ett led i reformsystemet särskildt för unga förbrytare, hvilkas brott hufvudsakligen berott på omständigheter af individuell art. För den obestämda domens införande i ett land bör förutsättas: att den allmänna rättsuppfattningen angående brott och straff inom nämnda land icke står i strid med den nya principen; att en individuell behandling af brottslingen kan genomföras; att hvarje främmande inflytande utestänges från den myndighet, som har afgörande inflytande å frigifningen och att i denna myndighet finnas representanter för både juridik, fängvård och läkarevetenskap. Fastställande af maximitid för straffet bör äga rum allenast tillsvidare så länge det är nödvändigt på grund af det nya i principen och bristande erfarenhet.

En närmare granskning af detta svar visar, att det samma innebär en ganska skarp kritik af det amerikanska systemet, som föga bygger på individuella hänsyn och individuell fängvård. Särskildt vållade bestämmelsen att juridiskt element bör ingå i den öfver frigifningen bestämmande myndigheten mycket motstånd från Amerikanarnas sida.

I fråga om själfva reformfängelset gjordes ett uttalande, som framhöll vikten af fängarnas religiösa och moraliska uppfostran samt betonade fördelen af relativt långa straffliden hellre än flera upprepade korta. Behandlingen borde följas af vilkorlig frigifning under tillsyn för viss tid. Vidare betonades angelägenheten af särskilda slags anstalter för minderåriga förbrytare, som borde därstädes kvarhållas tillräckligt länge för att de tillgängliga uppfostringsmöjligheterna måtte fullt komma till sin rätt.

I fråga om den vilkorliga frigifningen fattade kongressen en resolution, hvori betonades, att alla slags fångar äfven tvångsarbetare borde kunna komma i åtnjutande däraf efter en viss minimitid samt att frigifningen icke

borde gifvas karaktären af benådning utan ske efter bestämda regler. Öfvervakningen borde anförtros åt särskilda tjänstemän, skyddsföreningar eller enskilda personer, som åtog sig att hjälpa den frigifne.

I denna fråga uppstod en het strid med Amerikanerna, som genom fångvårdsföreningens ordförande Mr. Butler ville genomdrifva en resolution till förmån för det amerikanska systemet att låta frigifningen inträda eller återkallas genom beslut af fängelserådet oberoende af både regering och domstolsmyndigheter. Resolutionen blef enligt Europeernas afgörande sådan, att regeringens kontroll förordades.

Innan jag slutar denna korta redogörelse för stats- och reformfängelserna samt därmed sammanhängande frågor, vill jag med några ord omnämna en procedur, som begynnadt följas i staten Indiana, möjligen äfven annorstädes. I nämnda stat finnes en lag, enligt hvilken den, som i ett eller annat hänseende anses »defekt«, hvilket tagit sig uttryck i brottslighet eller vissa sjukdomar, må underkastas operativt ingrepp »Vasectomy« för att göras steril, beröfvas förmågon af fortplantning. Vid Indiana reformatory i Indianapolis hafva ungefär 500 manliga fångar sålunda behandlats. Intill sistlidet är vidtogs åtgärden utan fångens medgifvande. Men som den nuvarande guvernören känt sig undrande, huruvida lagen kunde »öfverensstämma med författningen«, har han uttryckt sin önskan, att fångens medgifvande först bör inhämtas. När man vet, att fångarna hafva obestämd dom och tydligen icke utsläppas i förtid, om de ej tillmötesgå en uppmaning att underkasta sig behandlingen för att sålunda bespara staten en såsom mindrevärdig eller farlig ansedd uppsättning af nya generationer medborgare, har säkerligen denna frivillighet ett mycket tvifelaktigt värde.

Vi anmodades inställa oss i anstaltens sjukhus; och

efter lång väntan, hvarunder det utsedda offret förbereddes och bragtes i narkotisk sömn, kommo några sjukbärare inläggande med en kraftig man, som lades till rätta på operationsbordet. Assisterad af en rysk läkare, tillhörande vårt sällskap, företog nu den amerikanske doktorn operationen, hvilken tog rundlig tid och bestod i afskärande och förbindning af sädeskanalen. Enligt hvad han uppgaf medför operationen inga som helst andra förändringar i könslifvet än att befruktning är utesluten. Fysiken har visat sig blifva starkare och själsgifvorna snarare höjas än tvärtom. Doktorn beklagade mycket, att han icke fått tillfälle utöfva sin konst äfven å kvinnorna i närliggande fängelse. Visserligen vore operationen å dem något mer invecklad men likväl ofarlig.

På oss alla gjorde tillställningen ett obehagligt intryck, och själfva den assisterande ryssen var upprörd samt förklarade, att åtgärden borde förbjudas, emedan ingen som helst pålitlig utredning funnes, att brottsliga anlag ginge i arf. Det enda kunde vara, att epileptiker och idioter underkastades behandlingen.

Jag hörde uppgifvas, att utanför New York lär finnas en anstalt, där barn på föräldrarnas framställning på angifvet sätt göras sterila. Saken förefaller dock så ohygglig, att jag ej kan tro, att et sundt folk kan hafva i verkligheten beträddt denna själfmordets stig. Emellertid vill jag ej förtiga att vid en bankett en talare framhöll det omnämnda medlet såsom framtidens räddning undan allt ondt, såsom det högsta, hvartill de sociala reformerna kunde nå.

I vissa delar af Förenta staterna är ännu i bruk att utlega fångar till arbete hos enskilde. De sändas ut till farmare för att arbeta på sockerfälten eller till koldistrikten för att tjänstgöra i grufvorna.

Då naturligtvis arbetsgifvaren är intresserad af möjligast

största arbetsprestation och kontrollen synes vara mycket klen, urartar detta system, uppgifves det, till upprörande förtryck. Själf var jag icke i tillfälle att iakttaga systemets verkningar. Men vid kongressen framlades en skrift, benämnd »Amerikanska basiljer«. Håri skildrar författarinnan dels på grund af egna observationer och dels med ledning af tidningar samt inspektörernas rapporter de ohyggligheter, detta system medfört. Inga ordentliga anordningar finnas å arbetsplatserna för fångarnas inhysande. Män och kvinnor, hvita och negrer hållas tillsammans. Piskan är flitigt i bruk, doppad i vatten och rullad i sand för att skära bältre in i köttet. En domare från sydstaterna skrifver: »Pressen upprör oss med historier om Congolandets grymheter. Läsaren anar ej, att samma skändligheter och ännu värre bedrifvas midt i en civilisation, som skryter öfver sin humanitet och sin philantropi«. Inspektörerna anföra: »Ett stort antal fångar dödas årligen genom grymheter och barbarisk behandling utan att någon rapport om saken sker, utan att myndigheterna fästa någon uppmärksamhet därvid«.

Skriften slutar med denna vädjan: »Skall ej fångvårdskongressen fästa något afseende å dessa offer af människors omänsklighet mot människor!«

IV.

Kongressförhandlingar ang. speciella frågor.

Utom ofvan berörda frågor afhandlades vid kongressen en hel del spörsmål, som jag här vill i största korthet antyda.

Beträffande den vilkorliga domen uttalades, att det är svårt om ej omöjligt att få en inblick i dess verkningar utan anordnande af verksam öfvervakning. I hvarje land borde finnas en centralmyndighet, som hade att utöfva öfverinseendet å dem som äro ställda under prof.

De försök, som i vissa länder gjorts med lång tids

internering (i två à tre år) af alkoholistförbrytare vitsordades såsom framgångsrika. Någon speciell läkarebehandling syntes ej erforderlig, men lämplig läkare borde naturligtvis hafva inseende öfver hälsovården.

Frågan om beredande af arbetstillgång vid de små straffinrättningarna besvarades med ledning bland annat af inkomna rapporter från Sverige och Norge i nära anslutning till det svenska systemet sålunda:

Alla straffanstalter böra stå under ledning af en central myndighet. Alla personer, dömda till långa eller korta straff, intagna i stora eller små fängelser, böra användas i nyttigt arbete inom eller utom fängelset. I den mån lokala förhållanden medgifva, böra alla de, som undergå straff, sammanföras i anstalter nog stora att medgifva ett verksamt anordnande af arbetet. Där så icke låter sig göra, böra vid de små fängelserna särskilda arbetslag utväljas, lämpade efter de ekonomiska förutsättningarna på orten. Det är önskligt, att de stora anstalterna med väl ordnade handtverksarbeten må tjäna såsom yrkesskolor för de tjänstemän, som sedermera öfvertaga ledningen af de små fängelserna. Bland befattningshafvarna vid dessa små fängelser bör åtminstone finnas en, som är kompetent att leda industriellt arbete.

I fråga om lösdrifvares behandling upprepades alenast den vid kongressen år 1895 fattade resolution.

Öfverläggningarna rörande möjligheten att lätta bördan för fångens familj utmynnade i ett uttalande om önskvärdheten att fången finge någon inkomst af sitt arbete samt att lämplig del af inkomsten finge användas för familjen; men då praxis härutinnan vore synnerligt olika i skilda länder, framhölls såsom en fördel, om till nästa kongress närmare upplysningar härom kunde införskaffas för att läggas til grund för vidare diskussion i frågan.

I öfrigt tillåter jag mig hänvisa den intresserade till de utförliga referat, som förekomma i »Revue pénitentiaire« m. fl. tidskrifter.

Innan jag avslutar denna uppsats, vill jag tillåta mig att gifva ett uttryck af den stora tacksamhet, de europeiska gästerna äro skyldiga sina amerikanska värdar för det utomordentligt gästfria mottagande, som på andra sidan atlanten bereddes oss alla. Främst gäller detta kongressens ordförande, Professoren i socialogi vid Universitetet i Chicago C. R. Henderson samt den ekonomiske färdledaren Mr. Mills. Men äfven alla andra kongressens funktionärer och fängvårdsinrättningarnes direktörer och tjänstemän visade oss en vänlighet och ett tillmötesgående, som på allt möjligt sätt underlättade vår långa färd från New York öfver Auburn och Elmira, Freeville och Industry, Buffalo, Mansfield, Chicago, Joillet, Indianapolis, Louisville och Washington samt därifrån öfver Philadelphia åter till New York. Vid alla platser möttes vi af automobiler, som stodo till vårt fria förfogande, kommitteer på hvarje ort omhändertogo vår ledning, genom middagstal — alltid efter måltiden, många och långa — genom föredrag och brochyrer bibringades vi en mångsidig undervisning i mycket, som rörde Amerikansk fängvård och social verksamhet i öfrigt.

I vår mån sökte vi i utbyte meddela våra älskvärda värdar någon kännedom om de europeiska förhållandena, hvilka vi funno vara i Amerika otroligt litet bekanta. Man utgick där ifrån att allt i den gamla världen vore af konservatism efterblifvet. Emellertid har kongressen medfört den verkan, att nu beslutats under närmaste år sända en stor fängvårdsdelegation — det säges ett fyrtiotal fängseldirektörer — under Professor Hendersons ledning till Europa för studium.

Våra Europeiska ögon hafva upptäckt ej få brister i den amerikanska fängvården. Helt säkert skall den amerikanska delegationen, som ser på våra förhållanden med andra ögon, hjälpa oss att i våra system upptäcka förefintliga fel och gifva oss mången god fingervisning.

Mr. Barrows uttalade på det förberedande mötet i

Lausanne 1907, att han önskat till Amerika inbjuda kongressen icke så mycket för att bereda Europeerne tillfälle att inhämta behöfliga nya idéer utan fast hellre för att gifva Amerikanarna tillfälle att få sina institutioner kritiskt granskade och att sålunda själfva lära något. Han önskade genom de europeiska besöket få det i Amerika ringa intresset för fångvårdsfrågor väckt.

Huruvida vi på det af Mr. Barrows önskade sättet utträttat något på andra sidan världshafvet, vet jag icke. Men däremot är visst, att vi själfva fått blicken vidgad i flera afseenden och att, oberoende af den kritik, många förhållanden framkallat, färden genom Förenta Staterna skänkt en synnerligt stor behållning.

Nästa fångvårdskongress äger rum i London år 1915.

Stockholm den 22. Mars 1911.

Viktor Almquist.

Hundens Anvendelighed til Fængselstjeneste.

Af Politiasistent Hakon Jørgensen, København.

Efter at Politihundene har holdt deres Indtog i alle tyske Jurisdiktioner og ogsaa er begyndt at vinde Terræn her i Landet, er det forstaaeligt, at Spørgsmaalet om deres Anvendelse til Fængselstjeneste er bleven aktuelt. I »Blätter für Gefängniskunde« for 1910*) droftes Sagen mellem Strafanstaltssekretær v. Baehr og Direktør Dr. Gennat, der præsenterer sig som henholdsvis Hundens Tilhænger og Modstander.

For at kunne optræde som fuldtud sagkyndig i denne Sag, maa man have praktisk Kendskab saavel til Fængselstjeneste som til Politihundesagen. Desværre er mit Kendskab i første Henseende kun ringe, og jeg skulde ikke have dristet mig til at følge Redaktionens Opfordring til at udtale mig om denne Sag i »Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet«, hvis jeg ikke folte, at d'Hrr. v. Baehrs og Gennats Kendskab i sidste Henseende er mindst lige saa ringe. Mulig kan da de af mig fremsatte Betragtninger kalde andre frem, og Sagen derved blive belyst fra anden Side.

Hr. v. Baehr hævder, at Fængselshunde vil kunne tjene til at opretholde Statens Autoritet overfor Lovovertræderne, understøtte, delvis erstatte Fængselsbetjente og opspore undvegne Fanger, og jeg tror, at han i det væsentligste har Ret i sin Paastand.

*) Bd. 44 S. 428 ff og 772 ff.

Der er ingen Tvivl om, at i jo højere Grad den fængslede føler, at al Modstand er forgæves, desto villigere vil han underkaste sig. Overfor Fængselsbetjenten alene kan han have Udsigt til at klare sig; er denne ledsaget af en Hund, er enhver Mulighed herfor udelukket. Dertil kommer, at Udsigten til at slippe bort fra Fængslet vil være ganske minimal, naar der udenom Fængselsbygningen gaar een eller flere Betjente, ledsaget af Hunde. 4 Øjne ser mere end 2; 1 Mand og 1 Hund gælder for 4 i Agtpaagivenhed, 8 i Kræfter og i Hurtighed — — ja her maa man anlægge en anden Maalestok. Vi Mennesker iagttager Omgivelserne ved Hjælp af vore Øjne; for Politihunden spiller Synet en ringere Rolle; den bruger kun Øjnene for at se sin Vej; skal noget undersøges, bruger den sin Næse. Ved Hjælp af denne finder Politihunden selv i buldrende Mørke i en Haandevending det Sted, hvor en Person skjuler sig; saasnart den træder ind i et Rum, ved den om der er nogen til Stede, selv om den intet kan se eller høre; i det Fri mærker den paa flere Hundrede Alens Afstand, hvor der opholder sig Mennesker. Som Jagthunden trækker an for Vildtet, drages Politihunden mod Mennesket, ikke for at sonderrive dette, men for at vise sin Herre, hvor det findes.

Formaalet med Fængselshunden maa først og fremmest være

Forhindring af Undvigelse.

Det er min Overbevisning, at en Undvigelse fra en blot nogenlunde moderne Strafanstalt vil være umulig, naar der udenom denne patrouillerer en eller flere Fængselsbetjente med velafrettede Politihunde. Selv den mest agtpaagivende Fører vil kunne overse skjulte Personer, naar han i Nattens Mulm og Mørke gaar rundt paa sin Post. Hunden bemærker alt ved Hjælp af sin Lugtesans, og den afrettede Hund vil gore sin Herre opmærksom herpaa. Velafrettet maa Hunden imidlertid være; den maa ikke blot ubetinget lystre sin Herre; den maa ganske bestemt vide, hvad dens Opgave

er. At trække rundt med en Hund i en Snor, som Hr. von Baehr anser for hensigtsmæssigt, forekommer mig temmelig urimeligt. Thi Hovedsagen ved Hundens Anvendelse til Fængselstjeneste er, at et Distrikt kan afsøges mere end 3 Gange saa ofte som ellers og mere pludseligt og uventet. En Person, der vil undvige, venter naturligvis, indtil han hører, at Betjenten lige er gaaet forbi. Saa regner han med, at der er Fred en lille Tid. Har Betjenten en Hund, lader han den snart løbe frem, snart gaa tilbage. Hunden, der kender sin Opgave, vil omhyggelig undersøge alle Kroge og Fordybninger, og træffer den nogen, vil den ved Goen kalde sin Herre tilbage. Det er aabenbart, at de Forhold, hvorunder en Fængselshund arbejder, er anderledes simple end de tilsvarende Forhold for Politihunden. For Fængselbetjenten maa enhver Person, der antræffes paa Fængslets Grund, efter at Fangerne er gaaet til Sengs, anses for mistænkelig, i hvert Fald i alle Fængsler, hvor Funktionærboligerne ligger udenfor Fængslets Mure; derfor maa den paagældende standses og udspørges. Dette Forhold gør Benyttelsen af Politihunde særlig effektiv. Naar denne Benyttelse nu tillige er ganske farefri, ser jeg ikke, hvorfor man ikke ved dette simple Middel skulde forhindre Undvigelse og deraf følgende Ulemper for Fængselsmyndighederne og Samfundet.

Men det er da ogsaa netop paa dette Punkt, at Modstandere af Hundene som Fængselsvogtere retter deres Angreb, idet de paastaar, at Hundes Anvendelse til saadan Tjeneste strider mod moderne Principer for Forbryderes Behandling, fordi det betyder en Forhaanelse af »de kære Forbrydere« og samtidig en Risiko for alvorlige Legemsbeskædigelser m. m.

Jeg skal ganske se bort fra de Argumenter, der bunder i den Opfattelse, at Politihunde er Blodhunde, hvis Higen efter Mennesker skyldes en Trang til at sonderrive og fortære dem. Jeg holder mig til de mere ræsonnable Modstandere, hvortil f. Eks. Direktør Gennat dog maa siges at høre,

skønt han under sin Undersøgelse af Spørgsmaalet, om det overhovedet kan forsvares at lade Mennesker bevogte af Dyr, at overlade Mennesker til Dyrs Vilkaarlighed, foruden at gøre sig skyldig i flere Fejltagelser nærmer sig Blodhundeopfattelsen i betænkelig Grad.

Direktør Gennat nærer den Opfattelse, at Fængselshunden, for overhovedet at komme til at betyde noget, maa være »selbstätig«, d: skal kunne handle paa egen Haand, og heri ser han en alvorlig Fare. Hr. Gennat peger utvivlsomt paa et Kærnepunkt i den foreliggende Sag. Det er til en vis Grad rigtigt, at Fængselshunden, ogsaa naar den er paa Afstand fra Føreren, maa kunne foretage rette Skridt paa egen Haand, til en vis Grad maa kunne skønne over en Situation. Træffer den f. Eks. en Person med en Revolver, maa den uden Kommando gribe den paagældende i Armen, saasomt denne hæves. Træffer den en Person, der forholder sig ganske rolig, maa den under ingen Omstændigheder foretage sin andet end at tilkalde sin Herre ved Goen eller Rapportering. Man kan naturligvis gerne kalde dette »Selbstätigkeit«, men man bør være varsom med, hvilke logiske Slutninger man vil drage heraf, og ganske uriglig er i hvert Fald den Slutning, at Mennesker herved overlades til Dyrs Vilkaarlighed.

Hovedreglen for Hundens Anvendelse er den, at den kun maa benyttes som et Vaaben i Førerens Haand. Føreren maa have ubetinget Herredømme over sin Hund, til den Grad, at den ubetinget lystre hans Vilje, selv om den sendes saa langt ud, at den ikke kan se ham. Dette sker dog kun under ganske særlige Forhold, nemlig paa øde og ensomme Steder paa saadanne Tider, hvor man ved, at kun Løsgængere og Vagabonder holder til her. I alle andre Tilfælde slipper en forstandig Hundefører aldrig sin Hund længere bort, end at han kan se alt, hvad den foretager sig. Hunden har da kun Ret til at handle paa egen Haand i saadanne Tilfælde, hvor den selv eller dens Herre angribes paa ganske utvivlsom Maade, ved Hug eller Slag eller med Revolver. I saa Fald maa den øjeblikkelig springe løs paa den

paagældende og afvæbne denne ved et hurtigt Greb i Armen.

Nu kan denne sidste Virksomhed fra Hundens Side naturligvis være ubehagelig nok for Angriberen, og hvis Sagen drejede sig om ganske uskyldige Mennesker, som f. Eks. fordum Slaverne, var det forstaaeligt, at man blev oprørt herover. Men det er mig ikke muligt for denne Sags Skyld at faa blot den ringeste Ængstelse for Personer, der har forset sig mod Landets Straffelov, som derefter forsøger at undvige fra Fængslet, og som, efter at Forsøget er opdaget, som sidste Chance søger at slaa Fængselsbetjenten eller Fængselshunden ned. Hvor mange Gange har en Politihund ikke grebet en flygtende, uden at der derved er tilføjet ham den ringeste Skade.

For ikke lang Tid siden undløb saaledes en svensk Indbrudstyyv, der var anholdt paa en Beværtning i Københavns 8de Politikreds sammen med en anden mistænkelig Person. Betjenten, der ikke turde forlade den anholdte, slap sin Hund, der styrtede efter den undvegne og hurtigt greb ham i den ene Arm, lige over Albuen. Den paagrebne søgte at ryste Hunden af sig ved at svinge rundt. Hunden maatte slippe Jorden med alle 4 Ben, men slap dog ikke sit Greb. Tilsidst fik Hunden atter Fodfæste og trak den anholdte ned i liggende Stilling. I det samme kom Føreren til Stede og fløjtede sin Hund ind. Da han derpaa vilde lægge Haand paa anholdte, sprang denne løs paa ham for at slaa ham ned. I samme Nu sad Hunden atter i Armen paa anholdte og afværgede Angrebet. Da Hunden atter efter Førerens Ordre slap sit Tag, sparkede anholdte den, saa den trillede henad Gaden. Først da tog Hunden i relfærdig Harme saa haardt fat paa anholdte, at der blev et ganske ubetydeligt Saar, som denne end ikke beklagede sig over.

I denne Sag var Hunden til en vis Grad »selbstätig«, men den var desuagtet stadig »i sin Herres Haand«, idet den nøjagtig fulgte de Regler, der var foreskrevet den gennem forudgaaende Dressur.

Mulig tænker Direktør Gennat ogsaa nærmest paa et andet Forhold, naar han ytrer Betænelighed ved Hundens »Selbstätigkeit«. Han omtaler Hundenes Anvendelse til Bevogtning af Straffefanger, der anvendes til Udearbejde, og anser det for saare betæneligt at overlade til Hunden at skønne over, hvornaar nogle af disse har fjernet sig saa langt fra Flokken, at de kan mistænkes for Undvigelsestanker, og overhovedet at overlade Hundene selv at skelne mellem Fanger og andre Personer, hvis det overhovedet er muligt at lære dem dette.

Ja, dersom Politihundesagens Tilhængere indlod sig paa sligt, vilde der i Sandhed være Grund til at røre den store Tromme og raabe Vagt i Gevær. Nej, det er en fuldstændig Misforstaaelse at tro, at man agter at overlade Hundene paa egen Haand at føre Tilsynet med Fangerne. Hvad skulde Opsynsbetjentene dog bestille imidlertid. Nej, Fremgangsmaaden er en ganske anden.

Vover en Straffefange sig for langt ud, raaber Opsynsbetjenten, der fører sin Hund i en kort Line, denne an. Standser han, er alt vel. Standser han ikke, men giver han sig tvertimod til at løbe, slippes Hunden og bærer sig ad som foran beskrevet. Der er ikke større Udsigt til Fejltagelser herved, end naar Opsynsbetjenten er henvist til at benytte Revolver eller Karabin. Men Fordelene ved Fængselshundene sammenlignet med Revolvere er let paaviselig.

En Revolver er et godt Vaaben paa 5 Skridt Afstand. Det er brugeligt paa 10 à 12 Skridt Afstand. Paa større Afstande er den kun lidet værd og ofte lige farlige for retfærdige og uretfærdige. Hunden derimod naar sit Maal mindre hastigt, men usvigelig sikkert.

Om en Revolverkugle rammer den skyldiges Hoved, Hjærte, Rygrad eller Lemmer beror udelukkende paa Tilfældighed. Herpaa beror det altsaa, om han som Straf for sit Forhold skal være Dødens Bytte, Krøbling for Livet, eller om han skal slippe med nogle Dages Hospitalsophold foruden den eventuelle Disciplinærstraf. Som Regel vil Revol-

verkuglen vel ikke ramme, og f. s. v. kan Direktor Gennat have Ret i, at Fængselshunden betyder en større Risiko, nemlig for Legemsbeskadigelse, end Revolveren, men samtidig er Risikoen for, at den paagældende undslipper, i meget høj Grad formindsket, og dette Forhold er vel ogsaa en Betragtning værd.

Det kan da næppe betvivles, at Fængselshunden, uden at betyde nogen særlig Risiko, vil kunne have sin store Betydning som Garanti mod Undvigelse fra vore Fængsler, og ethvert Fængsel, der ikke er saaledes bevogtet, at en Undvigelse er *umulig*, burde efter mit Skøn anskaffe sig nogle Hunde til Assistance for Betjente, der har udvendig Bevogtningstjeneste eller gør Tjeneste som Strejfvagter i Fængslets Bygninger.

Sikkerhed for Personalet.

Foruden at virke til Forhindring af Undvigelser, tjener Fængselshunde i høj Grad til Værn for Fangevogternes personlige Sikkerhed. Naar disse overfaldes, skyldes det ofte et Baghold. De vil vanskelig kunne faa Tid til at bruge deres Vaaben. Der er derfor truffet særlige Sikkerhedsforanstaltninger i Fængslerne for at undgaa Overfald paa det meget faatallige Fængselspersonale om Natten. I større Fængsler vil det som Regel være Betjentene forbudt at gaa enkeltvis ind til de anholdte. Men hvorledes nu i Landets mange smaa Arrester, hvor Arrestforvareren kun har sig selv og sin Kone at stole paa. Hvor vilde han ikke være anderledes stillet, hvis han vidste, at der ved hans Side stod en firbenet Ven, der nok skulde holde ham Ryggen fri og mere til, selvom han ogsaa skulde blive Genstand for et kombineret Overfald.

I de store Fængsler vil det naturligvis være vanskeligt, men ogsaa unødvendigt at anvende Hunde til indvendig Tjeneste, og man kan daarlig lade være at trække lidt paa Smilebaandet, naar v. Baehr indprenter Nødvendigheden af at lære Fængselshunden at skelne mellem Fangernes Snor-

ken og en savende Lyd, for at den kan gøre Føreren opmærksom herpaa. Jeg tror dog, at man skal overlade saadant til Opsynsbetjentene. Det er jo dog ikke Meningen, at de skal sove i Vagtliden.

Anderledes stiller Sagen sig i de smaa Fængsler, hvor Forholdene paa den ene Side er mere enkle og hvor Arrestforvareren som Regel er enlig stillet. Hver Gang Arrestforvareren gaar ind til Fangen, ledsager denne ljl Gaardtur eller til Retten, løber saavel han som Samfundet en Risiko. Denne vikle i høj Grad formindskes, hvis Arrestforvareren havde en vel dresseret Beskyttelseshund.

Erstatte Fængselsbetjente

kan en Hund naturligvis ikke i al Almindelighed. Hunden er kun et Vaaben og forudsætter Betjenten for at kunne gøre Gavn. Kun hvor Forholdene stiller sig saadan, at det af Sikkerhedshensyn anses for nødvendigt at forløbte en Post, vil man kunne spare en Mand, idet Hunden yder Betjenten mindst ligesaa god Beskyttelse som en Kollega.

Ved natlige Raziær i Kobenhavns 8de Politikreds var man tidligere nødsaget til at sende et større Antal Betjente ud. Vagabønder, der pludselig vækkes, fristes ofte til Voldsomhed. Mulig skyldes dette en Art Morgengnavenhed. Siden Kredsen har faaet Politihunde, udføres Raziærne af 2, højst 3 Mand, ledsaget af een eller flere Hunde. Hvilken Nytte Hundene gør ved en saadan Afsøgning, vil man se af følgende Tilfælde.

En Nat blev en af Hundene sendt ind i en mørk Lade. Et Øjeblik efter forkyndte den med lydige Goen, at der opholdt sig Mennesker i Laden. Hunden blev kaldt tilbage og de paagældende opfordret til at komme ud. Bandende og skældende arriverede lidt efter lidt 3 af Kvarterets uroligste Hoveder, hvoraf den ene henævnes »Norrebros Skrek«, saa kaldet, fordi endogsaa Kammeraterne frygter hans Trang til Voldsomheder. Bl. a. er han straffet flere Gange for Vold mod Politi. Forespurgt, om der fandtes flere i

Laden, benægtede de anholdt dette. Hunden blev dog sendt ind paany, men denne Situation benyttede »Nørrebro's Skræk« til at trænge ind paa Lederen af Raziaen, der, da han vidste, hvem han havde for sig, uvilkaarlig greb til sin Stav. Hunden havde imidlertid paa Afstand hørt de truende Udtalelser, og kom som et Lyn sin Herre til Hjælp, idet den med et vældigt Spring satte ind paa Voldsmanden. Denne bad nu Føreren om godt Vejr og lovede højt og helligt at være iølig, naar Føreren blot vilde kalde den »Satans Hund« af. Hunden blev atter sendt frem og fandt yderligere 3 Vagabonder højt oppe under Taget; de havde gravet sig ned i Høet. Derpaa forte Betjentene, 3 Mand høj, i Ro og Mag de 6 anholdte, formeret paa 2 Geledder, ca. $\frac{1}{2}$ Fjerdingsvej gennem en øde Bydel ind til Politivagten.

Af det passerede, som kun er en enkelt Tildragelse mellem mange, vil man kunne danne sig et Skøn om, i hvilken Grad Fængselshunde vil kunne forstærke Betjente, og derved i en vis Forstand erstatte dem. I en Tid, hvor Kommunerne er haardt spændt for og derfor nødvendig inddrager sig paa Forøgelse af Politi- og Fængselsmandskab, vil Politi- og Fængselshunde i nogen Grad kunne bøde paa de værste Mangler; men egentlig erstatte Betjente kan de selvfølgelig ikke, saalidt som Betjente kan erstatte dem.

Er en Undvigelse sket

vil den undvegne ofte, forinden Undvigelsen bliver bemærket, være over alle Bjerge. Undertiden har han dog vanskeligt ved at skaffe sig de fornødne Beklædningsgenstande og maa derfor i længere Tid holde sig skjult i Fængslets Nærhed, indtil han ved et Tyveri kan skaffe sig det fornødne. I sidste Fald vil det vel undertiden være muligt ved Hjælp af en god Hund, der er særlig veldresseret og udrustet med en fremragende Næse, at følge den undvegnes Spor, navnlig naar Polilihunden straks er ved Haanden. I Reglen vil den undvegne dog have saa stort Forspring, at han kan

have naaet Jærnbanestationen, ja meget længere, inden Eftersporingen begynder. Derfor vil Hundens Anvendelse i denne Henseende som Regel være af mindre Betydning. Under alle Omstændigheder er den Dressur, der udkræves til at løse saadanne Opgaver, saa vanskelig, og de Hunde, der egner sig for saadan Dressur, saa sjældne, at det synes urimeligt at anlægge Fængselshundens Dressur med dette Maal for Øje. I de enkelte Tilfælde, hvor Fængselshundene ikke har kunnet forhindre en Undvigelse — om mange vil der ikke blive Tale — vil man vistnok gøre klogere i at tilkalde en veltrænet Politihund, naar Omstændighederne taler for, at den paagældende endnu opholder sig i Fængslets Nærhed.

Jeg har engang hørt en Fængselsmand udtale, at man ved Dressur af Fængselshunde burde lægge udelukkende Vægt paa Eftersporing af undvegne Fanger, da han ansaa Fængslets Bevogning af Betjente, ledsaget af skarpe Hunde, for en »inhuman« Foranstaltning. Overfor den Anskuelse vover jeg at paastaa, at det er meget mindre »humant« at lade den stakkels Fange *forst* gennemgaa utrolige Kvaler for at slippe bort (Vinternat i bar Skjorte) og *saa* opspore ham med Hunde. Og hvad vil man nu gøre, hvis man finder ham ved Hjælp af Hundene? Ganske det samme naturligvis, som man vilde have gjort, hvis han var bleven antruffet af Hundene under Flugtforsøget. Hvis han forholder sig rolig, vil Hunden gå ad ham. Slaar han fra sig eller undløber han, vil man lade Hundene afvæbne ham eller sætte efter ham. Men hvorfor da ikke hellere tage ham, inden det kan være for sent?

Hundenes Anskaffelse og Dressur.

Men er det saaledes givet, at Fængselshunde kan yde Retssikkerheden betydelige Tjenester, saa anbefaler Indførelsen af saadanne Hunde sig ogsaa af den Grund, at Omkostningerne ved deres Anskaffelse er meget ringe, og Hundenes Dressur, sammenlignet med den mere vidtloftige Politihunde-

dressur, lader sig gennemføre i ganske kort Tid, naar man blot anskaffer egnede Hunde.

Til Anskaffelse af en Hund bør man regne ca. 100 Kr. for en 10 à 12 Maaneders Hvalp, Schæferhund, Airedale-terrier eller Dobermannpinscher. Hver af disse Racer har sine Ejendommeligheder. Den sidste er vistnok den, der er lettest at dressere, og i Mod og Elegance overgaar den, forekommer det mig, de andre Racer, af hvilke Schæferhunden særlig udmærker sig ved sin Trofasthed, Airedaleterrien ved sin Klogskab.

Man bør saavidt mulig købe Hunde af Politihundeafstamning, fordi saadanne er meget lettere at dressere, og fordi man ofte paa Forhaand kan beregne, hvilke Evner og hvilken Karakter saadanne Hunde sidder inde med. Man bør vogte sig for Hunde, der har været udsat for fejlagtig Behandling, og er man ikke selv Kender, bør man overlade Indkøbet til en Fagmand eller »Foreningen til Fremme af Hundens Anvendelse i Politiets Tjeneste«, Adresse: Farumgade 15, København.

En Fængselshund maa i Hovedsagen dresseres paa samme Maade som en Politihund. Dog behøver en Fængselshund ikke at kunne de mange vanskelige Øvelser, som kræves af Hunde, der skal anvendes i Opdagelsespolitiet.

Hovedsagen er, at Fængselshunden

1. er absolut lydige (har god Appel),
2. er lineførige (gaar »hinter«),
3. kan afsøge et Terræn, standse, give Hals for, eventuelt fastholde antrufne Personer,
4. kan forsvare sin Herre mod Angreb ved Slag, Skud og lign.,
5. er ubestikkelig (ikke lader sig kalde til Fremmede og ikke modtager noget af fremmed Haand).

I en kyndig Dressørs Haand lærer Hunden disse Øvelser paa nogle Maaneder. En Fængselsbetjent, der holder af Dyr, vil meget let kunne dressere en Hund ved Hjælp af en trykt

Dressurvejledning*), selv om det ogsaa vil tage lidt mere Tid. Undertiden vil det være muligt til en rimelig Pris at købe en færdig dresseret Politihund, der udfører de for Fængselshunden nødvendige Øvelser til Fuldkommenhed, men ikke tilfredsstillende en sportsinteresseret Politihundefører.

En af Vanskelighederne ved Indførelse af Politihunde ligger deri, at Hunden helst altid skal følge den samme Betjent. Men byder Fængselshunden virkelige Fordele, lader denne Vanskelighed sig vel fjerne. Ældre, i det praktiske Liv prøvede Hunde vil vel ogsaa efterhaanden kunne følge enhver, der bærer Uniformen, naar denne kender Kommandoen.

Desværre foreligger der endnu kun faa Udtalelser fra Anstalter, hvor Fængselshunde er taget i Brug. Direktøren for Tugthuset i Ludwigsburg meddeler i »Blätter für Gefängniskunde«, at Anstaltens 2 Hunde anvendes dels til Vagt-tjeneste i Gaarden, dels til Strejfvagttjeneste i det indre af Bygningerne. Efter Hundenes Indførelse er Nattevagten formindsket med 1 Mand (fra 7 til 6 Mand) og man er meget tilfreds med den trufne Ordning. I Moabit findes 4 Hunde; men der foreligger ingen Udtalelser om de indhøstede Erfaringer.

Hermed anbefaler jeg paa det bedste Politihundene til Indførelse som Tjenestehunde i Fængslerne og ganske særligt i Landets mindre Arresthuse.

*) Robert Gersbach: Dressur und Führung des Polizeihundes. Forlag: Kameradschaft, Flattwellstrasse 3, Berlin W 35.

Hakon Jørgensen: Kortfattet Vejledning i Politihundedressur. Forlag: Busck & Wisbeck, Købmagergade 49, København.

Adersbølgaard.

En Kritik.

Af Cand. jur., Viceinspektør Aude-Hansen.

I Tidsskriftets senest udkomne Hæfte (33. B. 3. H. »To Jubilæer«) har Fængselspræst Johannes Munck, der er Formand for Vridsløselille Fængselselskab, givet en Skildring af det, det nævnte Selskab tilhørende Optagelseshjem »Adersbølgaard«s Historie, dets Tilblivelse, hvorved blev skabt »Muligheder af vidtrækkende Betydning«, dets Udvikling, under hvilken der blev indført »et nyt Princip af Betydning i Straffuldbyrdelsen« og — dets Fremtidsplaner, der vil betyde »en Reform i Straffuldbyrdelsen af vidtrækkende Betydning«.

Pastor Muncks Stilling overfor »Adersbølgaards-Virk-somheden« er udtrykt deri, at han »har Tro paa Sagen«, og han bygger denne Tro paa, at alt hidtil »er faldet saare heldigt ud«. Men mon denne Tro nu ogsaa er saa kippesfast? Hvorfor ellers straks døbe eventuelle Meningsmodstandere som »Tvivlere og golde Kritikere«? Det tyder paa en vis Ængstelighed, der — set med mine Øjne — da heller ikke er ugrundet.

I sin Start var »Adersbølgaard«, hvad den udgav sig for — et Optagelseshjem, der i begrænset Antal og indenfor begrænset Tid optog hjemløse og arbejdsløse Mandspersoner, hovedsagelig tidligere Forbedringshusfanger. Idet jeg i øvrigt skal henvise til Pastor Muncks Beskrivelse heraf, finder jeg Anledning til fremhæve, at et Optagelseshjem for at svare fuldt ud til sit Navn ikke bør indskrænke sig til at »optage«

og give de optagne Arbejde; det maa søge at være noget mere for dem — et Hjem, det vil sige, paa alle Maader muliggøre, at der kan skabes et personligt, dagligt Samliv og et Tillidsforhold mellem Husfader og Husstand, saaledes at det enkelte Led i Husstanden til Stadighed baade kan og vil følges af Husfaderens vogtende og omsorgsfulde Blik. Det er denne Side af Sagen, der giver et Optagelseshjem dets særlige Karakter, dets særlige Betydning, og en dygtig og forstaaende Husfader — og man maa lede sig blind for at finde en saadan — vil under saadanne Forhold ofte kunne naa det, som Fængslet ikke formaaede. »Adserbølgaard« har efter mit Indtryk forstaaet dette og stræbt at realisere det. At en saadan Institution, der danner et naturligt Led i et Fængselselskabs Virksomhed, er af største Betydning, ja, nødvendigt, kræver ingen nærmere Paavisning, og at den kan vinde — og har vundet Sympati og Støtte, er let forstaaeligt.

I 1904 begyndte saa et nyt Afsnit i »Adserbølgaard«s Historie. Den modtog da for første Gang — fra Vridsløselille Forbedringshus — nogle Fanger, der vare benaadede for den sidste Del af deres Straffetid mod i et tilsvarende Tidsrum at anbringes paa Gaarden, deltage i Landarbejdet og udvise god Opførsel. Hensigten hermed skulde være den »at danne en Overgang mellem den absolutte Afsondrethed — i Strafanstalten — og den absolutte Frihed«, og det er dette, som Pastor Munck betegner som »et nyt Princip af Betydning i Straffuldbyrdelsen«. Om det nu ikke mere er en ny Anvendelse af et gammelt Princip, det progressive, her er Tale om, og om det nu ogsaa er korrekt at sige »Straffuldbyrdelse« i denne Forbindelse, skal jeg ikke gaa nærmere ind paa, men denne som ogsaa andre af Pastor Muncks Udtalelser synes at tyde paa, at »Adserbølgaard« har Pretensioner i Retning af at blive et Filial til Vridsløselille Strafanstalt. I al Fald er det — navnlig efter Opførelsen af en ny Hovedbygning — »de betinget benaadede«, der sætte Præg paa Gaarden og optage Pladsen for »de hjem- og arbejdslose«, og selve det store Antal af de førstnævnte Personer i

Forbindelse med, at Opholdet er t v u n g e n t, er en Hindring for, at der kan skabes det Samliv og det Tillidsforhold, der karakteriserer et »virkeligt« Optagelseshjem. Med andre Ord, af Optagelseshjemmet er kun Navnet tilbage, »Adersbølgaard« er bleven en Slags Mellemting mellem et Optagelseshjem og en Strafanstalt, eller rettere sagt, den er for Øjeblikket hverken det ene eller det andet. — Resultatet af den nye Virksomhed, af »det nye Princip«s Anvendelse synes nu nærmest højt betænkeligt. Af de i Finansaaret 1904—05—1910—11 incl. anbragte, henholdsvis 4, 14, 15, 16, 25, 32 og 47, ialt 153 Fanger, ere pr. 31. Marts d. A. 18 endnu ikke endeligt løsladte, 1 er død, og af de endeligt løsladte have de i 1909—10 og 1910—11 anbragte været paa fri Fod i saa kort et Tidsrum, at de »ikke have haft tilstrækkelig Tid« til at begaa nye Forbrydelser eller, selv om dette er lykkedes dem, hvad »Politiefterretninger« bekræfter for fleres Vedkommende, i alt Fald ikke til at faa Dom, bortset fra, hvor mange der muligt hendsidder i Arresterne for at afvente Plads i Strafanstalterne. Af de resterende 73 er 23 eller 31,5 pCt. genindsatte i Strafanstalt, enten ifølge Dom eller — i 3 Tilfælde — direkte fra »Adersbølgaard«. Naar herved tages i Betragtning dels, at Muligheden af yderligere Tilbagefald langt fra er udelukket, dels, at disse Personer have været under Behandling en relativ lang Tid i Strafanstalterne, dels og endelig, at det drejer sig om Fanger, der, som Helhed taget, med Hensyn til Oprensningsmulighed staar over det store Flertal af Fanger i Strafanstalten, jfr. nedenfor, synes »Adersbølgaard-Anbringelsen« snarere at ville bringe Strafanstaltens Tilbagefaldsprocent til at stige end — som haabet og ventet — til at dale! Og jeg skal tilføje, at en af mig foretagen Sammenligning med Hensyn til Recidivitet mellem »Adersbølgaardsfåhige« Fanger for 1904 og de efter 1904 dér anbragte Fanger — ved hvilken Sammenligning jeg har bestræbt mig for at gaa frem i »Adersbølgaard«s Favor — bekræfter en saadan Antagelse. I samme Retning taler, at »Adersbølgaards-Recidivisterne« paa ingen Maade udgøres af Personer, til hvis

Oprejsning man allerede ved deres Anbringelse dér maatte nære en Del Mistillid; der findes blandt disse Recidivister flere ikke tidligere straffede Personer og adskillige, der paa det nærmeste maa stilles i Klasse med disse. Men ikke nok hermed. De nærmere Oplysninger om de anbragte Fanger vise med Hensyn til

Alderen, at den strækker sig fra det 16. til det 54. Aar, omend overvejende fra det 20. til 25. Aar,

Stilling, at her overvejende er Tale om Personer uden Faguddannelse, hvortil kommer en Del helt eller halvt udlærte Haandværkere, nogle Sømænd, Jordbrugere m. fl. og bl. a. nogle Alfonser,

Hjemsted, at over Halvdelen er fra København, ca. 13 pCt. fra Købstæderne og Resten fra Landet,

Straffetid, at den strækker sig fra $\frac{2}{3}$ til 6 Aar, men overvejende er paa 2 Aar,

Forbrydelse, at ca. 68 pCt. er Ejendomsforbrydelser, ca. 15 pCt. Sædelighedsforbrydelser og ca. 15 pCt. Brandstiftelser, og

Kriminalforbid, at ca. 35 pCt. ikke tidligere ere straffede, ca. 47 pCt. tidligere straffede med mindre Straffe og ca. 17 pCt. tidligere straffede med Strafarbejde.

Hvis man har tilstrækkelig Fantasi til paa Grundlag heraf at danne sig et Billede af den sædvanlige »Adersbølgaards-Befolkning«, vil man vist give mig Ret, naar jeg siger, at man ikke blot er berettiget, men ligefrem forpligtet til at gaa ud fra, at her er alvorlig Fare for, at de anbragte Fanger kunne paavirke hverandre i daarlig Retning. Hvad Garanti har man for, at ikke Samværet mellem saa depraverede Personer som oftere straffede Alfonser og unge, ikke tidligere straffede Personer kan blive til maaske ubodelig Skade for disse sidste, navnlig hvis »Adersbølgaard« stadig benytter Dobbeltværelser, en ren Uting ikke blot i penitentiær Henseende? Tilsynet hverken er eller kan blive tilstrækkelig effektivt og Pastor Munck er jo ogsaa selv klar over, »at man kan blive taget ganske artigt ved Næsen.« —

De fornævnte Oplysninger vise da ogsaa, at man i Udførelsen af det »nye Princip« er gaaet frem paatværs af anerkendte Principer. Medens Tidens Bestræbelser gaa ud paa at gruppere, klassificere og individualisere, synes man ved »Adsbølgaards-Anbringelsen« næsten at have lagt an paa at faa samlet saa broget en Skare som muligt, — men da ogsaa derved kun opnaaet at dokumentere, hvad der forlængst er dokumenteret, at et saadant Fællesskab virker skadeligt. Vil »Adsbølgaard« løse denne eller en anden lignende Opgave, er efter min Mening den første Betingelse den, at den søger at faa sin Befolkning saa ensartet som muligt. Men til Opnaaelse heraf er det ikke nok — som hidtil sket —, hovedsagentlig kun at tage Hensyn til Straffetidens Længde og til Fangens Opførsel i Straffeanstalten*). Saaledes bør formentlig »ikke tidligere straffede« ikke udtages til »Adsbølgaards-Anbringelse«; Recidivet for denne Gruppe Fangers Vedkommende er saa relativt lille og Isolationsbehandlingen den paa Forhaand naturligste, at der ikke synes Grund til at eksperimentere i en saa usikker Retning. Vel har den nuværende Cellebehandling sine Skyggesider og dermed sine Modstandere, men disse sidste vil forsvinde i samme Grad som de første afhjælpes, hvad et Blik paa Udviklingen i Udlandet giver Haab om. — Heller ikke »de egentlige Recidivister« bør medtages, hvis man, som jeg tror og haaber, i Fremtiden vil underkaste disse Fanger en særlig omhyggelig og — i Modsætning til den nuværende Tid — »positiv« Behandling. Man har hidtil i altfor høj Grad haft sin Opmærksomhed henvendt paa dem, der »ikke kom igen«, ja, taget sig dem til Indtægt for Straffuldbyrdelsens Fortræffelighed, skøndt man i Virkeligheden intet som

*) Næsten alle de til »Adsbølgaard« overførte Fanger ere ved Afgangen fra Strafanstalten satte i Bedømmelsesklasse 4, det vil sige, at de gennem deres Opførsel og hele Forhold under Straffen have frembragt det Indtryk hos Fængselsfunktionærerne, at de ere »forbigaaende paa-virkede«. Til nærmere Forstaaelse heraf skal anføres, at gennemsnitlig sættes ved Løsladelsen ca. 67 % af Fangerne i Bedømmelsesklasse 5, det vil sige, at de synes »upaavirkede«, og ca. 28 % i fornævnte Klasse 4.

helst med Bestemthed vidste om, hvorfor de ikke kom igen; bedre at vende sig mod det faktiske, Recidivitet, det sikre, at Strafanstalten ikke har løst Opgave, og derefter føle sig tilskyndet til »at gøre det bedre denne Gang«. Men der vil da blive Tale om saa intens en Behandling, at en Institution som »Adersbølgaard« ikke kan paatage sig den. Det bliver da mellem »de tidligere med mindre Straffe straffede«, at »Adersbølgaard« maa søge sit Klientel. Og indenfor denne Grænse komme saa Hensynene til — foruden Straffetidens Længde og Fangens Forhold i Strafanstalten — bl. a. Alder, Stilling og ikke mindst Hjemsted; at en Københavnerbølle, der selvfølgelig aldrig har tænkt paa at blive borte fra København længere end højst nødvendigt, skulde have noget Udbytte af et 3, ja selv 6 Maaneders Ophold paa et Sted som »Adersbølgaard«, er lidet sandsynligt, men at han kan gøre Skade paa et saadant Sted, er derimod højst sandsynligt.

Men selv om »Adersbølgaard« nu ogsaa gennem en ændret og forbedret Arbejdsmetode kan fremvise bedre Resultater og give Garantier mod daarlig Paavirkning, saa er der for mig stadig den Mulighed tilstede, at Strafanstalten maaske kunde opnaa et lige saa godt, maaske bedre Resultat med de samme Personer, i hvilket Tilfælde »Adersbølgaard« i sin nuværende Skikkelse efter min Mening synes overflødig, — her er jo ikke Tale om at skabe bedre Mennesker, men bedre Samfundsmedlemmer. Og dette bringer mig til at spørge, om der overhovedet er Trang til dette »nye Princip«, til den »Overgang«, som praktiseres ved Hjælp af »Adersbølgaard«?

Set i Forhold til Vridsløselille Forbedringshus synes det »nye Princip« mærkelig irrationelt, idet man i Virkeligheden river ned med den ene Haand, hvad man har bygget op med den anden. Ved den nuværende Cellebehandling lægger man i overvejende Grad Vægten paa den rent ydre Isolation: Hver Fange sidder i sin Celle for aflaaet Dør, anbringes i hver sit Aflukke i Kirke og Skole, lukkes inde i hver

sin Gaard under Opholdet i fri Luft, bærer Maske for Ansigtet o. s. v., kort sagt, man bestræber sig for paa enhver Maade at holde ham isoleret — fra de andre Fanger, vil skille ham af med de gamle og værne ham mod at stifte nye, daarlige Bekendtskaber. Og naar saa Fængslet overfører en Fange f. Eks. i et Aar igennem, Dag ud og Dag ind, har sat al sin Evne ind paa at gennemføre denne Isolation, saa anbringer man en Dag den samme Fange, med brat Overgang og i maanedsviis, paa et Sted, hvor han træffer sammen med en broget Skare af tidligere Medfanger, kendte og ukendte, de samme Medfanger, fra hvilke Strafanstalten omhyggelig søgte at fjerne ham, og under Forhold, hvor Kontrollen med hver enkelt Fange ikke er eller kan blive effektiv nok. Kan dette være rigtigt? Den naturlige, konsekvente Fremgangsmaade synes mig at være den, at søge at fortsætte denne, for Individet og Samfundet lige gavnlige Isolation. Denne Vej er man hidtil gaaet, og Fængselselskaberne har her ydet et stort og fortjensfuldt Arbejde ved straks efter Løsladelsen at skaffe den løsladte Fange i Plads, Hyre eller andet Arbejde eller ved paa anden Maade at yde Støtte og Hjælp, f. Eks. ved at anbringe ham paa et »rigtigt« Optagelseshjem, og netop med det for Øje at faa ham bort fra de gamle Steder og de gamle, daarlige Kammerater. Har denne, saaledes ogsaa efter Løsladelsen praktiserede Isolationsbehandling endnu allfor mange Recidiver at svare til, ligger deri ikke, at man er inde paa en gal Vej, men at der paa et eller flere Punkter er Trang til forbedrende Reforme. Men det er Reforme i Strafanstaltsbehandlingen: Den rationelle Tilrettelægning af Fangeundervisning og Fangearbejde, Kravene til Fængselsfunktionærernes Uddannelse, Arbejde og Livsforhold, en gennemført hygiejnisk Fangebehandling, baade i legemlig og sjælelig Henseende, under en fast ansat, specielt uddannet Fængselslæge m. m., ere Spørgsmaal, der vente paa deres Løsning. Og det er Reforme i Fængselselskabernes Arbejde: Nye Veje til at finde gode Pladser, en forstaaende og dog virksom Kon-

trol med de anbragte, Bestræbelser for at vække større Forstaaelse og Interesse i Befolkningen overfor løsladte Fanger m. m. Men derimod ikke Reformer, der føre til, at Fængselselskaber paatager sig Opgaver, som de hverken bør eller kan løse. — Den af Pastor Munck omtalte Fare ved Overgangen fra den absolutte Afsondrethed til den absolutte Frihed hverken kræver eller kan afhjælpes gennem et Institut som »Adsersbølgaard«. I de Tilfælde, hvor en Fange har haft Udbytte af Opholdet i Strafanstalten og bl. a. viser det derved, at han direkte fra Strafanstalten vil gaa ud i et ham, ved egen eller f. Eks. ved et Fængselselskabs Hjælp forud sikret Arbejde, er den ommeldte Fare afbødet saa godt, som det overhovedet er muligt; at et Ophold paa »Adsersbølgaard« skulde være nødvendigt for en saadan Fange, for at han »kan faa Tid til at sunde sig«, er et Postulat, som der savnes Bevis for. Og for de Fanger, for hvilke Opholdet i Strafanstalten ikke har haft nogen Betydning, vil et Ophold paa Gaarden kun blive en behagelig Afveksling i Straffen, »en Sommerferie«, »et Rekreationsophold«. Den foranførte Statistik synes at bekræfte denne min Opfattelse. — Mon denne Tale om Nødvendigheden af en »Overgang« i Virkeligheden ikke refererer sig til en anden — tiltrængt — Overgang end Overgangen fra »Afsondretheden til Friheden«? Enhver Fængselsmand kender det Tilfælde, at en Cellefange paa et vist Tidspunkt i Straffen ligesom paa en Gang »gaar istaa«, bliver sløv og uimodtagelig for Paavirkning. Dette er et Vidnesbyrd om, at Cellebehandlingen ikke kan udrette mere; en Forbliven i Cellen betyder da en Tilbagegang og Cellestraffen bør derfor afbrydes. Her er der Brug for en Overgang, »et Overgangsstadium«, med Fællesskabsbehandling og bedst i fri Luft med Arbejde i Jorden, men efter rationelle Straffuldbyrdelsesprincipper (strengt Fællesskab). Hertil var en Ejendom som »Adsersbølgaard« — i Mangel af bedre — maaske brugelig, men kun som Statsinstitution med fængselsmæssig Administration.

Staar det herefter for mig saaledes, at den nuværende »Adersbølgaards-Anbringelse« er alt andet end et Plus i Kampen mod Kriminaliteten, at den er uheldig og unødvendig, gør det ikke Sagen bedre, at den Periode, i hvilken »Adersbølgaard« har søgt at være et »Overgangsstadium« for Celfanger, synes at skulle blive et Overgangsstadium ogsaa for »Adersbølgaard« selv. Pastor Munck varsler jo en ny Tid, hvor Personer, domte til Forbedringshusarbejde, fritages for at afsone Straffen mod at anbringes paa »Højskolen Adersbølgaard«. Hvad der efter Pastor Muncks Mening taler for denne Reform, er ikke blot det, at Staten vil blive sparet for store Udgifter, men man vil ad denne Vej kunne naa videre end ved den nuværende Fangebehandling. Ganske afset fra, om det i det Hele taget principielt set er rigtigt, at Staten saaledes lægger sine Byrder, og det er jo tilmed ikke blot økonomiske, over paa private Selskaber, kunde jeg bedre lide, at det første Argument var nævnt sidst eller helst helt udeladt. Er Reformen penitentiært set ikke forsvarlig og god, bliver den ikke eksistensberettiget derved, at Staten gennem den vil — eller skal vi sige: kan — blive sparet for store Udgifter. Skal man regne paa Grundlag af de til nu indvundne Erfaringer, bliver Besparelsen kun ringe. Hvad angaar det andet Argument, da skulde Fremskridtet naaes derved, at der »etableredes en Udvikling under mere naturlige Former«; »at alle baade legemlige og aandelige Evner udvikledes gennem en rigtig Arbejdsskole«. Bortset fra, at Strafanstaltsbehandlingen sandsynligvis netop vil gaa i Retning at »etablere en Udvikling under mere naturlige Former«, synes Pastor Muncks Udtalelser i Virkeligheden ikke at sige andet end, at Behandlingen paa Gaarden ikke vil blive væsensforskellig fra Strafanstaltens. Men vi staa da atter overfor det efter min Mening saa uheldige og urigtige Forhold, at et Fængselselskab vil søge at løse et Fængsels Opgaver. Vil »Adersbølgaard« derimod tage en Opgave op, som Strafanstalten ifølge Straffens Formaal og af praktiske og faktiske Grunde maa lade

ligge, nemlig den, ikke at indskrænke sig til at »paavirke«, men sætte sig som Maal at oplære de anbragte Personer, saaledes at de vende tilbage til Samfundet som dygtige og vellærte Landarbejdere, bliver Sagen en anden og er maaske, indenfor en vis Grænse, et Forsøg værd. Her var da ikke Tale om et »Overgangsstadium« og heller ikke om almindelig Fangebehandling. At der maatte stilles store Krav til Ledelsen, ikke blot i Retning af faglig Dygtighed, men ogsaa i Retning af virkelig Forstaaelse af Opgavens særlige Karakter, er selvsagt. Men for ikke atter at ende i den Uensartethed, der under alle Forhold vil betyde en Hindring for et godt Resultat, synes det rigtigst, hvad Vej »Adersbølgaard« nu end vil gaa, at det stadig bliver fra Strafanstalten, at den rekrutterer sin Befolkning. Anbringelsen vil i andet Fald sandsynligvis ske efter Indstilling af vedkommende Dommere, der, bortset fra, at deres Interesse for deres kriminelle Klientel efter mit Indtryk er ret ringe, vil mangle de her nødvendige Forudsætninger for at afgøre, om den vedkommende domfældte er et »Adersbølgaardsemne«. Strafanstalten derimod vil have det store Materiale at udtage af og være i Besiddelse af større Erfaring i saa Henseende, ligesom de vedkommende Fanger, selv om Opholdet i Strafanstalten, hvad det i saa Fald skulde være, kun blev kortvarigt, gennem et Ophold i Cellen med tilhørende disciplinær Behandling vilde faa en gavnlig Forberedelse til »Adersbølgaardsopholdet«. Pastor Munck vil indvende, at de vedkommende Personer da ikke undgaa at faa Strafanstaltens Stempel sat paa sig. Men er den Tid da saa langt borte, da man ombytter Navnene »Strafanstalt« og »Fængsel« med andre mere tidssvarende Navne? Disse Navne knytte sig dog til en Opfattelse af Straffen, Straffuldbyrdelsen og Personerne, baade Fangernes og Fængselsfunktionærernes, der forlængst er forbi. Tilsyneladende kun en Navneforandring, er det dog noget mere, naar man betænker, hvor meget netop Navnet betyder — for os alle. England har allerede sikret sig Æren for denne Reform: Det berømte »Borstal prison«

hedder nu »Borstal institution«, og det tiltrods for, at det — med hele sit System — er gaaet over til at være en Anstalt for — Recidivister.

»Adsersbølgaard« som en »Landarbejderskole«, »Landbrugsskole«, synes mig saaledes en Mulighed. Men bedst og rigtigst synes det mig at være, at Vridsløselille Fængselselskab satte sine Kræfter ind paa den naturlige og tiltrængte Opgave, at vedligeholde og udvikle »Adsersbølgaard« som et »rigtigt« Optagelseshjem. Om just en Hedegaard paa 250 Tdr. Land er et særlig godt Grundlag herfor, skal jeg lade staa hen; den synes snarere egnet til Grundlag for en Vagabondkoloni, — en anden Mulighed og en stor Opgave. Og jeg skal i denne Forbindelse ikke undlade at gøre opmærksom paa en Fare, der, hvis man fortsætter som begyndt, vist langt fra er udelukket, nemlig den, at der, efterhaanden som Gaarden opdyrkes, kan komme de Tider, hvor Hensynet til den Arbejdskraft, Gaarden har Brug for, kan blive et medbestemmende Moment ved Udtagelsen af de vedkommende Fanger, — et Forhold, som aldrig burde kunne finde Sted.

Da Pastor Munck for en længere Tid har taget Ophold paa »Adsersbølgaard« for at bringe Forholdene derovre i fastere Form, vil jeg slutte disse Linier med at ønske ham Lykke med Rejsen derover. Er jeg end uenig med ham, bøjer jeg mig for hans Reformiver, — noget vi ikke er forvante med —, og ønsker ham, at han maa finde den rette Vej. Men selv om »Adsersbølgaard« nu under Pastor Muncks Ophold derovre og en Tid derefter synes at opnaa bedre Resultater, vil jeg bede ham, ikke at tage det som et Bevis paa, at »det nye Princip« er den rigtige Vej, men som et Bevis paa, at han da er lige saa udmærket en Leder som han er et udmærket Menneske, — en af de faa, der kæmper for deres Sag, ikke fordi Ideen og Æren er deres, men fordi de tror, at Sagen er til Gavn for deres Medmennesker.

Vridsløselille Forbedringshus, Maj 1911.

Lov angaaende Opførelse af en Straffeanstalt ved
Nyborg m. m.

af 13. Maj 1911.

§ 1.

Justitsministeren bemyndiges til for Statskassens Regning paa en Grund ved Nyborg Købstad at lade opføre en Straffeanstalt, indrettet til Afsoning af Strafarbejde. Til Udgifter i Anledning af dette Byggeforetagende kan anvendes et Beløb af 1,200,000 Kr.

Om de til Straffeanstaltens Drift nødvendige Udgifter træffes Bestemmelse paa Finansloven.

§ 2.

Justitsministeren bemyndiges til for Statskassens Regning ved Kølseng Mergelleje at lade foretage saadanne Byggearbejder, som ere nødvendige, for at 30 fra Horsens Straffeanstalt udsendte Fanger kunne arbejde i nævnte Mergelleje hele Aaret. Til dette Byggeforetagende kan anvendes et Beløb af 7000 Kr.

Om de ved den her omhandlede Foranstaltning nødvendiggjorte Driftsudgifter træffes Bestemmelse paa Finansloven.

Loven om en ny Strafanstalt i Danmark.

Efter mange og haarde Fødselsveer er endelig den ovenfor aftrykte Lov kommen til Live, som skal lade det blive til Alvor med en ny Strafanstalt, hvortil der i de sidste 10 Aar har været en Dag for Dag voxende Trang.

I vore demokratiske Tider er Jordbunden jo ikke gunstig for saadanne Foranstaltninger, hvis Nytte ikke er umiddelbart indlysende for Vælgerfolket, og man har derfor ganske rolig ladet Forholdene udvikle sig til det Punkt, da Trangen var uafviselig, hvorom den Lovforslaget ledsagende Kommissionsbetænkning afgiver klare Vidnesbyrd.

Siden 1859, da Vridsløselille Forbedringshus toges i Brug, er der ikke bygget nogen Strafanstalt i Danmark, men derimod i 1875 nedlagt en ældre Strafanstalt (i Viborg), saa at der siden dette Aar kun har været Plads til ialt 789 Mandfanger. I denne Aarrække er imidlertid Landets Befolkning steget med ca. 35 pCt., og Indbyggerantallet i København, hvor Kriminaliteten jo som i alle store Byer stiger progressivt med Befolkningsmængden, er i samme Tid voxet med ca. 150 pCt. Tyveriernes Antal er da ogsaa dér i de sidste 15 Aar steget til omtrent det dobbelte, de grove Tyverier, hvilket praktisk talt vil sige Indbrudstyverierne, til det tredobbelte.

Fra den øverste Fængselsadministrations Side er intet forsomt. Allerede i 1901 indsendte Overinspektoren for Fængselsvæsenet Forslag til Justitsministeriet om Opførelse af en ny Strafanstalt, gjorde atter i 1902 gentagne Gange

Ministeriet bekendt med den tilstedværende Pladsmangel og de deraf flydende alvorlige Ulemper og forebragte endelig i 1904 paany indtrængende Forestillinger i saa Henseende.

Det første Middel, som man greb til, var at overflytte Fanger, der vare domte til Forbedringshusarbejde og derfor hensat i Enkeltcelle i Vridsløselille Forbedringshus, til Behandling i Fællesskab i Horsens Strafanstalt, hvilket i Aarene 1900—1910 fandt Sted med 757 Fanger. Dette vil altsaa sige, at disse, der efter Loven og Dommen skulde holdes i Enrum, priggaves alle de bekendte Følger af Samkvemmet med ældre, forhærdede Forbrydere og unddroges den intensivere aandelige Paavirkning, som gennem den mere omfattende Skoleundervisning, de jævnlige Cellebesøg og den overhovedet mere individualiserende Behandling bliver Fangerne til Del i Cellefængslet. Saa meget uforsvarligere blev dette, som det i stort Omfang har drejet sig om unge Mennesker, idet den tidligere Regel kun til Horsens Strafanstalt at overflytte tidligere med Cellestraf ansete og præsumptiv mindre paavirkelige Personer over 25 Aar langtfra har kunnet overholdes.

Overfor dette maa det anses for et mindre Onde, at de overflyttede gik tabt af den ved Hensiddens i Celle lovhjemlede Afkortning i Straffetiden, og at Transportomkostninger og den forlængede Straffetid har kostet Staten ca. 20,000 Kr. aarlig.

Det næste Middel, hvormed man søgte at skaffe Plads, var en meget udstrakt Benaadning af Straffefanger, hvorom det i den ovennævnte Betænkning hedder:

»Til Trods for — eller rettere som Følge af — disse Massebenaadninger forværres Forholdene stadig Medens Antallet af Benaadninger af de i Horsens Strafanstalt hensiddende Fanger tidligere kun havde været gennemsnitlig ca. 5 aarlig, blev der i Finansaaret 1904—05 alene fra nævnte Strafanstalt benaadet 60 Fanger, og i det følgende Finansaar steg Tallet til 98 samtidig med, at der fra Vridsløselille Strafanstalt, hvorfra der tidligere kun

var benaadet gennemsnitlig ca. 10 om Aaret, løslodes 62 Fanger ifølge Benaadning*). Den overvejende Del af disse Benaadninger skete paa Grund af Pladsmangelen og vare betinget af, at paagældende Fanger udvandrede og ikke vendte tilbage her til Landet i en Aarrække. Det siger sig selv, at Hovedparten af de saaledes benaadede Fanger langt fra tilfredsstillede de Krav, som en samvittighedsfuld Afvejelse af de Hensyn, der bør gøre sig gældende ved Benaadninger, maatte kræve**), og Følgen af disse Massebenaadninger har da ogsaa været, at man ikke naaede en virkelig Lettelse af Overfyldningen i Strafanstalterne, idet de benaadede for en stor Del hurtig gjorde sig skyldige i nye Forbrydelser og inddømtes paany til lange Strafarbejdsstraffe.«

Foruden denne egentlige Benaadning er der ogsaa siden 1904 i stedse stigende Omfang anvendt den Fremgangsmaade ved betinget Benaadning at fritage dertil egnede Fanger for de sidste Maaneder af Straffetiden mod Anbringelse paa de tvende, Fængselselskaberne tilhørende Optagelseshjem, »Adersbølgaard« og »Lyng«, til hvis Udvidelse og Drift Staten har ydet betydelige Tilskud, og ialt er der paa denne Maade fra 1904 til Februar 1911 anbragt 180 Fanger.

Trods denne mod al sund og alvorlig Strafferetspleje stridende og af Betænkningen med Rette kritiserede Anvendelse af Benaadning, der selvfølgelig for lange Tider har virket nedbrydende paa Retsbevidstheden i vide Kredse, og hvortil man næppe nogensinde andetsteds har sét Magen, lykkedes det langt fra at overvinde Vanskelighederne.

Allerede i December 1909 hensad der i Københavns Arrester 40 til Forbedringshusarbejde dømte Mænd, som ikke kunde afleveres til Vridsløselille Strafanstalt paa Grund af Pladsmangel, og Antallet steg i December 1910 til ca. 90.

*) I de 5 Aar 1904—05 til 1908—09 benaadedes ialt fra Strafanstalterne 528 Fanger. (Redaktionens Anmærkning).

**) Jfr. hermed en ganske lignende Dom i S. Grundtvig.: Den kriminelle Retspleje i Opløsningstilstand, Kbhvn., 1910.

Ventetiden, før de kunde afleveres, var derhos ikke Dage eller Uger, men steg efterhaanden til 5 Maaneder, saa at det endog hændte, at en Fange ved sin Aflevering til Vridsløselile Strafanstalt kun havde 33 Dage tilbage af sin Straf, hvilket selvfølgelig ganske betog Forbedringshusstraffen dens Karakter, og var saa meget uheldigere, som Fangerne i Ventetiden ikke havde Arbejdspligt, paa hvilken sidste Mislighed der først for ganske nylig er raadet Bod.

Paa denne Maade overfyldtes naturligvis ogsaa de københavnske Arrester, hvor der stadig hensidder over 100 Fanger flere, end der er Plads til, hvilket overhovedet kun lader sig gøre ved at anbringe 12—14 Personer i Lokaler, som ere bestemte til 3, og ved at tilsidesætte alle moralske, hygiejniske og disciplinære Hensyn; noget ganske tilsvarende er derhos blevet Følgen i de til København grændsende og flere andre Landjurisdiktioners Arresthuse.

Yderligere har man i København i stort Omfang været nødt til at sende københavnske Fanger til Provinsarresterne, til i de sidste $1\frac{1}{2}$ Aar ganske at indstille Afsoning af Alimentationsbidrag til uægte Born og for en stor Del Afsoning af Bøder samt til ligefrem at undlade Paatale af en Mængde Politiforseelser af løse Personer, overfor hvem Paatale uden øjeblikkelig Hensættelse til Bodeafsoning vilde være ganske meningsløs.

Skont hele denne alvorlige Misère jo nærmest er et indre, dansk Anliggende, frembyder den dog en videre Interesse, fordi den viser, at man ikke kan snige sig uden om den straffende Retshaandhævelses Krav, uden at det fører til et Kaos, der truer selve Samfundets Orden.

Dette synes da ogsaa nu at være anerkendt af Flertallet i det af Rigsdagen nedsatte Udvalg, medens et Mindretal paa 2 Medlemmer ikke har sluttet sig til Forslaget om en ny Strafanstalt, men ment at kunne nøjes med at »hævde, at Lovgivningsmagten i langt højere Grad maa tage Sigte paa at forebygge Forbrydelser, . . . paa Forbedring af de sociale Forhold og dybtgaaende pædagogiske Foranstaltninger.«

Ogsaa indenfor Kriminalisternes Kreds findes der jo en Retning, der holder til disse Doktriner, kaster Vrag paa Straffen og deklamerer om Forebyggelse som det ene fornødne.

For denne Retnings Tilhængere kan det ikke ofte nok gores gældende, at man ikke med Rette kan betegne Straffens Virkning som illusorisk, naar det — som her i Norden — ved gentagne Undersøgelser er godtgjort, at kun $\frac{1}{3}$ af de første Gang straffede atter forsé sig, og at af denne Trediedel atter kun $\frac{1}{3}$ gaar over til at blive professionelle Forbrydere. De oversé derhos idelig, at Anvisningen paa en mere intensiv Prævention gennem Borneopdragelse etc., som vi jo alle ønske, ikke i mindste Maade løser Spørgsmaalet om, hvad vi skal gøre med de Forbrydere, vi nu har, og hvem vi dog ikke godt kan overlade Eneherredømmet, fordi nogle af dem muligvis ved passende Foranstaltninger i deres Barndom kunde have været standsede paa Forbryderbanen.

Som det af Loven fremgaar skal Anstalten opføres paa en Grund ved Nyborg Købstad, og der er dertil bevilget 1,200,000 Kr. Den kommer saaledes til at ligge meget centralt i Landet og ved en af dettes Hovedfærdselslinier. Grunden, som i det væsentlige er skænket af Nyborg Kommune, er ca. 20 Tdr. Land (c. 11 Hektar) stor, og Meningen er derpaa at opføre 2 Fængselsbygninger med Plads til 221 Fanger, hvoraf 159 i Celle, samt 1 almindeligt Sygehus til 14 og 1 Tuberkulosesygehus for 18 Patienter, ikke blot fra den ny Anstalt, men fra Mandsanstalterne overhovedet.

Man mener paa denne Maade at kunne imødegaa den ovenfor beskrevne Pladsmangel uden at foregribe de Forandringer, som den forventede ny Straffelov antages at ville medføre i Straffuldbyrdelsen, og man udskyder af Hensyn til denne den i mange Aar paatænkte Nedlæggelse af den gamle Strafanstalt for Kvinder paa Kristianshavn og Opførelsen af en særlig Anstalt for unge Fanger.

Kommissionens Forslag gik egentlig ud paa at omdanne Rytterkasernen i Odense til Strafanstalt, hvilket formentlig

vilde have kunnet gøres betydelig hurtigere og billigere, og det kan ikke nægtes, at man forstaar Tilbøjeligheden til at slaa af paa Fordringerne til en fuldt ud tilfredsstillende Beliggenhed og Bygning, naar man til Gengæld kunde vinde nogenlunde hurtig at komme ud af de foran beskrevne, i det daglige Arbejde særdeles pinagtige Tilstande.

For den, som staar disse lidt fjernere og derfor lettere kan fæste Blikket paa det Tidspunkt — ca. 2 Aar frem i Tiden — da man har kæmpet sig igennem Vanskelighederne, er det derimod utvivlsomt, at man, afsét fra Pengespørgsmaalet, af penitentiære Hensyn langt maa foretrække den vedtagne, helt ny Strafanstalt, bygget i alle Enkeltheder med dette Formaal for Øje, og selv om den nok bliver kostbarere i Anlægget, er det ganske sikkert, at naar der forud er lagt en omsigtsfuld og fast Plan for den daglige Administration, og denne tages i Betragtning ved Bygningens Opførelse, vil Anstaltens Drift altid blive betydelig billigere end, naar Administrationen maa rette sig efter de lokale Forhold i en ældre Bygning, der aldrig vil kunne omdannes til noget fuldt tilfredsstillende. Et talende Eksempel paa, hvor uøkonomisk en upraktisk indrettet og tilmed for lille Strafanstalt er, har man da ogsaa i den gamle Strafanstalt for Kvinder paa Kristianshavn, hvor 1 Fange koster ikke langt fra lige saa meget som 2 Fanger i Mandsanstalterne, idet bl. a. Personalet, væsentlig paa Grund af de lokale Forhold, maa være forholdsvis mere end dobbelt saa stort som i Mandsanstalterne.

Ved Loven er der endelig bevilget 7000 Kr. til at foretage saadanne Byggearbejder, som ere fornødne for, at 30 fra Horsens Strafanstalt udsendte Fanger kan arbejde hele Aaret i Kølseng Mergelleje i Stedet for som hidtil kun i Sommerhalvaaret.

S. Grundtvig.

Litteraturanmeldelser.

Sveriges fångvård 1909.

Af fångvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1909 framgår, att antalet *straffanstaller* i riket utgjorde 51. Af dessa voro 42 enruns fångelser (med sammanlagdt 2,428 ljusa och 91 mörka celler), 4 centralfångelser för män, 1 centralfångelse för kvinnor, 2 centrala arbetsanstalter för män och 2 centrala arbetsanstalter för kvinnor.

Antalet fångar utgjorde vid årets början 3,076 och vid dess slut 2,870; tillkomne under året voro 25,041 och afgångne 25,247. Af de vid årets slut kvarvarande voro 235 tilltalade för brott, 1,442 voro straffarbetsfångar, 205 dömda till urbota fångelsestraff, 421 till fångelse i saknad af tillgång till böter, 40 häktade för lösdrifveri och 507 hållne till tvångsarbete.

Bland *straffarbetsfångarne* voro vid årets slut kvarvarande 79 lifstidsfångar, och af de återstående voro 489 dömda öfver två år och 874 till två år och därunder. Under senaste tioårsperioden 1900—1909 minskades antalet straffarbetsfångar med 128, i det lifstidsfångarnes antal kvarstår oförändradt såsom år 1908, antalet på viss tid öfver två år dömda straffarbetsfångar ökats med 25 men antalet straffarbetsfångar dömda på viss tid i två år och därunder minskats med 153.

Tidslängden af de straff, som blefvo ådömda de år 1909 *nykomna straffarbetsfångarne* på viss tid, voro: från

2 månader till och med 2 år 1611 (1461 män, 150 kvinnor), från 2 till och med 4 år 93 (82 m., 11 kv.), från 4 till och med 10 år 33 (31 m., 2 kv.) och öfver 10 år 4 (3 m., 1 kv.).

Hela antalet *gemensamhetsfångar* i rikets straffängelser utgjorde vid 1909 års utgång 172 (154 m., 18 kv.). Antalet fångar af detta slag ökades under året med 14 män och 2 kvinnor. Under tioårsperioden har antalet nedgått med 79.

Enligt framställning från Konungens Befallningshafvande eller vederbörande fängelseföreståndare lät styrelsen öfverflytta till gemensamhetsfängelse nio manliga enrumsfångar, som enligt läkarnes utlåtanden befunnos icke utan skada för sin hälsa kunna utstå cellstraffet, och i fem fall medgäfvos till straffarbete dömde fångar att i enrum aftjäna den del af den återstående strafftiden, som enligt gällande bestämmelser skolat verkställas i gemensamhetsfängelse.

I berättelserna för åren 1907 och 1908 anmärktes, hurusom de med 1907 års ingång tillämpade lagbestämmelserna angående straffafdragets bortfallande vid enrumstraff verkat ökning i de effektiva strafftiderna och därmed i antalet samtidigt förvarade straffångar. De kvarvarandes antal hade sålunda under nämnda öfvergångsår eller från 1907 års början till 1908 års slut stigit med ej mindre än 266. Under berättelseåret har förhållandet utjämnats, så att antalet kvarvarande straffångar åter nedgått med 128.

Antalet *fängelsefångar* utgjorde under år 1909 17,919 (17,118 m., 801 kv.), däraf 1,232 (1,177 m., 55 kv.) undergingo urbota bestraffning och 16,687 (15,941 m., 746 kv.) förvandlingsstraff i saknad af tillgång till gäldande af ädömda böter. Nykomne urbota fängelsefångar voro 1,012 (960 m., 52 kv.) och bötesfångar 16,304 (15,569 m., 735 kv.). Den förstnämnda kategorien har således sedan 1908 minskats med 84 och den sistnämnda med 200.

Under år 1909 intogos i rikets fängelser sammanlagdt

1,861 personer, som första gången dömts till straffarbete eller urbota fängelse, och 487 personer, som andra gången dömts till sådant straff.

Denna sistnämnda siffra utvisar antalet af dem, som under året inträdt i de återfallnes klass, utgörande 26,2 procent af antalet af dem, som första gången undergått frihetsstraff.

Under berättelseåret har ett antal af 9 manliga straffångar *villkorligt frigifvits*, och hafva samtliga dessa, enligt tillsyningsmännens uppgifter, under året efter frigifningen uppfört sig ostraffligt och utan anmärkning. Af de 1907 villkorligt frigifna återgingo 6 och 1908 5 efter utlupen prøfvolid, därunder de icke gjort sig skyldiga till någon lagöfverträdelse utan vunnit goda vitsord, år 1909 till fullständig frihet.

Under år 1909 undergingo 6 manliga straffarbetsångar och 2 manliga fängelseångar *straffskärpning* af hårdt nattläger, bland dem 2 straffångar hårdt nattläger i förening med mörkt enrum.

För *sysslöst kringstrykande och bettlande* häktades under året 1,900 personer, af hvilka 993 kommo frå Stockholms stad och 907 frå rikets öfriga delar.

Antalet *tvångsarbetsångar* uppgick vid 1909 års slut till 506 (381 m., 125 kv.). Under året nykomne voro 874 (606 m., 248 kv.), af hvilka 857 (591 m., 246 kv.) voro dömda enligt lösdrifverilagen och 17 (15 m., 2 kv.) enligt fattigvårdsförordningen.

Af nykomne straffarbetsångar i förhållande till folkmängden kommo 1900 37 på 100,000 inv. och år 1909 30 på 100,000 inv. Beträffande nykomna tvångsarbetsångar var samma förhållande år 1900 29 på 100,000 inv. och år 1909 15 på 100,000 inv. En afsevärd minskning i procentförhållandet mellan folkmängden å ena sidan och de nykomna straffångarnes såväl som tvångsarbetsångarnes antal å andra sidan inträdde således under året.

Af de under året nykomne straffarbetsångarne voro

14 (9 m., 5 kv.) ådömda *förlust af medborgerligt förtroende* för alltid och 511 (418 m., 30 kv.) på viss tid. Bland de brott, för hvilka de under året intagne personer blifvit dömda till straffarbete, märkas 1,138 fall af stöld, 83 af mened och förfalskningsbrott, 46 af barnamord, 17 af dråp, 16 af eldskada och annan skadegörelse å egendom, 39 af äktenskaps- och sedlighetsbrott och 1 af mord. De för undergående af urbota fängelsestraff insatte personer voro bland annat dömda för misshandel (238 fall), brott mot offentlig myndighet (171), snatteri (99), stöld (21) samt bedrägeri och annan oärlighet (81), äktenskaps- och sedlighetsbrott (17), fridsbrott (68). Af yngre ålder än 20 år voro vid årets slut kvarvarande 102 (93 m., 9 kv.) straffarbetsfångar och 12 (8 m., 4 kv.) tvångsarbetsfångar.

Centralfängelset i Göteborg afträdde under året till Göteborgs stad, och därvarande straffångar fördelades på länsfängelset i Stockholm och tvångsarbetsanstalten i Landskrona.

Beträffande *ordningen och disciplinen* vid straffanstalternas uppgick antalet extra judiciella bestraffningar, som ålades fångpersonalen vid läns- och kronocellfängelserna till 53, af hvilka 6 bestodo uti inneslutning uti mörk cell, 46 i mistning af sängkläder och 1 i kostförknappning. De flesta af dessa bestraffningar voro ålagda för trots, våldsam motstånd och oskickligt uppförande (7), skadegörelse eller missvård af fängelsets tillhörigheter (13), brevväxling, knackning eller olofligt meddelande med medfänge (20), lättja eller arbetsvägran (1) och rymningsförsök (3). De straffades antal utgjorde 3,2 procent af det i dessa fångelser förvarade medeltalet fångar. Något brott af den svåra art, att åtal vid domstol däraf föranleddes, förekom icke vid dessa fångelser. *Rymning* ägde rum vid kronohäktet i Uddevalla, där en manlig rannsakningsfänge fått tillfälle att affila fönstergallren och genom cellfönstret fira sig ned å fängelsegården samt därifrån medelst en stege klättra öfver omslutningsmuren ut i det fria. Vidare inträffade en

rymning under transport på tåget, i det en fånge handlöst kastade sig af tåget mellan två järnvägsstationer. Under transport från järnvägsstationen i Jönköping lyckades en manlig straffånge genom en hastig ryckning befria sig från de handbojor, medelst hvilka han var sammanfjältrad med en annan fånge och allägsna sig genom gatorna utan att den medföljande gevaldigern kunde upphinna honom. *Försök till rymning* gjordes vid länsfängelserna i Malmö och Gäfle. Fyra *själfmord* ägde under året rum och själfmordsförsök inträffade vid länsfängelset i Kristianstad samt vid länsfängelserna i Stockholm, Linköping och Östersund, i ett fall vid hvarje fångelse.

Vid straffängelserna för män ålades fångpersonalen 48 bestraffningar, hvaraf 2 bestodo i mörk cell, 1 i ljus cell i förening med arbete, 1 i latkost och 40 i ljus cell i förening med mistning af sängkläder. De vanligaste anledningarna till bestraffningarna voro lättja, arbetsvägran (6), oskickligt uppförande mot bevakning (9), meddelande med annan fånge eller försök därtill (14). Vid centralfängelset å Härlanda dräpte en straffånge en annan fånge, som var tilldelad honom som sällskap för visad sinnesoro, i sin säng. Brottet blef föremål för *åtal inför domstol*, som emellertid fann ansvar ej kunna ådömas dräparen. *Rymning* skedde vid sistnämnda fångelse, i det en bötesfånge under utförande af handräckningsarbete lyckades afvika. En å centralfängelset i Härnösand intagen straffarbetsfånge begick *själfmord* genom hängning och *själfmordsförsök* anmäldes i två fall, båda vid Härnösandsfängelset.

Antalet bestraffningar vid arbetsanstalterna för män var 52 eller 14,1 procent af medeltalet fångar. Bland dessa märkas prygel (10), ljus cell utan arbete (7), ljus cell i förening med mistning af sängkläder (48), mörk cell (1) och ljus cell med arbete (2). Bestraffningarna voro bland annat ålagde för lättja i arbetet (5), opassande uppförande mot bevakning (16), trots, olydnad och oskickligt uppförande (17), brott mot ordningen (19).

Vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö ägde under berättelseåret en *rymning* rum. Försök till rymning, själfmord eller själfmordsförsök, ej heller förbrytelser af svårare art förekommo ej.

Vid arbetsanstalterna för kvinnor fingo under året 41 personer eller 26,4 procent af medeltalet fångar vidkännas 49 bestraffningar, hvaraf 2 bestodo uti ljus cell med arbete, 1 i mörk cell i förening med ljus cell, 5 i ljus cell utan arbete och 41 i ljus cell i förening med mistning af sängkläder. Rymning, själfmord eller försök därtill förekommo icke lika litet som förbrytelser af svårare art.

Enligt sammandrag af arbetsrapporterna från rikets fångvårdsanstalter för år 1909 utgjordes under nämnda år 561,766 *daysverken*. De flesta af dessa komma på skrädderi- och sömnadsarbeten, skomakeri, snickeri och metallarbeten, sadelmakeriarbeten, bokbinderiarbeten, säcksömnadsarbeten, stenhuggeriarbeten, jordbruksarbeten, dref-, tagel- och krollsplintredning. Af de till styrelsen ingångna arbetsrapporterna framgår, att af hela fångpersonalen allenast 0,31 procent i brist på arbete varit utan sysselsättning.

Beträffande *religions- och skolundervisningen* inkom under berättelseåret allenast i ett fall anmälan därom, att fånge saknat kunskap i såväl kristendom som innanläsning. Bemälde fånge, ryss till börden, hade ända till sitt 22:dra lefnadsår vistats i Ryssland och efter sin öfverflyttning till Sverige varit bosatt dels i Uppsala, dels i Stockholm. Ingen försummelse från svenska prästerskapets sida hade sålunda varit anledning till fångens bristande undervisning under uppväxtåren.

Kristendomskunskapen hos den vid 1909 års slut kvarvarande af predikanterna redovisade personalen var god hos 17,3 0/0, försvarlig hos 66,4 0/0 och ringa hos 15,5 0/0 samt saknades hos 0,8 0/0, i sista siffran inberäknad icke kristna trosbekännare och utlänningar.

Fångpredikanternas årsberättelser handla bland annat

om att rusdryckerna bära största ansvaret för brottsligheten. Vid sidan här af erinras af flera predikanter, huru som ungdomens bristfälliga och förvända uppfostran i hög grad bidrager till att förförelserna till öfverträdelse af lagens och moralens bud få väldet öfver så många.

Af de vid årets slut kvarvarande fångar hade enligt inkomna uppgifter 884 manliga och 16 kvinnliga straffarbetsfångar samt 135 manliga och 2 kvinnliga fängelsefångar begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före begäendet varit begifna på dryckenskap.

Under året erhöles 1,025 från fängvårdsanstalterna frigifna personer *understöd* af fängvårdsföreningar, fängelseförvaltningen, kommuner eller enskilde.

Besparingskassornas behållningar vid rikets samtliga fängvårdsanstalter utgjorde vid 1909 års utgång 396,958 kronor 44 öre. Af dessa medel utgingo till åkerbrukskolonien Hall ett bidrag af 50 öre för hvar dag för hvar och en gosse till ett antal af 175. Antalet underhållsdagar för dessa barn uppgick till 920, utvisande ett medeltal af 3, och utgjorde beloppet af det från besparingskassorna utgående bidraget 460 kronor 50 öre.

Sammanlagda beloppet af de under året frigifnes vid frigifningen i *postsparbanken* inestående premiemedel utgjorde 13,531 kronor 73 öre. Af dessa medel förverkades genom återfall 365 kronor 35 öre, som tillfallo anslaget till fångars vård och underhåll.

Beträffande *hälsotillståndet* var sjukligheten något mindre än föregående år och visade år 1909 en sjukprocent af 2,51 mot 2,89 under tioårsperioden 1899—1908. Med undantag af influensa förekommo infektionssjukdomar endast i spridda fall. För sinnessjukdomar vårdades 93 individer. Dödlighetsprocenten af fångarnas medeltal var 0,86. År 1908 uppgick den till 0,78 och under tioårsperioden 1899—1908 till 0,85.

Fängvårdens *utgifter* belöpte sig år 1909 till 2,348,070

kronor 72 öre, hvilken summa understiger den från föregående år med 55,527 kronor 20 öre.

Arbetsinkomsten uppgick 1909 till 627,005 kronor 71 öre och utgifterna till 166,837 kronor 83 öre. Häraf synes, att statens inkomst af fångarbetet år 1909 öfversteg samma inkomst år 1908 med 54,866 kronor 17 öre.

Arbetsdriften, som vid 1908 års utgång var inledd vid 6 centrala fångvårdsanstalter samt 14 länsfängelser och ett kronohäkte, hade under 1909 ytterligare utvecklats samt vidare införts vid två länsfängelser.

Ofvan angifna ekonomiska vinst af den nya arbetsdriften jämte den betydelse för fångvården, som med hänsyn till arbetets fostrande uppgift måste ligga i den omfattning denna arbetsdrift tagit, torde få anses såsom ett framgångsrikt resultat af den 1904 inledda reformen.

Dagportionkostnaden vid rikets fängelser uppgick under året i medeltal till 38,75 öre mot 39 öre 1908. Nämnada kostnad beräknad särskildt för centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna uppgick till 38,43, hvaremot den samma för läns- och kronohäktena samt Stockholms stads rannsakningsfängelse belöpte sig till 39,99 öre.

Albert Montgomery.

Fængselsstyrelsens Aarbog 1906. Kristiania 1910.

Aarbogen, der som sædvanlig fremtræder som Led i Norges officielle Statistik, og som er udgivet af Ekspeditionschefen for Fængselsvæsenet, giver en Oversigt over hele det norske Fængselsvæsen i Aaret fra 1. April 1905 til 31. Marts 1906 og omfatter saaledes, foruden nogle Bemærkninger om Fængselsvæsenet i Almindelighed, Oplysninger om Landsfængslerne, Kreds-fængslerne og de større Hjælpefængsler, Smaafængslerne, Tvangsarbejdshusene og Kriminalasylet for det anførte Aar. For Tvangshusene er Beret-

ningsperioden dog Kalenderaaret 1905. Endelig indeholder Beretningen nogle Bemærkninger om Fangetransporter og en Redegørelse for Omsorgen for løsladte Fanger.

Af Afsnittet »Fængselsvæsenet i Almindelighed« fremgaar, at den i 1904 paabegyndte Anvendelse af Straffanger til Udarbejde er fortsat i Sommeren 1905. Herom hedder det i Beretningen: »17 Fanger med 3 Betjente blev fra Trondhjem Landsfængsel sendt til Skovplantningsarbejde i Værdalen. 16 af Fangerne arbejdede i Marken, medens 1 gjorde Tjeneste i Køkkenet. Der blev ialt plantet 54,000 Gran- og Fyrreplanter, gravet 744 m Grøfter og 8000 Plantehuller samt foretaget Planeringsarbejde og en større Gærdereparation. I sin Beretning betegner Direktøren for Trondhjem Landsfængsel Udarbejdet som et stort Gode for vedkommende Fængsel, idet baade Betjening og Fanger ved saadant Arbejde faar Lejlighed til at færdes i fri Luft og dermed styrke deres Helbred.«

Med Hensyn til Landsfængslerne skal iovrigt efter Beretningen anføres følgende:

I Aarets 1905—06 indsattes der i disse Fængsler ialt 559 Fanger, hvoraf dog kun 475 indkom efter Dom. Af de sidstnævnte var 61 Personer, der havde været løsladte paa Prøve, og af de øvrige genindsattes 35, som befandt sig paa saadan Prøve, til Afsoning af Reststraf.

Fangernes Forhold i Landsfængslerne har efter samtlige Direktørers Udtalelser i det hele været godt. I Trondhjem Landsfængsel blev dog en Fange sat under retslig Tiltale for Vold mod en Betjent og blev herfor idømt 5 Maaneders Fængsel. Der skete ikke nogen Undvigelse fra selve Landsfængslerne; derimod rømte i Sommeren 1905 3 af de Fanger, der fra Trondhjem Landsfængsel var sendte paa Udarbejde i Værdalen. Efter en Uges Forløb blev de paagrebne og ved Genindsættelsen i Fængslet hver straffede med 1 Maanedes Forlængelse af Straffetiden, hvoraf 10 Dage paa Vand og Brød og med haardt Natteleje. I Bodsfængslet blev i Oktober 1905 foretaget et Undvigelsesforsøg. Ved

Visitation blev det opdaget, at den paagældende Cellefange havde gennemsavet Gulvet i Cellens ene Yderhjørne og havde forsøgt at løsne nogle Sten i Ydervæggen under Gulvet. 2 Fanger, 1 i Bodsfængslet og 1 i Akershus, har i Aaret paa Grund af slet Forhold været belagte med Jern. Disciplinære Forseelser blev begaaet af 11,5 pCt. af samtlige Mandfanger og kun af 5,6 pCt. af samtlige Kvindefanger. De hyppigste Forseelser var indbyrdes Meddelelse mellem Cellefanger og Opsætsighed, Ulydighed eller anden upassende Opførsel overfor Funktionærer. Straffeprocenten var størst i Bodsfængslet, hvor 13,7 pCt. af Fangerne blev dragne til Ansvar for Brud paa Disciplinen. De hyppigste Straffe var Vand og Brød, Nedsættelse i Klasse og Hensættelse i Straffecelle. Legemlig Revselse blev i Aaret kun anvendt i ét Tilfælde, nemlig overfor en Mandfange i Trondhjem Landsfængsel.

Med Hensyn til Arbejdsvæsenet meddeler Direktøren for Akershus Landsfængsel, at Aaret i mange Henseender har været gunstigt. Navnlige i Sommerhalvaaret 1905 blev der tilbudt saa meget offentlig Arbejde, at det ikke var muligt at tilfredsstille Efterspørgselen. Iøvrigt har man i Fængslerne fortsat med de samme Arbejdsgrene som tidligere; dog har man ogsaa optaget enkelte nye Arbejder, f. Eks. Forarbejdelse af Æsker til Emballage af Frugt, Værdien af Beholdningerne af færdigt Arbejde er i Aaret formindsket med 25,335 Kr., men androg desuagtet ved Aarets Udløb et meget betydeligt Beløb, nemlig 252,877 Kr.

Af Præsternes Indberetninger fremgaar, at medens Fangeres Forhold under Gudstjenesten har været godt i Bodsfængslet, Akershus og i Landsfængslet for Kvinder, har dette ikke været Tilfældet i Trondhjem Landsfængsel. Herom hedder det i Beretningen: »Under Gudstjenesten har de (5: Fangerne) heller ikke i dette Aar opført sig tilfredstillende. Den utækkelige Stilling, flere af Fangerne har indtaget, med Tobaksspytning m. v., skriver sig hovedsagelig fra enkelte, som giver Tønnen an. Det samme er Tilfældet med Sam-

taler i Kirken for Gudstjenesten. At flere Fanger har undraget sig Gudstjenesten ved at lægge sig igen paa Sove-lokalerne, har ogsaa i det forløbne Aar gentaget sig temmelig regelmæssigt. Præsten tilføjer dog, at en stor Del af Fangerne har paahørt Guds Ord med Andagt og Opmærksomhed.«

Det synes for en udenforstaaende, at man maa være ret lemfældig i Hævdelsen af Disciplinen i Trondhjem Landsfængsel, naar Fangerne kunne se Lejlighed til at undrage sig Kirkegangen ved at lægge sig til at sove.

Undervisningen er i Aaret i det væsentlige forgaaet paa uforandret Maade; dog skal det som et Kuriosum anføres, at Skolen i Landsfængslet for Kvinder i 3 Uger har maattet holdes lukket, fordi Lærerinden i dette Tidsrum har fungeret som Kasserer under denne Tjenestemands Ferie.

Ved Bodsfængslet er indført et nyt Reglement for Fangernes Boglaan, ifølge hvilket nu alle Fanger faar en Bog at laane hver 8de Dag, saaledes at de i den laveste Klasse udelukkende faar religiøse Bøger, i 2den Klasse tillige belærende og i de højere Klasse ogsaa Bøger af underholdende Indhold.

Sundhedstilstanden har i Bodsfængslet, Trondhjem Landsfængsel og Landsfængslet for Kvinder været meget god. I Akershus, hvor Sundhedstilstanden i det forudgaaende Aar var mindre tilfredsstillende, har Antallet af syge været adskillig mindre end i det anførte Aar; dog har flere alvorlige Sygdomstilfælde, navnlig Lungetuberkulose, gjort Sygehusindlæggelse nødvendig. Det skal i denne Forbindelse bemærkes, at i det sidstnævnte Fængsel er i Aarets Løb en Celle bleven indrettet til Kontor for Lægen, »som tidligere har været uden eget Arbejdsrum.«

Af den i Beretningen meddelte udførlige Tilbagefaldsstatistik skal Opmærksomheden kun henledes paa den i Tab. 25 omhandlede, der giver Oplysninger om Tilbagefaldet af de fra Landsfængslerne i Aaret 1894—95 løsladte i de efterfølgende 10 Aar. Denne Del af Aarbogens Tilbagefalds-

statistik er nemlig mest oplysende paa Grund af den forholdsvis lange Tilbagefaldsperiode, der bevirker, at Recidivprocenten bliver tilnærmelsesvis rigtig. Af de i det anførte Aar løsladte 375 Mænd faldt tilbage 153 eller 40,8 pCt. og af de 54 løsladte Kvinder 8 eller 14,8 pCt. i Løbet af Ti-aaret.

Antallet af Fanger, der i 1905—06 blev løsladt paa Prøve, var 241, nemlig 215 Mand, hvoraf 18 efter Benaadning, og 26 Kvinder, hvoraf 2 efter Benaadning; men en meget stor Del af de Fanger, der havde afsonet $\frac{2}{3}$ og mindst 6 Maaneder af Straffen, nemlig 166 eller 145 Mand og 21 Kvinder, blev holdt tilbage til Afsoning af den fulde Straffetid. De forskellige Aarsager til, at disse Fanger ikke blev løsladte paa Prøve, fremgaar af følgende:

8 M.	1 Kv.	ønskede at forblive hele Straffetiden i Fængslet,
2 —	» —	havde saa kort Tid af Straffen tilbage, at det var urimeligt at løslade dem paa Prøve,
3 —	» —	kunde der ikke skaffes Arbejde,
116 —	4 —	havde tidligere været løsladt paa Prøve uden at bestaa denne,
12 —	16 —	vilde sandsynligvis ikke ernære sig paa redelig Maade,
1 —	» —	var saa drikfældig, at han af denne Grund ansaas for uskikket til saadan Løsladelse,
2 —	» —	havde udvist daarligt Forhold i Fængslet,
1 —	» —	var bleven indlagt paa Sindssygeanstalt.
<hr/>		
Ialt 145 M. 21 Kv.		

De tilsvarende Tal for de nærmest forudgaaende Aar var følgende:

for 1902—03.....	102 M. 24 Kv.
- 1903—04.....	123 — 28 —
- 1904—05.....	154 — 16 —

I Forbindelse med foranstaaende Oplysninger om Løsladelse paa Prøve i Beretningsaaret skal her henpeges paa en Bemærkning, der findes Side 8 nederst i Aarbogen. Det hedder her, at Præsten ved Trondhjems Landsfængsel er tilbøjelig til at antage, at det vilde være til Gavn, om Betingelserne for og Kontrollen med Løsladelse paa Prøve i Praksis skærpedes. Der burde have bedre Garantier for en Fanges Udsigt til at kunne ernære sig paa lovlige Maade, naar han løslades, og det burde ikke taales, at en saadan løsladt Person aabenlyst viser sig som Drunker og Lediggænger.

Udgiften til Driften af Landsfængslerne udgjorde i det hele 630,137 Kr. Af dette Beløb dækkedes 334,982 Kr. ved Tilskud af Statskassen, 280,939 Kr. ved Indtægt af Arbejdsdriften og Resten ved forskellige mindre Indtægter. For en Fange var den aarlige Udgift 776 Kr. 71 Ø., hvoraf Statskassen udredede 542 Kr. 63 Ø. I de danske Strafanstalter var i det her omhandlede Aar Gennemsnitsudgiften pr. Fange 687 Kr. 99 Ø. og Statens Tilskud 576 Kr. 06 Ø.

Hvad Kreditsfængslerne og de større Hjælpesfængsler angaar, oplyser Aarbogen, at der i enkelte af disse har været Pladsmangel i Aaret, idet der har været for faa Fangerum til Behovet.

Der indkom i disse Fængsler i Aarets Løb ialt 13,668 Personer, hvoraf 12,443 Mænd og 1225 Kv. En og samme Person er dog i disse Tal i adskillige Tilfælde regnet med to eller flere Gange, naar han er gaaet over fra Varetægtsfængsel til Straffafsoning eller har udstaaet forskellige Slags Fængsel eller flere Gange har hensiddet fængslet i Aaret. Straffetidens gennemsnitlige Længde udgjorde for Straffanger i Kreditsfængslerne 7,5 Dage og i de større Hjælpesfængsler 6,1 Dage, medens Fængselstiden for Fanger, som ikke udstod Straf, var 13,5 Dage.

Om Fangernes Forhold oplyses det, at der i Kristiania Kreds fængsel paa et samlet Antal af 5203 Fanger blev anvendt 13 disciplinære Straffe. Det tilføjes dog i denne Forbindelse, at et stort Antal mindre Forseelser har medført Advarsel eller Berøvelse af tilladte Beskæftigelser eller Begunstigelser. Revselsesmidlerne var i 11 Tilfælde Vand og Brød, i 2 af disse skærpet med haardt Natteleje, og i 2 Tilfælde mørk Celle i Forbindelse med haardt Natteleje. 2 Fanger har desuden paa Grund af truende og voldsom Opførsel været belagt med Jern. 6 Undvigelses fandt Sted fra dette Fængsel. Af disse foregik dog 3 under Transport, medens af de øvrige 1 skete fra Hovedfængslet og 2 fra Annekslet. Ved de øvrige Kreds fængsler og større Hjælpe fængsler blev ialt 10 Fanger straffede disciplinært, og der fandt fra disse Fængsler 2 Undvigelses Sted.

Sundhedstilstanden har i det hele været tilfredsstillende; i Kristiania Kreds fængsel betegnes den endog af Lægen som udmærket god.

I samtlige Tvangsarbejdshuse var det daglige Gennemsnitsantal af Tvangsarbejdere i Kalenderaaret 1905 255 Mænd og 86 Kvinder. Storstedelen af de indsatte var som sædvanlig Løsgængere og drikfældige.

Kriminalasylet har i 1905—06 haft en Belægning af 29 syge, idet der d. 1ste April 1905 var 26 og i Aarets Løb indkom 3. Der udskreves 3, saaledes at der ved Beretningsaarets Udløb ligeledes var 26. Der har ikke været anvendt Tvangsmidler overfor de i Aaret behandlede Personer; men 8 af dem har enten af Sikkerhedshensyn eller efter eget Ønske været isoleret i tilsammen 639 Dage.

Hvad endelig angaar Omsorgen for løsladte Fanger, fremgaar det af Beretningen, at de Selskaber, hvis eneste Formaal er at støtte løsladte Fanger, og af hvilke der i Norge findes 11, til deres Formaalets Fremme havde en Udgift af ialt ca. 20,000 Kr.

V. From.

Kongresser.

1ste internationale Kongres om Bornedomstole afholdes i Paris i Dagene 29. Juni til 1. Juli d. A. Deltagelse anmeldes til M. Marcel Kleine, 8 rue Crébillon, Paris.

7de internationale Kongres for Kriminalanthropologi afholdes i Köln i Dagene 9.—13. Oktober d. A. — Deltagelse anmeldes til Professor Aschaffenburg, Köln-Lindenthal, Stadt-waldgürtel 30.

Et Novum i Strafferetten.

Under Titlen »Ein Novum im Strafrecht« har Dr. med. M. I. van Erp Taalman Kip i Arnheim (Holland) i Juni-Hæftet af »Monatschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform« skrevet en Afhandling, som nedenfor gengives i Oversættelse med enkelte Forkortelser og Udeladelser. Om Æmnet Vidneudsagns Psychologi henvises iøvrigt til nærværende Tidsskrift 1902, S. 18 t. f., 1903, S. 179 f. f. og 1905, S. 268 f. f. samt Knud Pontoppidan: Vidneudsagnenes Psykologi i »Bibl. f. Læger« 1911, Hefte 2.

O. Haack.

Paa en Tid, da Psychiaterens Betydning for Strafferetten for det meste kun bestaar i Undersøgelsen af Anklagede, og da Undersøgelse af et Vidne med Hensyn til dets Troværdighed endnu er noget ret sjældent, vil det sikkert være Umaagen værd at give nogle Meddelelser om et Tilfælde, hvor der blev tildelt Psychiatrien en Rolle, som mig bekendt hidtil var uden Sidestykke. Det drejer sig om en Proces, der allerede i længere Tid har vakt en ganske særlig Interesse i Holland og gennem dens Behandling i flere Instanser allerede i flere Aar har kunnet fremkalde en Slags periodisk Bevægelse, og som endelig fandt sin Afslutning, efter at Undersøgelserdommeren i Dordrecht havde givet tre Psychiatere, nemlig Dr. G. Jelgersma, Professor i Psychiatri i Leyden, Dr. J. van Deventer, Statsinspektør for Sindssygevæsenet i Amsterdam, og Forfatteren af nærværende Artikel det Hverv at anstille »en psychiatrisk-psychologisk Undersøgelse« over hele den foreliggende Sag. For at løse denne Opgave har vi undersøgt en Mængde Vidners Troværdighed, indgaaende beskrevet Resultaterne af Undersøgelsen i det Omfang, vi fandt

hensigtsmæssigt, og — i Overensstemmelse med Hvervets Ordlyd — som Totalsum af alt, hvad vi har konstateret, udtalt vor Mening om hele den paagældende Straffesag, saa vidt som vi fra et psychiatrisk Synspunkt kunde anse os for kompetente hertil.

Efter at dette vort Skøn, som i sin Helhed blev oplæst ved den offentlige Retsforhandling, gennem Dagspressen var bleven almindelig bekendt i hvert Fald i Hovedtrækkene, har den meget betydelige Indflydelse, som ved denne Lejlighed var indrømmet Psychiatrien, fremkaldt stor Bevægelse, hvorunder de fleste Stemmer tog kraftig Afstand fra saadant radikalt Nyt. Og netop fordi der saaledes fra forskellige, mer eller mindre sagkyndige Sider er ytret Betænkelighed ved en sliq Fremgangsmaade, anser jeg det for nyttigt her at referere ikke blot den i sig selv meget interessante Sag, men ogsaa de af os herunder indvundne Erfaringer og de heraf opstaaede Indtryk.

Retsspørgsmaalets Oprindelse.

Den 8. September 1907 blev en Vinduesrude i Raadhuset i Papendrecht (en Flække nær ved Dordrecht) slaet itu. Næste Morgen gik en Arbejder G., der vidste, at Mistanken herfor var rettet mod ham, op paa Raadhuset for at gøre Rede for sin Uskyldighed. Efter nogen Tids Førløb kom han ud fra Raadhuset med et Saar paa Næseryggen. Han beretter, at han strax efter sin Indtræden i Raadhuset var bleven mishandlet af to Gendarmere, der uden nogen som helst Grund eller Anledning fra hans Side havde bibragt ham flere kraftige Næveslag paa Næsen. Om Eftermiddagen opsøger han en i Dordrecht boende Hr. X, der blandt Papendrechts Befolkning er kendt som Raadgiver i juridiske Sager, og lader sig af ham bestemme til at meddele Publikum det skete gennem en Avisartikel. Derpaa skriver X (G. kan ikke skrive) en Artikel, der i meget stærke Ord udmaler, hvorledes G. er bleven groft mishandlet af de to Gendarmere, og

denne Artikel bliver næste Dag trykt i »Dordrechtsche Courant«. Herefter udtager de to i Artiklen navngivne Gendarm Klage mod G., der sættes under Tiltale for Smædeskriveri. Sagen behandles for Landretten i Dordrecht, hvor G. fastholder sin Paastand om at være bleven saaret ved Næveslag, medens Gendarmene forklarer, at han faldt i Raadhuskorridoren og derved stødte Næsen mod en Dørstolpe. G. dommes for Smædeskriveri til nogle Maaneders Fængselsstraf, Dommen appelleres og stadfæstes af Overlandretten i Haag, men dennes Kendelse kasseres derpaa af Rigsretten, og Sagen henvises til Overlandretten i 's-Hertogenbosch, som atter idømmer G. Fængselsstraf. Efter at saa ogsaa denne Afgørelse er kasseret, gaar Sagen over til Overlandretten i Arnheim, hvor den kommer til offentlig Forhandling i November 1909.

I de forløbne to Aar var de Problemer, det gjaldt om at løse, stadig blevet mere indviklede: I Begyndelsen var naturligtvis Undersøgelsen af Næselæsionen et Hovedpunkt. Den Læge, som havde set og behandlet G. strax efter Beskadigelsen, mente ikke, at Saaret kunde stamme fra et Fald, i hvert Tilfælde ikke fra et Fald som det, der efter Gendarmernes Udsagn skulde være sket. De fleste af de øvrige tilkaldte Sagkyndige, hvoriblandt var flere bekendte Kirurger, ansaa derimod et Fald for mere sandsynligt. Yderligere meddelte en Ven af G., som paa den Tid, da Læsionen fremkom, befandt sig som Arrestant i et andet Rum paa Raadhuset, at han havde hørt G. skrigt frygtelig og ikke blot havde genkendt hans Stemme, men ogsaa kunnet skelne enkelte af hans Sætninger, som f. Eks. »hold op«, hvilket blev fortolket som Bevis for, at Mishandling havde fundet Sted. Rigtigheden af dette Udsagn blev draget i Tvivl, og det gav Anledning til gentagne og meget udførlige Undersøgelser, hvorved bekendte Fysikere tilkaldtes for at skønne, om det kunde være muligt i det Rum, hvor G.'s Ven sad, at høre, hvad der blev sagt eller raabt paa det Sted, hvor G. skulde være faldet.

Medens saaledes forskellige videnskabelige Undersøgelser viste sig nødvendige med Hensyn til det Spørgsmaal, om G. var faldet eller var bleven slaaet, var Sagen stadig bleven vanskeligere ogsaa fra det retslige Synspunkt. Thi som Straffrihedsgrund overfor Smædeskriftsanklagen blev gjort gældende, at G. ved at publicere Artiklen havde tilsigtet at handle i den offentlige Interesse. *) For at sandsynliggøre dette maatte man bevise, at Gendarmerne i Papendrecht almindeligvis ikke optraadte, som de burde. I Overensstemmelse hermed fremtraadte da som Vidner à décharge en Mængde Folk med svære Beskyldninger mod disse Gendarmere, og da paa den anden Side en Del Vidner afgav Forklaringer i Gendarmernes Favor, var under de paa hinanden følgende Forhandlinger Vidneantallet stadig vokset, indtil det i November 1909 var naaet til 71.

Samtidig havde ganske naturlig denne Retstrætte i stigende Grad vakt almindelig Interesse. Medens Sagen fra første Færd nærmest var lokal og speciel, beskæftigede derimod Dagspressen sig i stigende Grad med den fra det Øjeblik, hvor Spørgsmaalet blev, om Mishandlinger, som den, G. paastod at have lidt, regelmæssig fandt Sted i Papendrecht. Ikke blot havde Aviserne regelmæssig bragt udførlige Referater fra de forskellige Retsforhandlinger, men to af dem havde endog selv anstillet Undersøgelser om Politiforholdene i Papendrecht og givet deres Læsere indgaaende Beretninger herom. Ved den stødse voksende Strøm af Klager over Mishandlinger, af hvilke flere allerede skulde ligge 4—5 Aar tilbage i Tiden, og af mange andre Beskyldninger, som f. Eks. gik ud paa Provokation fra Gendarmernes Side, falske Rapporter, ja endog Mened, var der ligeledes under Anførsel af flere Aviser, som ikke betænkte sig paa at tage Standpunkt i denne Strid mellem to Parter, der stod skarpt overfor hinanden, efterhaanden opstaet en offentlig Mening,

*) jfr. hollandsk Straffelovbog § 261 i. f.: Smæden eller Smædeskrift foreligger ikke, naar Gerningsmanden aabenbart har handlet i den offentlige Interesse eller i nødvendigt Selvforsvar.

og i Almindelighed troede man — eller rettere sagt: var man fast overbevist om, at G. var bleven mishandlet, og at Gendarmerne ret regelmæssig misbrugte deres Magt, og nogle gik endog saa vidt at tænke sig Muligheden af, at Landretten i Dordrecht kun havde dømt G. for derved at støtte Politiets Autoritet, og at endelig denne Dom var bleven stadfæstet i de højere Instanser paa Grund af Solidaritetsfølelse indenfor Justitsvæsenet.

Under disse Omstændigheder foregik den offentlige Forhandling for Overlandretten i Arnheim. Den varede i 6 Dage, hvorved ialt 71 Vidner afhørtes, dels saadanne, som allerede var afhørt i de tidligere Instanser, dels helt nye. Der fremkom de skarpeste Modsigelser. Paa den ene Side fremførte mange Vidner særdeles svære Beskyldninger mod flere Gendarmere. Der var først og fremmest to Gendarmere, der af flere skildredes som raa, og om hvem det blev udsagt, at de oftere havde gjort sig skyldige i Mishandlinger og endog derefter — for at skjule disse — straks havde udfærdiget falske Rapporter, hvori de uden nogen Grund mishandlede Personer beskyldtes for Modstand mod Gendarmerne. Men desforuden blev næsten alle de i Papendrecht og Omegn arbejdende Gendarmere beskyldt for Mishandlinger, Provokationer, falsk Anklage og Mened, og det ikke blot som noget, der af og til passerede, men snarere som en Adfærd, der af dem blev udvist oftere, mer eller mindre regelmæssig, næsten systematisk. Ligeoverfor den store Mængde Vidner, der fremsatte slige graverende Sigtelser mod Gendarmerne, stod saa paa den anden Side en Række andre, som vidnede til Gunst for disse. Dels denne Modstrid mellem Anskuelser, som hver for sig blev fremsat af mange Personer med fast Overbevisning og tilsyneladende Sandhedskærlighed, og dels den Omstændighed, at et af de vigtigste Vidner med Hensyn til det specielle Spørgsmaal om G.'s eventuelle Mishandling havde afgivet flere indbyrdes modstridende Udsagn, foranledigede Overlandretten til at forordne en ny Undersøgelse og derfor endnu en Gang henvise hele Sagen til Undersøgel-

sesdommeren i Dordrecht. I Kendelsen, som fastslog Nødvendigheden af ny Undersøgelse, udtaltes, at det var ønskeligt, at Sagkyndige i fornødent Omfang blev hørt om Vidnernes Troværdighed, og i Tilknytning til denne almindelig holdte Udtalelse gav nogle Maaneder senere (d. 11. Marts 1910) Undersøgelsesdommeren de tre Sagkyndige den meget vidtgaende Opgave, »at anstille en psychiatrisk-psychologisk Undersøgelse i Sagen: Den offentlige Anklager imod G.«

De psychiatrisk Sagkyndiges Undersøgelse.

Det Materiale, hvoraf vi skulde danne os en Mening om hele Sagen, blev tilvejebragt saaledes:

1. Ved Studium af Procesakterne fra de forskellige Instanser og af alle andre Skriftstykker af Interesse, f. Eks. to Brochurer og flere Breve, forfattede af Vidnet X.

2. Ved psychiatrisk Undersøgelse af flere Vidner og den Anklagede.

3. Ved Besøg paa Raadhuset i Papendrecht, hvor G. blev saaret, og andre Steder, hvor der var forefaldet Scener, som havde foranlediget Beskyldninger mod forskellige Gendarmere.

Den psychiatriske Undersøgelse af Personerne foregik i Justitspalæet i Dordrecht. Vidnerne var paa sædvanlig Maade tilsagt til Møde for Undersøgelsesdommeren, hvor de saa til lige forefandt os. Dommeren meddelte med faa Ord, at det var kendt for ønskeligt at høre psychiatrisk Sagkyndige, og at disse ønskede at se det paagældende Vidne, og han spurgte derhos, om Vidnet havde noget at erindre mod at svare Psychiaterne paa disses eventuelle Spørgsmaal. Som Regel lod Svaret, at vedkommende ingen Betænkelighed nærede herved. Kun to gjorde Undtagelse herfra, idet X erklærede, at han var meget glad derved og allerede oftere havde haabet paa at blive undersøgt psychiatrisk, medens derimod et andet Vidne gjorde nogle Indvendinger, men dog hurtig erklærede sig villig til ved Forelæggelsen af hvert enkelt Spørgsmaal at afgøre, om han vilde besvare dette eller ej.

Da det ikke blot var umuligt, men ogsaa unyttigt at undersøge alle de i Arnheim førte Vidner, blev kun de undersøgt, som efter vor Mening havde særlig Betydning for Straffesagen, ialt 34 Personer. Flertallet af dem var afhørt i Arnheim, men blandt dem var dog ogsaa nogle, der hidtil slet ingen Rolle havde spillet i Sagen. Almindeligvis blev disse 34 kun underkastet en overfladisk Undersøgelse. Kun for deres Vedkommende, hvor Sindssygdom eller anden aandelig Abnormitet syntes at foreligge, blev Undersøgelsen udstrakt videre for at muliggøre os en diagnostisk Opfattelse og derpaa grundet Beskrivelse af Tilfældet, hvorved vi kunde give Overlandretten en Overbevisning om Troværdighedsgraden. Paa Grundlag af denne Undersøgelse blev saa den Skønserklæring skrevet, hvis Indhold her kortelig skal gengives.

Den begynder med nogle almindelige Bemærkninger om Begrebet Troværdighed, hvorved adskilles to Sider, den intellektuelle og den moralske. Den førstnævnte er Vidnets Evne til at udsige det sande, den anden er dets gode Vilje dertil. Den første er Genstand for den psychiatriske Undersøgelse, fordi Psychiateren ved at fastslaa en Sindsforstyrrelse, som ikke kan konstateres af den usagkyndige, er i Stand til at ytre sig om Vidnets Evne til at tale Sandhed, i Tilfælde, hvor Dommeren ikke formaar at skønne herover. Derimod kan den moralske Troværdighed, Vidnets Vilje til Sandheds Følge, i de fleste Tilfælde ikke erkendes gennem den psychiatriske Diagnostik, og Bedømmelsen heraf vil derfor i mange Tilfælde ikke ske meget sikrere ved Psychiateren end ved den dannede Lægmand, idet begge maa enten antage eller fornægte Sandhedsviljens Tilstedeværelse efter et mer eller mindre ubevidst Indtryk. Af disse Grunde anerkendes i Almindelighed kun den intellektuelle Troværdighed hos Vidner som Genstand for psychiatrisk Undersøgelse, og kun den behandles i Skønserklæringen.

Fra en eksperimental-psychologisk Undersøgelse saa vi ganske bort, fordi dennes Methode forekom os endnu ikke at være tilstrækkelig exakt til praktisk Brug og vilde have

krævet for megen Tid, hvorhos ydre Omstændigheder — blandt andet Nødvendigheden af at foretage hele Undersøgelsen i Dordrechts Justitspalæ — hindrede sligt. Tilbage blev da kun en psychiatrisk Undersøgelse, og vi har da maattet indskrænke os til paa Grundlag af den psychiatrisk konstaterede Sindstilstand saa nøje som muligt at vurdere Graden af intellektuel Troværdighed for de Udsagn af de paa-gældende Individuer, som i dette Tilfælde kom i Betragtning. Det blev specielt fremhævet i Erklæringen, at man ved en saadan Fremgangsmaade kun kan positivt vise Omstændigheder, der nedsætte Troværdigheden, og at man følgelig for de Tilfælde, hvor ingen psychiske Abnormiteter blev konstateret, ikke kan drage en Slutning om fuldstændig Troværdighed. Ved Beskrivelsen af de undersøgte Personer anlagde vi følgende Synspunkter: Da det ikke syntes ønskeligt for hver enkelt at give en Analyse af hans Sindstilstand og en Opregning af alt, hvad der hos ham havde vakt vor Opmærksomhed, naar dette ikke var absolut nødvendigt til Forstaaelse af Sagen, nøjedes vi med paa Erklæringens første Side at sætte en fuldstændig Liste over Navnene paa de af os ved den første orienterende Undersøgelse afhørte Personer, og behandlede derefter kun dem nærmere, om hvem der var noget særligt at berette. Men heller ikke ved Behandlingen af denne anden Kategori kunde der naturligvis være Tale om en saa udførlig Beskrivelse, som man sædvanlig finder i Skon over en Anklagets Sindstilstand. Vi udelod alt, som ikke havde praktisk Interesse, som f. Eks. de fleste Forhistorie-Data. Endvidere har vi, da Arbejdets store Omfang allerede i sig selv maatte føre til en meget lang Erklæring, kun anført den Del af Kendsgerningsmaterialet, som vi har tilvejebragt ved vore egne nye Iagttagelser; kun er nu og da som Eksempel eller som Støtte for en af os fremsat Paastand anført Omstændigheder, der var os bekendt fra Akterne; men i Almindelighed er det ved Affattelsen forudsat, at Læseren kender alt, hvad Akterne indeholder. Med Hensyn til Udførligheden baade af Undersøgelsen og af Be-

skrivelsen blev der gjort en stor Forskel mellem Vidnerne efter den Betydning, der tilkom dem for Retsspørgsmaalet, og efter samme Synspunkt er Rækkefølgen ordnet. Derfor begynder Skønnets specielle Del med Beskrivelsen af X, hvem Forrangen tilkom, baade fordi han er auctor intellectualis til den Avisartikel, som foranledigede hele Processen, og fordi han havde opdrevet mange af Vidnerne og derved givet Processen saa stort et Omfang. Beskrivelsen af denne Mand danner Kernepunktet i Erklæringen og indtager omtrent en Tredjedel af den.

X's Sindstilstand.

Af Anamnesen bemærkes: X, som nu er 41 Aar, var alt som Barn stridslysten, irritabel og vanskelig for sine Omgivelser; i Skolen synes han at have lært godt. Han studerede til Notar, førte ogsaa Studiet til Ende, men gik ikke ved praktisk Uddannelse videre paa denne Bane, men nedsatte sig i Dordrecht som Sagfører. Ved mange Lejligheder har han vist en kivagtig, stridbar Natur, hvortil han naturligvis fandt rig Anledning ved de mange Processer, hvori han bistod sine Klienter. Men ogsaa paa anden Vis har han flere Gange haft med Justitsen at gøre, saaledes en Gang, da han med en skarp Genstand bibragte en Hund, der paa Gaden angreb hans egen Hund, et Stød, der medførte Hundens Død Dagen efter. Han forsvarede sig imidlertid saa behændig for Landretten i Dordrecht, at han blev frifunden. Iovrigt var det i første Række Jagten, som bragte ham i Berøring med Gendarmer og Justits. Her fortjener en Sag vor ganske særlige Opmærksomhed, fordi den gav Anledning til en mere langvarig Retstrætte:

I Aaret 1907 paastod 2 Gendarmer at have set X jage og afgive nogle Skud paa et Jordstykke, hvor han ikke havde Jagtret. De erklærede at have set ham, straks efter at han havde affyret to Skud, springe over en Vandgrav ind paa en anden Grund, hvor han var jagtberettiget. Gendarmerne

var paa Grund af en anden Grav, som laa mellem dem og Stedet, hvor X var, nødte til at gaa en Omvej for at naa hen til ham, men de traf ham ikke og kunde først siden efter meddele ham, hvad de havde iagttaget, og at de havde oplaget Rapport derom. X blev tilsagt for Amtsdommeren, hvor han energisk bestred Gendarmernes Udsagn og mødte med flere Vidner, som alle med ham hævdede, at han ikke havde skudt paa forbudt Terrain. Efter gentagne Forhør frifandt Dommeren X, som straks derpaa rejste Klage mod Gendarmene for Mened. Forundersøgelsen fandt Sted, men Landretten i Dordrecht afslog at lade Sagen komme til offentlig Forhandling, med den Begrundelse, at X havde paavirket de af ham fremstillede Vidner, som derfor vare utroværdige. Men X gav ikke efter, han skrev sin første Brochure om Sagen for at bringe den ham formentlig overgaaede Uret til almindelig Kundskab. Senere blev saa en ny Under-søgelse paabudt, og da Sagen endelig kom til offentlig Forhandling, idømte Landretten, som nu var sammensat af andre Dommere, de to Gendarmers hver to Aars Fængselsstraf for Mened, og denne Dom blev stadfæstet af Overlandretten i Haag.*) Denne Kamp mellem X og Justitsmyndighederne, hvori han tilsidst sejrede, havde varet nogle Aar, og siden da har han stadig været i Strid med Gendarmers og Myndigheder, mest dog som andres Defensor for Amtsdommeren. Mærkelig er det nu at se, hvorledes han under denne sin Virksomhed aldrig kan indskrænke sig til at forsvare den Anklagede, men stedse straks optræder fjendtlig mod Gendarmerne, som har skrevet den til Grund for Anklagen liggende Rapport. Forsvaret for den Anklagede er for ham stadig kun en Anledning til at beskyldte Gendarmene for Mened.

*) Ved denne Sag maa endnu bemærkes, for det første, at den offentlige Anklager for Landretten havde indstillet til Frifindelse, og for det andet, at jeg, efterat vort Skøn gennem Pressen var bleven almindelig bekendt, modtog et Brev fra de to Gendarmers Defensor for Overlandretten i Haag, hvori han skrev, at han med stor Interesse havde læst de i Skønnet indeholdte Udviklinger om denne Sag, da han stedse havde været af den Mening, at de to Gendarmers var uskyldig dømt.

Fra 1907, da G. kom med sin Meddelelse om at være bleven mishandlet paa Raadhuset i Papendrecht, har X. i første Linje givet sig af med denne Sag og vedvarende og paa alle mulige Maader beskæftiget sig med den. Han gik om i Papendrecht for at samle Folk, der vilde vidne mod Gendarmerne, skrev alle Slags Ansøgninger for en Mængde Personer, som havde noget med Sagen at gøre og mente sig urigtig behandlede. Han beskyldte Undersøgelsesdommeren i Dordrecht for Mened og stillede i en Besværing til Rigsretten Krav om, at han skulde afsættes fra sit Embede. Fra denne Tid stammer ogsaa hans anden Bruchure, der behandler Papendrecht-Straffesagen.

Ved Undersøgelsen af X. fandt vi følgende:

1. En i Reglen hævet, oftere irriteret Stemning, der viser sig i hans Mimik, Holdning, Bevægelser og særlig i hans overdrevne Gestikulation.

2. En stærkt udpræget Selvfølelse. Han er intet Øjeblik passiv ved Undersøgelsen, han føler sig som den, der kommer til os ikke for at blive undersøgt, men for at gøre os sine Meddelelser og klare Sagen for os. Han kommer med Dokumenter, hvis Indhold han vil meddele os, og som han overrækker os til Læsning, han skriver derefter yderligere Breve for endnu tydeligere at klargøre os sin Mening. Medens Undersøgelsen staar paa, gør han stadig Notitser, skriver alle vore Spørgsmaal og sine egne Svar op, idet han vil have Bevis for, hvorledes denne Undersøgelse er ført. Han stiller selv Spørgsmaal og vil vise os den Vej, vi har at gaa for at naa Maalet. Under alt dette føler han sig som Lederen, den første Person, og som den, der har at sørge for, at hele Sagen behandles behørig. Særlig møder han ogsaa med den Tanke at faa os til at underkaste den offentlige Anklager ved Landretten i Dordrecht en Undersøgelse. Han er overbevist om, at han alene har bevirket, at Sagen nu endelig bliver grundig undersøgt; men dette vil endda blot kunne opnaas, naar man overlader ham Førerskabet.

I hans Tale hører man en Mængde paafaldende Kraft-

udtryk, og dette samme træder frem overalt i hans Skrifter. Paafaldende er herved den Mængde Ord, der er fremhævet ved særligt Tryk. Af saadanne findes i den første Brochure 571, o: 13 paa hver Side, i den anden endog 891, o: 21 paa hver Side. Yderligere kan man konstatere en tilsvarende Vækst af de fremhævede Ord ved at sammenligne første og sidste Halvdel af hver Brochure. I den første Brochure finder man gennemsnitlig i første Halvdel 10, i anden Halvdel 17 slige Ord pr. Side; i den anden er de tilsvarende Tal 17 og 25. Som Eksempel paa hans Udtryksmaade og Selvfølelse citeres her nogle Sætninger (oversat saa ordret som muligt) af hans første Brochure, som han skrev i Anledning af Retssagen mod de to af ham for Mened beskyldte Gendarmere:

»Efter lang og alvorlig Tøven er Forfatteren endelig naaet til det Resultat, at det er et paatrængende R e t s k r a v, at H e n d e s M a j e s t æ t, v o r æ r e d e D r o n n i n g faar Kendskab til Indholdet af hans for Folket skrevne Brochure.

Siden d. 28. Februar er som Følge heraf Hendes Majestæt Dronningen sat i Kundskab om, paa hvilken Vis, som ikke nærmere skal værdsættes her, Landretten i Dordrecht dømmer i H e n d e s Navn.«

3. I Sammenhæng med denne forhøjede Selvfølelse finder man en stor Handletrang og en stærkt egocentrisk Tænkemaade, der f. Eks. viser sig ved, at han oftere omtaler Sagen som »min Sag«.

4. Giver man ham Lejlighed til at udtale sig om det, hvormed han har beskæftiget sig saa meget i den sidste Tid, viser han en betydelig Krikløshed. Uden nogen Undersøgelse antager han alt, naar det stemmer med hans forud bestaaende Meninger. Enhver, der fortæller noget nedsættende om Gendarmene, er i hans Øjne uden videre troværdig, ja endog et godt og bravt Menneske. I sin første Brochure nævner han f. Eks. Navnene paa nogle af ham i en tidligere Proces fremstillede Vidner, som var rede til at ud-

sige noget, der passede for hans Sag, og han tilføjer uden Forsøg paa nogen Slags Begrundelse: »Begge ere meget anstændige, ærlige og fuldkommen troværdige Personer.« Og i samme Brochure skriver han i Omtale af Processens anden Behandling: »Nu var til Stede de to ovennævnte Gendarmer og mange andre Vidner, hidkaldt af det offentlige saavel som af mig, Forfatteren, alle fra Dubbeldam og alle højst anstændige og ærlige Mennesker, vel ikke fra de højfornemme Kredse, men ikke desto mindre fuldkommen troværdige.«

5. Som Modstykke til denne Kritikløshed overfor alt, hvad der stemmer med hans egne Ideer, lægger man Mærke til en komplet Utilgængelighed for alt, hvad der ikke passer hermed; han viser sig ude af Stand til at ændre sin en Gang dannede Opfattelse og absolut ude af Stand til at lade sig belære, hvilket lader ham benægte selv de simpleste Kendsgerninger, naar de ikke uden videre kan indføjes i hans en Gang antagne System. Herved afviser han jævnlig gennem et meget kompliceret Ræsonnement ubestridelige Kendsgerninger, der kunne fastslaaes ved direkte lagttagelse. Han viser herunder en Hyperkritik, der — saaledes som det fremgaar af Modstykket: hans Kritikløshed overfor andre Kendsgerninger — slet ikke bunder i Trang til argumenterende Overlæg, men kun forklares ved, at han føler Nødvendigheden af at borteliminere Kendsgerninger, som ikke lade sig forlige med hans Anskuelse. Som et iøjnefaldende Eksempel herpaa kan følgende tjene: Han fortalte os, hvorledes han mange Aar tidligere havde haft den omtalte Tvist med de to Gendarmer, der havde skrevet Rapport paa ham for Jagtlovsovertrædelse, og som senere af ham blev beskyldt for Mened. Det varede den Gang længe, inden der blev taget Hensyn til hans Klage, og efter hans Overbevisning var den offentlige Anklager ved Landretten i Dordrecht, som stedse havde staaet fjendtlig overfor ham og modarbejdet ham, Skyld i al den Møje, han havde udstaaet for at sætte Klagen igennem og faa Sagen frem til offentlig Forhandling for Landretten. Nu lod det sig straks godtgøre, at denne Mening

var ganske urigtig, og vi kunde paa Stedet betage den ethvert faktisk Grundlag, idet Akterne viste, at Anklageren netop aldeles ikke havde gjort Vanskeligheder overfor Forfølgningen mod Gendarmerne, men tværtimod straks havde stillet Begæring om Forfølgning. Dette Faktum forandrede imidlertid slet ikke X.'s Mening; han ytrede blot: »Naa ja, det har jo egentlig aldeles intet at sige, thi Anklageren var dog af samme Mening som Landretten og har kun stillet Begæringen ud fra sin sikre Viden om, at Landretten ikke vilde tage den til Følge.«

6. Bortset fra de ovennævnte Afvigelser viser iøvrigt de simple intellektuelle Virksomheder sig intakte. Taler han om Sager, der ikke ere stærkt følelsesbetonede for ham, er han ganske godt i Stand til at bedømme en Udviklings Riglighed eller Urigtighed. Begaar andre Fejl, bemærker han dem straks og ved særdeles godt at udnytte dem.

7. Reproduktionen er ofte meget mangelfuld. Han citerer Udtalelser af andre, som han lige har hørt, ganske falsk, ændrede efter hans eget Tankesæt, og gør man ham opmærksom paa en saadan Fejl, kan han ikke indse Forskellen, er i alt Fald aldrig rede til at anerkende den.

8. I Tale som i Skrift er han meget viddløftig, fortaber sig i Detailler og viger af fra sit Æmne, saa at man aldrig naaede til Afslutning, hvis man lod ham tale. Hans udprægede »Tanke-Deviation« viser sig jævnlig som en sand Ideflugt.

9. Han er meget emotiv, hvilket træder stærkt frem, naar man modsiger ham, og stærkest, naar man imødegaar ham med noget, han ikke straks kan svare paa. Han bliver meget ophidset, naar han stilles ligeoverfor den offentlige Anklager, der ofte kan gøre ham opmærksom paa fejlagtige Paastande, der for X. stod som bevisende Kendsgerninger.

10. Hans moralske Følelse er særdeles mangelfuldt udviklet. Han har slet ikke Blik for det umoralske i mange af sine egne Handlinger, og naar man foreholder ham disse, røber han aldeles ingen Undseelse over, hvad han har gjort.

11. Det vigtigste er imidlertid den fremherskende Idé hos ham, at den offentlige Anklager i Aarevis har behandlet ham slet. Overfor denne Idé fremtræder stærkest paa den ene Side hans Kritikløshed, paa den anden hans Mangel paa Evne til at lade sig belære. Det lykkes ikke at faa ham til at rykke ud med noget reelt, der kunde støtte denne hans Formening om at være bleven daarlig behandlet, og lige saa lidt kan han angive en Grund til en saadan fjendtlig Stemning mod ham hos Anklageren. Desuagtet lever Overbevisningen herom i ham og er ikke til at røkke. Lige saa rodfæstet er en anden Overbevisning hos ham, nemlig, at Anklageren, der oprindeligt havde begyndt Striden med ham, nu er bange for ham. Dette slutter han af en »Demonstration« fra Anklagerens Side, som nylig er forefaldet paa Gaden. Paa Spørgsmaal om, hvori denne Demonstration bestod, kan han ikke give nogen nærmere Beskrivelse deraf. Det er klart, at det her ikke drejer sig om en Jagttagelse, men kun om en Fornemmelse, som har sit Udspring fra indre Aarsager. Forestillingen om at være Genstand for slet Behandling fra den offentlige Anklagers Side, hvilken Forestilling X. allerede nærede i Aaret 1899, som det fremgaar af hans første Brochure fra dette Aar, har efterhaanden udviklet sig videre til ogsaa at omfatte andre Justitsmyndigheder, bl. a. Undersøgelsesdommeren, der ledede den første Undersøgelse mod G. i 1907 og herunder paa mange Punkter handlede imod, hvad X. mente sig berettiget til at ønske. Men fremdeles har denne Forestilling ogsaa udstrakt sig til en stor Del af Justits- og Politivæsenet i Dordrecht og Omegn. Tilsidst staar han overfor Justits og Politi, ja overfor ethvert Menneske, der i en Retssag kommer i Berøring med ham, paa det Standpunkt, at den, som ikke gør, hvad han vil, som blot tænker anderledes end han, er uærlig og falsk, og den, som siger noget, der strider mod hans (X.'s) Mening, er en Løgner og altsaa en Meneder, hvis han forklarer under Ed. Den Mulighed, at to Mennesker kan have forskellige Anskuelse og derfor begge udsige, hvad der efter deres

Mening er Sandhed, er han ufattelig, og naar man gør gældende overfor ham, at fordi han paa et Punkt sikkert har Ret og en anden sikkert Uret, kan man ikke heraf slutte, at den andens Udsagn er bevidst usandt, afviser han bestemt et saadant Standpunkt.

12. Det staar for ham fast, at han forsættelig behandles, at ogsaa hans Klientel stadig forsættelig behandles slet af Justitsvæsenet, og at han bliver drillet og spottet af Gendarmerne. Eksempelvis anfører han, at en af hans Klienters Bo efter Ordre af Landretten i Dordrecht blev taget under Konkursbehandling, uden at der herfor forelaa nogen objektiv Grund, blot fordi Manden var hans Klient, altsaa kun for at skade ham og som en Protest fra hele Rettens Side mod hans Angreb paa den førnævnte Undersøgelingsdommer, — et Udslag af Dommernes Solidaritetsfølelse. Paa samme Maade forklarer han den Omstændighed, at Undersøgelingsdommeren blev indstillet til Posten som Landretsdommer i Haag kort efter, at X. havde rejst Klage over ham for Mened; dette Forsøg paa at skaffe den af ham sigtede Dommer en bedre Stilling kan han kun finde begrundet i Dommernes Solidaritetsfølelse. Gendarmerne generer ham paa alle Maader, ler ad ham, spytter efter ham, forsøger at skubbe til ham paa Gaden, alt for at ægge ham til at fornærme dem eller begaa noget andet strafbart. Først i den seneste Tid har ogsaa Gendarmerne forandret deres Opførsel mod ham, thi nu er de bange for ham, da de forudser deres Undergang.

13. De skildrede Ejendommeligheder med Hensyn til Reproduktion, Tænkning og Følelse danner Basis for hans paafaldende Optræden overfor Justits og Politi. Denne Optræden, som jo allerede er kortelig skitseret i Anamnesen, karakteriseres i første Linje ved den store Aktivitet, de hensynsløse Angreb paa formentlige Fjender. Han føler sig forfulgt af Gendarmer og Justits, først og fremmest af den offentlige Anklager, men er i Virkeligheden selv disse Personers Forfølger. Herunder vokser stadig Kredsen af de Folk, han kæmper mod. Enhver Konflikt forøger deres Tal, en-

Hver Kamp med en Modstander fremkalder nye Modsigelser og dermed i hans Øjne nye Modstandere, som maa bekæmpes. Først var det kun Anklageren, han behandlede som Fjende, men derefter rettes hans Angreb mod Undersøgelsesdommeren, der ledede Sagen mod G. Herved er at bemærke, at, som i Reglen i slige Forhold, dette hans Angreb ikke helt savnede Grundlag. Det knyttede sig til to Huller i Forundersøgelsen, hvorved Detailler, der kunde udtydes til Skade for Gendarmerne, var forbigaaede, henholdsvis ikke ganske nøje beskrevne. Men medens der for den objektive Bedømmelse heri kun laa en Skødesløshed, saa X. straks deri ond Vilje og bevidst Forvanskning og — efterat Undersøgelsesdommeren var afhørt som Vidne ved en af Forhandlingerne i højere Instans — Mened. Og herefter fremkom hans Besværing, hvori han med stor Overbevisning beskrev Dommerens formentlige Forvanskning og beskyldte ham for Mened. I alle slige Tilfælde er bestandig Aktiviteten, det øjeblikkelige Angreb paa Modstanderen, typisk for hans Handlemaade. Ganske ligesaa var det i Sagen mod G. Denne fortæller om Mishandlingen, og Avisartiklen skrives, uden at der gores Forsøg paa at faa Ret paa normal Vis. Der overvejes ikke først, hvad der bør gores; og dette, at han saaledes handler rask og straks angriber, begrundes ved, at han stedse er overbevist om, at alle Personer i hans nærmere Omgivelser staa fjendtlig overfor ham, saa at Ret kun kan faas ved at paa kalde Offentligheden eller ved øjeblikkelig Indgriben fra fjærnere staaende Autoriteters Side. — Han fører saaledes mod Politi og Justits en permanent Krig, der i hans egne Øjne utvivlsomt er en god Sag, ja en Pligt. Hvor vidtgaaende hans Overbevisning om, at enhver Gendarm er en Skurk og enhver Anklaget uskyldig, er, kan kortelig illustreres ved et Eksempel: Tre Mænd blev af en Gendarm paa grebne in flagranti i en Jagtlovsovertrædelse, under Omstændigheder, som ikke hos et rolig tænkende Menneske tillod blot et Øjeblikks Tvivl om deres Skyld; den ene af dem bliver for Amtsdommeren defenderet af X., som nu ikke blot hæv-

der, at Gendarmen ved at bekræfte sin Rapports Rigtighed begaar Mened, men endog med følgende Ord beskriver de fysiske Symptomer paa Angst og Forvirring, som han tror at have iagttaget hos denne formentlig menederske Gendarm: »Den ellers saa frække Karl tabte, da jeg havde bedt ham præcisere, hvorledes han havde gjort sine Iagttagelser, i den Grad Fatningen, at han skælvede over hele Kroppen og næppe kunde tale, men blot stammende fremsætte nogle meningsløse Talemaader.«

Paa Grundlag af de nu skildrede Kendsgerninger stillede vi for X.'s Vedkommende Diagnosen Kværulantsindssygdom, og der blev gjort Rede for, hvorledes han ved sin dristige Optræden og den faste Overbevisning, hvormed han i Aarevis havde hævdet sine Ideer om Gendarmernes Ugærninger, sluttelig havde faaet den største Del af Befolkningen i Papendrecht og Omegn til ogsaa at tro derpaa.

Efter Beskrivelsen af X. følger i Erklæringen mer eller mindre udførlige Analyser af forskellige andre Personer, som alle have Betydning for Enkelthederne i det foreliggende Spørgsmaal, men som kun har sekundær Interesse ved Udviklingen af denne mærkelige Sag. Først og fremmest maa omtales den anklagede G., der havde sat sit Navn under Avisartiklen, efter at X. havde skrevet den. Pladshensyn tillader dog her kun korte Bemærkninger om ham og de øvrige Vidner:

G., 34 Aar, Arbejder, viste sig at være imbecil. Hans i de forskellige Instanser afgivne Udsagn var indbyrdes meget afvigende, Antallet af de Slag, han foregav at have faaet af Gendarmene, blev stadig større. Naar man gjorde ham opmærksom derpaa, svarede han, at han ikke kunde huske det altsammen. Ved Undersøgelsen viste han ikke blot en daarlig Hukommelse, men ogsaa alle andre Tegn paa meget lav

Intelligensgrad. Han er Analfabet, kan nok læse nogle Ord, men forstaar ikke Meningen af en simpel Sætning, som han selv har læst højt tre Gange i Træk, og kan heller ikke gentage det læste. Hans Kendskab til Forholdet mellem Dage, Uger, Maaneder og Aar er meget sparsomt, han ved ikke, hvilket Aarstal vi skriver, ej heller, hvad Aar den Begivenhed fandt Sted, hvorom han nu allerede talløse Gange er afhørt, og om hvilken han fire Gange har overværet offentlig Retsforhandling. Han er ugift, boer hos Forældrene og behandles der som et Barn, idet han afleverer hele sin Fortjeneste til sin Moder, som giver ham Ugepenge til Cigarer o. l. Skønt han skelner Farver godt og uden Vanskelighed sammenstiller beslægtede Farver, kan han ikke betegne andre Farver end den hvide med det rette Navn. Ej heller kan han blandt forskellig farvede Uidsnore udpege den, hvis Farve mest ligner Træers Farve. Han har ikke Anelse om Betydningen af en Mængde ganske almindelige Ord, som f. Eks. Pastor, han er ganske uvidende om Forskellen mellem Protestant og Katholik. Han kender Møntstykkernes Værdi, men naar han om Lørdagen faar sin Løn udbetalt, kan han ikke regne ud, om han har faaet, hvad han skal have.

Blandt de iøvrigt undersøgte var der flere Undermaalere. En var imbecil. — En anden var præget af en stærk Kritikløshed, som virkede ganske ensidig, idet han straks troede alt, hvad der blev fortalt til Ugunst for Gendarmerne. Som Eksempel kan tjene hans Paastand om, at en af disse var fordrukken, hvilket han kun støttede paa, at han en Gang havde set denne Gendarm drikke et Glas Øl. Dette Vidne var ligesom X. — dog uden dennes stærke Ophidselse — optraadt som Fjende af Gendarmerne, idet han opsporede alle Slags Bagateller, der kunde udtydes i deres Disfavor, hvorved ogsaa han havde bidraget til at udbrede den ugunstige Dom om Gendarmerne. Det maa fremhæves, at der næppe kunde være Tale om bevidst Usandhed i dette Vidnes Udsagn. — En tredje havde Storheds-Ideer og Forestil-

lingen om, at alt sigtede og hentydede til ham*), hvorhos han røbede en paafaldende maniakalsk Stemning. Baade han og det forrige Vidne fremsatte deres for Gendarmerne ugunstige Dom uden selv at vide ret meget om Sagen, kun som en almindelig Bedømmelse. — Fremdeles var der en ung Mand, der havde vakt Opmærksomhed ved stadige Selvmodsigelser, og som næsten intet ytrede af egen Drift, idet Ordene stadig maatte med stort Besvær trækkes ud af Munden paa ham. Ved Undersøgelsen fandt vi her et Tilfælde af stærk almindelig Nervøsitet, med stor Hæmning af Tankeprocessen, meget ufuldkommen Reproduktion, et til det foreliggende Øjeblik begrænset Bevidsthedsindhold og i Forbindelse hermed en stærk Suggestibilitet. Maaden, hvorpaa han blev udspurgt, maatte derfor antages at kunne øve saa stor en Indflydelse paa ham, at der kun kunde tillægges hans Udsagn meget lidt Troværdighed, da man ikke havde Kendskab til, hvorledes hans første Udsagn var tilvejebragt. — Endelig beskrev vi endnu kortelig et Tilfælde af religiøs Eksaltation.

Desværre maa jeg give Afkald paa her at udvikle, hvilke Udsagn disse forskellige Vidner havde afgivet, hvorvidt alt-saa vore Slutninger om disse Udsagns Troværdighed havde større eller mindre Betydning for Retsspørgsmaalet; kun maa fremhæves, at alle disse Undermaalere hørte til det samme af de to Partier, nemlig det, som stod fjendtlig overfor Gendarmerne. Uagtet ogsaa en Del Personer fra det andet Parti blev undersøgt, bl. a. alle de paagældende Gendarmere, Borgmesteren i Papendrecht (der for saa vidt ogsaa var personlig interesseret i Sagen, som han efter G.'s Paa-stand skulde have overværet, at Gendarmerne mishandlede ham, uden paa nogen Maade at skride ind, idet han tværtimod havde leet deraf), og de fleste af de Vidner, der havde udtalt sig til Gunst for Gendarmerne, blev blandt disse ingen

*) I Originalen staar: »Ein dritter hatte Beziehungs- und Grössenideen«, for »Beziehungsideen« har Oversætteren ikke kunnet finde noget ækvivalerende enkelt Ord.

funden, der frembød Tegn paa defekt Aandsudvikling eller paa Sindssygdom.

Denne ved første Øjekast særdeles paafaldende Omstændighed lader sig dog meget let forklare: X.'s Sindssyge havde til en vis Grad bredt sig til hans Omgivelser. Hans Overbevisning om, at Gendarmerne i Almindelighed optraadte raat og udæskende, rejste falske Beskyldninger og ofte begik Mened, havde fundet Tilhængere i stedse videre Kredse, og saaledes fremkom efterhaanden en Mængde overbeviste, der ansaa Kampen mod Gendarmerne for en samfundsnyttig Gerning, ja for en Pligt. Fra dette Synspunkt er det klart, at til det Parti, som angreb Politiets og siden ogsaa Justitiens og til sidst overhovedet Myndighedernes Autoritet, maatte i første Række de Elementer føle sig hændragne, som paa Grund af ringe Forstandsudvikling, stor Emotivitet, Kritikløshed, maniakalsk Stemning, stor Suggestibilitet eller anden psychopathisk Underlegenhed var mindre modstandsdygtige overfor Indflydelsen af de Ytringer og Beskyldninger, som X. stadig gentog. Det er vanskeligt at afgøre, om X. desuden herved har foretaget en mer eller mindre bevidst Udvælgelse; det er i alt Fald muligt, at han først og fremmest har henvendt sig til Folk, om hvem han antog, at de ikke havde Fornuft nok til at kunne se med egne Øjne og til ikke straks at skænke enhver af hans ubeviste Paastande Tiltro. At netop den ringe Aandsudvikling hos den imbecile G., der underskrev Avisartiklen, har foranlediget X. til at byde ham et saadant Aktstykke til Underskrift, er saa meget mindre usandsynligt, som i et andet Tilfælde en Mand, der officielt havde fremsat en af X. redigeret Beskyldning mod en Gendarm for Mened, hvilken Klage blev indsendt til Justitsministeriet, ved Undersøgelsen udviste en ringe Grad af Aandsudvikling. Dette Tilfælde var ogsaa bemærkelsesværdigt derved, at den paagældende senere tog sin Klage tilbage og erkendte, at Gendarmen, som han beskyldte for Mened, meget godt kunde have iagttaget det, som han rapporterede, og endvidere, at han selv egentlig slet ikke havde kendt Ind-

holdet af den til Justitsministeriet indsendte Klage, da X. helt og holdent havde affattet den og han selv kun sat sit Navn under. Ved Forelæsning af nogle Sætninger i Klagen fremgik det da ogsaa, at Manden slet ikke forstod, hvad han havde skrevet under paa. — Men ogsaa uden at antage en bevidst Udvælgelse fra X.'s Side er det indlysende, at fra det Øjeblik, da denne Retssag vakte Interesse i videre Kredse, var det særlig Undermaalerne, som først troede paa de slemme Fortællinger og straks var beredt til at træde frem med alle mulige Paastande og Udtydninger, overfor hvilke en mere udviklet Aand vilde have stillet sig tvivlende.

Alle de ovenomtalte Kendsgerninger og Anskuelser blev samlet i Erklæringens Slutkapitel under Tittlen »Papendrechter-Sagens Psychologi«, og deraf blev konkluderet, at hele Sagen maatte anses som et Produkt af en Sindssygs Sygdomsproces.

Den offentlige Forhandling og Overlandrettens Dom.

Som alt sagt, var denne Undersøgelse paalagt os, fordi Overlandretten nærrede Tvivl om forskellige Vidners Troværdighed, hvorhos muligvis nogle af Dommerne allerede havde en Anelse om den Indflydelse, som X. havde øvet paa sine Omgivelser. Man kan derfor ikke undre sig over, at vor Erklæring, der kun induktivt beviste det samme, som allerede var anet og følt, temmelig let blev tiltraadt af Overlandretten; ved den offentlige Forhandling blev der vel fra Rettens Side stillet os yderligere Spørgsmaal, men i det mindste i Hovedpunkterne hævdede der sig ikke fra Dommernes Side nogen Modsigelse mod vor Opfattelse. Dertil kom endnu, at ved denne anden offentlige Forhandling i Arnheim, hvor der ingen Vidner fremstilledes fra Overanklagerens Side, men ca. 12 Vidner fra Forsvarets Side, afgav de to af disse Vidner, som ogsaa havde været underkastede vor Undersøgelse, den klareste Demonstration af det, vi havde beskrevet. Det var overordentlig interessant at se, hvorledes

Overlandretspræsidenten forstod gennem sine Spørgsmaal at faa frem netop de aandelige Abnormiteter hos disse to Vidner, som var udførlig analyserede i vor Erklæring. Den ene var den Mand, hos hvem vi havde fastslaaet en stærk Mangel paa Kritik og en stærk Tilbøjelighed til overilede Slutninger, og da Præsidenten saaledes var gjort opmærksom herpaa, forstod han ved indgaaende at udspørge Vidnet om enhver af dettes Paastande, der alle var rettede mod Gendarmerne, meget smukt at paavise, hvorledes denne Mand stadig fremsatte Paastande og Beskyldninger, som savnede ethvert sagligt Grundlag, men som han desuagtet selv ansaa for fuldtud beviste Kendsgerninger. Den anden var den unge Mand, hos hvem vi havde beskrevet almindelig Hæmning af Tænkningen med stærkt begrænset Bevidsthedsindhold. Han lævde afgivet et for enkelte af Gendarmerne meget kompromitterende Vidneudsagn om noget, han mente at have set. Ogsaa her fandt principielt det samme Sted: vore Bemærkninger om hans Bevidstheds Snæverhed og hans Mangel paa Huskommelse og om, at Indholdet af hans Udsagn som Følge heraf i høj Grad kom til at bero paa, hvorledes han blev udspurgt, blev fuldstændig bekræftede, og efter denne Demonstration af de af os beskrevne Symptomer har sikkert ingen af Dommerne mere næret Tvivl om Berettigelsen af de Slutninger, vi drog af vore Iagttagelser.

Som det herefter var at vente, fulgte Overlandrettens Dom Hovedlinjerne i vor Erklæring og fastslog, at X led af Kværulantsindssygdom, at de fleste fra Forsvarets Side førte Vidner som influerede af ham og undergivne Virkningerne af den ham beherskende Sygdom ikke kunde anses for troværdige. Kun G.'s Imbecillitet blev ikke fastslaaet ved Dommen. Paa dette Punkt var ganske vist ogsaa vor Erklæring affattet noget knapt, da vi havde lagt Hovedvægten paa at skildre X.'s Sindstilstand, hvilket var hele Sagens Kærne. Men skønt saaledes G.'s Imbecillitet og deraf flydende Utilregnelighed ikke blev slaaet fast, fulgte Dommen dog praktisk set ganske vore Anskuelser om, hvorledes Avisartiklen var

bleven til; den antog, at G. som Indvaaner i Papendrecht nok kunde være af den Tro, at Politiet ret regelmæssig gjorde sig skyldig i Misgerninger, at han ganske sikkert havde nærret en saadan Anskuelse efter sit Besøg hos X., og at han havde staaet ret modstandsløs overfor Trykket af dennes faste Overbevisning, hvorfor han blev fritaget for videre Forfølgning. Det udtaltes saaledes i Dommen, at hele Kampen mod Politi og Justits savnede objektiv Grund.

Efter Dommen.

I Aarene 1907—10 havde, som sagt, Dagspressen i stigende Grad beskæftiget sig med Sagen, og herunder havde de fleste Repræsentanter for denne Stormagt allerede taget deres Stilling. Kun undtagelsesvis nøjedes et Blad med simpelthen at referere Spørgsmaalet og de overfor hinanden staaende Anskuelser. Reglen var efterhaanden blevet, at vedkommende Avis fremsatte sin egen Formening om Sagen. Pressen havde i stigende Grad fæstet Lid til Sandheden af de mod Gendarmerne rettede Beskyldninger, ja, hos de fleste Blade var der ikke mere nogen Tvivl i saa Henseende. Det var tydeligt, at X.'s faste Overbevisning simpelthen uden tilstrækkelig faktisk Basis var gaaet over til andre, hans Galskab havde fra Dordrecht bredt sig — ikke blot til Papendrecht, men ogsaa til største Delen af Pressen. For denne eksisterede det vanskelige Spørgsmaal ikke mere, og saaledes havde der hos det store Publikum dannet sig den Forestilling, at det var en Kendsgerning, at Gendarmerne i Papendrecht regelmæssig øvede Mishandlinger mod fredelige Borgere, at Justitien med sin Autoritet søgte at skjule disse Misgerninger, og at der i Holland ikke var Ret at faa i denne Sag.

Det er indlysende, at vor Erklæring ikke kunde staa sig overfor denne forud bestaaende offentlige Mening. Den Del af Pressen, som allerede i længere Tid havde givet Luft for sin egen Overbevisning, kunde naturligvis ikke acceptere de

Slutninger, hvortil vort Skøn kom, og maatte da simpelthen benægte hele det af os fremskaffede Kendsgærningsmateriale. Saaledes forklares det, at der, da vort Skøn var blevet oplæst in extenso ved den offentlige Retsforhandling og var naaet i Dagspressen, rejste sig en Storm mod Psychiaterne, som endog overgik, hvad man i dette Fag er vant til. Kun enkelte Stemmer hævdede sig for at betone Nødvendigheden af, at de af Sagkyndige beskrevne Kendsgærninger ikke gjordes til Genstand for Lægfolks Kritik, og kun to eller tre Blade havde Mod til i Princippet at forsvare Berettigelsen af en slig Undersøgelse. Iøvrigt lød kun Raseri, Udskælden og Bagvaskelse. Det er ikke Umagen værd at gaa nærmere ind paa dette, saa lidt som paa mange af de Argumenter, som fremfortes mod Berettigelsen af saadanne Undersøgelser, men som kun vare Udslag af stiv Konservatisme. Men ved Siden deraf er der ubestridelig ogsaa ovet en mere berettiget Kritik og paa visse Punkter med fuld Føje rejst Indvendinger mod Undersøgelser, som den stedfundne, og efter min Mening ogsaa fremsat nogle berettigede Bemærkninger overfor vor Skønserklæring. Derfor er der Anledning til, at man, væbnet med de ved denne Sag indvundne Erfaringer og dragende Nytte af den fra enkelte Sider rejste positive Kritik, stiller det Spørgsmaal: Hvad har denne Undersøgelse lært os?

Først maa omtales et Forhold, som har forarget overmaade mange, nemlig at vor Erklæring blev forelæst offentlig, hvorved Analysen af en Del Vidners aandelige Tilstand blev offentliggjort. I den Anledning er der fremsat en Mængde Bebrejdelser mod os. Dette er naturligvis ganske ulogisk, da vi kun har Ansvar for, hvad vi har skrevet og udtalt, ikke for Offentliggørelsen deraf, for hvilken Ansvaret alene paahviler Overlandretten. At denne har anset fuldstændig Offentlighed for nødvendig i denne Sag, er efter min Mening naturligt; havde man villet træffe Afgørelse uden saadan, havde det været meget værre. Men det er sandt nok, at hvis en psychiatrisk Vidneundersøgelse stedse vilde føre

til en saadan almindelig Publikation af den psychiske Analyse for en Del Borgere — omend til Dels Borgere, som ere farlige for deres Medmennesker — saa vilde heri ligge et kraftigt Motiv til saa vidt muligt at undgaa sagkyndig Undersøgelse af Vidner. Imidlertid tror jeg, at Vanskelighederne her synes større, end de er; kun sjælden vil man finde Tilfælde, der vækker en saa almindelig Interesse; kun den almindelige Bevægelse, som denne Sag i Aarevis havde fremkaldt, nødte Overlandretten til at ønske en saadan gennemført Offentliggørelse. I Almindelighed vil man fremtidig kunne udføre mange psychiatriske Vidneundersøgelser, uden at heraf behøver at flyde nogen som helst social Skade for den undersøgte.

En anden Bemærkning, som lød fra mange Sider, gik ud paa, at vi ved Slutkapitlet »Papendrechter-Sagens Psychologi« havde overskredet vort eget Omraade og var gaaet ind paa Juristernes. Man hævdede, at vi kun burde have skrevet den Del af Skønnet, som beskriver de forskellige Vidner, og at det er utilstedeligt, naar Psychiaterne ogsaa udtaler deres Mening om en Retssags Natur saaledes, at deri tilkendegives, hvorledes Overlandrettens Dom efter de Sagkyndiges Mening bør falde ud. Denne Opfattelse kan jeg aldeles ikke tiltræde; thi hvor udførlig man end analyserer en Kværulants Sindstilstand, og hvor meget man end anstrænger sig for at forklare Lægfolk, hvorledes et saadant Individ har vist sig ved Undersøgelsen, og hvilken Indflydelse han er i Stand til at øve paa forskellige Personer, saa vil dog ingen, der ikke selv har haft at gøre med slige syge Personer, derigennem kunne tilegne sig Forstaaelsen af, hvorledes en saadan syg faktisk virker. Derfor var det nødvendigt, at Psychiaterne viste Manden i hans Omgivelser, i hans Handlinger, og anskueliggjorde den Indflydelse, som var udstraalt fra ham. Selve det Faktum, at en saadan Sammenfatning, hvorved hele Papendrechter-Sagens Udvikling fremstilles som Følge af denne Kværulants Sygdomsproces, kun kunde skrives af en Psychiater, er nok til at vise, at dette Slutnings-

kapitel var absolut nødvendigt. Ja, jeg er overbevist om, at den ringe Anerkendelse, vort Skøn fandt hos de fleste Lægefolk, til Dels beror paa, at vi endda har begrænset os saa stærkt ved disse Udviklinger. Men vi skrev jo ikke for Publikum, men for Overlandretten i Arnheim, og havde derfor ingen Grund til at anlægge vore Udviklinger paa at være forstaaelige for Personer uden noget som helst Kendskab til psychiatriske Begreber.

En af mine Kolleger har fremsat en Bemærkning, som maaske rummer noget rigtigt. Han gaar ud fra den Kendsgerning, at Publikums store Misfornøjelse med vor Erklæring først og fremmest refererer sig til Ordene Kværlantsindssygdom, Imbecillitet osv., altsaa til de diagnostiske Betegnelser. Man forstaar ikke disse Ord, ingen uden Psychiatere af Fag forstaar dem, og deraf udspringer Misforstaaelse og Mistro overfor en psychiatrisk Dom. Derfor vilde efter denne Kollegas Mening vort Skøn være bleven modtaget langt roligere af Publikum, hvis vi havde indskrænket os til kun at beskrive Symptomerne og derpaa bygge vore Slutninger, uden at stille Diagnoser. Heri er sikkert det rigtige, at det først og fremmest var Ordene Kværlantsindssygdom og Imbecillitet, der vakte Oprør. Spørgsmaalet er kun, om man ved Vidneundersøgelser altid vil kunne udelade Diagnosen, altsaa, om det er muligt fra de enkelte, direkte konstaterede Symptomer at naa til praktiske Konsekvenser angaaende vedkommende Udsagns Troværdighed eller Utroværdighed. Jeg tør ikke afgøre, om dette altid vil være Tilfældet, men sikkert nok vil det i Reglen uden Vanskelighed kunne lade sig gøre. I det foreliggende Tilfælde gør det ingen Forandring, om man stryger Betegnelsen Kværlant for X. Tilbagebliver Symptomerne, der alle ere konstaterede uafhængig af hverandre, altsaa hans Beskyldningers Grundløshed, hans brutale Optræden, hans urøkkelige Overbevisning og — støttet herpaa — hans store Indflydelse paa Omgivelserne, hvilken ogsaa er en direkte konstateret Kendsgerning. Det er utvivlsomt, at man af alt dette kan drage den Slutning, at Udsagn af

Folk, som i Forvejen har været i Berøring med ham, maa bedømmes med den yderste Forsigtighed og, hvis Talen er om udannede Mennesker, frakendes al Værdi. Med Hensyn til G. har allerede Overlandrettens Dom vist, at man kan naa akkurat lige saa vidt uden Ordet Imbecillitet som med denne Diagnose. Spørgsmaalet er jo kun, om X.'s Indflydelse var saa stor, at G. var ude af Stand til at øve Modstand mod den. For at klargøre dette behøves det blot eftervist, at G. er en udannet og dum Person (X. erklærede selv en Gang: »G. er kun en Kødklump«, og en Politiinspektør udtalte, at han aldrig i sit Liv havde truffet saa dumt et Menneske); og dette var allerede udtalt ved Undersøgelsen af G. Den videnskabelige Diagnose er altsaa her overflødig, og dette har Overlandretten netop følt, da den i sin Dom fastslog G.'s Mangel paa Modstandsevne overfor X.'s Indflydelse, uden at berøre det psykiatriske Spørgsmaal, om man kunde betegne G.'s Aandstilstand som Imbecillitet. — Ogsaa i de Tilfælde, hvor Publikum slet ikke beskæftiger sig med os, kan det være fordelagtigt at udelade en videnskabelig Diagnose. Og jeg er ganske enig med min nævnte Kollega om det anbefalelsesværdige i saa vidt muligt at indskrænke sig til Beskrivelsen af Symptomer. En Diagnose vil i mange Tilfælde kun give Anledning til Ordstrid med Lægefolk eller negativt anlagte Kolleger. Dog maa man ikke glemme, at en Betegnelse stedse har nogen Værdi for den usagkyndige. Det kunde tænkes, at en Dommer i Mangel af en foreliggende bestemt Diagnose ikke kunde bestemme sig til at antage Sindssygdом, Utilregnelighed eller Utroværdighed. Denne Omstændighed kunde maaske bestemme os til endnu foreløbig at anvende slige Betegnelser, som for Psykiateren af Fag kun er Biling. Saa snart som Strafferettens alt nu raske Udviklingsgang er naaet endnu noget videre frem, og Værdsættelsen af Psychiatrien fra Dommernes Side har naaet et endnu højere Trin, vil i mange Tilfælde Diagnoser vise sig overflødige. Spørgsmaalet, om man vil give en Diagnose, er langt vigtigere ved Vidneundersøgelser end

ved Undersøgelse af en Anklaget, fordi i sidste Fald Psychiateren, der har diagnosticeret en Sindssygdom, i Reglen vil have Forsvareren til Forbundsfulde, medens ved Undersøgelsen af Vidner lige saa godt det modsatte kan være Tilfældet, idet man, naar det drejer sig om Undersøgelse af Vidner à décharge, stedse vil have Forsvareren som Fjende overfor sig, naar man har noget at udsætte paa Vidnerne. I det her omhandlede Tilfælde, hvor ogsaa for Defensor Kampen mod Politiet var Hovedsagen, maatte derfor den psychiatriske Opfattelse af G.'s Sindstilstand, hvorved Værdien af hans Paastande nedsattes meget betydelig, for Defensor være en alvorlig Vanskelighed; derfor, og fordi vore Udviklinger om de andre Personer slet ikke frembød Holdepunkter for et Angreb, kæmpede han med store Anstrængelser og ikke uden Duelighed specielt imod Ordet Imbecillitet.

Almindelige afsluttende Betragtninger.

Det første, som fremlyser af vor Undersøgelse, er utvivlsomt Nødvendigheden af fremtidig i større Omfang end hidtil at lade Vidner undersøge psychiatrisk. Spørgsmaalene om, hvorvidt dette kan lade sig gøre efter den gældende Lovgivning, og hvilke Forholdsregler der udkræves for at hindre Skade for Vidnerne, ligger uden for mit Omraade. Løsningen vil sikkert kræve nogen Møje, men maa dog kunne findes, naar det først staar fast, at en psychiatrisk Undersøgelse af Vidner i visse Tilfælde er et uafviseligt Krav. Og efter de ovenfor meddelte Iagttagelser kan ingen, som vil dømme objektivt, nære Tvivl om, at der i en slig Sag ikke kan træffes Afgørelse, forinden den er belyst fra psychiatrisk Side.

Maaske vil man i det foreliggende Tilfælde være tilbøjelig til at indvende, at den Omstændighed, at Dommerne fra fire forskellige Retskollegier under fire Forhandlinger stadig har nærret tilstrækkelig Tvivl om Troværdigheden af flere iblandt Forsvarets Vidner til ikke at skænke disses Med-

delelser om en Række Mishandlinger fra Gendarmernes Side Tiltro, kunde tyde paa, at en psychiatrisk Undersøgelse var overflødig. Men ved en saadan Slutning vilde man slaa sig til Taals med Følelse, Indtryk, Tro, ogsaa i Tilfælde, hvor en grundig Undersøgelse fra sagkyndig Side formaar at levere et Materiale af Kendsgærninger, der afgiver et langt sikrere Grundlag. Og hvilken Læge vilde vel nu til Dags nøjes med at diagnosticere en Sygdom blot paa Grundlag af det almindelige Indtryk af Patienten, i Stedet for at støtte sig til en objektiv Undersøgelingsmaade, som muliggør direkte Iagttagelse af de fysiske Symptomer. At anlage et Vidne som troværdigt eller at udskyde det som utroværdigt blot paa Basis af Dommerens intuitive Blik maa betragtes som en Anakronisme, saa snart som det er muligt at naa en bedre begrundet Overbevisning i saa Henseende gennem sagkyndig Analyse. Netop i det foreliggende Tilfælde havde Fordele ved en saadan Undersøgelse kunnet vise sig i langt højere Grad, hvis den var bleven anordnet, inden Sagen havde vakt saa stor Bevægelse. Paa en Tid, hvor der endnu ikke var skabt en offentlig Mening om Sagen, havde man sikkert kunnet finde Publikum rede til uden Forudindtagethed at anerkende de i et sagkyndigt Skøn givne Anskuelser, og derefter havde der kunnet fældes Dom paa Grundlag af en psychiatrisk Undersøgelse, uden at Folkets Retsfølelse i nogen Maade kunde føle sig saaret.

At de forskellige Retskollegier selv uden psychiatrisk Belysning intuitivt er kommet Sandheden temmelig nær og fra et mer eller mindre befæstet Grundlag har vidst at give deres Mening Udtryk i Dommene, kan ganske vist gælde som Vidnesbyrd om, at man blot med almindelig Erfaring og intuitivt Blik kan yde noget ordentligt, selv om man ikke er i Stand til bestemt at motivere, hvorfor man skænker én, men ikke en anden, Tiltro; men en saadan Methode er dog for usikker til, at man kan nøjes med den, naar der findes en bedre. Selv den Omstændighed, at Overlandretten i Arnheim formaade at gaa endnu videre, idet den ikke blot

betvivlede Rigtigheden af Udsagnene fra de fleste Forsvars-Vidner, men endog synes at have anet den Mulighed, at hele Sagen mere hørte under det psykiatriske end under det juridiske Arbejdsfelt, kan ikke anføres til Støtte for, at den psykiatriske Undersøgelse var overflødig. Vel ses deraf, at man i Arnheim glæder sig ved særdeles gunstige Forhold, idet Overlandretten — som iøvrigt ogsaa Landretten dersteds — udmærker sig ved betydelig Modtagelighed for de nyere Anskuelser i Strafferetten og ved stor Tiltro til den psykiatriske Videnskab. Men dette er et lokalt Forhold, som man, efter hvad jeg véd, ikke finder allevegne. Og naar Arnheims Overlandret maaske havde været i Stand til uden speciel psykiatrisk Undersøgelse at fælde en Dom, som var den nu afsagte temmelig lig, saa vilde vi ganske vist glæde os over hos Dommerne at finde saadanne psykiatriske Kundskaber, at man derved kunde undvære den specielle Psychiaters Medvirken. Thi Opgaven er fremtidig at skaffe P s y c h i a t r i e n og ikke Psychiateren større Indflydelse paa Strafferetsplejen. Men saa længe endnu Juristen i Almindelighed ganske savner psykiatriske Kundskaber, saa længe han endog under sine Studier staar fremmed overfor Naturvidenskabernes Betydning, ikke har lært at iagttage systematisk og ej heller føler saa stærk Ærefrygt for Kendsgærninger, at han er rede til at anerkende disse, ogsaa hvor de ere uforenelige med hans gammelvante Grundanskuelser, saa længe maa i overmaade mange Tilfælde et Samarbejde med naturvidenskabelig uddannede Sagkyndige være absolut paakrævet.

Allerede den indirekte Virkning af en enkelt saadan Undersøgelse, som her omtales, kan være af Betydning, f. Eks. hvis derigennem hos Offentligheden skabes en saadan Tvivl om Troværdigheden af Vidneudsagn, at en Defensor føler sig nødt til at gaa mere kritisk til Værks med Hensyn til, hvilke Vidner han fremstiller. Blandt de af os som Undermaalere eller aandelig abnorme betegnede Vidner à décharge var der ganske vist nogle, hvis Abnormitet ikke straks kunde erken-

des af Lægfolk; men paa den anden Side var der umiskendelig ogsaa nogle af dem, som ved blot den mest overfladiske Betragtning kunde bestemmes som ganske utroværdige. Ved Hjælp af et Minimum af psychiatrisk Kundskab, ja blot af almindelig Menneskekundskab kunde der sikkert allerede her være foretaget en Udskillelse. Saa snart en Forsvarer ved, at en psychiatrisk Undersøgelse af hans Vidner hører til Mulighederne, vil han vogte sig for at tilkalde Personer, hvis aandelige Underlegenhed er for tydelig.

Særlig iøjnefaldende er for Psychiateren den Indflydelse, som Forsvareren har paa de af ham fremstillede Vidners Troværdighed. Her er det Psychiaterens Pligt bestemt at betone, at de fleste Mennesker langt lettere, end man sædvanlig antager, lader sig paavirke af andre. Tager man i Betænkning, at Forsvareren i en saadan Sag møder med et bestemt Formaal, er forpligtet til at være ensidig og maa forsøge at gøre alt gældende, som kan tale til Anklagedes Fordel, saa maa følgelig Troværdigheden hos alle de Vidner, som han allerede forud har udspurgt, herved nedsættes betydelig. Og dette maa først og fremmest erindres ved alle de Udsagn, der ikke gaa ud paa at give Iagttagelser, men Opfattelser og Bedømmelser, hvilke spillede saa stor en Rolle under den omhandlede Sag. Her er det ikke blot af Betydning, hvorledes Defensor stiller Spørgsmaalene ved den offentlige Retsforhandling, men endnu mere, hvorledes han har stillet dem ved den første Samtale med Vidnerne, thi netop denne har en meget stor Virkning paa suggestible Personer. Jeg har ofte hørt Advokater udtale, at ganske den samme Ensidighed findes hos mange Undersøgelserdommere, der plejer at føle det som deres første Pligt at samle Materiale mod den Anklagede. Hvis dette er rigtigt — selv har jeg kun ringe Erfaring paa dette Punkt — saa fordobles herved Vanskeligheden, og man kunde af disse to Omstændigheder næsten slutte, at man næppe kan tro noget Vidne i dets Dom.*)

*) Ved stenografisk at fæstne Undersøgelserdommerens Spørgsmaal og Svarene derpaa kunde man dog faa Grundlaget for en Bedømmelse af den suggestive Indflydelses Betydning.

Med Hensyn til den foreliggende Sag, hvor flere, ja de fleste af de vigtigste Vidner allerede var afhorte under gentagne Forhandlinger, og hvor de enkelte Fakta, det drejede sig om, allerede laa tre Aar tilbage i Tiden, vil Berettigelsen af en saadan Slutning næppe kunne betvivles af nogen.

Jeg tror imidlertid, at de videnskabelige Undersøgelser over Vidneudsagn og den Erfaring, som i den her refererede Sag er indvunden ved individuel Analyse af flere Vidner, muliggør, ja, nøder til en Slutning af større Rækkevidde, nemlig den, at Vidneudsagn i Almindelighed ikke afgiver et tilstrækkelig kraftigt Støttepunkt for Domfældelse i en Straffepoces. Dømmes en Mand, blot fordi to Vidner erklærer, at han har gjort et eller andet, og Vidnerne ikke frembyder noget positivt Holdepunkt for Dommeren til at betragte dem som utroværdige, medens den Anklagede ikke formaar at bevise sin Uskyldighed, vil det i høj Grad bero paa Tilfældet, om en slig Dom bliver rigtig eller ej. Man kan sammenligne Vidneudsagn med de Anamnese-Data, en Patient giver os ved Undersøgelsen. Hvilken Læge vilde vove at stille en Diagnose paa disse Meddelelser? Alligevel har de deres Værdi ved at angive Retningen, Undersøgelsen bør gaa i, og give Udgangspunktet for Spørgsmaalet. Men sluttelig bliver dog Resultatet af den objektive Undersøgelse afgørende for Diagnosen. Paa lignende Maade betragter jeg Vidneudsagn. De angiver, hvor Undersøgelsen bør skære ind, giver Muligheder, maaske Sandsynligheder, men man bør aldrig tro herigennem at kunne naa til en saadan Visshed, som udkræves for at afsige en Dom, der fyldestgør vore civiliserede Retskrav.

Ligger der nu i Anerkendelsen af denne Paastand en Fare for Strafferetsplejen? Hvorfra skal fremtidig Retsafgørelsens Materiale hentes, naar man borttager den Visshed, som man hidtil legalt har knyttet til mindst to overensstemmende Udsagn? Vil det i saa Fald fremtidig være muligt at træffe en Afgørelse? Jeg tror, at dette Spørgsmaal er fremsat af mange, som ikke selv aktivt tager Del i Rets-

plejen, efter at vor Erklæring var bleven kendt. Og naar Spørgsmaalet rejstes, maatte det fremkalde en ubehagelig Følelse af Ængstelse, idet man saa en af Strafferetsplejens Grundpiller undergravet ved de Kendsgærninger, vor Erklæring bragte for Lyset. Og maaske var det denne Omstændighed, der forhindrede ogsaa de mere fremskredne Aander og bedre Tænkere i rolig at prøve vort Arbejde, idet Hovedpunktet — den almindelige Mangel paa Troværdighed hos Vidner — var lige saa uantageligt for dem, lige saa uforeneligt med deres Grundanskuelser, som Diagnosen om en uhelbredelig Sygdom er uantagelig for Moderen, hvis eneste Barn det gælder. Man mener ikke at kunne undvære Vidneudsagnene som Basis for Strafferetsplejen, man har altid været vant til at støtte sig paa dem, og derfor maatte en Undersøgelse, hvis Hovedresultat er en Mængde Vidners Utroværdighed, selv synes utroværdig, og naar man bl. a. forekastede os Mangel paa Videnskabelighed, saa var dette kun et Udslag af kraftig Modstand overfor et Angreb paa ældgamle Anskuelser.

Den Omstændighed, at der efter Offentliggørelsen af vort Skøn netop fra Dommerkredse har hævet sig flere Røster for at betone Nødvendigheden af en psykiatrisk Vidneundersøgelse, viser, at vore Slutninger i mindst Grad har forbavset Dommerne. Blandt dem har mange i lang Tid vidst, at Vidneudsagn er en utilstrækkelig Basis for Straffef afgørelsen. Og for dem vil der ikke opstaa Spørgsmaal om, hvorvidt der i Fremtiden kan plejes Ret. De véd nemlig, at dette vel ikke er Tilfældet, hvis man herved forstaar den Kunst: i enhver Tvist mellem modstridende Anskuelser at afgøre, hvilken af dem, der er den rette. Hos disse Dommere kan de i vor Erklæring indeholdte Fakta i det højeste bevirke en yderligere lille Tilvækst til deres Tvivl om Vidneudsagns Troværdighed. Men naar man ved Retspleje forstaar, at en Afgørelse kun træffes, naar den lader sig give paa et logisk og objektivt ganske sikkert Grundlag, kan en Anerkendelse af Vidneudsagnenes ringe Værdi kun være en

Fordel. Muligvis vil Udfaldet af mange Kendelser, Førøgelsen af Tilfælde, hvor Tvivl afholder Retten fra at domfælde, og som Følge heraf ogsaa Førøgelsen af ustraffede Forbrydelser medføre praktiske Ulæmper for Staten. At raade Bod derpaa er Juristernes og Lovgivernes Sag; men i alle Fald maa Løsningen ikke skaffes tilveje ved vilkaarlig at fastslaa et Minimum af Sandsynlighed som legalt ligestillet med Sandheden. Ret kan ene findes paa den fuldkomne Vidheds Grund, Rettens Begreb er uforeneligt med Tvivl.

Heri ser jeg den største Frugt af de videnskabelige Forskninger om Vidneudsagn og Betydningen af, at de Principper, som denne Forskning har bragt frem, ere demonstrerede gennem vor Undersøgelse. Spørgsmaalet er ikke i første Linje det, om Vidner fremtidig mer eller mindre regelmæssig skal prøves paa deres Troværdighed af Psychiatere, men Hovedvægten ligger paa at forøge Dommernes Tvivl om Udsagnenes Troværdighed, at ryste deres Tro derpaa. Og naar vi i saa Henseende er naact videre frem, naar efterhaanden Flertallet af Dommere er kommet til det Standpunkt, som heldigvis allerede nu mange af dem indtager, da —

ja, da vil det ikke kunne hænde, at to Gendarmere, der beskyldes for Mened af en Jæger, over hvem de har skrevet Rapport om en Jagtlovsovertrædelse, erklæres skyldige og idømmes to Aars Fængselsstraf, alene paa Grundlag af denne Jægers og de af ham fremstillede Vidners Udsagn.

Og naar de to ulykkelige, efter at være domfældte paa en Tid, da man endnu tillagde Vidneudsagn en saadan Vægt, derpaa har henslæbt deres sørgelige Tilværelse i ti Aar og derefter gør Forsøg paa at genvinde deres tabte Ære ved hos Rigsretten at andrage om Revision af deres Proces under Henviisning til en Erklæring af tre Psychiatere, hvori er konstateret Kvædulantsindssygdom hos Ophavsmanden til Menedsanklagen og betonet, at alle foreliggende Omstændigheder gør det sandsynligt, at denne Sindstilstand forelaa hos Jægeren allerede, da Anklagen fremkom, da vil det være

utænkeligt, at slige Omstændigheder ikke hos Rigsretten skulde fremkalde saa stærk en Tvivl om den ældre Doms Rigtighed, at Retten gerne griber Lejligheden til endnu en Gang at lade prøve, om Retfærdigheden er sket Fyldest.

Saa vidt er vi desværre ikke naaet endnu. Rigsretten har slaaet sig til Taals med den Mulighed, at Klagerens Sygdom ikke har eksisteret de ti Aar tidligere. Denne Mulighed maa ganske vist anerkendes. Men lige saa muligt er det, at Sygdommen allerede da forelaa, og at de to Gendarmere er uskyldig dømte, de, som endnu, længe efter Straffens Udstaaelse, lever videre som to Skurke i den offentlige Mening, maaske endog uden at vide, at flere kyndige Bedømmere af deres Sag anser det for ikke blot muligt, men endogsaa sandsynligt, at de ere uskyldige. Rigsretten har imidlertid ikke været i Tvivl, thi flere Vidner havde forklaret enstemmig.

Denne Sag er vel nu definitivt endt. Men for enhver, som har studeret den og kender dens Enkeltheder, lever den i Erindringen som et Bevis for, at Psychiatrien endnu har en smuk og taknemlig Pligt at opfylde i Strafferetsplejen.

Harald Smedal.

5. April 1859—3. Maj 1911.

Af Aug. Goll.

Det synes, som hviler der en ond Skæbne over Rigsadvokatembedet i Norge. Getz, Blachstad, Smedal — de 3 Indehavere af Embedet siden dets Oprettelse — er alle afgaaede ved en pludselig og for tidlig Død.

Utvivlsomt er det ingen Tilfældighed. Stillingen er saa alt omfattende, brydsom og opslidende, at kun den, der forstaar med Omtanke — ja, næsten med Hensynsløshed at kaste Arbejde over paa de Underordnede og føre den strængeste Økonomi med sin egen Arbejdskraft, kan vente i lang Tid at holde Kræfterne ved lige.

Og slig Økonomiseringen laa ikke for Harald Smedal. Et Arbejds menneske fra sin tidligste Tid, fra han blev Student 1876, og indtil han overtog den høje Stilling, der lagde ham i Graven, har han i hele sit Liv rastløs virket for de store Lovgivningsopgaver, som netop den Tid bragte med sig i hans Fædreland.

Smedal havde oprindelig bestemt sig til at blive Fængselsmand. I 1884 foretog han for at studere Fængselsvæsen og Strafferet en Udenlandsrejse, hvor han bl. a. opholdt sig i længere Tid i Danmark og Tyskland, i hvilket sidste Land han studerede under *Krohne*, som Smedal altid senere satte meget højt, og stedse omtalte med den største Pietet. Hjemkommen til Kristiania stillede han dog foreløbig Fængselsplanerne i Bero og nedsatte sig som Sagfører, fra 1886 som Højesterets sagfører. Da Straffe-

cesreformen traadte i Kraft, udnævntes han (1889) til Statsadvokat i Kristiania, men fungerede kun ca. 1 Aar i Embedet: Rigsadvokat Getz, som til Bunds kendte hans fremragende Evner som Jurist og Lovforfatter foranledigede, at han indsattes i Civilproceskommissionen, og samme Aar beskikkedes han som Formand i Komiteen til Udarbejdelse af en Lov om Rettergangsmaaden i militære Straffesager. Af det 1894 udkomne Udkast til denne Lov med Motiver ere de vigtigste Dele forfattede af ham. 1892 indtraadte han tillige i Straffelovskommissionen, og deltog i dens Arbejder til dens Afslutning 1896. Da Hagerups Ministerium dannedes ^{14/10} 1895 blev Smedal udnævnt til Statsraad og gjorde Tjeneste dels som Medlem af Statsraadsafdelingen i Stockholm, dels som Chef for Arbejdsdepartementet og Justitsdepartementet. Ved Ministeriets Afgang 1898 udnævntes han igen til Statsadvokat, men fik straks Permission for at fungere som Præstelønningskommisær og derefter for atter at beskæftige sig med Civilproceskommissionens Arbejder. 1901 udnævntes han til Generalkrigsadvokat, hvilket Embede han beklædte, indtil han i 1906 overtog Rigsadvokaturen.

Smedal har haft det Held at kunne virke i en for hans Fædreland grundlæggende Reformperiode — han havde ogsaa det Held, at hans Evner straks blev erkendte af den rette Mand og fuldt ud taget i Beslag. Hvad han har udrettet for at skabe og senere rodfæste og videre udvikle det nye Retsgrundlag, som nu for den største Del er gennemført i vort Broderland, derom hersker der kun én Mening. Fuldt Herre, som han var, over Teorierne, var han i ikke mindre Grad det praktiske Retslivs Mand, der vidste at stemme de enkelte Led sammen til et harmonisk, sikkert virkende Hele. Hans Land skylder ham meget — ogsaa dette Tidsskrift skylder ham en varm Tak for den

aldrig svigtende Interesse, han i Ord og Gerning til enhver Tid viste det.

Men Harald Smedal Minderne er ikke fuldendt ved kun at mindes hans Livs Gerninger.

Ingen, der har haft det Held at kende ham personlig, vil nogensinde glemme det Indtryk af en ædel Personlighed, der udgik fra ham. Gennemdannet og kundskabsrig, som han var paa alle Aandens Omraader, havde han let ved at gøre sig gældende i enhver privat Samtale eller offentlig Diskussion. Klogt faldt hans Ord, skarpt skar hans Tanke: der blev højere til Loftet og videre til Væggene, hvor han var til Stede og lod sin Røst høre. Thi Harald Smedal var ikke blot en fuldendt Verdensmand i Optræden og Tale: som den, der havde set tilstrækkeligt til at have vundet Overblik over Livet og dets Larm, stod han ligesom et Stykke højere oppe end alle andre. Hans Syn begrænsedes ikke af de Fjelde, der daglig omgav ham: Kosmopolit i Ordets bedste Betydning ragede han saa højt op over Skovens Krat og Buskvækster, at han ligesom kunde indaande en anden Luft end andre, have et videre Syn end andre og derfor ogsaa have Meninger, dybere, alsidigere, finere end andre.

Derfor var det en Nydelse at være sammen med denne Mand — derfor vil han aldrig glemmes af dem, som har haft den Lykke at høre til hans Omgang, selv kun for en begrænset Tid. Helstøbt var han i ægte Aandsoverlegenhed, hvad enten han i Diskussionen redede Emnets spegede Traade ud fra hinanden, som var det hele et Legeværk, eller han i en fortrolig Kreds lod sin spøgende Ironi, sine skarpe Iagttagelser, sine klare Domme over Personer og Forhold komme til Orde i den bløde, vestlandske Tone, der falder os Danske saa hyggelig og hjemlig, i den milde, tilgivende Form, som viser det varme Hjærte bag al Aandens Stringens.

En klar og overlegen Aand er slukt — et varmt og

medfølelse Hjærte er hørt op at slaa — en Sum af Kultur er gaaet til Grunde ved Harald Smedals Død.

Vanskelig vilde han være at erstatte til alle Tider, aller vanskeligst maaske netop i vor Tid, hvor saa ganske andre Egenskaber er de mest efterspurgte i det offentlige Liv — i den private Omgang.

Ære være hans Minde!

Adersbølgaard.

Af Joh. Munk.

I sidste Hæfte af dette Tidsskrift har Viceinspektør ved Vridsløselille Forbedringshus, Aude-Hansen, rettet en Kritik mod Optagelseshjemmet Adersbølgaard, som jeg er ham meget taknemlig for. Selvfølgelig er jeg ikke enig med ham, men hans Artikel vidner om, at hele Spørgsmaalet har hans varme Interesse, og at han gerne vil gøre sit til, at der kan komme noget godt og samfundsnyttigt ud af Sagen. — Det er mig kært, at han ved sit Indlæg rejser en Diskussion om alle de herhen hørende Spørgsmaal, og det er vel værd, at disse drøftes og belyses fra mere end en Side, saa sandt som det efter min Mening virkelig er nye Principer, det her gælder om. Min ærede Kritiker sætter ganske vist et Spørgsmaalstegn ved dette, men udtaler samtidig, at man i Udførelsen af det »nye Princip« er gaaet frem paa tværs af anerkendte Principer, og denne Indrømmelse er mig fuldstændig nok. Det er i hvert Fald Principspørgsmaalene, jeg gjerne i det følgende vil udtale mig nærmere om.

Først maa jeg dog have Lov til at sige nogle Ord om Adersbølgaard og dens Historic gennem de 12 Aar, den har eksisteret som Optagelseshjem.

Vi begyndte paa bar Bund, uden Erfaringer og uden Forbilleder. Vi prøvede os frem og greb vel ofte fejl. Jeg har ikke udtalt, at »alt« hidtil er faldet saare heldigt ud. Tværtimod, ingen ved bedre end jeg, hvor mange Mangler der har klæbet ved Adersbølgaard, hvor meget der skulde

rettes og bringes i en anden Gænge. Men vi var Mennesker, der gjerne vilde udrette noget for dem, der var kommet paa Kant med Samfundet, vi havde Skoen paa, og den trykkede, saa vi maatte tage fat og prøve de nye Veje. Og jeg konstaterer med Tilfredshed, at Myndighederne har anerkendt vore Bestræbelser, har betroet os Opgaver og haft Tillid til os. Det seneste Bevis herpaa er dette, at Justitsministeriet har tilstaaet mig en Permission paa et halvt Aar for at studere Forholdene paa nærmeste Hold og gøre mine Erfaringer om, hvorvidt det er ønskeligt og forsvarligt at udvide Optagelseshjemmets Rammer. Jeg er overordentlig taknemlig for dette Ophold, og jeg kan allerede paa det nuværende Tidspunkt udtale som min faste Overbevisning, at vil man ind paa Reformer i Behandlingen af Forbryderne, saa er der næppe nogen bedre Vej at gaa end den, som man er slaet ind paa herovre. Jeg har her gjort praktiske Erfaringer, som har styrket mig i min Tro paa, at hvad der her er begyndt under megen Famen, vil kunne udvikles og blive til noget sundt og godt.

Men nu Statistiken! — Viceinspektør Aude-Hansen godtgør med de tørre Tal, at det staar smaat til med Resultaterne af Optagelseshjemmets Virksomhed, idet Tilbagefaldsprocenten af de betinget benaadne er uforholdsmæssigt stort, jeg maa indrømme, at Tallene har forundret mig, jeg har ikke haft Følelsen af, at Adersbølgaard leverede saa mange Recedivister. Men jeg taber alligevel ikke Modet overfor disse Tal! — Jeg har desværre ikke Materialet ved Haanden, men jeg er overbevist om, at jeg vilde kunne skrive en fyldestgørende Kommentar til Tallene, som kunde forklare, hvorfor Resultatet ikke er blevet bedre. At Adersbølgaard har sin ikke ringe Del af Skylden, skal jeg gerne indrømme. Man har ikke i Begynderaarene haft Midler til at give de optagne den aandelige Paavirkning, som er en uomgængelig Forudsætning for, at Værket skulde kunne lykkes. Man har ogsaa haft store Vanskeligheder med at finde de Personligheder, som har kunnet magte Opgaven,

— der skal ikke alene den gode Vilje til, ikke blot Kærlighed og Forstaaelse overfor de optagne, men der maa kræves ganske særlige Evner af den, som skal staa for Styret, en dyb og rig Menneskekundskab, en baade fast og mild Haand til at lede Mennesker, som ikke altid er lette at have med at gøre. Men har saaledes Adserbølgaard sin Del af Skylden, saa hverken kan eller skal den bære hele Ansvar for den høje Tilbagefaldsprocent. Viceinspektør Aude-Hansen gør med Rette opmærksom paa, at Overførelsen af Fanger fra Vridsløselille til Optagelseshjemmet hidtil udelukkende har været dikteret af Hensynet til Straffetidens Længde og til Fangens ydre gode Opførsel i Strafanstalten. At der paa denne Maade er blevet overflyttet Fanger, som ikke egnede sig for Hjemmet, og at disse Bestemmelser har hindret Overflyttelsen af Fanger, som vilde have egnet sig fortrinligt for Behandlingen der, er udenfor al Tvivl. Jeg har i min tidligere Artikel ogsaa gjort opmærksom paa, at Statistiken kun kunde tale meget lidt med i et Forhold som dette, idet Ikke-Recedivet slet ikke var nogen Garanti for, at den paagældende var »reddet for Samfundet«. Omvendt betragter jeg ikke Recedivet som en Ulykke, da det netop ofte tjener til at hjælpe en Mand paa Fode. Recedivisterne har altid været mit »Sværmeri«, — det gjaldt da om at spylte i Næverne og tage fat, hvor man sidst slap, og meget ofte har jeg haft Erfaring for, at der netop paa dette Punkt blev vundet smukke Sejre. Men der er et Forhold, som altid har været mig paafaldende: Naar en Fange, som har været paa Adserbølgaard, faldt tilbage til Strafanstalten, kom han altid med en ond Samvittighed; han følte, at der var rakt en Haand ud imod ham, som vilde hjælpe ham, og at han havde sviglet, og jeg skulde tage meget fejl, hvis ikke netop Erkendelsen heraf senere har hjulpet Mennesker til Oprejsning. I det hele tror jeg, at det er af den allerstørste Betydning i Kampen mod Kriminaliteten, at Forbryderne tvinges til at maatte indrømme, at den gode Samvittighed er paa

Samfundets Side, at der virkelig er gjort noget for at hjælpe ham ud af de gamle Forhold, og i denne Henseende har Adersbølgaard sikkert haft en ikke ringe Betydning. Jeg tør ogsaa dristig paastaa, at der blandt dem, som har passeret Optagelseshjemmet, findes ikke faa, som uden dette Ophold vilde være blevet sikre Gæster paa Vridsløselille.

Naar Viceinspektør Aude-Hansen skal søge Grunden til den store Tilbagefaldsprocent, nævner han Fællesskabet som en af Aarsagerne, og han bruger stærke Ord herom. »Man er ikke blot berettiget, men ligefrem forpligtet til at gaa ud fra, at der er alvorlig Fare for, at de anbragte Fanger kunde paavirke hverandre i daarlig Retning«. Jeg undres ikke over denne Udtalelse, — jeg har sikkert selv engang været af samme Mening. Men Adersbølgaard har skilt mig af baade med »Berettigelsen« og »Forpligtelsen«. Thi Fællesskab og Fællesskab er to Ting. Jeg har hørt mange Forbandelser over Fællesskabet i Horsens Strafanstalt, og jeg har selv set uheldige Følger af Fællesskabet i Vridsløselille, men jeg har ikke set, at Fællesskabet paa Adersbølgaard rummer nogen alvorlig Fare. Der er ikke i Hjemmets 12-aarige Levetid forefaldet noget, som fører Bevis for denne Paastands Riglighed. Selvfølgelig maa man have et Øje paa hver Finger og være vaagen paa dette Punkt, selvfølgelig kæmper ondt og godt med hinanden paa Adersbølgaard ligesom paa alle andre Steder, men de mere naturlige Former for Samlivet paa Hjemmet og den udmærkede Lejlighed til alsidig Iagttagelse af den enkelte, som der findes her, er Faktorer, som ikke maa lades ude af Betragtning.

Jeg har tidligere været en Ildtilbeder af Cellestraffen, og jeg underkender langt fra den store Betydning, som Isolationen kan have i Straffuldbyrdelsen. Det svenske Princip: at lade hver eneste Fange begynde med Cellen, anser jeg for absolut rigtigt, blot med den Indskrænkning, at Celletiden: 3 Aar, efter min Mening, er for lang. Men

jeg har i min Fængselstid alligevel set for meget til Virkningen af Cellestraffen, saa jeg ikke længere udelukkende kan sværge til dens Fane. For det første ved enhver Fængselsmand, at det er umuligt at gennemføre den absolute Isolation, — Fangerne korresponderer indbyrdes paa saa mange Maader, ikke mindst fra Vindu til Vindu om Aftenen efter Afmønstring, og de ved overraskende god Besked med mange Ting, som man skulde tro dem ganske uvidende om. For det andet foregaar der mange Ting i Cellen, som ikke taaler Dagens Lys. Aude-H. korsrer sig over Dobbeltværelserne paa Adersbølgaard og lader til at ønske en Fortsættelse af Cellesystemet derovre. Det lyder meget plausibelt, men Erfaringen taler ikke for hans Anskuelse. Han glemmer, at Optagelseshjemmet ikke er noget Fængsel, hvor Dørene er laasede om Natten. Jeg er ikke saa ængstelig for Dobbeltværelser, thi det ligger jo altid i Styrelsens Haand, hvem man vil anbringe i samme Værelse, men forøvrigt har Udviklingen ført med sig, at man nu maa anbringe tre sammen, og dette er maaske den lykkeligste Løsning af hele Spørgsmaalet. — Endvidere er det »nye Princip«, som praktiseres paa Adersbølgaard ikke slet saa irrationelt, som Viceinspektøren mener. Livet i Celler er ikke normalt, hvor mange gode Tanker og Forsætter det saa end kan vække; Isolationen er ikke det naturlige for et Menneske, thi vi lever i et Samfund, og vi skal lære vore Forbrydere at kunne gøre dette, saaledes at de ikke støder an. Jeg mener vedblivende, at det er her, Adersbølgaard har sin store Indsats at gøre: Lad Fængslet gennem Isolation søge at give Fangen, hvad det formaar, og lad Optagelseshjemmet saa fortsætte Arbejdet med ham paa sin Maade. Jeg ønsker langtfra, at Adersbølgaard skal blive en »Filial« af Vridsløselille Forbedringshus. Naar en betinget benaadet overføres til Hjemmet, saa sker det med den udtrykkelige Begrundelse, at han »fritages for Straf«, at han løslades nogle Maaneder før hans Straffetid egentlig udløber, eller at han helt fritages

for den ham idømte Straf. Det er dette, som jeg kalder det nye Princip: Staten giver ligesom Afkald paa sin Straffemyndighed og betror til andre Hænder — ikke at straffe Synderen — thi denne Ret kan den ikke lade sig fratage, men at prøve paa at hjælpe ham fremad til et virksomt og nyttigt Liv. — Man kan have sine Betæneligheder ved, at Staten er slaaet ind paa denne Vej, — jeg har det ikke, — man kan mene, at Staten derved overlader for meget i private Hænder, men det forekommer mig, at Betænelighederne maa svinde i samme Øjeblik, som man husker paa, at det til enhver Tid staar Staten frit for med kort Varsel at afbryde det begyndte »Samarbejde«, hvis den faar den Opfattelse, at Sporene skræmmer. At Optagelseshjemmets Bestyrelse maa have Frihed til at gaa frem efter sine Principer og Arbejdsmaade overfor de Mennesker, som er betroede til dens Omsorg, synes mig ligeledes indlysende. Der skal ikke af Staten foreskrives et Reglement, hvorefter Livet paa Optagelseshjemmet skal leves, thi alt fængselsmæssigt skal lukkes ude, kun Hjemmets Husorden skal gælde, og denne kan da formes alene ud fra de praktiske Erfaringer, som vindes i Tidens Løb, ikke efter nok saa smukke Theorier, som blot har den Fejl, at de slet ikke passer ind i Forholdene.

Jeg kan altsaa for saa vidt give Viceinspektør Aude-Hansen Ret i, at mit Udtryk: Straffuldbyrdelse i Forbindelse med Adersbølgaard er mindre korrekt. Der skal ikke afsones Straf paa Hjemmet, og dette skal hverken være nogen hel eller halv Strafanstalt. Men naar han saa siger, at Sammenblandingen af betinget benaadede og »Frimænd« er uheldig, at den er »en Hindring for, at der kan skabes det Samliv og det Tillidsforhold, der karakteriserer et virkeligt Optagelseshjem«, saa maa jeg ud fra den Erfaring, som jeg har vundet under mit lange Ophold paa Adersbølgaard, protestere paa det kraftigste mod en saadan Paa-stand. Hvad enten man kommer som betinget benaadet fra en Strafanstalt, eller man kommer fra Gaden eller Tvangs-

huset eller Ladegaarden, saa er man Husordenen undergivet. Dermed er i Grunden alt sagt. Dermed er Ensartetheden givet, alles Lighed for Loven! Thi anden Ensartethed kan ikke fremskaffes, om man saa stræber sig nok saa meget derfor. At ville sortere efter Recediv eller Ikke-Recediv, efter Alder, Stilling og Hjemsted, vil efter min Mening vise sig at være ganske illusorisk. Der er første Gang straffede Folk, som er ret fordærvede, og der er mange Gange straffede Personer, som er skikkelige Folk, naar de blot kommer under ordnede Forhold. Der er Sædelighedsforbrydere, som er højst uskadelige, og der er Smaatyve, som er meget vanskelige at behandle. Der er hidsige og stædige Landboere, og der er i høj Grad elskværdige Københavnerne — ogsaa Bøller, naar de blot fritages for Brændevin! Der er ældre, som er upaalidelige, og yngre, som er paalidelige osv. osv. Iagttagne Eksempler staar til behagelig Disposition! Derfor er jeg heller ikke saa bange for den »brogede Skare«, som Aude-Hansen taler om, thi skulde et Faar blive for broget, er det jo en nem Sag at blive af med det.

Viceinspektøren henviser til, at man hellere skal gaa ad de gamle Veje i Fængselselskabernes Arbejde: straks efter Løsladelsen at skaffe Plads, Hyre eller paa anden Maade søge at komme den løsladte til Hjælp. Man skal skaffe gode Pladser, øve en forstaaende og dog virksom Kontrol med de anbragte, bestræbe sig for at vække større Forstaaelse og Interesse i Befolkningen overfor løsladte Fanger. Ja, alt dette kan være saare godt, og den, som skriver dette, har prøvet paa at løse sin Del af denne Opgave. Men hvad om nu Adersbølgaard netop er vokset frem som Følge af de Erfaringer, der er vundne paa de gamle Veje? Det viste sig, at alt dette ikke slog til, at selv om en Fange syntes at have et godt Udbytte af sin Straf, knækkede han dog sammen i den gode Plads, man skaffede ham, enten paa Grund af sin egen Karaktersvagthed eller fordi de gode Mennesker, som havde modtaget ham,

ikke magtede Opgaven. Man gjorde Gang paa Gang den Erfaring, at der trængtes til en Efterkur, hvor Patienten lempeligt kunde bringes i Berøring med Vind og Vejr. Og saa oprettede man Sanatoriet Adersbølgaard! Jeg betænker mig ikke paa at sige, at er der noget Sted, hvor der er Lejlighed til at »øve en forstaaende og dog virksom Kontrol med de anbragte«, saa er det paa Oplagelseshjemmet, hvor man har den bedst mulige Lejlighed til at opdage, hvad Manden indeholder, hvor man kan iagttage hans daglige Færd, og hvor man kan vejlede ham med Forstaaelse og — bære over med ham! Jeg har ogsaa den Tro, — og faar den bekræftet Gang paa Gang — at der er lidet eller intet, som er i Stand til at »vække større Forstaaelse og Interesse i Befolkningen overfor løsladte Fanger« end netop et Foretagende som Adersbølgaard.

Men — »Fængselselskaberne maa ikke paatage sig Opgaver, som de hverken hør eller kan løse«. I denne Ytring af Viceinspektør Aude-Hansen ligger nok Hunden begravet; Jeg kan give ham Ret i, at man skal lade de Opgaver ligge, som man hverken bør eller kan løse, men jeg er ganske uenig med ham om, at der her foreligger Opgaver, som Fængselselskaberne maa betragte som sig uvedkommende og derfor skal holde sig borte fra. Vort forskellige Syn bunder vist i, at han er Juristen, der betragter Straf som — maaske ikke det eneste saliggørende, men dog som det absolut nødvendige, mens jeg som Fængselspræsten mener, at der dog mulig er andre Veje at gaa for at føre Mennesker til Oprejsning. Jeg hører ikke til dem, som mener, at Fængslerne kan afskaffes, eller som betragter Forbrydelse som en Sygdom, men jeg har en hjertelig Overbevisning om, at vort Straffesystem kan trænge til en Revision.

Jeg skal i denne Forbindelse nævne to Ting. Aude-Hansen minder om det progressive Princip i Straffuldhbyrdelsen, og dette er der formentlig kun godt at sige om. Men lad mig minde om det progressive Princip i Straffens

Udmaaling, dette Forhold, at en ældre ret uskadelig Tugthusfange for en ubetydelig Forbrydelse idømmes en uforholdsmæssig lang Fængselsstraf. Han har tilbragt lange Aar af sit Liv i Fængslet, uden at dette har bragt ham et Skridt videre, og der er liden eller ingen Sandsynlighed for, at et fornyet Ophold derinde skal faa nogen Indvirkning paa ham. Var det nu ikke bedre at gøre et andet Forsøg med ham end den evindelige Indespærring og lade ham prøve sin Lykke paa et Optagelseshjem?

Den anden Ting, jeg tænker paa, er Tvangsanstalterne. Det staar for mig som uimodsigeligt, at de saa godt som aldrig har hjulpet noget Menneske opad, men at de derimod har draget mange Mennesker nedad. Og det er sikkert ikke begrundet i, at Lederne af disse Anstalter mangler Hjerte, men det kommer af, at Principet er Tvang, kun Tvang. Om Staten nu kunde faa sig selv til at sige: Vi vil prøve andre Veje og andre Midler til disse Menneskers Oprejsning, vi vil anbringe dem paa et Optagelseshjem, hvor de kan møde en udstrakt Haand, ja, da vilde Livet maaske komme til at forme sig ganske anderledes for mange af dem.

Og her vilde »Højskolen Adsersbølgaard« gerne tilbyde sin Tjeneste! Har jeg ikke ved mit lange Ophold derovre, ved mit daglige nære Samliv med hele den »brogede Flok« vundet andet, saa har jeg dog faaet en fast Overbevisning og en usvigelig Vished om, at en Højskole for Forbrydere ikke er nogen Utopi. Den vil engang komme og bringe Velsignelse med.

Midlertidig Lov af 1. April 1911 om nogle Ændringer i Straffeloven.

Det midlertidige Tillæg af 1. April 1905*) til den danske Straffelov skulde efter sit Indhold revideres i Løbet af 6 Aar, og det er nu afløst af ovennævnte Lov, hvis væsentligste Forandring i den tidligere bestaar i Udeladelsen af dennes Bestemmelser om Anvendelse af legemlig Revselse som Tillægsstraf for visse Volds- og Sædelighedsforbrydelser. Denne Straf har i de forløbne 6 Aar kun været anvendt 14 Gange, saa at Erfaringen maa siges at have givet den derimod rejste Opposition al ønskelig Støtte.

Med Henblik paa den nær forestaaende Revision af hele Straffelovgivningen er der iøvrigt ikke ved den ny midlertidige Lov indført Reformers af principiel Betydning, men kun gjort nogle af Retsanvendelsen paakrævede mindre Ændringer.

Det tidligere fastsatte Minimum af 3 Maaneders Fængsel paa sædvanlig Fangekost for Vold mod sagesløs Mand er saaledes bortfaldet, medens paa den anden Side Straffen for saadan Vold — foruden i visse Gentagelsestilfælde — er sat op til Forbedringshusarbejde, »hvis Gerningen skønnes at være særlig raa og brutal«, selv om Voldshandlingen ikke har medført alvorligere Følger.

Med Hensyn til Forbrydelser mod Sædeligheden er Straffen derhos skærpet for visse Former af Rufferi overfor

*) Se Tidsskriftet Bd. 28 S. 225 ff.

mindreaarige Kvinder, ligesom der er taget bestemt Sigte paa at kunne ramme den saakaldte »hvide Slavehandel«, hvilket tidligere frembød store praktiske Vanskeligheder.

Et gavnligt Supplement til den ved den tidligere Lov indførte Adgang til under Straffetrudsel at anvise Løsgængere og Betlere tvungent Ophold paa et bestemt Sted, navnlig Forsørgelseskommunen, er derhos den nu givne Hjemmel til at forbyde saadanne Personer at bo eller indfinde sig i eller indenfor en bestemt Afstand fra den Kommune, hvor Lovovertrædelsen er begaaet, forsaavidt denne ikke er hans Forsørgelseskommune.

De i den ældre Lov givne Bestemmelser om Straffri- tagelse for unge Mennesker er i det væsentlige opretholdt. Dog er det for Personer mellem 14 og 18 Aar ikke længere Belingelse for denne, at de undergives Værgeraadets Forsorg, idet de fremtidig undtagelsesvis ogsaa vil kunne anbringes under andre betryggende Forhold, hvorved vel navnlig er tænkt paa Fængselselskaberne.

Endelig er den tidligere Adgang til at anvende Vare- tægtsfængsel for Børn under 14 Aar, naar Omstændighederne ikke tillader under Undersøgelsen at nøjes med at sætte dem under Tilsyn af paalidelige Personer, ganske ophævet, hvilket er meget uheldigt, da man nu ganske vil mangle Muligheden for sikker midlertidig Anbringelse af saadanne Børn, som man derfor, indtil endelig Anbringelse kan træffes, maa overlade til at fortsætte den Vagabondage og slette Omgang, som just har bragt dem i Fordærvelse, en »Humanitet«, der kan blive ret skæbnesvanger.

Fra „Monatsschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform“.

Af Olaf Haack.

Dette Tidsskrift, hvis Friskhed og Initiativ er saa tiltalende, bringer i Hæftet for April d. A. en Beretning af *Georg Stammer* om den VIII. internationale Fængselskongres*), som i Oktober f. A. blev afholdt i Washington, og som indledes med en Rejse gennem Staterne New York, Ohio, Illinois, Indiana og Kentucky, hvorunder Deltagerne som den amerikanske Regerings Gæster besigtigede Anstalter og Indretninger for Straffuldbyrdelse og Tvangsopdragelse. Forfatteren er særdeles begejstret for, hvad han her selv har iagttaget i de forskellige Opdragelsesanstalter og Værneinstitutioner for Ungdommen saavel som i the reformatories i Elmira, Mansfield og flere Steder; for de sidstnævnte Anstalters Vedkommende fremhæver han særlig Virkningerne af den ubestemte Straffedom og af den betingede Løsladelse paa Prøve som overordentlig gunstige for Straffuldbyrdelsens Udfald, idet han betoner, at medens de tyske Strafanstalter frembyder Billedet af stump Monotoni, hvor Fangerne »siddet deres Tid af«, hersker der i de amerikanske Anstalter et virksomt Liv og en Stræben, hvorunder Fangerne kæmper med sig selv og mod deres egne Fejl og Svagheder. Mindre gode fandt Stammer Forholdene i de egentlige Straffefængsler, hvor der var Mangel paa Arbejde, og højst uheldige var de mange smaa Distrikts-

*) Sammenlign Artiklen i Tidsskriftets forrige Hefte Side 1 ff.

fængsler, hvor Fangerne var hobet sammen i absolut Lediggang. Det mest ejendommelige, der paa denne Rejse blev Adgang til at opleve, har sikkert været en i Jeffersonville reformatory foretagen Operation, hvorved Forplantningsevnen blev berøvet en 25-aarig Mand, der efter Lægeskøn var uhelbredelig masturbant. Som bekendt bestaar der i flere amerikanske Stater Adgang til under en Række nærmere Betingelser at foretage et saadant Skridt overfor Fanger og andre, som i Anstalter falder det offentlige til Byrde, og som efter en Lægekommissions Erklæring maa anses for saa degenerede, at de ikke bør kunne sætte Afkom i Verden. Operationen har man tidligere, navnlig i tyske Tidsskrifter, set betegnet som Kastration, men den staar i Virkeligheden et saadant barbarisk Skridt fjærnt: den udføres simpelthen ved en Underbinding af vas deferens, hvis Forbindelse med Testiklerne afbrydes, saa at ejaculatio seminis extra personam umuliggøres. Operationen kan udføres uden Narkose og i Løbet af faa Minutter, og den opererede kan straks efter gaa til sit Arbejde. Forf. oplyser, at der om Operationens Forsvarlighed fremkom en levende Diskussion, men at den almindelige Anskuelse dog blev den, at man ikke kunde billige den som Tvangsforanstaltning. — Hvad angaar Forhandlingerne paa Kongressen, sammenfatter Stammer sine Hovedindtryk derhen, at Tanken om Straffedomme paa ubestemt Tid har vundet Terrain, at obligatorisk betinget Løsladelse — altsaa ikke som Naadesakt — er paakrævet, og at Tiden snart er moden for Indretning af et storstilet Forsorgsvæsen, som kan danne det nødvendige Korrelat til en vidtstrakt Anvendelse af Strafudsættelses-Institutet. —

I samme Hæfte skriver Dr. *Kurt Hiller* om »Homosexualismus und Deutscher Vorentwurf«. Som det vil erindres, fremkaldte den sidste københavnske »Sædelighedsaffære« herhjemme en stærk Opinion mod Homoseksualismen, hvorunder der i Møder og Aviser bl. a. ogsaa krævedes en stræng Haandhævelse af vor Straffelovs § 177.

Saa vidt vides, fremkom ikke ved denne Lejlighed fra nogen sagkyndig Side Udtalelser om, hvor vidt det maa anses hensigtsmæssigt overhovedet at opretholde den almindelige Strafbarhed, som § 177 hjemler, og de Udtalelser, som fremkom i sin Tid paa et af Kriminalistforeningens Møder, hvor Æmnet drøftedes, er næppe naaet ud til den store Almenhed. I Tyskland, hvor de homoseksuelle jo med aabent Visir kæmper for deres Sag, har det nye Straffelovsudkast, der ikke blot bevarer den tidligere Strafbarhed for homoseksuelt Samkvem mellem Mænd, men ogsaa medtager saadant Forhold mellem Kvinder, naturligvis sat Sindene i Bevægelse, og det er ikke maadeholdne Udtryk, Dr. Hiller betjener sig af i sin nævnte Artikel. Ud fra den Thesis, at Strafs Anvendelse kun er berettiget overfor Forhold, der krænker eller truer Interesser hos andre, og at dens Anvendelse, hvor saadant ikke kan paavises, kun er »eine Sublimation des Sadismus«, protesterer han i meget livlige Udtryk mod Udkastets Bestemmelser. Forf.s Argumentation mod at straffe homoseksuelle Praktikere rummer i og for sig ikke noget nyt, det er det fra tidligere Litteratur velkendte Forsvar for Homoseksualismen som en med Heteroseksualismen i det mindste ligeberettiget Form for Kønsliv, der her fremføres i en særdeles skarp Sauce, hvortil kommer en Række Betragtninger over, hvor uhensigtsmæssigt, utjenligt og derfor inhumant og uforsvarligt et Middel Straf er i Hænderne paa de heteroseksuelle overfor den homoseksuelle Minoritet. —

Professor i Filosofi *August Messer* polemiserer i Maj-Hæftet i Afhandlingen »Psychologische und ethische Bemerkungen zur unbewussten Fahrlässigkeit« mod *Mittermaier's* Definition af Begrebet Uagtsomhed. Det er et alvorligt Stykke Arbejde at komme disse 17 Sider igennem, men det er lønnende, fordi Artiklen er en Frugt af den dybtgaaende videnskabelige Tænkning, som præger tysk Aandsliv. Det er overordentlig tilfredsstillende at se en Psykolog

tage fat paa de Begreber, Juristerne skal arbejde med, og undersøge dem for at imødegaa Faren for, at Juraen slaar sig til Ro med konstruerede Værdier og Begreber uden reel psykologisk Gyldighed. Strafferetten har længe erkendt sin Afhængighed af Sociologi, Psykiatri og Medicin; den almindelige Psykologi maa lige saa vel have sin Stemme med i det Konseil, der normgiver for Straffespørgsmaalene. Og Studiet af Afhandlinger som den her omhandlede giver maaske nok Juristen Hovedpine, men til Gengæld en Følelse af god Samvittighed. —

Hæftet rummer derhos en Opsats af cand. jur. *Alfred Mayer*: »Der Tod der Prinzessin von Lamballe, ein Beitrag zur Psychologie des Massendelikts«, hvori forsøges en Udrødning af Aarsagssammenhængen, Udviklingsgangen og de enkelte Individuers reelle Delagtighed i Folkesværmes kriminelle Udskejelser, in casu Septembermyrderierne. Uden at naa større samlede Resultater har Forf. fremdraget interessante og paaagtelsesværdige Momenter. —

I Hæftet for Juni angriber Professor *Freudenthal* med Artiklen »Die Aufenthaltsbeschränkung im Vorentwurf zu einem deutschen Strafgesetzbuch« den af Udkastet bibeholdt Bestemmelse om, at det forbydes de for grove Forbrydelser straffede at tage Ophold visse Steder, og støtter sit Angreb ved Henvisning bl. a. til Köpenick-Affæren og andre Eksempler. Argumentationen har næppe nogen Betydning overfor de Begrænsninger i Valg af Opholdssted, som for Danmarks Vedkommende er hjemlede i midlertidig Straffelovs § 8. — Meget interessant er en Afhandling af Dr. med. *M. I. van Erp Taalman Kip*: »Ein Novum im Strafrecht«, hvilken vil findes udførlig gengivet andet Steds i Tidsskriftet.

Norges Fængselsvæsen.

Til Direktør for Bods-fængslet i afdøde Direktør Daaes Sted er under 20. April d. A. udnævnt Bureauchef i Fængselsstyrelsen Johannes Omsted, der vil være mange nordiske Fængselsmænd bekendt fra hans energiske Virksomhed i hans hidtidige Stilling, som nu overtages af den oftere for Tidsskriftets Læsere fremtraadte, hidtilværende Sekretær i Fængselsstyrelsen Hartvig Nissen, hvis Efterfølger er bleven cand. jur. Adeler Hartmann.

Baade i den praktiske Fængselsvirksomhed og i den centrale Administration i Norge indtages altsaa stadig ligesom i Danmark de overordnede Embeder af akademisk dannede Mænd, fortrinsvis Jurister, hvilket sikkert i høj Grad har bidraget til at højne det Synspunkt, hvorfra den hele Virksomhed betragtes baade af de paagældende selv og af det store Publikum, som med Rette har ondt ved at faa Respekt for Stillinger, der benyttes som Retræteposter for ældre militære eller civile Embedsmænd, saaledes som Tilfældet er i flere Landes Fængselsvæsen.

Litteraturanmeldelser.

Fængselsstyrelsens Aarbog 1907. Kristiania 1911.

Som Led i Norges officielle Statistik foreligger nu den sædvanlige Aaroversigt over det norske Fængselsvæsen for Tiden fra 1ste April 1906 til 31te Marts 1907. Aarbogen er ligesom dens Forgængere udgivet af Ekspeditionschefen for Fængselsvæsenet og indeholder, foruden nogle korte Bemærkninger om Fængselsvæsenet i Almindelighed, Oplysninger om Landsfængslerne, Kreds-fængslerne og de større Hjælpfængsler, Smaafængslerne, Tvangsarbejdshusene og Kriminalasylet i det anførte Aar. For Tvangsarbejdshusenes Vedkommende er Beretningsperioden dog Kalenderaaret 1906. Endelig indeholder Beretningen nogle Bemærkninger om Fangetransporter og om Omsorgen for løsladte Fanger.

Med Hensyn til *Landsfængslerne* skal efter Beretningen anføres følgende:

I Aaret 1906—07 indsattes der i disse Fængsler ialt 534 Fanger, hvoraf dog kun 455 indkom efter Dom. Af det sidstnævnte Antal var 40 Personer, der havde været løsladt paa Prøve, og af de øvrige genindsattes 35, som befandt sig paa saadan Prøve, til Afsoning af Reststraf.

Fangernes Forhold i Landsfængslerne har efter samtlige Direktørers Udtalelser i det hele taget været godt, og der indtraf i Aaret ikke noget saa grovt Brud paa Disciplinen, at det havde retslig Tiltale til Følge. Om Forholdene i Akershus Landsfængsel udtales, at det synkende Fangeantal har gjort det muligt at formindske Belægningen paa de forskel-

lige Sovelokaler og Værksteder, hvorved er opnaet større Ro og Tilfredshed blandt Fangerne, idet man har havt lettere ved at gruppere dem. I Trondhjem Landsfængsel havde flere Fanger sammenrottet sig om at undlade at gaa i Kirke. Der blev derfor udfærdiget en Bestemmelse om, at de Fanger, som uden Grund udeblev fra Gudstjenesten, skulde miste deres Middagsmad samme Dag og Tobak Dagen efter. Dette havde øjeblikkelig den ønskede Virkning, saaledes at det kun for et Par Fanger blev nødvendigt at træffe yderligere Forholdsregler. Fra det sidstnævnte Fængsel undveg 2 Fanger, der begge gjorde Køkkentjeneste. De blev grebne og genindsatte allerede 3 Timer efter Undvigelsen. Disciplinære Forseelser blev begaaet af 12,0 pCt. af samtlige Mandfanger og kun af 4,8 pCt. af samtlige Kvindefanger. De hyppigste Forseelser var indbyrdes Meddelelse mellem Cellefanger og Opsætsighed, Ulydighed og anden upassende Opførsel overfor Funktionærer. Straffeprocenten var størst i Bodsfængslet, hvor 13,7 pCt. af Fangerne blev draget til Ansvar for Brud paa Disciplinen. De hyppigste Straffe var Vand og Brød, Hensættelse i Straffecelle og Nedsættelse i Klasse. Legemlig Revselse blev i Aaret kun anvendt i 1 Tilfælde, nemlig overfor en Mandsfange i Trondhjem Landsfængsel. I Akershus var af Sikkerhedshensyn en Fange belagt med Jern i 125 Dage.

Af Afsnittet om Arbejdsvirksomheden fremgaar, at Justitsdepartementet i Skrivelse af 27de September 1906 rettede en Henstilling til Landets øvrige Administrationsgrene om i størst mulig Udstrækning at lade tilvirke saadanne Genstande i Fængslerne, som hensigtsmæssigt kan tilvirkes af Fanger. Om denne Henvendelse har havt nogen Virkning, omtales ikke i Beretningen. Ved Bodsfængslet — udtales der — har Afsætningen været bedre end i de tidligere Aar. I Akershus Landsfængsel har Aaret derimod ikke været gunstigt for Arbejdsdriften. Det synkende Fangeantal og Sygdom blandt Fangerne har virket uheldigt, og tillige har man følt Savnet af tilstrækkelig kyndig Arbejdshjælp. Hertil kommer, at

Arbejdsmaterialier har været særlig dyre i Aaret, uden at Prisen paa det færdige Produkt har kunnet forhøjes i Forhold dertil. Den i 1904 paabegyndte Anvendelse af Strafarbejdsfanger til Friluftsarbejde er fortsat i Sommeren 1906. Den 7de Maj udsendtes fra Trondhjem Landsfængsel 17 Fanger til Værdalen under Bevogtning af 3 Betjente. Arbejdet bestod ligesom tidligere i Skovplantning og Grøftegravning. Men dette i mange Henseender saa fortræffelige Fangearbejde varede kun til d. 16de Juni, da Skovforvaltningen ikke længer havde Brug for Fangerne. Saavel disse som Betjentene viste megen Interesse for Arbejdet, og Fængslets Direktør udtaler sin Beklagelse over, at Udearbejdet var saa kortvarigt og derfor ikke lønnende for Fængslet. Værdien af Beholdningerne af færdigt Arbejde ved samtlige Landsfængsler er i Aaret formindsket med 49,374 Kr., men androg desuagtet ved Aarets Udlob et meget betydeligt Beløb, nemlig 203,503 Kr.

Af Præsternes Indberetninger fremgaar, at der i det store og hele har været Grund til at klage over Fangernes Forhold under Gudstjenesten; de fleste har deltaget i denne med i hvert Fald ydre Alvor og Andagt, men saavel i Bods-fængslet som i Trondhjem Landsfængsel har der dog mellem de daarligere Elementer blandt Fangerne været nogle, der har udvist upassende Forhold overfor Gudstjenesten. I Bods-fængslet, hvor Kirken som almindeligt i Cellefængsler er indrettet med lukkede Stole for hver enkelt Fange, har nogle af Fangerne forstyrret Tjenesten ved Bankning, Tilløb til umotiveret Latter o. l. Præsten anbefaler i den Anledning at forandre de lukkede Stole til aabne Stolestader. I Trondhjem Landsfængsel har det, som allerede foran omtalt, været nødvendigt at træffe forskellige Forholdsregler for at forhindre, at Fangerne unddrager sig Kirkegang.

Præsten ved Bods-fængslet udtaler sin Beklagelse over, at det nu mere end nogensinde tidligere er vanskeligt for løsladte Fanger, der med en ærlig Villie vil begynde et nyt Liv i et fremmed Land, at realisere deres Plan i saa Hæn-

seende. Der hentydes formentlig herved til, at Lovgivningen i flere af de Lande, hvortil Udvandring sker, i de senere Aar er ændret saaledes, at straffede Personer ikke maa indvandre dertil.

Undervisningen er i Aaret i det væsentlige foregaaet paa uforandret Maade; dog er Undervisningen i Engelsk bortfaldet i Bodsfængslet.

Sundhedstilstanden har i Bodsfængslet, Trondhjem Landsfængsel og Landsfængslet for Kvinder været meget god. I Akershus har den derimod ligesom i de nærmest forudgaaende Aar været mindre tilfredsstillende, og der har endog været flere syge end i disse Aar. I Sommertiden optraadte der navnlig mange Tilfælde af Diarrhoe og om Vinteren en ret alvorlig Influenzaepidemi. Der døde i det hele i samtlige Landsfængsler 5 Fanger, hvoraf 1 ved Selvmord.

Med Hensyn til de sædvanlige personalstatistiske Tabeller over indkomne og løsladte Fanger gøres opmærksom paa, at kun 1 Tabel er bibeholdt, nemlig Tabel Nr. 11, der svarer til Tabel Nr. 25 i Aarbogen for 1906 og omhandler Tilbagefaldet af de fra Landsfængslerne i Aaret 1895—96 løsladte i de efterfølgende 10 Aar. Andre personalstatistiske Oplysninger — hedder det i Beretningen — vil fremtidig kun blive givne for flere Aar ad Gangen. Af den nævnte Tabel 11 fremgaar, at der af de i 1895—96 løsladte 335 Mænd faldt 159 eller 47,5 pCt. tilbage og af de løsladte 66 Kvinder 20 eller 30,3 pCt. i Løbet af Tiaaret. Det bemærkes herved, at kun det første Tilbagefald i Perioden er medregnet, hvilket selvfølgelig giver det i statistisk Henseende mest oplysende Resultat.

Antallet af Fanger, der i 1906—07 blev løsladte paa Prøve, var 237, nemlig 204 M., hvoraf 24 efter Benaadning, og 33 Kv., hvoraf 3 efter Benaadning; men en betydelig Del af de Fanger, der havde afsonet $\frac{2}{3}$ og mindst 6 Maaneder af Straffen, nemlig 130 eller 116 M. og 14 Kv., blev holdt tilbage til Afsoning af den fulde Straffetid. De forskel-

lige Aarsager til, at disse Fanger ikke blev løsladte paa Prøve, fremgaar af følgende:

- 6 M. 1 Kv. ønskede at forblive hele Straffetiden i Fængslet,
- 4 — » — havde saa kort Tid af Straffen tilbage, at det vilde være urimeligt at løslade dem paa Prøve,
- 5 — » — kunde der ikke skaffes Arbejde,
- 88 — 6 — havde tidligere været løsladt paa Prøve uden at bestaa denne,
- 7 — 7 — vilde sandsynligvis ikke ernære sig paa redelig Maade,
- 5 — » — havde udvist daarligt Forhold i Fængslet,
- 1 — » — var ved Sygdom hindret i Løsladelse paa Prøve.

Ialt 116 M. 14 Kv.

De tilsvarende Tal for de nærmest forudgaaende Aar var følgende:

for 1903—04	123 M. 28 Kv.
- 1904—05	154 — 16 —
- 1905—06	145 — 21 —

Udgiften ved Driften af Landsfængslerne udgjorde i det hele 629,405 Kr. Af dette Beløb dækkedes 352,629 Kr. ved Tilskud af Statskassen, 260,470 Kr. ved Indtægt af Arbejdsvirksomheden og Resten ved forskellige mindre Indtægter. For en Fange var den aarlige Udgift 807 Kr. 91 Ø., hvoraf Statskassen udredede 594 Kr. 53 Ø. I de danske Straffeanstalter var i det her omhandlede Aar Gennemsnitsudgiften pr. Fange 668 Kr. 48 Ø. og Statens Tilskud 559 Kr. 71 Ø.

Hvad Kreds-fængslerne og de mindre Hjælpe-fængsler angaar, oplyser Aarbogen, at der i

enkelte af disse har været Pladsmangel i Aaret, idet der har været for faa Fangerum til Behovet.

Der indkom i disse Fængsler i Aarets Løb ialt 12,061 Personer, hvoraf 10,961 M. og 1100 Kv. En og samme Person er dog i disse Tal i adskillige Tilfælde regnet med to eller flere Gange, naar han er overgaaet fra Varetægtsfængsel til Strafafsoning eller har udstaaet forskellige Slags Fængsel eller flere Gange har hensiddet fængslet i Aaret. Straffetidens gennemsnitlige Længde udgjorde for Straffanger i Kredsfængslerne 8,6 Dage og i de større Hjælpefængsler 6,2 Dage, medens Fængselstiden for Fanger, som ikke udstod Straf, var 13,3 Dage.

Om Fangernes Forhold oplyses, at der i Kristiania Kredsfængsel paa et samlet Antal af 4394 Fanger blev anvendt 10 disciplinære Straffe; dog medførte et Antal mindre Forseelser Advarsel eller Berøvelse af tilladte Beskæftigelser eller Begunstigelser. Revselsesmidlerne var i 9 Tilfælde Vand og Brød og i 1 Tilfælde haardt Natteleje. Der fandt ingen Undvigelses Sted i Driftsaaret, men derimod 3 Undvigelsesforsøg, hvoraf 2 i Annekset og 1 under en Fanges Transport fra et Retsmøde. Ved de øvrige Kredsfængsler og større Hjælpefængsler blev ialt 11 Fanger straffet disciplinært, og der skete fra disse Fængsler 5 Undvigelses.

Sundhedstilstanden har i det hele været tilfredsstillende. I Kristiania Kredsfængsel forefaldt der dog 3 Tilfælde af Difteritis. 2 Selvmord fandt Sted, det ene i det sidstnævnte Fængsel og det andet i Namsos Hjælpefængsel.

Under Afsnittet om Tvangsarbejdshuse meddeles det, at den den 28de September 1905 af Justitdepartementet nedsatte Komité, hvis Opgave var at fremsætte Forslag om Indretning af nye Tvangsarbejdshuse, den 21de Marts 1907 afgav sin Indstilling. For at Løsgængeriloven af 31te Maj 1900 snarest kunde træde i Kraft, blev der i Løbet af Beretningsaaret underhandlet med forskellige Kommuner, der ejede Tvangsarbejdshuse, om Udleje af disse til Staten, og der blev foreslaet en saadan Ændring i

Fængselsloven, at en midlertidig Ordning med lejede Tvangsarbejdshuse kunde tillades. En Lov herom blev udfærdiget den 26de Marts 1907.

I samtlige Tvangsarbejdshuse var det daglige Gennemsnitsantal af Tvangsarbejdere i Kalenderaaret 1906 242 M. og 85 Kv. Størstedelen af de indsatte var som sædvanlig Løsgængere og drikfældige.

Kriminalasylet har i 1906—07 haft en Belægning af 30 syge, idet der den 1ste April 1906 var 26, og i Aarets Løb indkom 4. Der udskreves 1, saaledes at der ved Beretningsaarets Udløb var 29. Der har ikke været anvendt Tvangsmidler overfor de i Aaret behandlede Personer, men flere af dem har af Sikkerhedshensyn eller efter eget Ønske været isoleret i tilsammen 3270 Døgn.

Hvad endelig Omsorgen for løsladte Fanger angaar, fremgaar det af Beretningen, at de Selskaber, hvis eneste Formaal er at støtte løsladte Fanger, og af hvilke Selskaber der i Aaret fandtes 10, til deres Formaalets Fremme har havt en Udgift af ialt ca. 12,000 Kr.

V. From.

Adskilligt.

En Fanges Vidnesbyrd.

I nogle Artikler i »Times« anføres som Bevis paa, at den lemfældige Behandling af Fangerne nu har naaet et betænkeligt Højdepunkt, en poetisk Udgydelse, der er fundet skrevet paa en Fanges Tavle i hans Celle og i Oversættelse lyder saaledes:

Ej hvorhen jeg har Lyst, kan jeg styre min Vej,
Jeg er under Laas og Slaa,
For al dens venlige Omsorg jeg
Dog Staten lovprise maa.

Jeg fortjener det ej mer' end andre vel,
Snarest mindre jeg sige bør,
Og dog har jeg Brød, mens de sulte ihjel
Og ligge fra Dør til Dør.

Den ærlige Fattigmand ofte maa
Paa Gaden man halvnøgen se,
Mens jeg er klædt paa fra Top til Taa
Og beskyttet mod Kulde og Sne.

Mens Fattighushøde er deres Kaar
I knappe Portioner kun,
Tre Gange daglig min Mad jeg faar,
Tilstrækkelig, god og sund.

Ja, længe leve den engelske Stat,
Som for al Slags Besvær os fri'r,
Naar bare den altid saadan ta'r fat,
Paa Tyve ej Mangel der bli'r!

Gymnastiken i de skandinaviske Fængsler.

Sverrig.

Allerede i en lang Række af Aar har der i de svenske Strafanstalter i Cellerne været ophængt Opfordringer og Vejledninger for Fangerne til paa egen Haand i Cellerne at gøre nærmere beskrevne Legemsøvelser, hvad dog ikke i Almindelighed er blevet iagttaget.

Efter forud anstillede Forsøg med Gymnastik i fri Luft efter Kommando, ogsaa for Cellefanger, udsendte Fængselsstyrelsen under 11. Januar 1911 et saalydende Cirkulære til Direktorerne for samtlige centrale Fængsler og Strafanstalter:

»Med hänsyn till gymnastikens betydelse för motvägande af de menliga följderna af ett stillsittande lif samt vidmakthållande af kroppens spänstighet och rörelseförmåga och då redan anställda försök visat, att fångarna, såväl då de aftjäna straffet i gemensamhet som ock då de undergå detsamma i enrum, med lust och intresse begagna sig af denna kroppsrörelse och därpå röna välbefinnande, får kgl. Fångvårdsstyrelsen efter tillstyrkan af dess biträdande läkare härmed anmoda Eder att i samråd med anstaltens läkare söka att under ledning af lämpliga personer bland anstaltens befattningshafvare anordna lättare gymnastiköfningar för därtill passande fångor, främst de på längre tid dömda, hvad enrumsfångarna beträffar under någon del af den dagliga vistelsen i promenadgårdarna. Härvid torde böra iakttagas, att sistnämnda fångar få nö-

diga anvisninger i cellen, med henvisning til dæri anslagna gymnastiktabeller, samt att öfningarna ledas med den fart och liflighet, att de väcka den gymnastiserande till spännd uppmärksamhet och lystring och sålunda blifva jämväl af uppfostrande betydelse.«

I Henhold til dette Cirkulære, der paa en fortrinlig Maade i faa Ord understreger baade de hygieiniske og de pædagogiske, indbyrdes nøje sammenhængende Momenter i Gymnastiken, udøves denne nu af de dertil skikkede Fællesfanger sammen i særskilte Gymnastiklokaler eller i fri Luft, medens Cellefangerne gymnasticere enkeltvis i Cellegaardene under Kommando af Vagten, som har Plads paa en Forhøjning foran Gaardene, hvorfra han kan se hver enkelt Fange.

Efter de indhentede Udtalelser fra Direktøerne ere disse vel tilfredse med den trufne Ordning, der ligeledes paaskønnes af Fangerne.

S. G.

Norge.

Under 21. Juni 1886 udgik Skrivelse fra Justitsdepartementet, hvorved der meddeltes Samtykke til, at det i de Tilfælde, hvor Lægen af sanitære Hensyn maatte anbefale det, kan tilholdes de i Bodsfangslet hensiddende Fanger at anvende indtil $\frac{1}{4}$ Time daglig af Arbejdstiden til Stuegymnastik, hvorom de nærmere Regler iøvrigt overlodes til Fængslets Direktør og Læge. I Henhold hertil udfærdigedes til Ophængning i Cellerne følgende Tavle:

Regler for Legemsøvelser.

1. Legemsøvelser eller Gymnastik bruges for at styrke Legemet og bevare Sundheden.
2. Hertil anvendes almindeligvis omkring $\frac{1}{4}$ Time daglig.
3. Øvelserne udføres uden Stoi, rolig, kraftig og taktfast.
4. Øvelserne bør i Regelen foretages for aabent Vindu.

Følgende Øvelser blive at udføre:

1. Armsvingning i Kreds 8, 12 til 20 Gange.
2. Armstød fortil 10, 20 „ 30 —
3. Armstød udad 10, 20 „ 30 —
4. Armstød opad 4, 8 „ 12 —*
5. Hovedrulling 8, 16 „ 30 —
6. Kropsrulling 8, 16 „ 30 —
7. Kropsbøining — frem og tilbage 10, 20 „ 30 —
8. Bensvingning 4, 6 „ 10 —*
9. Benbøining 8, 16 „ 24 —
10. Knæløftning opad 4, 8 „ 12 —
11. Fodstrækning og Fodbøining 20, 30 „ 40 —
12. Fodrulling 20, 30 „ 40 —*

I Begyndelsen udføres Øvelserne de anførte færreste Gange, senere efterhaanden de anførte flere Gange. Ved den Øvelse, hvor der staar en Stjerne, gjøres et Ophold og trækkes 7 à 8 dybe, rolige Aandedrag.

I Tilslutning hertil optoges endelig i Bodsfængslets almindelige Reglement af 19. Februar 1896 § 15 Bestemmelse om, at Fanger under 18 Aar, saavidt ske kan, bør beskæftiges med Gymnastikøvelser en passende Del af Lufttiden.

Det meddeles dog fra kompetent Side, at disse Regler ikke har faaet stor praktisk Betydning paa Grund af Fangernes Mangel paa Forstaaelse og Energi, hvorfor ogsaa en mere systematisk Gennemførelse af Gymnastiken staar paa Dagsordenen. S. G.

Danmark.

Kristianshavs Strafanstalt.

Her indrettedes i 1892 en mindre Gymnastiksal med en Del Apparater til Brug for saadanne Fanger, der efter Lægens Skøn paa Grund af deres legemlige eller sjælelige Tilstand trænge til Legemøvelser, der ledes af Sygeplejersken.

S. G.

Vridsløselille Forbedringshus.

I Løbet af indeværende Sommer er der paa Fængselsdirektoratets Foranstaltning bleven givet nogle af de yngre Betjente Undervisning i Gymnastik af en Lærer ved Hærens Gymnastikskole med det Formaal at uddanne dem til at kunne undervise Fangerne i saadanne gymnastiske Øvelser, som kan udføres i Cellen og i Spadseregaardene uden særlige Apparater. Denne Undervisning, som omfattede 8 Mand, er afsluttet med en Opvisning d. 10. f. M.

Endvidere har Gymnastiklæreren undervist en Del Fanger saavel i samlede Hold under Gaardturen som i deres Celler.

Justitsministeriet har derefter i Skrivelse af 11. f. M. udtalt, at Gymnastikundervisning ønskes meddelt alle Fanger, som ikke ved Indsættelsen har fyldt 22 Aar, medmindre de enten ifølge Fængselslægens Erklæring ikke bør deltage i nævnte Undervisning eller har gjort sig skyldige i grovere Disciplinærforsæelser, i hvilket sidste Tilfælde de af Inspektøren kan udelukkes fra Undervisningen, dog ikke udover 2 Maaneder.

Gymnastiklæreren, som har udarbejdet et i Cellerne opslaaet Blad*) med Tegninger af Øvelser i Gymnastik, passende til Brug i Cellen, vil lejlighedsvis aflægge Besøg i Fængslet og inspicere Gymnastikundervisningen.

Gymnastiken, som for Tiden omfatter ca. 100 Fanger, foregaar dels under Kommando af Læreren under Gaardturen, dels ved Undervisning af hver enkelt Fange i Cellerne. For Tiden faar hver af de paagældende Fanger 1 Gang ugentlig Undervisning i Cellen eller i Gaarden, naar Vejret tillader det, hvortil 4 Betjente benyttes hver $\frac{1}{2}$ Dag ugentlig, saa at der for dem maa gores 2 Dages Reserve-tjeneste ugentlig. Undervisningen agtes udvidet til mindst 3 Gange ugentlig Øvelse af hver Fange, hvortil altsaa vil behøves 1 Reservebetjent daglig til Aflosning af Lærerne.

*) aftrykt nedenfor.

Denne Udvidelse agter man i første Række at lade komme de Fanger over 22 Aar tilgode, som af Lægen eller Inspektøren dertil anbefales, og særlig Fanger, som selv ønske at deltage i Gymnastiken og findes dertil egnede. En Forudsætning for en saadan Udvidelse er det, at der tilvejebringes en tildels overdækket Øvelsesplads, hvor Fangerne under tilbørlig indbyrdes Isolation ogsaa om Vinteren kan gøre Gymnastik under Kommando og dog være i fri og støvfri Luft. En Plan til en saadan Udvidelse er under Udarbejdelse.

Den ordinære Skoleundervisning skal intet Afbræk lide ved Gymnastikundervisningen, som foregaar udenfor Skoletiden, og Arbejdsvirksomheden vil formentlig heller ikke komme til at lide under Gymnastikundervisningen, idet Gaardtursgymnastiken foregaar udenfor Arbejdstiden og Cellegymnastiken for hver Fange, som ikke faar Gaardgymnastik, kun vil tage ca. 1 Kvarter daglig, hvilken Tid forhaabentlig vil indvindes ved Fangens forøgede Arbejdsevne.

Fangerne har gennemgaaende vist sig meget modtagelige for Gymnastikundervisningen og udfører deres Øvelser med Liv og Lyst.

Vridsløselille Forbedringshus, d. 19. Novbr. 1911.

F. Ammitzbøll.

Fra den VII internationale Kongres for Kriminalantropologi.

(Köln 9.—13. Oktober 1911).

Der har været rejst Tvivl om, hvorvidt der var Grund til at opretholde de internationale kriminalantropologiske Kongresser, nu da Kriminalantropologiens Erfaringer saa at sige er blevne Fællesejendom og mere eller mindre bliver stillede under Debat paa andre internationale Stævner, først og fremmest naturligvis paa Kriminalistmøderne, men ogsaa delvis paa de penitentiære og de psykiatriske Kongresser. Særlig kunde der da være Tale om at lade de kriminalantropologiske Kongresser gaa op i de kriminalistiske, der absolut er dem, der nærmest behandler stærkt beslegtede eller endog ganske de samme Emner som de kriminalantropologiske. Naar man imidlertid har haft Lejlighed til at overvære nogle af disse internationale Stævner, hvor Jurister og Læger mødes til fælles Arbejde for sociale Reforme, og som i Rækkefølge strækker sig fra de penitentiære, der aldeles overvejende søges af Jurister, gennem de kriminalistiske og de kriminalantropologiske til de psykiatriske, hvor Jurister kun sjældent sees, opdager man snart, at de kriminalantropologiske Kongresser har deres eget Publikum, af hvilket en stor Del, væsentlig bestaaende af Jurister, vel regelmæssig møder ved de internationale kriminalistiske Kongresser, medens den største Del, og da navnlig Læger, aldrig træffes der. Der møder som Regel mange Jurister ved de kriminalantropologiske Kongresser, kun meget faa Læger ved de kriminalistiske. Heraf følger, at de behand-

lede Emner, selv om de er fælles, paa de kriminalantropologiske Kongresser faar en mere alsidig, en mere naturvidenskabelig Behandling. Det kommer her til den virkelig indgaaende Forhandling mellem Jurister og Læger, som er nødvendig, hvis de praktiske Resultater skal blive tilfredsstillende for begge Parter og til Gavn for Samfundet. Og saa har de kriminalantropologiske Kongresser den Fordel, at Deltagerne er relativt faa, det videnskabelige Arbejde, hvis Værd som Regel staar i omvendt Forhold til Deltagernes Antal, mere intenst, og det selskabelige Samkvem, som en international Kongres altid medfører, mere fortroligt. Forhandlingerne paa de videnskabelige Møder bliver langt mere venskabelige, naar man staar overfor en Modstander, som man Aftenen iforvejen har siddet fornøjelig sammen med ved Bordet. Jeg har overværet de 3 sidste kriminalantropologiske Kongresser, men jeg har her ingensinde oplevet de mere eller mindre pinlige Sammenstød mellem Jurister og Læger, som ellers næsten synes uundgaaelige, hvor disse to Parter mødes til Forhandling. —

Kongressen, som var fortrinlig organiseret af Professor *Aschaffenburg* (Køln) og Professor *Sommer* (Gies-
sen), talte vel et Par Hundrede Medlemmer, af hvilke den største Del deltog i Arbejdet. Som rimeligt er, var Tyskland stærkest repræsenteret. Herfra var bl. a. mødt: v. *Liszt*, *Krohne*, v. *Mayr*, *Aschrott*, *Mittermaier*, *Leppmann* og *Cramer*. Fra Østerrig var mødt *Stransky* og *Gleispach* (Prag), fra Frankrig *Charpentier*, *Martin* (Lyon), *Kéroual* og *Serieux*, fra Italien *Ferri*, *Carara* og begge *Lombrosos* Døtre, hvoraf den ene er gift med *Lombrosos* Efterfølger i Turin *Carara*, den anden med Historikeren *Ferrero*, fra Holland *van Hamel*, *Fader* og *Søn*, *Engelen* og *Meyers*, fra Belgien *Vervaeck* og de *Rykere*, fra Luxemborg *Brüch-Faber*, fra Sverrig *Thyrén*, *Frey-Svensson*, *Göranson* og *Kinberg*, fra Norge *Evensen*.

Forhandlingsemnerne var rigelige, og selv om — som altid — en Del af Indlejerne eller Referenterne udeblev (saaledes Garofalo, Ottolenghi, Zuccarelli, Maus, Gonne), var Materialet saa rigeligt, at det var vanskeligt at overkomme det hele. Kongressen aabnedes ved et Møde i Gürsenich med en Tale af Aschaffenburg, hvorefter de forskellige Landes Delegerede bragte deres Hilsen. Derpaa talte Sommer, hvorefter den tredje Indbyder til Kongressen, Kurella, holdt en Mindetale over Lombroso. Sluttelig holdt Ferri et særdeles letløbende Foredrag om det tyske, østerrigske og schweitziske Straffelovsudkast fra et kriminalantropologisk og -sociologisk Synspunkt. I de følgende Møder, der alle holdtes i Kölns imponerende Handelshøjskole, drøftede man de sædvanlige Emner: Forbryderske Børns Behandling, farlige sindsyge Forbrydere — hvor Evensen tog til Orde for ogsaa at internere de periodisk sindsyge Forbrydere i de frie Intervaller, medens Kinberg talte om den obligatoriske retspsykiatriske Undersøgelse —, den ubestemte Dom, hvor bl. a. Professor Thyren var Referent, og de saakaldte mindre tilregneliges Behandling. Endvidere forelaa der til Forhandling forskellige Spørgsmaal vedrørende Kriminalpoliti og Fængselsvæsen. Sommer og Mittermaier behandlede Kriminalpsykologiens nuværende Standpunkt. Overlæge Hans Maier (Zürich) talte om Sterilisationen af kriminelle (foretaget c. 20 Gange i Schweiz), en Procedure, som Sommer protesterede imod fra Arvelighedslærens Synspunkt, v. Hamel af etiske Hensyn, »Anlægets og Milieuets Indflydelse paa Forbrydelsen« fik en noget stedmoderlig Behandling, idet Indlederen — Garofalo — ligesom ved sidste Kongres i Turin havde meldt Forfald. Man maatte da indskrænke sig til et Par mere perifere Punkter af det store Spørgsmaal, idet de Rykere (Bryssel) docerede sit Yndlingstema: Tjenestetyendets Kriminalitet, og Rosenfeldt (Münster) talte om Sammenhængen mellem Race og Forbrydelse.

Man havde fra Kongressens Program saavidt mulig holdt Spørgsmaal borte, som kunde sætte Sindene i for stærk Bevægelse, og først og fremmest da søgt at undgaa al Diskussion om »den fødte Forbryder«. Det forhindrede imidlertid ikke Lombrosos Svigersøn, Carara, og hans Datter, Gina Lombroso-Ferrero, i lejlighedsvis at slaa Lombrosos Theorier fast som Kendsgerninger og at give ham Æren for alle Fremskridt paa Kriminalpolitikens Omraade Verden over, hvad Forsamlingen af Pietetshensyn godmodig fandt sig i. Derimod har Ferreri, som talte ofte og længe og om alle mulige Emner, efterhaanden lært, hvor langt han kan vove sig ud uden Protest. Han fik da ogsaa efter sit Foredrag om Straffelovsudkastene vedtaget en Resolution saalydende: »Efter at have diskuteret det schweitziske, tyske og østerrigske Udkast til en Straffelov konstaterer Kongressen med Tilfredshed, at disse Lovarbejder gør paaskønnelsesværdige Forsøg paa en systematisk Anvendelse af Kriminalantropologiens og -sociologiens Resultater til Støtte for Samfundets Forsvar mod Kriminaliteten«, skønt Lombrosobeundrerer Kurella ved sin Kommentar nær havde ødelagt det Hele; ialfald erklærede v. L i s z t, at han vilde stemme for Resolutionen »tiltrods« for Kurellas Motivering.

Til Kongressen var knyttet en — ogsaa for ikke-Deltagere tilgængelig — Udstilling af kriminalantropologiske Genstande, som fik en betydelig Interesse ved de store Samlinger, som Berlins og Hamborgs Politimyndigheder havde sendt. Forskellige psykiatriske Kliniker (Køln, Giessen, Bonn) og Anstalter for sindsyge Forbrydere saavel som et enkelt retsmedicinsk Institut (Turin) havde leveret værdifulde Ting. Mest interessant var vel nok det af den bekendte By- og Retskemiker i Düsseldorf Dr. L o o c k udstillede instruktivt ordnede Materiale til Oplysning af forskellige celebre Forbrydelser, særlig Mord- og Falsksager.

Som ellers ydede Kongressen foruden de sædvanlige Festsigheder, deriblandt en Fest, som Byen Köln gav i »Gür-

senich's Festsal, Lejlighed til at besøge forskellige Sinds-
sygeanstalter, Kliniker, saaledes S o m m e r s bekendte Kli-
nik i Giessen, Fængsler o. l. Kongresarbejdet levede mig
kun Tid til at besøge Fængslet i Köln og Arbejdsanstalten i
Brauweiler.

F æ n g s l e t i K ø l n, som baade er Detentions-, Vare-
tægts- og Straffefængsel for kortere Straffe, og som har
Plads til 600 Mænd og 250 Kvinder, er gammelt og har bl. a.
fælles Spadseregaarde, ligesom det opbevarer sine kvindelige
Detentionsarrestanter i nogle minimale, mørke Rum ligesom
Natcellerne i de skandinaviske Strafanstalter, etc. Dog synes
Arbejdet at være sat godt i System, og i Køkkenet — der
var ét for Kvindefængslet og ét med tilknyttet Bageri for
Mandsfængslet — anvendes kun Fanger. Til Fængslet er
knyttet en Sindssygeafdeling, hvor sindssyge mandlige Fan-
ger fra Rhinprovinsen og delvis ogsaa fra de omgivende
Provinser behandles og observeres. Behandlingstiden er nor-
malt 6 Maaneder; er Fangen til den Tid helbredet, sendes
han tilbage til Strafanstalten; skønnes han at være uhel-
bredelig, overflyttes han til en Sindssygeanstalt. Synes der
imidlertid efter de 6 Maaneders Forløb endnu at være Haab
om Helbredelse, kan Opholdet forlænges i yderligere 6 Maa-
neder. Opholdet i Afdelingen fradrages Straffetiden. Afde-
lingen, der er normeret til 25 Patienter, men i Øjeblikket
rummer 33, er ligesom Fængslet noget gammeldags ind-
rettet med en ret mangelfuld Ventilation; dog synes man
saa vidt mulig at gennemføre Vagtafdelingsbehandlingen.
Der er 1 Overopsyn og 7 Opsyn, der alle er uddannede i
Sindsygepleje; men sunde Fanger anvendes i ret stor Maale-
stok ved Rengøring og anden Husgerning. Man har gjort
den Erfaring, at Opsynspersonalet helst af og til delvis maa
fornyes fra Fængslet, »da det let bliver nervøst under Tje-
nesten i Afdelingen«.

Langt større Interesse havde Besøget i B r a u w e i l e r,
som er en med et Forvaringssted for sindssyge Forbrydere
sammenknyttet Arbejdsanstalt, hvis ældste Del er en Kirke

og Klosterbygninger fra det 11.—12. Aarhundrede. Anstalten, der ligger c. 14 Kilometer fra Köln og bedst naaes i Automobil, hedder: »Die Rheinischen Provinzialanstalten in Brauweiler«, idet den egentlig bestaar af 3 selvstændige Anstalter: en Provinsial-Arbejdsanstalt, en Fattigafdeling og et Forvaringshus for sindssyge. Indtil Oktober 1911 fandtes her ogsaa en i 1901 oprettet Tvangsopdragelsesanstalt.

Fattigafdelingen med 50 Pladser optager arbejdsuduelige Mænd for hele Provinsen; Optagelsen er frivillig, og Klientelet skifter derfor hurtigt. Ogsaa Mænd, der er umyndiggjorte paa Grund af Drikfældighed, kan med Formyndereus Billigelse indlægges her, men anbringes da paa Sygeafdelingen.

Forvaringshuset for sindssyge er bygget 1906—08 og har til Formaal at optage almenfarlige sindssyge og samtidig tjene til Observationssted for de Beboere af Arbejdsanstalten Brauweiler, som er mistænkte for Sindssygdom. Det skal supplere det i 1895 ved Provinsial Helbredelses- og Plejeanstalten i Düren indrettede Forvaringshus for sindssyge Forbrydere (der var bestemt for 48 Patienter), hvilket som bekendt viste sig ufyldstgørende. At man dog ikke i Rhinprovinsen har opgivet at behandle de farlige sindssyge i Sindssygeanstalter, sees af, at et Forvaringshus skal indrettes ved Provinsial Helbredelses- og Plejeanstalten, som for Tiden bygges i Bedburg ved Cleve. Grunden til, at man har knyttet et Forvaringshus for sindssyge til en Arbejdsanstalt, har aabenbart dels været økonomiske Hensyn, idet Huset væsentlig er bygget ved Arbejdsanstaltens egne Kræfter og har fælles Økonomi med denne, dels ogsaa den Omstændighed, at man i høj Grad trænger til at have et Observationssted knyttet til Arbejdsanstalten, af hvis Beboere man regner, at 60 pCt. er aandelige eller legemlige Undermaalere. Overflytningen til Afdelingen foretages for de fra Arbejdsanstalten til Observation indlagtes Vedkommende af Lægen, for de øvrige sindssyges Vedkommende af Provinsstyrelsen. Denne har ogsaa Overtilsynet med Afdelingen, som har

Plads til 60 Patienter (rummede i Øjeblikket 63), og som iøvrigt er undergivet de samme lovmæssige Forskrifter som Rhinprovinsens andre Helbredelses- og Plejeanstalter. Den har sin egen Forvaltning, og Lægen synes at have en ret selvstændig Stilling, skønt Arbejdsanstaltens Direktør er Forstander for den. Foruden en Reservelæge er der ved Afdelingen ansat 1 Overopsyn, 7 Opsyn og 13 Hjelpeopsyn, som alle er uddannede i Sindssygepleje. Lokalerne, der er særlig godt sikrede udadtil, bestaar i hver af de 2 Etagers af 4 Dagrum, 3 Sovesale med ialt 16 Pladser, 2 Vagtsale med hver 8 Pladser samt 8 Enkeltceller, hvoraf 4 for meget urolige Patienter. I Kælderen findes 4 store Arbejdsrum. Der er 16 Badekar, fordelt i 8 Rum. De syge beskæftiges foruden med Husgerning med Konvolutklistren, Garnspolen, Maatte- og Stolesædefletning.

Selve Arbejdsanstalten er Rhinprovinsens eneste Anstalt til Optagelse af mandlige og kvindelige Korrigender, som for de i § 181 a og 361 Stk. 1—8 anførte Forseelser eller Overtrædelser ved Siden af en Fængselsstraf har faaet Henvisning til Landpolitimyndighederne, og som derfor i Henhold til Regeringspræsidentens Bestemmelse er indsatte til »Nachhaft«. Denne er af mindst 6 Maaneders, højst 2 Aars Varighed og fastsættes af Regeringspræsidenten under Hensyntagen til Antallet af tidligere Straffe og de indsattes øvrige personlige Forhold. Den gennemsnitlige Varighed er 14 Maaneders. Anstalten, der egentlig er bestemt for 1200 mandlige og 200 kvindelige Korrigender, kan optage indtil 1500 Mænd og 300 Kvinder. Befolkningen deler sig i 2 Hovedgrupper. Den ene bestaar af de professionelle og vanemæssige Bellere og Vagabonder, som tildels under Indflydelse af Arv og Opdragelse, tildels paa Grund af Letsindighed, Hæng til Lediggang, slette huslige Forhold etc. er blevne fremmede for Arbejdet og ikke har Villiekraft nok til at skaffe sig en til deres Forhold passende Beskæftigelse. Mange af dem er legemlig og aandelig nedbrudte, og den allerstørste Del af dem er Alkoholister. Disse Folk, der ved Indsættelsen er i

en Alder af gennemsnitlig 45 Aar, er i Almindelighed lette at styre og arbejder villigt og flittigt. Den anden Hovedgruppe bestaar af dem, der er indsatte for Alfonseri. Disse er mest unge, kraftige Folk, som har en udpræget Hang til Lediggang og Vellevenet. De tilhører i Reglen den svære Kriminalitet, og selvom de ofte arbejder ganske flittigt i Arbejdsanstalten i det Haab snart at slippe ud, repræsenterer de dog et vanskeligt disciplineret Element, som virker skadeligt paa de andre Korrigerende. Det er ogsaa med dem for Øje, at man nu i Anstalten (ved egne Kræfter) er ved at opføre en Isolationsbygning med 200 Celler. De indsatte Kvinder er i Reglen offentlige Fruentimmere, for en mindre Del drikfældige Landstrygersker.

For største Delen beskæftiges Korrigerende i fælles Arbejdssale og ligger om Natten paa Fællestuer. Der findes dog 48 Enkeltceller for Mænd og 45 for Kvinder samt 138 Jern-Sovekøjer for Mænd og 42 for Kvinder, som man frygter for kan udøve en skadelig Indflydelse paa de andre, eller som vil undvige.

Straffuldbyrdelsen er i Arbejdsanstalten ikke meget forskellig fra den i Strafanstalten. Dog træder Momentet Arbejdstvang i Forgrunden i Forhold til Forbedringshensynet. Der bliver forlangt en til hver enkelt Legemskræfter svarende Arbejdsydelse, og denne bliver om fornødent fremtvungen ved Disciplinærmidler. Derved at en stor Del af Korrigerende beskæftiges ved Udearbejde, endog fjernt fra Anstalten, skabes en Slags progressivt Stråfsystem. Undvigelser fra selve Anstalten er, uagtet Sikkerhedsforanstaltninger ved Døre og Vinduer etc. er forholdsvis ringe, ikke hyppige. Derimod undviger de Korrigerende, der er sendte ud paa Arbejde udenfor Anstalten, ikke sjældent. Disciplinærstraffene er de samme som i Fængslerne; legemlig Tugtelse er udelukket.

Af den sædvanlige Kost er Kødning udelukket, og dog siges det, at Korrigerendes Sundhedstilstand i det Hele er god. Enkelte Korrigerende faar dog en Art Mellemkost,

ved hvilken der 3 Gange ugentlig i 4 Uger ad Gangen gives 150 Gram Kød. Der findes en ret stor Sygeafdeling for hvert Køn (96 Senge for Mænd og 20 for Kvinder), men Sygeligheden er ikke stor, idet der i 1910 ved en Middelbelægning paa 1140 Mænd og 194 Kvinder kun gennemsnitlig fandtes 27 Mænd og 5 Kvinder paa Sygeafdelingen. 13 Mænd og 2 Kvinder døde.

Resultaterne af Opholdet i Arbejdsanstalten synes at være mindre gode, uagtet Fængselselskaberne saavidt muligt træder hjælpende til ved Løsladelsen og anbringer de paagældende i Pladser. Selv efter et Ophold paa 2 Aar indtræder oftest snarlig Tilbagefald som Følge af den tilstedeværende aandelige eller legemlige Nedbrudthed og navnlig Alkoholismen.

Arbejdsanstaltens Berettigelse maa da navnlig søges deri, at den for et længere Tidsrum sikrer Samfundet mod en stor Del farlige eller dog snyltende Individuer og tvinger dem til at yde Samfundet et produktivt Arbejde. Og Arbejdet maa i Brauweiler siges at være sat fortrinligt i System; det ydes dels i selve Anstalten, dels udenfor denne for andre almennyttige Institutioner, i sidste Linie ogsaa for private.

En stor Del Korrigerer (c. 160) anvendes i Anstaltens Økonomi, navnlig ved Husgerningen, som Skrivere, Kokke, Bagere, Barberer, Røgttere, Fyrbødere, Murere osv.; ca. 540 er stadig beskæftigede ved Arbejde i det fri: ved Bygning af Provinsialanstalter, ved Hededyrkning, Vejarbejder for Kommuner o. l. I Sommermaanederne bliver der udsendt 18 Hold, hver bestaaende af 12 Korrigerer og 1 Opsyn, for at udføre Vedligeholdelsesarbejderne ved de offentlige Veje i næsten hele Provinsen. Da Holdene ofte maa skifte Station, har man til Brug for dem en hel Række Rejsevogne, af hvilke en tjener som Køkken og Spiserum, en anden som Soverum for Korrigerenderne og Bolig for Opsynet. Ogsaa ved Teglværks- og Markarbejder i Nærheden af Anstalten er en stor Del Korrigerer beskæftigede hele Aaret rundt.

Mest Vægt lægges der dog paa Industrien, og det er for-

bavsende, hvilket betydeligt Arbejde, der bliver ydet paa dette Omraade. Der drives i udstrakt Maalestok Snedkeri, Maleri, Smederi, Væveri, Skræderi, Skomageri, Papirindustri (Trykkeri, Bogbinderi) etc. Værkstederne er store og lyse og forsynede med de mest moderne Indretninger.

Intetsomhelst Arbejde er Entreprise, men alt foretages af selve Anstalten, som faar Arbejdet betalt af Provinsen eller de Kommuner, for hvilke Arbejdet udføres. Arbejdslønnen er dog selvfølgelig lavere end for frie Arbejdere, og desuden gives der 15—20 pCt. Rabat paa alt Arbejde, der udføres for Provinsens Institutioner, for hvilke ogsaa den væsentligste Del af Industriarbejdet udføres — til den ny indrettede Sindsygeanstalt i Bedburg ved Cleve har Brauweiler saaledes leveret for 750,000 Mark Arbejde. Da der ikke beregnes nogen Arbejdsløn for de Korrigender, der er beskæftigede ved selve Anstaltens Økonomi, bliver Arbejdslønnen pr. beskæftiget Dag for Mænd og Kvinder gennemsnitlig ikke højere end 1 Mark. Hele Arbejdslønnen for 1910 beløb sig til 511,944,⁷⁹ Mark. Heraf faar Korrigenderne et Beløb, der varierer fra 3 til 20 Pf. pr. Arbejdsdag, hvilket Beløb dels anvendes til Extraforholdigheder, dels lægges op til Losladelsen. Korrigenden faar da udbetalt saa meget, at han kan leve et Par Dage, medens Resten gives til det Fængselselskab, som har paataget sig at sørge for ham. Ved den relativ lave Arbejdsløn kan Anstalten ikke bære sig selv, men maa have et Tilskud af Provinsialstyrelsen paa c. 215,000 Mark aarlig eller c. 42 Pf. pr. Dag og Individ.

Brauweiler ledes af v. J a r o t z k y, som tidligere har været Direktør for Strafanstalten Anrath, og som i fuldeste Maal gør Indtryk af at være i Besiddelse af den Dygtighed, Interesse og Førstaaelse, som en saa stor og betydningsfuld Virksomhed kræver.

Christian Geill.

Den första internationella barndomstolskongressen.

Mellan den 29 Juni och den 1 Juli 1911 hölls i Paris den första internationella barndomstolskongressen. Utom Frankrike voro representerade Belgien, Tyskland, Österrike-Ungarn, England, Schweiz, Spanien, Italien och Amerika. De Skandinaviska länderna saknades. Under den första dagen behandlades frågan om det rättsliga förfaringssättet gentemot unga förbrytare. P. de Casabianca, medlem af åklagaremyndigheten i Paris, inledde frågan. Han redogjorde för frågans ställning och behandling i olika länder, särdeles med hänsyn till de flestades framlagda strafflagsförslagen samt för från olika håll framburna önskemål. I den följande diskussionen berördes flera olika frågor, t. ex. om barndomstolens sammansättning m. m. Den resolution, som antogs, fastslog bl. a., att till barndomare borde endast sådan person utses, som ägde lämplighet att behandla barn och ungdom. Alla unga förbrytare upp till 18 år borde behandlas af barndomstol eller liknande. Vid förundersökningen borde åvägabringas en grundlig undersökning af den unges personliga förhållanden, hvarjämte läkareundersökning ansågs särdeles önskvärdt. Hvarje ung förbrytare borde erhålla en Verteidiger, hvartill kunde utses antingen en jurist eller en medlem af någon förening. Allmän åklagares närvaro vid barndomstolen borde göras fakultativ. Domstolen skulle äga rätt att ställa den unge under öfvervakning i hemmet eller öfverlämna honom till en uppfostringsanstalt.

Gentemot försumliga föräldrar borde domstolen kunna bl. a. äfven tillgripa ett frihetsstraff för deras vanvård af barnen.

Den andra dagen ägnades åt frågan om föreningars eller andras frivilliga krafters medverkan. Kongressen enades om att uttala önskvärdheten af, att de judiciella och administrativa myndigheterna på allt sätt måtte underlätta dessa föreningars medverkan med Domstolarne. Föreningarnes representanter borde äga rätt att omedelbart efter anhållandet besöka den unge och på detta sätt erhålla möjlighet att verkställa sina förundersökningar.

Den sista dagen gällde frågan Öfvervakningsarbetet (Schutzaufsicht, Liberté surveillée, Probation). Resolutionen blef följande: Öfverlämnandet af en straffälld ung förbrytare till hans familj, under tillsyn eller öfvervakning, är, för så vidt den unges föregående och karaktär möjliggöra detta och familjen erbjuder tillräckliga garantier för en god uppfostran, den bästa vägen för den unges förbättring. Barndomstolen ensam kan förordna härom. Öfvervakningen handhafves af öfvervakare (Jugendfürsorger), som domstolen äger att utse och kontrollera. Öfvervakarne skola utses bland medlemmar af offentliga och enskilda organisationer, de kunna erhålla ersättning för sin verksamhet. Öfvervakningstiden sträcker sig i regel till den unges myndighetsålder, ehuru domstolen, allt efter den unges uppförande, kan mildra eller skärpa dessa bestämmelser.

Genom denna kongress har frågan om barndomstolen nått därhän äfven i Europa, att den både teoretiskt och praktiskt tillkämpat sig ett rum bland de främsta metoderna, då det gäller att söka bekämpa ungdomsbrottsligheten.

Aug. Wirén.

„Monatsschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform“.

Juli—December 1911.

(Anmeldtd af Kriminalretsassessor Haack).

Den forestaaende ny tyske Straffelovbog beskæftiger naturligvis i høj Grad de tyske Penne, ogsaa dem, der virker i »Monatsschrift«, idet man debatterer Forarbejderne, dels det officielle »Vorentwurf«, dels de fire Professorers bekendte »Gegenentwurf«. I Juliheftet undersøger Prof. J a g e m a n n (Heidelberg) de to Udkast fra Synspunktet: Fremskridt, hvorunder han fremhæver, at »Gegenentwurf« skyldes et Samarbejde mellem Førere for den klassiske og for den moderne Strafferetsskole, og ved Sammenligning naar til, at det som Helhed betegner et højere Trin i Udviklingen end »Vorentwurf«. Dr. J a f f é (Köln) beskæftiger sig med dettes Behandling af Duelforbrydelsen, beklager, at den tidligere Gentleman-Straf herfor, nemlig Fæstningsarrest, nu skal ombyttes med almindelig »Haft«, som tilmaales Bøttere og løsagtige Kvinder, og ivrer navnlig stærkt imod, at Udkastet som strafbar Duel medtager den studentikose »Schlägermensur«, hvilken Forf. erklærer for ikke at være virkelig Duel, men en Sport, saa fast knyttet til tysk Studenterliv, at den først kan udryddes sammen med dette. — I Prof. W e y g a n d t s (Hamburg) Foredrag »Die Entwicklung der gerichtlichen Psychiatrie und Psychologie« forklares bl. a. Middelalderens hyppige Hexeprocesser til dels ved, at man, naar en Person blev sindssyg, søgte For-

staaelsen heraf ved at udfinde en anden, som kunde antages at have forgjort ham; Forf. refererer lejlighedsvis Kants Standpunkt: at Spørgsmaalet om en Delinkvents Forrykt-hed ikke hører under det medicinske, men under det filo-sofiske Fakultet. Der er maaske Grund til at minde herom i Forbindelse med et andet Spørgsmaal, nemlig om Under-søgelse af Vidneudsagns Værdi, hvor der ikke blot eller væ-sentligst bør være Brug for Psychiatri, men hvor — som Forf. ogsaa erkender — det i første Linje gælder om en normal-psychologisk Undersøgelse. Ved Spørgsmaalet om Af-gørelsen af Forbryderes Tilregnelighed peger Forf. med Rette paa Nødvendigheden af, at Psychiaterne har intim Forbindelse med Kriminalisterne — Kravet i omvendt Skik-kelse er ofte nok pointeret! — og at de faar større Lejlighed end nu til ogsaa at lære den normale Forbryder at kende, samt at Sindssygelægerne ikke sidder afspærrede i afsides liggende Anstalter uden videre Føling med den normale Om-verden. — I Artiklen »Strichjungen« skildrer Jugendstaats-anwalt Rupprecht den mandlige Prostitution i Mün-chen med den hertil hørende Afart af Alfonseri og oplyser herunder, at der siden 1910 i denne By er oprettet en særlig Politiafdeling paa 5—6 Mand med det udelukkende Hverv at vaage over Opretholdelsen af almindelig Sædelighed og Anstændighed paa Gader og andre offentlige Pladser, en In-stitution, som Forf. anser for meget virkningsfuld i Bekæm-pelsen af den mandlige Prostitution. — Rechtsanwalt Hot-ter leverer en statistisk Oversigt over Alkohol og Forbry-delse i Nederbayern, hvoraf bl. a. fremgaar, at der i Aarene 1900—09 incl. ved Edsvorneretten i Straubing behandledes 207 Tilfælde af Drab eller Vold med dødeligt Udfald, at heraf 131 var forøvet paa Søn- og Festdage, 175 efter Værts-husbesøg eller anden Spiritusnydelse, 187 eller 90,3 pCt. enten paa Søn- og Festdage eller efter Spiritusnydelse, og kun 20 eller 9,7 pCt. i nogtern Tilstand paa Hverdage. For Aa-rene 1901, 1902 og 1905 ses endog s a m t l i g e Tilfælde at

være forefaldne paa Søn- og Festdage eller ved Lejligheder, hvor der blev drukket.

Prof. S c h r ø d e r (Breslau) indleder Augustheftet med en Undersøgelse af Aarsagerne, hvorfor Børn løber bort, og skelner her mellem Tilfælde af egentlig sygelig »Porioni«², der ogsaa forekommer hos Voxne, og som navnlig kendetegnes ved det efterfølgende totale Erindringstab, og andre Grupper af Tilfælde, hvor det vel mest drejer sig om psychopatiske eller degenererede Børn, men hvor selve Bortløbningen ikke er et sygeligt Fænomen og derfor heller ikke følges af Amnesi, men kan forklares ud fra Børnenes forskellige psychiske Ejendommeligheder og i sin nærmere Udformning derfor ogsaa svarer til disse. Forf.s Grupperinger har Betydning som et Stykke Børnepsychologi og maa have Interesse for alle, som have med Børneforsorg at gøre. — Læge ved den store Strafanstalt i Waldheim Dr. H e i n i c k e skriver sin Afhandling »über die Anfänge geistiger Störungen bei Strafgefangenen« i første Linje for at hendele det ikke-lægemæssige Strafanstaltspersonales Opmærksomhed paa en Række Fænomener, der let opfattes som almindelige Udslag af Trods og Løgnagtighed, Dovenskab og Simulation, men som overmaade hyppigt i Virkeligheden er Begyndelses- eller Ledsagefænomener til Fængselspsychoser af forskellig Art. Forf. viser, hvorledes f. Ex. Raserianfald let miskendes paa dette Punkt, fordi de hyppig ikke synes umoliverede, men kan forklares som Følge af Irettesættelser og Advarsler, som er givet Fangen, og han indskærper, at man i slige Tilfælde bør søge længere tilbage, til det Forhold, som er gaet forud for Irettesættelsen, og se, om ikke det sygelige Fænomen allerede da forelaa. Det er let at se, hvor stor Betydning den rette Erkendelse i slige Tilfælde har, thi er Fænomenet sygeligt, forværres Tilstanden blot yderligere ved Anvendelsen af Disciplinærstraffe, medens den øjeblikkelige lægemæssige Behandling i mange Tilfælde kan kupere Psychosen. Fra sin rige Anstaltspraxis opruller Forf. en Række Billeder af slige Begyndelsesudslag af forskellige Psycho-

ser, og hvad han saaledes demonstrerer, synes at maatte være lærerigt for alt Strafanstaltspersonale, saaledes bl. a. Fremhævelsen af, at man overfor Forringelse af en Fanges daglige Arbejdspræstationer bør have Opmærksomheden henvendt paa Muligheden af psykiske Forstyrrelser som Grund her-til. Endvidere omtales Muligheden for Simulation, hvorom der særlig let opstaar Tanke, naar Fangens Vildskab optræder uden Forvarsel, »explosionsmæssig«. Forf. mener, at Simulation af psykiske Forstyrrelser altid er sjælden, men ganske særlig er det, naar Talen er om Personer, som allerede har paabegyndt Afsoningen af deres Straf, samt at en Afsløring i alle Fald ikke er vanskelig, da en virkelig k o n s e k v e n t Efterligning af en hvilken som helst Psychose er uendelig vanskelig, om ikke umulig; saaledes vilde f. Ex. den, som teoretisk er nøje kendt med Symptomerne for Mani, men ikke selv er lidende deraf, ikke kunne præstere de rent legemlige Kraftydelser i Retning af rastløs Bevægelse og Afsavn af Søvn, der kendetegner Sygdommen. Derimod er det ikke sjældent, at de sindssyge »simulerer« Sundhed eller forklarer om sig selv, at de paa et givet Tidspunkt kun have simuleret Sygdom, Udsagn, man altsaa bør være varsom med at fæste Lid til. — Gerichtsassessor, Dr. B e h r e n d (Pommern) skriver om Vaneforbrydere i England og anskueliggør Systemet i »Prevention of Crime Act« af 1908, hvorefter en »habitual criminal« foruden den normerede Tugthusstraf kan idømmes Præventivfængsling i 5—10 Aar. Det vises ved Demonstration af et konkret Retstilfælde, hvor stødende Bestemmelsens Anvendelse kan virke for Retsfølelsen, naar den rammer en Person, som vel er vanemæssig, men ikke professionel og ej heller almenfarlig Forbryder, og hvis Levesæt derfor vel er en Ulæmpe, men ikke en egentlig Fare for Samfundet. Naar Bestemmelsen — som den engelske — er fakultativ, vil stødende Resultater dog kunne undgaas, og paa den anden Side er Forf. selv betænkelig ved en Ombytning af Kriteriet, da »Almenfarlighed« endnu er et allfor uafklaret Begreb. — I »Zur Psychologie des Lust-

mörders« kategoriserer Dr. jur. S e n f (Ronneburg) denne specielle Forbrydertype, medens Inspektør G l a u n i n g (Waldheim) i en Opsats kraftig tager Ordet for Indførelse af en særlig Fængselspresse, hvorigennem Fangen kan følge med Udviklingen paa de Omraader, som er af Betydning for ham efter Frihedens Generhvervelse.

Et stort Dobbelt hæfte for September—Oktober indledes med to Artikler om Lombroso, idet Dr. G i n a L o m b r o s o - F e r r e r o undersøger, »weshalb mein Vater Gelehrter wurde«, og herunder stærkt betoner hans poetiske Natur og dennes Betydning for hans Videnskabelighed, medens Dr. M o r s e l l i undersøger det filosofiske Grundlag for Lombrosos Lære. — I sin Afhandling »Kriminalstatistik und Kriminalätiologie« hævder Understatssekretær, Prof. v. M a y r (München) Kriminalstatistikens Berettigelse og Nytte overfor en Række Angreb, som dog paa den anden Side af Forf. erkendes tildels at paapege Punkter, hvor det statistiske Arbejde tiltrænger Reform. — Prof., Grev G l e i s p a c h (Prag) beretter udførligt om Behandlingen af Spørgsmaalet »ubestemt Straffedom« paa den VIII. internationale Fængselskongres i Washington i 1910. Som tidligere i dette Tidsskrift omtalt, fastslog Kongressen sin Billigelse af dette Princip, og Forf. viser, at denne Billigelse refererer sig til Princippet's Anvendelse paa virkelige S t r a f f e d o m m e og ikke blot paa Sikkerhedsforanstaltninger, og strækker sig til alle ønskelige Grupper af Tilfælde. Interessant, men ikke tillidvækkende overfor Værdien af Verdenskongresbeslutninger, er Forf.s udførlige Referat af Forhandlingernes Gang, der viser, hvor nær Uklarhed i Opfattelse samt sproglige Vanskeligheder kan være ved at gøre det til en Tilfældighed, om en Kongresbeslutning gaar i den ene eller den anden af to stærkt divergerende Retninger. Det synes, som om væsentlig Forf.s Kraft og Energi har skabt den nødvendige Klarhed og bragt Resultatet i Havn. — Til dette Arbejde slutter sig meget godt en Opsats af Prof. S t o o s s (Wien), »Zur Natur der sichernden Massnahme«, der yderligere klargør

den Forskel mellem Straf og Sikkerhedsforanstaltninger, som Grev Gleispach hævdede paa Kongressen. — Tre skandinaviske Bidrag følger herefter, idet Prof. T o r p har leveret en sammenstillende Omtale af de to nye Værker, Prins: la Défense sociale, og Thyré: Principerna för en Strafflagsreform, medens Prof. T h y r é n (Lund) skriver om de forudseelige Grundlinjer i Straffesystemet i Udkastet til en ny svensk Straffelovbog og herunder særlig fremstiller og behandler Grupperne af »atypisk« Kriminalitet, hvor der kan være Grund til at afvige fra de sædvanlige Korrektiver; det atypiske Omraade er her strakt vidt, omfatter saaledes bl. a. Alkoholiskriminalitet — herunder i k k e Forbrydelser, begaaet i Rus eller i alkoholisk Sindssyge — og Kriminalitet, der beroer paa Dovenskab. For alle Grupper, typiske og atypiske, omtales de Veje, Straffesystemet ventes at ville slaa ind paa. Endelig skriver Direktøren for Stockholms kommunale Sindssygeanstalt, Dr. K i n b e r g, om Utilstrækkeligheden af alle Forsøg paa at fastslaa et Tilregnelighedsbegreb: Forudsætningen for at kunne fastslaa et saadant Begreb maatte nemlig være Tilstedeværelsen af en bestemt psychisk Tilstand, der kunde berettigge Strafanvendelsen, medens omvendt, naar denne Tilstand in concreto ikke er forhaanden, Forbrydelsen under alle Omstændigheder og uden Hensyn til kriminalpolitiske Følger maa forblive ustraffet; derfor staar og falder Tilregnelighedsbegrebet med en saadan »autonom« Tilstands Existens eller Ikke-Existens. Fra de relative Straffeteoriers — Formaalsteoriernes — Standpunkt lader det sig nu ikke forsvare paa Forhaand at erklære alle Handlinger af »utilregnelige« i nævnte Forstand for straffri; dette lader sig kun gøre, naar man gennem Gengældelsesteorien naar over til Indeterminismen og opstiller som Strafbarhedsbetingelse, at Individet skal være udstyret med fri Viljesbestemmelse. Men saa bliver Spørgsmaalet, hvorledes man skelner Mennesker med fri Viljesbestemmelse fra dem uden denne. Kan det gøres? Kan overhovedet nogle Mennesker have og andre mangle denne? Og kan et Menneske,

som har haft fri Viljesbestemmelse, miste denne? Viljesfriheden betyder, at Menneskesjælen er hævet over Kausalitetsloven. Hvorledes da forklare, at en sygelig Forandring i Hjærnen kan ophæve Viljesfriheden? Dette maatte jo betyde, at den kausalfri Sjæl dog var kausalbunden! Naar denne Modsigelse sædvanlig overses, er Grunden den, at man faktisk og praktisk, uden at være klar derover, sætter psykisk Normalitet i Stedet for metafysisk Viljesfrihed. Og denne Ombytning vil — selv Existensen af en metafysisk Viljesfrihed forudsat — altid være uundgaaelig for Psychiateren, som skal besvare Spørgsmaalet om Viljesfrihedens Tilstedeværelse in concreto, allerede fordi metafysisk Viljesfrihed ikke lader sig konstatere, fordi Paastanden om dens Foreliggen i Virkeligheden kun betyder Opgivelse af at forstå den foreliggende Handling. Og naar dog i den nyeste Tid fremragende Kriminalister stadig beskæftiger sig med at finde en Definition af »Tilregneligheden«, er dette efter Forfatterens Mening et i og for sig uheldigt Forsøg paa at give et gammelvant sprogligt Udtryk et helt nyt og fremmed Indhold, jvfr. T o r p s: Tilregnelig er den, hvem det i Tilfælde af en forbrydersk Handling fra hans Side er fornuftigt og forsvarligt at straffe. Denne Definition har intet at gøre med en specifik Tilregnelighedstilstand, men peger klart hen paa Hensigtsmæssighedenssyn og Interesssafvejelse. Forfatteren ønsker derfor Udtrykket Tilregnelighed banlyst; der findes ingen Tilregnelighed og ingen Utilregnelighed, ingen speciel Tilregnelighedstilstand, hvis Ikke-Tilstedeværelse hos den enkelte uden videre og under alle Omstændigheder bevirker Straffrihed. Der gives derimod forskellige Grupper af Retsbrydere, mod hvilke Samfundet maa skride ind paa forskellig Maade, under stadig Jagttagelse af den Grundsætning: mindst mulig subjektiv Lidelse for den enkelte — størst mulig Sikkerhed for Samfundet. — Advokat, Prof. v o n T h ö t (Ungarn) giver en Oversigt over en Række europæiske Landes Litteraturers Stilling overfor den positive Strafferetsskole; for Danmarks Vedkommende kender og omtaler Forf. Værker

af Geill, Goll, Olrik, Schou, Lange, Lykke, Pontoppidan, Goos og Torp. — Fra dette Tidsskrifts forrige Hæfte vil Læseren erindre Gengivelsen af den hollandske Psychiater van Erp Taalman Kips Afhandling »ein Novum im Strafrecht«. Denne har givet Anledning til en skarp Kritik fra Prof. J. A. v a n H a m e l (Amsterdam), der deltog i Defensoratet under den paagældende Sags sidste Forhandling for Overlandretten. Han ser de psychiatrisk sagkyndiges Del i Sagen som et Bevis paa, hvilken Fare en urigtig Indblanding af slige sagkyndige kan medføre for Retsplejen, og idet han trækker følgende Grænser for Tilstedeligheden af psychiatrisk Undersøgelse af Vidner, søger han at paavise, at disse Grænser er miskendte og overtraadte i den foreliggende Sag: Psychiateren skal i højst mulig Grad afholde sig fra at grundlægge sit Skøn paa en Mening om de omtvistede Fakta, skal positivt afslaa at danne sig en Mening om Fakta u d e n kontradiktorisk at være orienteret med Hensyn til disse af begge Procesparter og saaledes at have set sit Materiale kritisk sigtet, skal stedse fremhæve, at ogsaa abnorme Vidner kan sige Sandhed og normale derimod lyve, og skal ved sin Stilling af Diagnoser i Udtryksmaaden saavidt muligt skaane Undersøgelingsobjekternes Personlighed; endelig maa det erindres, at en Psychiater som saadan ikke behøver at være en god Psycholog med Hensyn til det daglige Livs Foreteelser. Forfatteren hævder, at i den paagældende Sag har de sagkyndige vist en total Miskendelse af Grænsen mellem deres videnskabelige Ydeevne og deres subjektive Mening om Sagens faktiske Omstændigheder. Og Forfatteren ser vedblivende hele Sagen og dens Forløb, psykologisk set, som et mærkeligt Bevis paa »Kollektivpsychologi indenfor en bestemt Korporation«. — De tre Psychiateres Gensvar herpaa foreligger samtidig: de hævder, at de har staaet ganske anderledes frit og objektivt overfor Sagen, end Forfatteren stod i sin Egenskab af Defensor for den anklagede, og indskrænker sig iøvrigt til at gendrive en Række af v. Hamels Klagepunkter. — Landgerichtsrat K ü h l e w e i n (München) refererer Forhandlingerne paa den første internationale Ung-

domsdomstolekongres, der afholdtes i Paris forrige Sommer. For dem, der ogsaa herhjemme kunde ønske Børnedomstole indført, har disse Forhandlinger Interesse. Æmnerne vare: den retslige Fremgangsmaade overfor de unge (navnlig Domstolenes Besættelse, Spørgsmaalet om Forhandlingernes Offentlighed, Forsvarerens Stilling, Aldersspørgsmaalet), de frivillige Forsorgsorganisationers Medvirken og endelig Beskyttelsestilsyn og Probation. —

Efter dette kæmpemæssige Hæfte (142 Sider) slutter Aargangen 1911 med to Smaahæfter. I det første aftrykkes et Foredrag af Dr. jur. C r a s e m a n n (Hamburg), »Berufsvormundschaft und die volljährige geistig Minderwertigen«, hvori ønskes gennemført for hele det tyske Rige et embedsmæssig organiseret Formynderskab, paa Grundlag af retslig Umyndiggørelse, for alle de aandelig defekte Personer, som ikke kan klare sig selv i Livet og enten for deres egen eller for Samfundets Skyld behøver særligt Tilsyn, og hvortil Forfatteren henregner Drankere, aandelig defekte Forbrydere og almenfarlige sindssyge. — Dr. M a i e r (Zürich) refererer et Par kliniske Tilfælde som Bidrag til Læren om de for Retten afgivne Udsagns Psychologi; det første maner til stor Varsomhed overfor Børns Vidneudsagn, navnlig Udsagn af halvvoxne Pigebørn angaaende Sædelighedsforbrydelser, som skal være forøvede mod dem selv; det andet advarer navnlig mod at skænke Tiltro til Forklaringer om at have simuleret Sindssyge — i alle Fald mod paa Grundlag heraf at slutte til Snuhed, idet Erfaringen viser, at virkelig sindssyge ofte simulerer, men at sunde kun sjældent gør det (jvfr. hermed Dr. Heinickes foromtalte Afhandling i August-Hæftet). Forf. slaar, som ventelig, stærkt til Lyd for Tilkaldelse af Psychiatere ved Bedømmelsen af Udsagn for Retten. — Dr. S i e f a r t behandler i en oplysende Studie Kvaksalveriets Samfundsfarlighed, belyst for Tysklands Vedkommende ad statistisk Vej, og Gerichtsassessor B ü h r e r skriver om Sindssygeanstalter og Strafferet efter »Vorentwurf«. — Decemberhæftet rummer en Afhandling af Psychiateren Dr. M o r a v c z i k (Budapest): »Die Schutzmassregeln der Ge-

sellschaft gegen die Verbrecher«, der redegør for den Stilling, de nye Straffelove og Straffelovsudkast i Tyskland, Østrig, Ungarn og Schweiz indtager overfor den positivistisk-socialt Skoles Krav. — Referendar Seidel (Berlin) gennemgaar Udkastet til en ny serbisk Straffelov, og endelig foreligger af Dr. jur. Sturm (Breslau) et bemærkelsesværdigt Arbejde om det psykologiske Bevis i Civil- og Strafferetssager, hvori der gives værdifulde Vink og rent praktiske Fingerpeg med Hensyn til Vidneafhøring. Exempelvis betones Nødvendigheden af at fortsætte Vidneafhøringen, indtil Dommeren er fuldkommen sikker paa i enhver Henseende at have forstaaet Vidnet, uden at ænse, at dette og eventuelle Tilhørere antagelig anser Dommeren for meget langsomt-fattende! Fremdeles omtales den farlige Tilbøjelighed til at fæste sig ved de først afhørte Vidners Udsagn og til at søge de senere afgivne stemt overens med disse; der advares mod, at Dommeren optræder saa højtidelig, at Vidnet bliver hindret i at te sig frit og utvungent; selvfølgelig omtales den bekendte Fare, at Vidnet refererer sine Slutninger i Stedet for sine lagttagelser; Forfatteren mener, at Nyttens af spontane Vidneudsagn ikke bør overvurderes, da man derved let enten faar for lidt at vide, eller ved at udelukke Indflydelsen af Dommerens Ledespørgsmaal giver Rum for andres, alt foreliggende Indflydelse paa Vidnets Opfattelse og Udsagn, — med andre Ord, at Suggestion fra Dommerens Side kun bliver udelukket til Fordel for en anden, mere uheldig Suggestion. Paa den anden Side advares der mod, at Dommeren ved Blik, Minespil eller paa anden Maade kommer til at røbe for Vidnet, om dets Forklaring stemmer med hans Opfattelse, hvilket ubevidst kan paavirke Vidnet til at modificere sin Forklaring, og det fremhæves, at stærk Selvsikkerhed hos et Vidne, der véd saa uhyre bestemt Besked om ethvert Punkt i det passerede og ikke er i Tvivl om noget, ofte kun er Udslag af begrænset lagttagelsesevne hos den paagældende.

Bekæmpelse af Selvmord.

Professor, Dr. Giulio Q. Battaglini i Perugia har fornylig skrevet en Artikel om dette Æmne*), der jo nok her i Norden har Krav paa endnu mere Interesse end i Italien, hvor der kun er c. 5 Selvmordere pr. 100,000 Indbyggere imod c. 25 i Danmark, c. 12 i Sverige og c. 7 i Norge.

Forf. opkaster da det Spørgsmaal, om der fra Lovgivningsmagts Side kan og bør gøres noget for at dæmme op mod Selvmordenes vitterlige Tiltagen. Han forkaster naturligvis ganske ældre Tiders Straf for Selvmord, bestaaende i Konfiskation af Selvmordernes Formue, der kun ramte deres uskyldige Arvinger. Han vil heller ikke være med til at straffe Forsøg paa Selvmord med Fængsel eller Bøder, som det endnu stadig sker i England. Han billiger derimod den i de fleste europæiske Lovgivninger fastsatte Straf for Hjælp til Selvmord og mener, at Selvmord er en uethisk Handling, samt at Lovgivningsmagten, da Retten er det ethiske Minimum, i og for sig har Føje til saa vidt muligt at hindre umoralske og usociale Handlinger, om end de for Udøveren selv ikke betegne nogen borgerlig Forbrydelse, og derfor ogsaa indirekte bør gøre sit for at forebygge Selvmord.

Men hvilke retlige Hjælpemidler gives der mod Selvmord?

Ingen kan betvivle, siger Forf., at Selvmordsberetnin-

*) Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht 1911, S. 202 ff.

gerne i Dagbladene, udstyrede, som de ere, med en Række sensationsvækkende Enkeltheder og geskæftige Journalisters Overdrivelser, nu og da virke bestemmende paa Folk, der ere disponerede til Selvmord, eller endogsaa vække Tanker i den Retning hos ikke forud disponerede. En medicinsk Forening i Bern har konstateret, at i store Byer ofte en Række Selvmord følge efter hinanden, i hvilke samme Dødsmaade er valgt, og foreslaar derfor, idet den gaar ud fra, at her er Tale om Suggestion, rentud at forbyde Dagbladene at give Meddelelser om Selvmord.

I samme Retning har et nylig udkommet tysk Skrift*) udtalt sig og søger til et saadant Forbud en Analogi i den tyske Straffelovs § 184, der sætter Straf for den, der giver offentlige Meddelelser om Retsforhandlinger, fra hvilke Offentligheden har været udelukket af Hensyn til Sædeligheden.

Denne Vej vil Professor Battaglini dog paa ingen Maade gaa, thi, siger han, »i vore Dage er Aviserne — til vor Lykke eller Ulykke — blevne et uundværligt Livselement, som for mange udgør den eneste Lejlighed til at erhverve Dannelse. Og vi forlange af Bladene Gengivelse af Virkeligheden i alle dens Ytringer, gode og slette, socialt nyttige og skadelige. Bladene skal saa at sige give et Fotografi af det daglige Liv. De ere derfor ikke bestemte for Børn eller særlig suggestible Personer, men for det store Publikum, der lige saa lidt kan leve uden en Avis som uden et Uhr. Og hvorledes skulde en Journalist kunne afholde sig fra at omtale et Selvmord, naar det drejer sig om en Person, hvis Død absolut ikke lader sig fortie? Skal han ganske kort sige, at Manden er død? Desuden vil vi jo hellere have en Presse med en vis Kolorit — Journalistiken er en Kunst, og i Kunsten kan man ikke sætte Talentet faste Grændser — end en Presse, der kun er bestemt for Kvinder og Børn.«

*) Julius Meyer: Der Selbstmord, sowie Anstiftung und Beihülfe zum Selbstmord, 1907.

Forfatteren mener dog ikke, at al Prævention mod Selvmord fra Lovgivningens Side hermed er udelukket, og navnlig forlanger han en streng Gennemførelse af Lovene om Handel med Gift. Han vil dertil have føjet Forholdsregler, der vanskeliggøre Anskaffelse af Vaaben, specielt Revolvere, der kun skulde kunne købes af Personer, som dertil havde erholdt Politiets Tilladelse. Han er naturligvis ikke blind for, at der er andre Midler til at tage Livet af sig med end Gift og Revolver; han nævner ogsaa selv Nedstyrning, men ansér dog Gift og Revolver for det farligste, hvilket maa være noget særligt for Italien, medens Hængning her i Norden, i alt Fald i Danmark, foretrækkes af de tre Fjerdedele af Selvmorderne. Som andre Forebyggelsesmidler henpeger Forf. endelig meget energisk paa Opdragelse af Børnene paa en saadan Maade, at der lægges mere Vægt paa Udvikling af deres Pligtfølelse og ethisk-social Samvittighed end af deres Intelligens, og at man derunder bl. a. afholder dem fra Læsning af Forbryder- og Selvmordshistorier.

Naar man har læst den 16 Sider lange Artikel, hvorefter ovenstaaende er et Uddrag, undrer man sig egentlig lidt over dens ringe positive Indhold, men ved nøjere Overvejelse bliver man klar paa, at det, Forf. egentlig har villet, ikke just er at finde Midler til at modvirke Selvmord, men derimod at forhindre, at det ovennævnte tyske Skrifts Forslag til kraftige Forholdsregler overfor Pressen finder Indgang i Italien. »Man maa nemlig,« siger Forf., »altid være forberedt paa Overraskelser fra Lovgivernes Side, og derfor lægger jeg Vægt paa, at Spørgsmaalet faar en grundig videnskabelig Belysning. I Italien skeler man gerne, naar det drejer sig om Lovgivning, efter, hvad der sker hinsides Alperne, og finder da ogsaa hos os let Trang til Lovgivning om visse Spørgsmaal. Saaledes forholdt det sig med Luzzatis Lovudkast om den obligatoriske Stemmeret, og saaledes er det med den bekendte Søndagshvile-Lov, som om Nogen hos os havde Brug for en Lov, der tvinger En til at hvile sig om Søndagen.«

Vil man nu med nordiske Forhold for Øje underkaste Spørgsmaalet om Midler til Formindskelse af Selvmordenes Antal en Drøftelse, kan man sikkert ikke blive staaende ved Forf.s Krav paa streng Overholdelse af Lovgivningen om Handel med Gift, som vi alt har her, eller Fordringen om strengere Bestemmelser om Handel med Vaaben. Vi trænge ganske sikkert til det sidste, ikke blot af Hensyn til Selvmord, men maaske endnu mere af Hensyn til Mord og Vaadedrab, men vil man forsøge at modarbejde Ondet ad Lovgivningens Vej, kommer man ubetinget ikke uden om Foranstaltninger mod Dagspressen.

Spørgsmaalet er da først, om det er noget for Lovgivningen at tage sig af, eller om man ikke hellere bør overlade til Folk selv at vogte sig for farlig Lektüre og iøvrigt berolige sig med det gamle Ord, at Publikum har den Presse, det vil have.

Betragter man Nutidens Lovgivning, bliver man imidlertid hurtig klar paa, at dennes Standpunkt langt fra i Almindelighed er det, at man ikke beskytter Borgerne imod deres Villie, tværtimod! Der gribes af almindelige Samfundshensyn ind paa mangfoldige Omraader, hvor det tilsyneladende lige saa godt kunde overlades den enkelte at værgе sig selv; man har Love for at sikre imod Sundhedsfare ved Arbejde i Fabriker, mod Urenlighed i Butiker, mod Handel med slette Varer eller Varer under urigtig Betegnelse osv., kort sagt, der er Omraader, hvor Staten mener, at, selv om Borgerne selv kunde skaffe sig den ønskelige Beskyttelse, saa bliver det dog, saadan som Menneskene og Forholdene nu engang ere, ikke til noget, hvis Lovgivningen ikke tager sig af det paa alles Vegne.

Naturligvis maa den Fare, overfor hvilken Lovgivningen skal træde op, tillige kvalitativt og kvantitativt være af en vis Betydning.

At den her foreliggende Fare just er af den Art, som den enkelte har særdeles vanskelig ved at værgе sig imod, kan næppe betvivles, og Grunden er den, at Konkurrence-

hensyn driver endog iøvrigt hæderlige Blade til at strække sig meget vidt for at tilfredsstille Læsernes og just de nervøst-modtagelige Læsers Nysgerrighed overfor det rædselsfulde og pirrende, og at det praktisk sagt er ganske umuligt at hindre paa Grund af Umodenhed eller Temperament ubefæstede Personer i at blive bekendte med Avisernes Selvmordsberetninger.

Om Farens kvantitative og kvalitative Betydning hersker der vist heller ikke stor Uenighed. Vi kende jo alle fra vor Avislæsning den smittende Indflydelse af disse Beretninger, undertiden som international — man tænke f. Ex. paa de talrige Efterligninger af Kronprins Rudolf og hans Elskerindes Fælles-Selv mord — undertiden og hyppigst som national — man tænke f. Ex. paa de stadig epidemisk forekommende Tilfælde af Selvmord ved at aabne for Gassen og putte Gasslangen i Munden. Da det derhos gælder Menneskeliv, over hvilke Lovgivningen ellers vaager med den videst drevne Omhu, kan der næppe heller disputeres om Farens kvalitative Betydning.

Det Spørgsmaal, som staar tilbage, er derimod det, hvorom Meningerne vil være i høj Grad delte, nemlig om den Beskyttelse, som maatte kræves, ikke vilde gribe forstyrrende ind paa vigtigere Omraader, specielt om den Begrænsning i Pressens Frihed, som maatte til, ikke vilde være til ubodelig Skade for dennes og Publikums fælles berettigede Interesser.

For at afgøre dette maa man betragte, hvad det egentlig er for Interesser. Er det Sandhedssøgen paa Videnskabens eller Kunstens Omraade? Er det Udvidelse af den almenn menneskelige Horison? Er det Kravet om offentlig Kontrol med Borgernes Handlinger? Nej! det er intet af dette, som nødvendiggør detaillerede Udpenslinger af, naar, hvor og hvorledes N. N. har aflivet sig. Det er kun Nysgerrighed og Trang til Nervepirring, som kræver denne krydrede Kost, og al berettiget offentlig Interesse vil være fuldkommen tilfredsstillet ved — i det højeste — en kort Meddelelse om,

at N. N. er død ved Selvmord. Det vilde derfor ikke fra nogen alvorlig Side have nogensomhelst Betænkelighed at forbyde Bladene under Strafansvar at give Meddelelser om Selvmord det ringeste videre Omfang end dette, og den italienske Forfatters ovenfor citerede stærke Fremhæven af Pressens Frihed ogsaa paa dette Punkt indeholder i Virkeligheden intetsomhelst reelt Argument, men kun journalistiske Floskler.

Der er da heller ikke Tvivl om, at en stor Mængde af Bladenes Beskrivelser af Selvmord alt nu vilde kunne rammes af Straffelovens Forbud mod at krænke Privatlivets Fred ved offentlige Meddelelser om personlige og huslige Forhold, saa at det, der skulde ské, ret besét, ikke er stort andet end at gøre slige Overtrædelser, forsaavidt Meddelelser om Selvmord angaar, til Genstand for offentlig Paatale i Stedet for som nu at overlade dem til privat Paatale af den eller dem, som i Øjeblikkets Sorg og Frygt for yderligere »Skandale« viger tilbage for privat Sagsanlæg med alle de dertil hørende Formaliteter og Udgifter.

S. G.

Ungdomsfængslet i Danmark og Borstalsystemet i England.

I nærv. Tidsskrift 1907 p. 69—74 har Overretsassessor *Cold* givet en kort Oversigt over Borstal-Systemets ledende Principer — en Oversigt, som der nu turde være Anledning til at supplere paa Grundlag af de Udvidelser og Ændringer, Systemet ved Prevention of Crime-Act 1908 er undergaaet, ligesom der maaske af den nu i England tilvejebragte Ordning lader sig drage visse Følgeslutninger, der ikke kan være uden Betydning for vort hjemlige Arbejde paa det kriminal-politiske Omraade.

Som udviklet i den nævnte Artikel er Kærnen i Borstal-Systemet en Særbehandling af unge Forbrydere i Alderen 16—21 Aar. Forholdet er nemlig det, at den kriminelle Lavalder i England er 16 Aar uden alle Overgangsperioder. Overfor den 16aarige Forbryder kan alle Strafarter anvendes, og i Strafudmaalingen vejer hans Ungdom i hvert Fald ikke obligatorisk som en Strafnedsættelsesgrund. Paa den anden Side strækker den engelske Tvangsopdragelse i Reformatory-Schools sig ikke ud over det 16de Aar, idet disse Skoler ikke optager Børn under 12 Aar eller over 16 Aar.

Denne Ordning var strafferettlig set uheldig, thi unge Forbrydere paa 16—17 Aar egner sig ikke uden videre til at gennemgaa de almindelige Strafarter, særlig Fængsels- og Tugthusstraffe, og den var fra et opdragende Synspunkt uheldig, thi Karakteren er i den Alder endnu ikke saa fæstnet, at enhver Bestræbelse paa gennem Opdragelse at ud-

danne den i samfundsgavnlig Retning paa Forhaand maa anses for haabløs.

Der trængtes med andre Ord til en videre Udvikling af Reformatory-Skolesystemet med Henblik paa unge Forbrydere fra 16—21 Aar, der ikke kunde være i Reformskolerne og ikke burde anbringes i de almindelige Strafanstalter — altsaa et *Adult-Reformatory*, saaledes som Bestyrelsen for Reform- og Industriskolerne fordrede det i 1896.

Det var Fængselsforvaltningen, der tog denne Opgave op, idet man i Strafanstalten Borstal i Nærheden af Rochester indenfor Rammerne af det almindelige Straffesystem indførte en Række særlige Forskrifter for Fanger af det heromhandlede Alderstrin. De særlige Forskrifter hvilede paa 3 grundlæggende Synspunkter. Det gjaldt om paa den ene Side at udvikle Fangens skolemæssige, men især hans erhvervsmæssige Uddannelse saaledes, at han efter Løsladelsen kunde klare sig som udlært Haandværker. Det gjaldt paa den anden Side om legemlig at gøre de unge Mennesker saa kraftige som vel mulig — thi, som Dr. Bakers i Pentonville har godtgjort: den præmature Kriminalitet har ofte legemlige Svækkelser, Udviklingshæmninger af alle Slags som sin Forudsætning; i Særdeleshed har Undersøgelserne godtgjort, at den kriminelle Ungdom i Størrelse og Legemsvægt staar betydelig tilbage for den øvrige Ungdom. Endvidere erkendte man den store Betydning, som netop her en særlig Forsorg for de løsladte Fanger maatte have, og man skabte særskilte, saakaldte Borstalskomitéer, der skulde lære den unge Fange at kende, endnu medens hans Straffetid løb, og som efter hans Løsladelse skulde sørge for hans Anbringelse.

Dette System, om hvis Enkeltheder henvises til Assessor Colds Artikel, og i hvilket Arbejde i fri Luft udenfor Fængselsmuren spiller en meget stor Rolle, var oprindelig kun bestemt for mandlige Forbrydere og udviklede sig her i 2 Former. I Borstal og senere i Lincoln skabte man det fuldstændige Borstal-System, indeholdende Separatafdelinger for

de nævnte unge Personer, der trænedes for sig selv efter de omtalte Principer. I samtlige øvrige Fængsler saavel som i Strafanstalterne indførtes det modificerede Borstal-System for de enkelte Fanger i Alderen 16—21 Aar, som fandtes i Anstalterne. Ogsaa i det modificerede System lagdes afgørende Vægt paa den unge Fanges skolemæssige, erhvervmæssige og legemlige Udvikling, men Arbejdet i fri Luft kunde her ikke gennemføres i samme Omfang som under det fuldstændige Borstal-System. Efter begge Systemer var det kun unge Mænd, der var dømt til en Straffetid af mindst 5 Maaneder, paa hvem Systemet fandt Anvendelse.

Som et Led i det almindelige Straffesystem nød den nye Ordning godt af det i den engelske Straffefuldbyrdelse gennemførte Progressivsystem — baseret paa et Mærkesystem (se Cold a. S.) —, der var ganske særlig paa sin Plads overfor disse unge Forbrydere, der netop skulde udvikles med den ventende Frihed for Øje. En stor Ulampe var det imidlertid, at den hermed i Forbindelse staaende *remission of sentence* efter engelsk Ret var ubetinget: den unge Forbryder, der løslodes før Straffetidens Udløb paa Grund af god Opførsel i Fængslet, var dermed ubetinget en fri Mand. Man havde ingen Midler til at tvinge den løsladte ind under Borstakomiteernes Forsorg; disse kunde tilbyde sig, men intet foretage sig i Tilfælde af Afslag. Man kunde ikke byde den Arbejdsgiver, der modtog den løsladte, nogensomhelst Garanti for, at denne ikke Dagen efter løb sin Vej. Man var tvungen til at se paa, hvorledes de første Dages Frihed ofte tilintetgjorde Frugterne af Maaneders Arbejde.

Ved Prevention-Act 1908 er nu det hele System blevet et Led af Lovgivningen og løftet ud af Forvaltningsmyndighedernes rent administrative Interesse og Omsorg. Anbringelse i en Borstalanstalt er nu en selvstændig Frihedsstraf ved Siden af de andre Frihedsstraffe, knyttet til særlige Forudsætninger og særlige Forskrifter, saa at der nu er skabt en ny,

retlig Ordning af særlig Art for unge Forbrydere — en Ordning, der paa mange Maader fortjener Opmærksomhed.

Systemets vigtigste Træk i dets nuværende Skikkelse er følgende:

Unge Forbrydere — Drengene saavel som Piger — i Alderen 16—21 Aar, der overbevises om et Delikt, for hvilket Straf af Tugthusarbejde eller af Fængsel er forskyldt, kan af Domstolen, i Stedet for at idømmes saadan Straf, dømmes for en bestemt Tid af mindst 1, højst 3 Aar til Anbringelse i en Borstalanstalt. Forudsætningen herfor er, at det under Hensyn til Domfældtes forbryderske Tilbøjeligheder eller Vaner eller Beskaffenheden af den Omgang, han søger, med berygtede Personer, maa anses formaalstjenligst at fastholde ham for saadan Tid og i saadan Anbringelse og Tugt, som er gunstigt for en Forbedring af Forbryderen og for Bekæmpelse af Forbrydelsen. Til Brug ved denne Afgørelse skal Retten forvisse sig om, at Domfældtes Karakter, hans legemlige og aandelige Sundhedstilstand og Tilfældets øvrige Omstændigheder gør det sandsynligt, at den unge Person vil drage Nytte af den omtalte Anbringelse og Tugt. Loven forudsætter ogsaa, at Fængselsmyndighederne vil bistaa Retten ved Afgivelse af en Erklæring om, hvorvidt Borstal-Behandling kan anses for ønskelig, og paa lægger udtrykkelig Retten at tage Hensyn til en saadan Erklærings Indhold.

Retten Resultat kan altsaa blive: Borstalstraf eller almindelig Straf, men denne Afgørelse er ikke ubetinget bindende for Fængselsbestyrelsens Chef. Tværtimod kan Statssekretæren i Indenrigsministeriet overføre unge Forbrydere fra 16—21 Aar, som udstaar Fængselsstraf eller Strafarbejde, til en Borstalanstalt, naar det synes formaalstjenligst, og omvendt kan han overføre fra en Borstalanstalt saadanne Personer, som forekommer ham uforbederlige, eller som over en uheldig Indflydelse paa de øvrige Fanger, til et Fængsel. I sidste Fald er det Statssekretæren selv, som bestemmer saavel Strafarten — *imprisonment with or without hard la-*

bour — som Straffens Varighed, kun at den ikke overskrider Resten af den Tid, for hvilken vedkommende var dømt til Ophold i Borstalanstalten.

En anden vigtig Forskrift i Loven er Indførelsen af den foreløbige, *b e t i n g e d e* Løsladelse. Det er Fængselsbestyrelserne, der forordner saadan Løsladelse, som kan indrømmes i ethvert Tilfælde, hvor den paagældende har udstaaet 6 Maaneder af den ham idømte Straf, Piger allerede efter 3 Maaneders Udstaaelse, uden Hensyn til, hvor langvarig den idømte Straf var. Kun maa det være en Forudsætning, at der er grundet Sandsynlighed for, at den belinget løsladte vil føre et nyttigt og flittigt Liv. Løsladelsen sker *„by license“* og paa den Betingelse, at den løsladte stilles under et Fængselselskabs eller en Privatpersons Opsigt og Ledelse, men kan iøvrigt knyttes til flere Betingelser efter Fængselsbestyrelsens Skøn. Licensen kan af Statssekretæren tilbagekaldes og forbrydes, hvis den løsladte unddrager sig det befalede Tilsyn eller bryder de iøvrigt tilføjede Betingelser. Den Tid, i hvilken den løsladte befinder sig paa Prøve, svarer til den Tid, hans Dom angiver.

Dog er han selv efter den Tid ikke fuldstændig fri. Tværtimod staar han endnu i 6 Maaneder derefter under Fængselsbestyrelsens Tilsyn — et Tilsyn, denne kan delegere til Fængselselskaber eller private. Efter Omstændighederne kan han endnu paa dette Tidspunkt kaldes tilbage til Anstalten, dog kun for en Tid af 3 Maaneder og ikke ud over de for dette Eftertilsyn foreskrevne 6 Maaneder.*)

Man vil se, at det hele System paa en for engelsk Lovgivning højst karakteristisk Maade samler Straf og Opdragelse under ét. I Modsætning til de amerikanske Re-

*) Foranstaaende Oplysninger ere i det væsentlige hentede fra Dr. Kriegsmanns Artikel: Die kriminalpolitische Bedeutung des Borstalsystems, i Mitteilungen der I. K. V. 1911, Hefte 2.

formatories for voksne Forbrydere fastholder man i Tilknytning til Principerne for Straf det bestemte Tidspunkt for Løsladelsen: 3 Aar er Maksimum for Detentionens Varighed. Om en ubestemt Straffedom i amerikansk Forstand er der ikke Tale: den engelske Trang til Individets Beskyttelse har ikke tilladt at strække sig saa vidt, skønt Begrænsningen principielt strider mod Systemets opdragende Formaal. Praktisk talt betyder den tilsyneladende Inkonsekvens ikke stort. Om Opdragelse i egentlig Forstand kan der ikke let tales overfor unge Personer omkring Tyveaarsalderen, og før den Alder vil ingen til 3 Aars Ophold dømt Person kunne fordre Løsladelse. Har Systemet da ikke indenfor denne Alder haft Held til at udrette noget, maa vedkommende i Tilfælde af senere Forbrydelser overgaa til de almindelige Straffemetoder. Vanskeligheden møder derimod, hvis Domstolen kun overgiver Fangen til Borstalanstalten for en kortere Tid, f. Eks. kun 1 Aar: man risikerer da at maatte lukke en endnu ikke »reformeret« Person ud i 17-Aars Alderen, hvor Opdragelse dog endnu kan have gode Chancer. Derfor har Indenrigsministeriet ved Cirkulære anmodet Retterne om, naar de idømmer Borstalstraf, da ogsaa saa vidt mulig at anvende Maksimum af denne Straf. Her nærmer man sig i Gerningen stærkt til den ubestemte Doms Princip: at skaffe Fængselsmyndighederne saa megen Tid til Reformarbejdet, som efter alle rimelige Beregninger kan være tilstrækkelig, med det Formaal, at ingen maa løslades, før Arbejdet er tilendebragt, men kan løslades, saa snart det er fuldbragt.

Med denne Forskrift er man, som det let ses, paa den anden Side sprungen direkte fra de almindelig anerkendte Principer for Straf og lige ind i Opdragelsens Tankegang. Skal nemlig Retten i videst muligt Omfang anvende Maksimalstraffen, saa vil det sige, at den ikke ved Strafudmålingen principielt skal holde sig til det begaaede Delikt, men have sin Tanke henvendt paa Personens Trang til Opdragelse og det for denne Opdragelse præsumtivt gunstigste

Tidsrum. Hermed stemmer ganske de ovenomtalte Lovbestemmelser, der præciserer de Betragtninger, Retten skal lægge til Grund for sine Overvejelser ved Spørgsmaalet: Straf — Borstalbehandling, og det Paalæg, Retterne har faaet om at tage Hensyn til den af Fængselsautoriteterne afgivne Erklæring om, hvilken Behandling Fangen helst bør undergives. Endelig er det samme Tankegang, der ligger til Grund for nogle senere Cirkulærer fra den øverste Fængselsstyrelse, gaaende ud paa, at man ikke bør anvende Borstal-Behandling paa unge Fanger, hvis tidligere Karakterer har været god, og som »vilde lide mere ved at komme sammen med Recidivister og Dagdrivere, end de vilde vinde ved at underkastes den særlige Behandling«, ligesom det foreskrives, at unge Personer, der alt engang har gennemgaaet en Borstalanstalt eller en Reformscole, ikke bør underkastes Borstal-Behandling.

Paa alle disse Omraader er det Personens Trang til Opdragelse og Muligheden for at underkaste ham Opdragelse med Udsigt til heldigt Resultat, som er ledende, medens Hensynet til hans Forbrydelse, dennes Størrelse, Art og Beskaffenhed med stor Kraft og fuldkommen bevidst skydes ud af Betragtning — saa vidt mulig endog i Forholdet til selve den dømmende Ret.

Og endnu klarere træder disse Tendenser frem under selve Behandlingen i Anstalten. Den begaaede Forbrydelse spiller ingen Rolle hverken for Behandlingsmaaden, for Opholdets Varighed, for Adgangen til betinget Løsladelse, for dennes nærmere Vilkaar, for dens Tilbagekaldelighed eller for Anordningen af den 6 Maaneders Efterbehandling, Lovene giver Anvisning paa. Det er — som K r i e g s m a n n siger i den anførte Artikel — ikke Tanken, at de fuldbyrdende Myndigheder skal se tilbage paa Straffedaaden saa lidt som paa Straffedommen; Behandlingens Formaai er paa intet Omraade at tilføje den skyldige en Lidelse, at opveje Brøden med den fortjente Straf — fremad mod

det, der skal komme, tenderer alle Bestræbelser: forberede det Øjeblik, da den betingede Løsladelse kan indtræde med Udsigt til et heldigt Udfald og skabe de gunstigste Betingelser for, at det skal blive Tilfældet, naar den er indtraadt, det er Behandlingens hele Opgave.

Derfor er det ogsaa de administrative Myndigheder, der er raadige baade over Systemets videre Udformning indenfor Lovens Rammer og over de enkelte Fangers konkrete Skæbne. Kun den ene Begrænsning binder disse Myndigheder, at de unge Mænd skal forblive 6 Maaneder, de unge Piger 3 Maaneder paa Anstalten, men denne Tidsfrist er uafhængig af, for hvor lang Tid den paagældende er dømt til Ophold i Anstalten, og er først Fristen udløben, indtræder fuld Frihed for Administrationen til gennem sit eget Skøn at afgøre, hvad Opdragelsesformaalene i det enkelte Tilfælde kræver, og paa hvilken Maade de bør søges opnaaede.

Men hvor stærkt end det specialpræventive Moment gør sig gældende indenfor Borstalsystemet, maa det dog fastholdes, at det her drejer sig om Straf og ikke om ren human Forsorg for uheldig stillet og forbrydersk Ungdom. Ikke blot efter sin egen Forudsætning: Reaktion i Anledning af en begaaet Forbrydelse — men ogsaa historisk har Systemet udviklet sig som et Led indenfor Straffesystemet: det finder endvidere stadig sin Udformning indenfor Fængslernes Omraade, det administreres af Fængselsmyndighederne, og det ligger i disse Myndigheders Haand til enhver Tid, naar Omstændighederne kræver det, at ombytte Borstalbehandling med almindelig Straffebehandling, ligesom i dertil egnede Tilfælde at erstatte Straf med Borstalanbringelse. Det maa derfor fastholdes, at Borstaldetention er en Særstraf for unge Forbrydere mellem 16 og 21 Aar, der er opstillet alternativt ved Siden af de almindelige Straffe — en Særstraf, i hvilken Opdragelse er optaget i et for andre Straffe ukendt Omfang, og som derfor har faaet en betydelig Elasticitet, alt efter Opdragelsens i hvert enkelt Tilfælde for-

skellige Chancer og Udfald, men som dog har sin Plads indenfor Straffesystemet og maa ses i Sammenhæng med dette.

Gaar vi nu over til at undersøge, hvorvidt der i dette System er Momenter, der kan lænkes at indeholde Impulser for Uddannelsen af vort eget Straffesystem overfor unge Personer, maa Svaret vistnok blive bekræftende.

Børneloven af 1905 har jo angivet Principet Opdragelse, ikke Straf, overfor unge Forbrydere under 18 Aar, og denne Opdragelse vil efter Børnelovskommissionens Udkast udstrækkes til det 21. Aar for de paa Ungdomshjemmene anbragte eller fra disse foreløbig udskrevne Personer i alle Tilfælde, hvor Overværgeraadet ikke bestemmer et tidligere Ophør.

Paa den anden Side staar det ifølge den gældende Straffelovgivning Dommeren aabent overfor alle unge Forbrydere over 14 Aar i det enkelte Tilfælde at anvende Straf og helt lade Børnelovens Bestemmelser ude af Betragtning. Og vælger Dommeren Straf, kan der herpaa hverken fra Værgeraadenes eller Administrationens Side raades Bod, selv hvor Opdragelse efter deres Mening vilde være langt bedre paa sin Plads. Endelig er der i de Straffe, som staar til Retternes Disposition, ikke en eneste, som blot antydningvis aabner Plads for en særlig Behandling af ganske unge Forbrydere — fraset hvad Administrationen paa Strafanstalterne af praktiske Hensyn kan foreskrive af Læmpelser overfor saadanne, jo heldigvis ret sjældne Gæster.

Det er meget forklarligt, at Staten ikke hidtil har været virksom for at indrette Særstraffe for unge Personer, da man efter Børneloven af 1905 har maattet forvente, at Udviklingen vilde gaa i Retning af mere Opdragelse, mindre Straf for de unge Forbrydere, og i Overensstemmelse med denne Forventning er det da ogsaa Opdragelsesanstalterne, hvis videre Udvikling har været Tidens Løsen. De bestaa-

ende Opdragelsesanstalter er i de forløbne 7 Aar blevne udvidede og forbedrede, ny private Anstalter, netop med Hovedvægten lagt paa den haandværksmæssige Uddannelse, er komne til — Staten selv har bygget de 2 Statsopdragelsesanstalter: Braaskovgaard (for Drengene) og Vejstrup (for Piger). En ny »Mellemskole« for aandelig defekte unge Forbrydere er yderligere i Børnelovskommissionens Forslag projekteret i Tilknnytning til Brejninge Aandssvageanstalt.

Det er jo nu saa, at Beretningerne fra disse Opdragelsesanstalter ingenlunde er særlig lystelige. Om Befolkningens Karakter meddeler Børnelovskommissionens Betænkning (p. 84—85) for Braaskovgaards Vedkommende følgende:

»Af de der omtalte 66 Personer, hvis Alder ved Anbringelsen hovedsagelig var fra 15 til 18 Aar, har alle, undtagen Nr. 15 og 44, begaaet Forbrydelser, hovedsagelig Tyveri, deraf de allerfleste gentagne eller endog mange Gange gentagne Tyverier, derunder meget ofte Indbrudstyverier, 1 endog indtil 200 Indbrudstyverier, 3 har begaaet Brandstiftelse, for de 2's Vedkommende sammen med Tyveri, og 2 Forbrydelser mod Sædeligheden. Nr. 15 og 44, hvor Hjemmene i begge Tilfælde var elendige og Forældrene fordærvede, var begge stærkt vagabonderende, Nr. 44 tillige fordrukken.«

Og der tilføjes:

»Billedet er ikke meget lysere for de andre Anstalters Vedkommende.«

Hvor vanskeligt Opdragelsesarbejdet med disse unge Mennesker paa Forhaand end maa være, saa kommer dog hertil endnu den store Vanskelighed, at der, som paapeget i Beretningen, hos overmaade mange af dem maa regnes med en indgroet Uvilje mod overhovedet at befinde sig paa en Opdragelsesanstalt. Det hedder herom: »Det kommer atter og atter til Orde baade i Breve og mundtlig, at ikke blot de unge selv, men ogsaa Forældrene anser Tiden paa Opdragelsesanstalterne for en ganske spildt Tid, og der er mange Eksempler paa, at de for Tiltale fritagne Elever har

begaaet ny Forbrydelser blot for at faa Straf i Stedet for Opdragelsesforsorg. De regner ganske simpelt saaledes: Begge Dele er Frihedsberøvelse, men Straffen er den korteste og derfor at foretrække.»

Resultatet er: Rømnin g e r n e. Det oplyses, at blandt de paa Braaskovgaard d. 31. Decbr. 1910 anbragte 46 Elever var forefalden 28 Rømninger, paa Bøgildgaard blandt 51 Elever 20 Rømninger, paa Flakkebjerg blandt 59 Elever 33 Rømninger, paa Gelsted Skolehjem blandt 17 Elever 9 Rømninger, paa »Prøven« blandt 36 Elever 14 Rømninger. Med Rette doleres der i Beretningen stærkt over den veritable Ulykke, som dette Uvæsen medfører, først og fremmest for de unge selv, i Retning af fortsat Kriminalitet, Vagabond-uvæsen, Tøjlesløshed, legemlig Forkommenhed osv., dernæst for Anstalten ved den Uro og Utryghed, der breder sig fra oven nedefter og fra neden opefter, endelig for hele Opdragelsessystemet ved »den Strøm af Bagvaskelse overfor Lederne af Anstalten og Livet dèr«, som de unge Desertører af Selvopholdelsesdrift, for at retfærdiggøre Rømningen, breder over Landet, og som overalt finder lyttende og troende Øren.

Til de Vanskeligheder, vort gældende Opdragelsessystem saaledes lider under, maa vistnok endnu føjes den Selvraa-dighedens Aand, som de senere Tidens stærke Fremhæven af Individets Rettigheder — og den mindre stærke Fremhæven af Individets Pligter overfor sig selv og sine Omgivelser — har avlet, ikke mindst blandt de ganske unge. Det er denne Aand, som gør det saa vanskeligt for dem at finde sig i Disciplin, i Autoritet, i Baand af hvilkensomhelst Art. Naar enhver Ordre opfattes som en Anmasselse, enhver Irettesættelse som en Uforskammethed, enhver Revselse som en Mishandling — da er det i Sandhed haarde Tider for selv den bedste og omhyggeligste Opdragelse. Lægges hertil det Had til den saakaldte Overklasse, som fra Barndommen er indpræntet og gennem Tale og Læsning udviklet hos en stor Del af Ungdommen, og som i Opdragelsesaanstalterne

selvfølgelig straks faar sit konkrete Objekt i Anstaltens Ledere og Styrelse, og endnu en Faktor: »Ved erlagsretten«, som man maaske kunde kalde det moderne Krav, der giver sig Udslag i, at en hvilkensomhelst ung Knægt, paa hvis Opdragelse Samfundet maaske ofrer langt mere, end det selv har Raad til, anser det for en Menneskerettighed, at han ikke kan tage Hænderne ud af Bukselommerne, ikke gaa 10 Skridt, end sige udføre det Arbejde, der paa Opdragelsesanstalterne for hans egen Fremtids Skyld maa kræves af ham, uden at faa rigelig, klingende Valuta for sine Ofre af personlig Dovenskab og Uafhængighed — saa har man vistnok i korte Træk de væsentligste Aarsagselementer til, at Opdragelsessystemet overfor forbryderske unge Mennesker — og maaske ogsaa overfor andre unge Mennesker — i vore Dage har saa store Vanskeligheder at kæmpe imod.

I Erkendelse af alle disse Vanskeligheder foreslaas i Børnelovskommissionens Betænkning Oprettelse af en saakaldet »lukket Afdeling« paa Statsopdragelsesanstalten Braaskovgaard til Anbringelse af de værste »Løbere og de uroligste Hoveder, der stadig sætter Oprørsaad i de andre Elever og selv gør Optøjer«, saavel som til Anbringelse af dem, der paa Grund af slet Opførelse overføres til Braaskovgaard fra de andre Opdragelsesanstalter. Denne Afdeling tænkes indrettet med 20 Pladser med Natteophold i Eneværelser, hvorfra Undvigelse er udelukket, og med fælles Spisesal, Opholdsrum m. m. ud til Arbejdsrum i en Gaard og Have med Bygninger, indbyrdes forbundne med Mure samt dækket Adgang til Værkstederne, Gymnastikhus osv., hvorved det søges undgaaet, at Afdelingen i for høj Grad faar Præg af et Fængsel.

Der siges i Beretningen intet om, hvor længe denne Internering enten skal eller kan vare. Dette overlades ligesom Detailler iøvrigt til senere supplerende Anordninger.

Forslaget om en saadan lukket Afdeling er enstemmigt

fra Kommissionens Side, og den haarde Nødvendighed, hvoraf Forslaget er fremkommet, er allerede heraf tilstrækkelig indlysende. Herom skal da heller ikke her føres nogen Diskussion. Interessant er det imidlertid, naar vi nu vender tilbage til Borstalsystemet, at konstatere, at medens dette sidste er udgaaet af Erkendelsen af, at det engelske Opdragelsessystem, der standser med det 16de Aar, ikke er udstrakt vidt nok, ikke tager mange nok med, er den danske »lukkede Afdeling« udsprungen af Erkendelsen af, at vore Opdragelsesanstalter indtager for mange uensartede, om man vil ufordøjelige Elementer — altsaa søges udstrakt til flere, end det er forsvarligt at anbringe deri. Og som en naturlig Følge af denne Modsætning fremstaar den anden Modsætning: Borstalanstalten er skabt af Fængselsmyndighederne indenfor Fængslernes Ramme — den lukkede Afdeling foreslaas af Lederne af Opdragelsessystemet indenfor Opdragelsesanstaltens Rammer.

Der synes da igennem disse to uafhængig af hinanden udviklede Erkendelser at kunne fastslaaes et Slags Resultat:

Er det galt ensidig at fastslaa Straf som Repressionsmidlet overfor unge Forbrydere i 15—16-Aars Alderen og de nærmest paafølgende Aar, saa er det ikke stort bedre ensidig at ville forfølge Opdragelsessystemet overfor dem. Den førstnævnte Tendens fremtvinger som Modvægt Indførelse af Opdragelsesmetoderne i Straffesystemet — den sidste Tendens medfører Straffesystemets Konsekvenser i Opdragelsesarbejdet.

Og heraf lader sig da atter udlede den i og for sig saare naturlige Slutning:

Der maa finde en Sondring Sted. Der er Elementer, for hvem Opdragelse er den naturlige Udvej, der er Elementer, overfor hvem kun Straf kan tilraades, og der er Elementer, for hvis Vedkommende en Opdragelse i Straffens Former eller en Straf i Opdragelsens Former er det, der udkræves.

Skønt det stemmer ganske med Herbert Spencers »Dif-

ferentieringslov«, at Udviklingen maa gaa i denne Retning, er det dog ikke umuligt, at Erkendelsen heraf vil vække nogen Modstand. Ikke fra Kriminalisternes Side, thi er der end blandt dem endnu enkelte, der vil have Straffen trukket stærkt i Forgrunden og Opdragelsen skudt stærkt tilbage overfor unge Forbrydere, saa har dog endnu Loven af 1905 og de deri anviste ny Veje for megen Autoritet til, at de vil faa synderlig Vind i Sejlene. Men anderledes staar Sagen i Forhold til en Del af Pædagogerne. For nogle af dem har Børnelovens ensidige Opdragelsessystem været i den Grad sød Musik, at de ikke lider andre Toner. Naar det fra enkelte herhen hørende Kanter endog kan hævdes, at forsømte, forbryderske, lastefulde, normale og abnorme Børn og unge Mennesker ingen Forskelligheder frembyder — Opgaven er kun Opdragelse og atter Opdragelse —, og Opgaven skal og kan løses lige godt i alle Tilfælde, saa er der naturligvis ikke stort at stille op. Men deres Modstand mod at bringe andre Elementer end den rene Opdragelse ind i Systemerne er da lige saa blind som den af og til konstaterede Modstand mod at udskille aandssvage og sindssyge Børn fra de almindelige Børnehjem. En saadan Modstand vil knuses under »Udviklings Lov« og er da ogsaa i sig selv lige saa kortsynet som de gamle Kriminalisters, naar de gik imod Sondringen mellem Lejlighedsforbrydere og professionelle Forbrydere og hævdede, at de var lige ens allesammen og burde behandles ganske paa samme Maade og med de samme Midler.

Uanset den Modstand, der maatte rejse sig fra de nævnte Sider, bør det hævdes, at det sidste Ord ikke er sagt med Ordet: Opdragelse, forsaavidt herved forstaas Opdragelse i væsentlig samme Form som overfor Samfundets moralsk normale Ungdom. Opgaven er en *Special-Opdragelse*, hvori netop de specielle Formaale og det specielle Materiale maa komme i første Række, og hvor det derfor netop gælder om at gøre sig alle Vanskeligheder klart og handle derefter. Men hertil hører først og fremmest Erkendelsen af, at man ikke kan kurere alle Sygdomme med det

samme Lægemiddel, hvor godt dette end iøvrigt er, og at man derfor har en Pligt til, hvis man da vil være Læge, i hvert enkelt Tilfælde at finde det netop for denne Sygdom tjenligste Middel.

Den Hovedindvending, som almindeligvis rejser sig mod en saadan Materialedeling indenfor det penitentiære Omraade, og hvad dermed staar i Forbindelse, nemlig den: at det er let nok at prædike om Inddelinger, men det er ikke saa let at skabe de særlige Institutioner, som skal til — denne Indvending gælder ikke, eller i hvert Fald kun i ringe Grad, her.

Vi har Opdragelsesanstalterne for de relativt bedste af disse Forbrydere, vi har Fængsler og Strafanstalter for de absolut ufremkommelige iblandt dem. Vi vil i en nær Fremtid faa den lukkede Afdeling for dem, som mod Forventning viser sig uimodtagelige for almindelige Paavirkning i Opdragelsesanstalterne, og vi bygger en ny, stor Fængselsinstitution, hvori præsumtivt netop de yngre Aldersklasser blandt Forbryderne vil finde Anbringelse.

Det er da dette sidste Led i Systemet, der som det senest tilkomne tiltrænger særlig Omhu. Det er Ungdomsfængslet, der skal komme til og fuldstændiggøre Udviklingens Kæde.

Her bør vi drage os fuldt til Nytte de engelske Erfaringer gennem Udnyttelse af Borstalsystemet.

Lad os tænke os, at vi i det ny Nyborg-Fængsel har faaet et efter de engelske Principer indrettet Borstalfængsel for unge Forbrydere fra 16—21 Aar med haandværksmæssig Uddannelse, Friluftsarbejde, Gymnastikundervisning, Skoleundervisning, Læsestuer, progressivt Mærkesystem, betinget Løsladelse under Tilsyn.

Lad os endvidere tænke os, at vi til vore bestaaende Opdragelsesanstalter har faaet knyttet den foreslaaede lukkede Afdeling.

Hvorledes vilde da Systemet forme sig i Praxis?

Naturligvis kan man ikke vente, at hele den engelske Ordning uden videre i alle Enkeltheder vil passe for vore Forhold. Der tiltrænges Tilføjelser og Modifikationer. Jeg skal dog ikke komme nærmere ind herpaa, forsaavidt angaar den Del af Systemet, der praktiseres indenfor Anstaltens Mure, den nærmere Ordning af Løsladelsessystemet, Medvirkning af Fængselselskaberne osv. Her vil man, naar vi først har Systemet, ventelig let kunne komme til Rette.

Kun selve Hoveddrammerne for Systemet skal jeg kortelig søge at opridse med danske Forhold for Øje.

Der er hos os næppe Stemning for at indføre den engelske Ordning, hvorefter alle Anbringelser af forbryderske Børn, ogsaa forsaavidt angaar Anbringelse i Opdragelsesanstalterne, sker af Domstolene. Vi vil ganske sikkert fastholde Værgeraadenes Kompetence paa dette Omraade i samme Udstrækning som nu.

Der bør paa den anden Side ikke være Tale om at gøre vor Borstalanstalt, som jeg her — forhaabentlig uden at give Anledning til Misforstaaelser — vil benævne Nyborganstalten, til en under Overværgeraadet staaende Institution. Dette vilde efter min Mening være noget af en Ulykke, idet Overværgeraadets Opdragelsesvirksomhed da overfor hele Befolkningen vilde komme til at tage sig ud, i hvert Fald forsaavidt forbryderske Børn angaar, som en *S t r a f f e f u n k t i o n* i forskellige Strænghedsgrader, kulminerende i Borstalanstalten — og saaledes virke som en ren Gift overfor det Princip, som er det ledende i hele Børnelovens System: Opdragelse — ikke Straf.*) Nyborganstalten bør altsaa være en Straffeinstitution, sorterende under Fængselsstyrelsen, og dens Anvendelse i det konkrete Tilfælde følgelig være en *D o m s t o l s o p g a v e*.

Da imidlertid Arbejdet indenfor den ny Anstalt ligesom under Borstalsystemet bør være af pædagogisk Art, maa

*) Det turde være, at allerede den oven omtalte »lukkede Afdeling«
|| betegner det ^{3^{de}} yderste Skridt, hvortil man bør vove sig, naar det nævnte Princip skal fastholdes.

det være Loven og ikke Retten, der bestemmer Opholdets Maksimumsgrænse, og det bør være Fængselsmyndighederne (alias Justitsministeriet), der for det enkelte Tilfælde tager Bestemmelse om Løsladelse — betinget eller ubetinget.

Rimeligst vilde det vel være, om Loven bestemte, at Domstolene kunde inddømme unge Forbrydere fra 15—20-Aars Alderen til Ophold i Nyborganstalten uden fast Tidsbegrænsning, dog at Opholdet der ikke kunde udstrækkes ud over deres fyldte 21. Aar og ikke indskrænkes til mindre end et halvt Aar. Et Paalæg til Domstolene — som i England — om at fastsætte en bestemt Tid og et nyt Paalæg om at gøre denne Tid saa langvarig som mulig, vilde næppe være ganske forenelig med vore Retsbegreber, hvorimod en Dom, lydende paa, at N. N. vil være at anbringe i Nyborganstalten for forbryderske unge Personer efter Fængselsstyrelsens (Justitsministeriets) nærmere Bestemmelse, dog ikke udover hans fyldte 21. Aar, ikke forekommer mig at indeholde noget som helst hverken med Domstolenes Funktion, Straffens Karakter eller Opdragelsens Formaal stridende.

Den saaledes for Opdragelsens Begyndelse truffene Afgørelse burde imidlertid ligesom i England kunne omgøres efter de Erfaringer, Opdragelsens Iværksættelse gav. Fængselsstyrelsen bør til Justitsministeriet kunne indstille, dels at en i Nyborganstalten anbragt Person paa Grund af Umedgørlighed, Disciplinbrud o. l. overføres til de almindelige Strafanstalter i en af Ministeriet fastsat Tid, dels at en i Nyborganstalten anbragt Person, der viser sig mere medgørlig og modtagelig end forventet, overføres fra denne Anstalt til de egentlige Opdragelsesanstalter.

Og paa den anden Side bør henholdsvis Overværgeraadet kunne indstille til Justitsministeriet, at en gentagne Gange i Opdragelsesanstaltens lukkede Afdeling uden Udbytte anbragt Person kunde overføres til Nyborganstalten, og Fængselsstyrelsen ligeledes gennem Justitsministeriet kunne foranledige, at en i de almindelige Strafanstalter an-

bragt ung Person kunde overføres til Nyborganstalten indtil hans 21de Aar uden Hensyn til den ham iøvrigt idømte Straffetid.

Det forekommer mig, at en saadan Ordning fra alle Sider set vilde betegne et væsentligt Fremskridt.

Opdragelsesværket vilde vinde den uhyre Fordel: at de umedgørlige Elementer, hvormed det nu bliver belempret, som det ikke er i Stand til at mestre, og som derfor staar i Fare for at kompromittere hele den gode og skønne Tanke, som ligger til Grund for Ordet: Opdragelse — ikke Straf, faa sin egen Anstalt, specielt indrettet med deres Tarv for Øje og i Besiddelse af de ydre og indre Magtmidler, som maa til overfor dem.

Det vilde yderligere vinde den Fordel, at i en amalgamable Elementer, der dog var anbragte der, kunde udstødes — en Fordel, som kun i meget ringe Grad opnaas — om den end maa betragtes som delvis tilstræbt — ved den foreslaaede lukkede Afdeling. Hvor stor denne Vinding er for den indre Disciplin i Opdragelsesanstalterne, for Ro, Orden og Udvikling indenfor disse, derom hersker der vistnok blandt erfarne Pædagoger ingen Tvivl — ja, jeg skulde tro, at et Opdragelsesværk, der ikke gør sig klart, at slige Elementer kan forekomme, og derfor skaffer sig Midler til om fornødent at udskille dem — et saadant Opdragelsesværk lider under en indre Modsigelse, der, hvad enten den skyldes overdreven Idealitet eller overdreven Tro paa egne Evners Magtfuldkommenhed, sent eller tidligt vil hævne sig.

Straffesystemet vilde vinde den Fordel, at der gaves let anvendelige Retsmidler overfor Domme, der uden afgørende Grunde havde anvendt Straf i Stedet for Opdragelse — hvad enten denne sidste skulde finde Sted i Nyborganstalten eller i de almindelige Opdragelsesanstalter —, Retsmidler, som nu ikke findes, og som utvivlsomt tiltrænges. Ganske vist vilde dette Retsmiddel, som Forholdene nu er, kun faa Betydning for de forholdsvis faa unge Personer, der

inddommes i Strafanstalterne, og ikke overfor de mange, der idømmes Fængselsstraffe, fordi disse Fængsler ikke sorterer under Fængselsstyrelsen, der følgelig ingen Kendskab faar om, at slige Personer udstaar deres Straf der, og ingen Kendskab faar til, hvorledes de arter sig, og hvilke Chancer Opdragelse vilde have overfor dem. Men allerede den Omstændighed, at de værste Fejlgreb kunde redresseres, var af Betydning, og naar engang den længe tiltrængte Fængselsreform har erstattet Lokalfængslerne med Centralfængsler hos os som i omtrent alle andre civiliserede Lande, vil der ogsaa paa dette Omraade være Mulighed for at bringe Orden i Sagerne og faa de rette Elementer anbragt paa deres rette Plads.

Sidst men ikke mindst vilde hele Samfundet vinde meget betydeligt ved, at der overhovedet fandtes en for slige unge »incurribles« indrettet Institution, hvor Disciplin og Orden parret med Humanitet og Omsorg for de unges fremtidige Vel gik Haand i Haand. Vi kender alle de Individuer, der her er Tale om: disse unge, frække, selvraadige, ofte i Bund og Grund fordærvede, men ikke sjældent endnu godhjærtede og modtagelige Personer, overfor hvem man krymper sig for at anvende en Straf, der maa anses formaalsløs, og vægrer sig ved at paakalde Værgeraad, fordi man kan sige sig selv, at den almindelige Opdragelse vil prelle af paa dem, at de vil rømme, at de vil stjæle paany, at man derfor i Løbet af nogen Tid atter vil mødes med dem, og at de da vil være endnu frækkere, endnu mere selvraadige og langt mindre godhjærtede, mindre modtagelige end nu.

Hvad skal man stille op med dem?

Her er det U n g d o m s f æ n g s l e t, man maa ty til.

Dets videre Udformning paa dansk Grund vil være Genstand for videre, omhyggelige Overvejelser.

Men dets Nødvendighed kan ikke længere betvivles. De engelske Erfaringer viser os her en Vej, som m a a t t e banes, hvis den ikke alt var lagt. Det er da vor Sag at tage ved Lære.

Aug. Goll.

Dansk Kriminalistforenings 8. Aarsmøde

9.—11. Maj 1911.

»Om Lægens Vidnepligt« var 1ste Æmne, hvorom en livlig Diskussion udviklede sig mellem Læger og Jurister, og der aabenbarede sig naturligvis her som altid dybtgaaende Forskelligheder i Opfattelsen, skønt Indlejerne, Professor juris Munch-Petersen og Professor, Dr. med. Erik Pontoppidan, vare ret enige i at ønske en Regel om, at der mod dens Ønske, som har Krav paa Hemmeligholdelse, ikke maa afkræves Læger eller deres Medhjælpere Vidnesbyrd om, hvad de har erfaret, eller hvad der er betroet dem i deres Kald, medmindre det maa antages nødvendigt for at hindre Domfældelse af uskyldige. Begge lagde altsaa Hovedvægten paa Vigtigheden af at beskytte Patientens Tillidsforhold til Lægen, for at Ingen af Frygt for at se sine Forhold blottede for Rettens Skranke skal afholde sig fra at søge Læge eller fra at meddele ham alle Oplysninger af Betydning.

Heldigvis optraadte der dog ogsaa saa vel Læger som Jurister, der ikke vare enige i dette, og det blev da ogsaa baade fra juridisk og lægelig Side (navnlig af Kriminalrets-assessor Oirik og Stadslæge Hoff) med Styrke hævdet, at det her drejer sig om at begrænde Samfundets Ret til at faa Sandheden frem; og at der derfor maa kunne paa-vises ganske overordentlig afgørende Motiver til at unddrage Retsplejen et efter Omstændighederne saa vigtigt Middel dertil som Afhøring af Læger som Vidner. Det bestredes derhos

ogsaa af Stadslæge Hoff, at Tillidsforholdet mellem Læge og Patient skulde lide noget væsentligt Afbræk ved Lægens Vidnepligt eller har lidt saadant hidtil her i Landet eller andetsteds, som f. Eks. i Sverige, Finland, England, Ungarn og Belgien, hvor Vidnepligten hævdes, hvorhos det paapegedes, at der er Tilfælde, hvor Samfundets Interesse i at trænge tilbunds i Sandheden er saa overvældende, at det vilde være ganske mod al Fornuft, om den skulde strande paa en doktrinær Fastholden af Lægens Vidnefritagelse.

Her kunde som et illustrerende Eksempel passende være anført det Tilfælde, som for nogle Aar siden indtraf i Berlin, hvor det maatte anses for givet, at en Morder paa Mordstedet var kommen til at tilføje sig et saadant Saar paa Armen, at han maatte have forblødt sig, hvis han ikke havde faaet øjeblikkelig Lægehjælp. Skulde i et saadant Tilfælde Samfundets Interesse i at paagribe Morderen, maaske en Jack the Ripper, virkelig vige for at opretholde Tillidsforholdet mellem Morderen og den tilfældige, nærmest boende Læge, til hvem han havde henvendt sig?

Medens Assessor *Otrik* ikke ønskede at lade Domstolen træffe Afgørelse i det enkelte Tilfælde, hævdede derimod Overretssagfører *Byrdal*, vistnok med Rette, at man i dette Spørgsmaal ikke kan komme ud over i de enkelte Tilfælde at afveje pro og contra, naar man vil gøre Ret og Skel til begge Sider.

Spørgsmaalet har forsaavidt ikke stor praktisk Interesse i Danmark, som det sikkert for mange Aar er afgjort ved Retsreformloven derhen, at der ikke tilkommer Lægen nogen særlig Fritagelse for Vidnepligt, men Diskussionen tjente paany til at blotte den dybere liggende Aarsag til de jævnlige Uoverensstemmelser mellem Læger og Jurister, som vistnok egentlig er den, at Lægerne som Regel har en snever, faglig-begrændset Horizont, der forhindrer dem i at sé ogsaa sig selv og deres Virksomhed som Led i et større Samfundshele, hvor den mindre væsentlige Interesse maa vige for den mere væsentlige, hvor f. Eks. Betydningen af, at N. N. itide faar

sin Syfilis diskret behandlet, maa anses for ganske forsvindende i Sammenligning med Samfundets Interesse i f. Eks. at forebygge, at han uhindret gaar omkring og af pervers Lyst, hvorpaa Professor Ehlers under Forhandlingerne anførte et Eksempel, smitter i saa vide Kredse, som han kan overkomme. Saadan Ensidighed giver maaske Lægen en vis Styrke i hans Arbejde for den enkelte Patients legemlige Sundhed, som han har Lov til som Læge at anse for Nr. 1, men det er yderst beklageligt, hvis ogsaa Juristen og Lovgiveren, for hvem Samfundets aandelige Sundhed bør være det første, lader sig hilde i saadant Sneversyn.

Ved Behandlingen af det andet Spørgsmaal »om obligatorisk retspsykiatrisk Undersøgelse af visse Lovovertrædere« opstillede Dr. med Wimmer den Fordring, at saadan Undersøgelse bør finde Sted ved Mordforbrydelser (Drab; Barnemord), Brandstiftelser med ikke tydeligt økonomisk Motiv, ved Sædelighedsforbrydelser og ved alle senile Førstegangsovertrædere, og han sekunderedes kraftig af Professor juris Torp, som endog gik langt videre og bl. a. vilde have obligatorisk retspsykiatrisk Undersøgelse ogsaa for Recidivisterne, nærmere bestemt dem, der efter indenfor en vis Tidsgrændse 2 Gange at være dømte for bestemte Forbrydelser, nærmest Vold, Frihedskrænkelse, Berigelsesforbrydelser og almenfarlige Forbrydelser, paany gøre sig skyldige i saadanne Forbrydelser, eller som efter mindst 1 Gang at være dømte for en af disse Forbrydelser og 1 eller flere Gange for Løsgængeri og dermed beslægtede Forhold, paany begaa saadan Forbrydelse. Professor Torp begrundede væsentlig dette vidtgaende Forslag paa de Erfaringer, man overalt har gjort angaaende den 3die Domfældelses Betydning som et næsten ubedrageligt Indicium for, at den Paagældende er upaavirkelig af Straf, og at denne Upaavirkelighed i et overvejende Antal Tilfælde skyldes psykiske Defekter, uden at han dog gjorde

Rede for det Erfaringsmateriale, hvorpaa han byggede disse Anskuelser.

Han fik da heller ikke Støtte hos Overlæge *Geill*, der med sin Autoritet baade som Sindssygelæge og erfaren Fængselslæge tværtimod stillede sig meget skeptisk overfor Fordringen om obligatorisk retspsykiatrisk Undersøgelse, idet han navnlig udtalte Tvivl om Muligheden af at udpege bestemte Grupper af Forbrydere som prædestinerede til en saadan Undersøgelse. Særlig troede han slet ikke, at Sædelighedsforbryderne kunde henregnes dertil, og anførte bl. a., at han i de københavnske Fængsler havde undersøgt 153 saadanne og mellem dem kun fundet 3 sindssyge og 1 aandsvag samt adskillige ikke helt normale, men blandt disse dog ikke en eneste, som kunde betegnes som helt eller delvis utilregnelig i Straffelovens Forstand. Efter Overlæge *Geill*'s Mening var det derimod Alkoholismen, der krævede mere Hensyntagen fra Straffelovgivningens og Straffefuldbyrdelsens Side, idet det var den, der i de fleste Tilfælde laa til Grund for den psykiske Abnormitet, der ikke var Sindssyge.

Overlæge *Kinberg* og Fængselslæge *Petrén* fra Sverige sluttede sig derimod ogsaa til Forslaget om obligatorisk Undersøgelse i vidt Omfang.

Alle de nævnte Talere vare iøvrigt enige om, at det er af Vigtighed, at Fængselslægerne have mere psykiatrisk Uddannelse, end der for Tiden kræves.

»Om Børnedomstole og probation officers Virksomhed ved disse« førtes dernæst en vidtløftig Forhandling, hvorunder de betydeligste danske Talere, Overretsassessor *Axel Petersen* og Kriminalretsassessor *Olrik*, sikkert med Rette, hævdede, at de i de nordiske Lande indførte Værgeraad (Barnavårdsnämnen) passe bedst for vore Forhold, og at der ikke er nogen egentlig Væsensforskel mellem disses og de amerikanske Børnedomstoles Formaal og Virkemaade, hvorimod Registrator *Salomon* fra Sverige var en energisk Forkæmper for Børnedomstolene. Til Bevis for, at ikke alle, der har set

disse i Virksomhed, ere lige begejstrede over dem, oplæste Assessor O l r i k den i Tidsskriftets forrige Hefte*) indeholdte Udtalelse af Generaldirektør A l m q v i s t.

Med Rette fremhævedes ogsaa fra flere Sider, at det er overordentlig tvivlsomt, om det er en Fordel, at de til Grund for Børnedomstolens Afgørelser liggende Undersøgelser foretages af Personer, der ikke have Del i Domstolens beslutende Myndighed. Man skulde jo synes, at det Førstehaandskendskab til Forholdene, som erhvervedes af selve Værgeraadets Medlemmer, maatte være at foretrække, og at det, der kan være Tale om at laane fra det amerikanske System, nærmest kun maatte være en videre Udvikling af Tilsynsværgeinstitutionen, hvad Værgeraadene iøvrigt alt forlængst selv har følt Trang til.

For at udvikle Værgeraadene videre paa det givne Grundlag taler da ogsaa i høj Grad disses lokale Virkeomraade og alsidige og demokratiske Sammensætning, der synes at maatte yde betydelig bedre Betingelser end en Enkeltdommers Afgørelser for en individuel Behandling og for Skabelse af den almindelige Tillid, som en saadan Institution ikke kan undvære.

Vi trænge sikkerlig til paa dette som paa andre Omraader her i Norden at mærke os det Ord, hvori, som Assessor O l r i k sagde, Japans ejendommelige Fremgang skal have sin Grund: Never adopt, ever adept.

Om et af et Udvalg udarbejdet, særdeles grundigt og tiltrængt Forslag til Lov om Pantelaanervirksomhed og Handel med brugte Sager førtes endelig en ret indgaaende Diskussion, væsentlig af politi-teknisk Art.

Det meddeltes derhos, at den internationale Kriminalistforening efter Indbydelse har besluttet at holde sit næste Møde i København i 1913, en Ære, som Foreningen ved sit alvorlige og alsidige Arbejde i de 12 Aar, den har bestaaet,

*) Bd. 34 Side 3 ff.

sikkert har gjort sig værdig til. Maatte nu blot Programmet blive lagt saaledes tilrette, at man ikke, som det hyppig gaar ved slige Kongresser, spilder Tiden ved at tage Æmnerne op helt fra Begyndelsen og ikke naar til at give dem den specielle Udformning, der alene kan føre ud over de vidt-svævende Katheder-Deklamationer til virkelige Resultater. Hvis f. Eks. et U d d r a g af Forhandlingerne paa den internationale Kriminalistforenings sidste Møde i Bryssel i 1910 forelaa som trykt Grundlag, vilde der for de fleste Æmners Vedkommende hermed være givet Mulighed for en Fortsættelse og Fremadskriden.

S. G.

Instruks for Direktøren for det danske Fængselsvæsen.

(Udfærdiget af Justitsministeriet den 29. Septbr. 1910).

Direktøren for Fængselsvæsenet forestaar under Ansvar for Justitsministeren Ledelsen af og Tilsynet med Landets Fængselsvæsen samtidig med, at han udfører Departementschefs-Forretningerne med Hensyn til de i Henhold til kgl. Resolution af 25. Maj d. A. fra Justitsministeriets Ekspeditionskontorer til ham henlagte Sager og med Hensyn til de Fængselsvæsenet vedrørende Sager*), som tidligere behandlede gennem Ministeriets 1. Kontor.

Direktøren har i første Række Overbestyrelsen af Straffeanstalterne, med Hensyn til hvilke han har at afgøre ethvert opstaaende Spørgsmaal, forsaavidt dette ikke efter Forholdets Natur eller i Følge særlig Bestemmelse bliver at forelægge for Justitsministeren. Som Følge heraf ere samtlige Embeds- og Bestillingsmænd ved Straffeanstalterne ham underlagte, og enhver Sag, hvis Afgørelse ikke tilkommer de stedlige Anstalters Bestyrelse, skal indsendes til ham, som derefter bestemmer, hvorvidt han selv kan afgøre den, eller den bør forelægges Ministeren. Direktøren er berettiget til, forsaavidt saadant ikke er overladt til de stedlige Bestyrelser, at antage og afskedige alle de ved Straffeanstalterne ansatte Embeds- og Bestillingsmænd undtagen Embedsmænd af 1. Lønningsklasse (L. Nr. 149 af 27. Maj 1908).

*) Næmlig Sager vedrørende Udtaaelse, Eftergivelse og Førmildelse af Straf samt Æresoprejsning.

Ved hans Foranstaltning anvises der Straffeanstalterne de for dem ved Finansloven bevilgede Beløb, med Hensyn til hvilke han har at paase, at Bevillingerne paa de enkelte Konti for hver Anstalt ikke af Anstaltens Bestyrelser uden særlig Bemyndigelse overskrides.

Til dette Øjemed har han at holde en nøjagtig Bogføring over, hvad der efter Indberetning fra Anstalterne maaendelig forbruges og begæres anvist paa Statskassen. Hvert Aar skal derhos Direktøren i betimelig Tid paa Grundlag af de fra Straffeanstalterne modtagne Forslag og Regnskaber udarbejde dels Forslag til det Fængselsvæsenet vedkommende Afsnit af Finanslovsforslaget for det kommende Finansaar, dels det fornødne Bidrag til Statsregnskabet for Straffeanstaltens Vedkommende for det sidst forløbne Finansaar.

Direktøren har med Hensyn til Straffeanstalterne at vaage over, at de Love, Anordninger og Forskrifter, hvorefter de enkelte Anstalter skulle bestyres, nøje efterleves, og at særlig Straffangerne i enhver Anstalt behandles overensstemmende med de for Straffens Udtaaelse i vedkommende Straffeanstalt givne Bestemmelser. I dette Øjemed har Direktøren i det mindste 2 Gange om Aaret, og ellers, saa ofte Anledning hertil maatte findes, at inspicere enhver Anstalt og undersøge denne i alle Enkeltheder, dog med Undtagelse af alt, hvad der vedrører Anstaltens Kassevæsen og Bogføring, med Hensyn til hvilke Tilsynet vil blive overlagt af Justitsministeriets Kasseinspektør.

Om Udfaldet af de stedlige Besigtigelser, som Direktøren saaledes foretager, har han at udarbejde Beretning, ligesom han ogsaa hvert 5. Aar har at udarbejde en kortfattet samlet Beretning om Straffeanstaltens Tilstand i det forløbne Femaar.

Det paahviler Direktøren at fremsætte Forslag til Afhjælpning af mulige Mangler ved Straffeanstaltens Indretning, Virksomhed og Bestyrelse og til Anstaltens bedre og hensigtsmæssigere Indretning.

Direktøren har dernæst at føre et almindeligt Tilsyn med Arresthusene og de Arbejdsanstalter, i hvilke der udstaaes Straf for Løsgænger og Bøtteri m. m. I dette Øjemed har han at gennemgaa de fra Overøvrigheden aarligt indkomne Beretninger om Varetægtsvæsenets Tilstand og Arrestdagens Antal, over hvilke han har at udarbejde en samlet kortfattet Beretning, at fremsætte Forslag til de Foranstaltninger, som han anser fornødne, og efterhaanden og i det Omfang, som det ham paahvilende Tilsyn medfører, eller naar der er særlig Anledning dertil, at foretage stedlige Undersøgelser af Arresthusene og Tvangsarbejdsanstalterne; i lige Maade har han nøje at undersøge og overveje ethvert Forslag til nye Arresthuse eller Tvangsarbejdsanstalters Opførelse eller til Forandring af de bestaaende.

Litteratur.

Francis Hagerup: *Strafferettens almindelige Del*. Kristiania 1911. 543 Sider.

Efter Forfatterens Forord er Skriftet tænkt at skulle have sin Hovedbetydning som Lærebog for de juridiske Studerende, og man maa sandelig prise disse lykkelige, som paa denne Maade skal ledes ind i Studiet af Strafferetten og deres Lands ny Straffelov. Ikke blot behersker Forf. selvfølgelig det positive Stof saa fuldkomment, som kun den kan gøre, der har første Haands Kundskab om dets Tilblivelseshistorie, men, hvad endnu sjeldnere og vigtigere er: hans personlige Overlegenhed strækker sig saa vidt, at man aldrig mærker Professoren, der fremfor alt vil banke sine egne Meninger ind i sine Disciple, den sande videnskabelige Aand træder En derimod overalt imøde og gør i Forbindelse med den klare Fremstillingsform Læsningen i høj Grad tankevækkende og interessant.

Ikke mindst gælder dette de Omraader, hvor det drejer sig om Strafferettens Grundspørgsmaal, som Videnskaben har tumlet med fra gammel Tid. Ingen kan jo vente endnu — om overhovedet nogensinde — her at komme til at sige det sidste, afgørende Ord; det er allerede en stor Daad at bringe Spørgsmaalene et paaviseligt Skridt nærmere, og i saa Henseende søger man ikke forgæves. Det er saaledes en sand Berigelse at læse Forf.s Udredning af Spørgsmaalet om Determinisme og Indeterminisme, hvor han selvfølgelig først og fremmest slaar fast, at Strafferetten ikke kan gøre sine

Regler afhængige af dette Spørgsmaals filosofiske Løsning, og tillige baner Vejen for dets dybere Forstaaelse ved paa en sjelden klar Maade at rydde op i de gængse Forestillinger om, hvad der i og for sig ligger i begge disse Begreber. »Villiens Frihed i indeterministisk Forstand,« siger han saaledes, »kan kun betyde dens suveræne evne til et frit valg mellem de forestillinger, der driver til, og dem, der afholder fra en handling; den indeholder ikke det mod al erfaring stridende postulat, at valget skulde være uafhængigt af, om disse forestillinger paa den ene eller anden side er flere eller færre.« Han hævder derhos, at den sande Determinisme »ikke er uforenelig med den forestilling, at der blandt de momenter, som bestemmer villiesyttringen, ogsaa er saadanne, over hvilke de handlende til en vis grad selv er herre«, og at det, som han i Modsætning hertil kalder »den fatalistiske determinisme, oversér, at aarsagsbegrebet i anvendelse paa det sjælelige omraade forsaavidt nødvendigvis har en noget anden betydning end paa det materielle, som foraarsagelse ikke ligeoverfor rent sjælelige fænomener saaledes som overfor reelle substanser lader sig forbinde med en paa materiens konstans beroende ækvivalens mellem aarsag og virkning.«

Forudsætningen for Straffen er derfor efter Forf.s Mening kun, at Villiesyttringen fremkommer som Resultat af motiverende Forestillinger, og at Personen er i Besiddelse af normal Ævne til at lade sig paavirke af Motiver.

Ogsaa med Hensyn til Straffens ethiske Begrundelse er Forf. for uafhængig en Aand til at være »moderne« — hans Meninger kan klare sig uden dette Reklamemærke. Naturligvis fjerner han sig dog fra Metafysikerne og begrunder Straffen ved dens Nødvendighed for at opretholde Retsordenen, der er Betingelsen for den enkeltes ethiske Udvikling og for det menneskelige Samliv. Saa langt det sociale Forsvar kræver det, saa langt, men heller ikke længere, tør Straffen gaa. Dødsstraffen kan f. Eks. derfor ikke ubetinget forkastes; der kan gives Tids- og Samfundsforhold, der kræve den som en nødvendig Nødværgeakt. Som Regel vil

Samfundet derimod kunne nøjes med at manifestere sin Misbilligelse gennem andre Onder, der tilføjes Gerningsmanden, og selve denne Misbilligelse skal og kan netop styrke Individet til i Motivernes Række at optage ogsaa Interessen for at indrette sin Handlemaade efter samfundsmæssige Hensyn, og selv om den saakaldte positive Skole har Ret i, at Træet ikke bærer bedre Frugter, om man roser eller dædler det, saa gælder der en anden Lov paa det sjælelige Omraade; overbeviser man et Menneske om, at det er uden alt ethisk Ansvar, tager man bort al Dadel og al Ros over menneskelige Handlinger, saa tager man samtidig bort en væsentlig Faktor i Udviklingen af de Kræfter, der kan modvirke de slette og styrke de gode Motiver. Forf. er dog naturligvis ikke blind for, at der ved Siden af den i den egentlige Straf liggende Misbilligelse bør være Tale om andre samfundsmæssige Betryggelsesmidler mod Forbrydelsen, ligesom han yder den positive Skole fuld Retfærdighed i Henseende til dens Forbring om Individualisering i Straffuldbyrdelsen og de deri indbefattede forskelligartede Midler til Opnaelse af Straffens Formaal. Hvorledes iøvrigt i Enkelthederne Forf.s Hovedsynspunkt udføres, vilde det føre for vidt her at referere.

I Heller ikke er det her Stedet at komme ind paa Værkets højst interessante Udviklinger om de mere juridiske Stridspunkter som Straffelovens stedlige Virkekreds, Tilregnelighed i snevrere Forstand, Retsuvidenhed, Forsæt, Forsøg og Meddelagtighed, der alle rumme en Rigdom af Iagttagelser af theoretisk og praktisk Betydning og vidne om et sjældent Overblik baade paa Strafferettens og Folkerettens Omraade. For nærværende Tidsskrifts Læsere turde endnu være særlig Grund til at fremhæve Afsnittet »Universallhistorisk Oversigt«, der i høj Grad svarer til sit Navn, og som man maa ønske, at Forf. engang vil finde Anledning til at skænke en videre Udførelse.

S. G.

A. Hellwig: *Verbrechen und Aberglaube*. Bd. 212 der Sammlung: »Aus Natur und Geisteswelt«. Leipzig 1908. Teubner. 139 Sider.

Den lille Bog giver en fortræffelig Oversigt over de forskellige Former af Overtro, der endnu i vore Dage i visse Befolkningslag fører en saa livskraftig Tilværelse, at der maa regnes med dem som en ikke uvæsenlig social Faktor. Bogen har derfor Betydning for enhver, der kommer i Berøring med det menige Folk, og særlig for Juristen, som i sit Kald — ogsaa herhjemme — kan møde de Fænomener, Forf. med stor Sagkundskab behandler. Paa tre forskellige Maader kan Overtro og Forbrydelse træde i Forhold til hinanden. Hyppigst er de overtroiske Forestillinger ligefrem Forbrydelsesmotivet; det er Overtroen, som medfører de antisociale Handlinger, der bringer den paagældende for Domstolen. I andre Tilfælde bliver en Forbrydelse mulig eller i hvert Fald lettet ved dens Offers Overtro, og endelig findes der hos visse Klasser af Forbrydere særlige Former af Overtro, som paa sin Side igen kan blive Motiver til andre Forbrydelser.

Bogen vrimler af Eksempler i alle disse Retninger, og sin overvejende Interesse faar den derved, at Eksemplerne er hentede fra Retssager i den nyeste Tid. Nogle enkelte Tildragelser gaar saa langt tilbage som til 1850, men de fleste er forefaldet i de sidste 30 Aar. En Del Tilfælde, og deriblandt unægtelig de mest uhyggelige, er hentede fra mindre civiliserede Egne, saasom Rusland, Ungarn, Balkanstaterne og Italien, men det største Antal Sager er førte for franske og tyske Domstole. Og der er ikke megen Grund til at tro, at Forholdet i en nær Fremtid skulde blive bedre, da Spiritismens store Udbredelse i de senere Aar har bidraget ikke lidt til, at al mulig gammel Overtro, Hekseri, Spaadoms-kunst, Sympatikure og anden magisk Medicin igen er kommen i Kurs, og dette maa før eller senere paa den ene eller den anden Maade føre til Forbrydelser.

At Folks Tro paa Spaadoms-kunster og magisk Medicin

i høj Grad frister samvittighedsløse Spaakællinger, Magnetsører og andre Kvaksalvere til at berige sig paa deres lettroende Medmenneskers Bekostning, er indlysende, men Pengetab er endda den mindste Ulykke, som Overtro i denne Retning kan medføre. Hvorledes meningsløse Spaadomme kan afføde Skilsmisseprocesser mellem Ægtefæller, der hidtil levede fortræffeligt sammen, Ufred mellem forskellige Familier, Selvmord osv., belyser Forf. ved mange faktisk forefaldne Retssager. Paa lignende Maade belyses Kvaksalveriets Følger, der iøvrigt ligger saa lige for, at en nærmere Omtale turde være overflødig. Gennemgaaende mindre alvorlige er de Tilfælde, hvor Overtroen er Forbrydelsesmotivet. Hekseprocesser er saaledes ingenlunde ualmindelige i Tyskland i vore Dage; kun er det nu Heksen, der optræder som Anklager og forlanger sin Modpart dømt for Injurier. Da Domstolene regner med Folks Tro paa Hekseriets Mulighed, vurderes en Beskyldning for Hekseri som en grov Fornærmelse. Betydelig sjældnere er de Tilfælde, hvor et skørhovedet Individ myrder den formentlige Heks for at befri sig og sin Familie for de Ulykker, hun har anstiftet, men ogsaa dette forekommer. Tro paa magisk Medicin medfører jævnlig Tyveri eller Ligskænding, fordi de magiske Lægemidler helst skal tilvejebringes ad den Vej, men den kan ogsaa, f. Eks. ved formodede Djævlbesættelser, medføre saadanne Mishandlinger af Patienten, at Døden bliver Følgen.

Et Tilfælde af den Art har, som Forf. paaviser, stor juridisk Interesse. Da Hensigten nemlig var at helbrede Patienten, kan der ikke være Tale om overlagt Mord. Men til Drab ved Uagtsomhed kan det ogsaa vanskelig henregnes, da de paagældendes Overtro netop har krævet disse bestemte Mishandlinger, der medførte Døden. Juristen vil i Bogen finde flere saadanne mærkelige Problemer, som en Lægmand ikke tør inklade sig paa at referere.

Alfr. Lehmann.

Sveriges fångvård år 1910.

Af fångvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1910 framgår, att antalen *straffanstalter* i riket utgjorde 51. Af dessa voro 42 enrumsfängelser (med sammenlagdt 2478 ljusa och 91 mörka celler), 4 centralfängelser för män, 1 centralfängelse för kvinnor (numera en afdelning vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona), 2 centrala arbetsanstalter för män och 2 centrala arbetsanstalter för kvinnor.

Antalet *fångar* utgjorde vid årets början 2,870 och vid dess slut 3,045; tillkomne under året voro 21,506 och afgångne 21,331. Af de vid årets slut kvarvarande voro 278 tilltalade för brott, 1,473 voro straffarbetsfångar, 234 dömda till urbota fängelsestraff, 388 till fängelse i saknad af tillgång till böter, 36 häktade för lösdrifveri och 636 hållne till tvångsarbete.

Bland *straffarbetsfångarne* voro vid årets slut kvarvarande 78 lifstidsfångar, och af de återstående voro 483 dömda öfver två år och 912 till två år och därunder. Antalet för brott häktade företer under år 1910 i jämförelse med näst föregående år en minskning af 1,822 män och 190 kvinnor eller tillsammans 2,012 personer. Denna afsevärda minskning faller på Stockholms stads rannsakningsfängelse, där de häktades antal nedgåts med ej mindre än 2,098 personer, medan öfriga fängelser visa en något stigande siffra. Förhållandet är beroende därpå, att af starka drycker öfverlastade personer inom Stockholms stad, hvilka dittills häktats och intagits i nämnda fängelse, icke varit i samma utsträckning som förut föremål för häktningsåtgärder. Och under senaste tioårsperioden 1901—1910 minskades antalet straffarbetsfångar med 67.

Tidslängden af de straff, som blefvo ådömda de år 1910 nykomna straffarbetsfångarne på viss tid, var: från 2 månader till och med 2 år 1581 (1468 män, 113 kvinnor) från 2 till och med 4 år 98 (93 m., 5 kv.), från 4 till och med 10 år 46 (43 m., 3 kv.) och öfver 10 år 1 man.

Hela antalet *gemensamhetsfångar* i rikets straffängelser utgjorde vid 1910 års utgång 190 (171 m., 19 kv.). Antalet fångar af detta slag ökades under året med 17 män och 1 kvinna. Under tioårsperioden 1901—1910 nedgick antalet med 44.

På grund af inkomna framställningar lät styrelsen under berättelseåret till gemensamhetsfängelse öfverföra 9 män och 1 kvinna och en till fem års straffarbete dömd man, som hållits i enrum de tre första åren medgafs att i cell afljåna ytterligare sex månader af strafftiden. Innan berörde strafftid gått till ända, beviljades honom villkorlig frigifning.

Antalet *fängelsefångar* utgjorde under året 1910 16,316 (15,579 m., 137 kv.), däraf 1,552 (1,308 m., 603 kv.) undergingo urbota bestraffning, och 14,964 (14,271 m., 603 kv.) förvandlingsstraff i saknad af tillgång till gäldande af ådömde böter. Nykomne urbota fängelsefångar voro 1,147 (1,115 m., 32 kv.) och böterfångar 14,543 (13,858 m., 685 kv.). Den förstnämnda kategorien har således sedan 1909 ökat med 135 och den sistnämnda minskats med ej mindre än 1,761.

För stöld eller inbrott i afsikt att stjäla, hvarför straffet enligt äldre lagstadganden var straffarbete, voro de under år 1910 nykomna fängelsefångarne 30 män och 2 kvinnor dömda till urbota fängelsestraff, af dem 7 män för andra resan stöld.

Under år 1910 intogos i rikets fängelser sammanlagdt 1,883 personer, som första gången dömts till straffarbete eller urbota fängelse, och 537 personer, som andra gången dömts till sådant straff. Denna sistnämnda siffra utvisar antalet af dem, som under året inträde i de återfallnes klass, utgörande 28,5 procent af antalet af dem, som första gången undergått frihedsstraff.

Under berättelseåret *frigåfvos villkorligt* 20 män och 2 kvinnor och uppförde sig samtlige dessa, enligt tillsyningsmännens uppgifter, ostraffligt och utan anmärkning.

Af de 1907 villkorligt frigifna återgingo 3, 1908 2 och 1909 4 efter utlupen prøfvotid, därunder de icke gjort sig skyldiga till någon lagöfverträdelse utan vunnit goda vitsord, år 1910 till fullständig frihet.

Under år 1910 undergingo 3 manliga straffarbetsfångar och 11 manliga fängelsefångar *straffskärpning* af enbart hårdt natlläger.

För *sysslöst kringstrykande och betllande* häktades under året 2,246 personer, af hvilka 1,031 kommo på Stockholms stad och 1,215 på rikets öfriga delar.

Antalet *tvångsarbetsfångar* uppgick vid 1910 års slut til 636 (476 m., 160 kv.). Under året nykomne voro 1007 (731 m., 276 kv.), af hvilka 990 (718 m., 272 kv.) voro dömda enligt lösdrifverilagen och 17 (13 m., 4 kv.) enligt fattigvårdsförordningen.

Af nykomne straffarbetsfångar i förhållande till folk-mängden kommo 1901 36 på 100,000 inv. och 1910 30 på 100,000 inv. Beträffande nykomne tvångsarbetsfångar var samme förhållande år 1901 25 på 100,000 inv. och år 1910 18 på 100,000 inv.

Af de under året nykomne straffarbetsfångarne voro 5 (4 m., 1 kv.), ådömda förlust af *medborgerligt förtroende* för alltid och 548 (530 m., 18 kv.) på viss tid. Bland de brott, för hvilka de under året intagne personer blifuit dömda til straffarbete, märkas 1,153 fall af stöld, 77 af mened och förfalskningsbrott, 37 af barnamord, 23 af dråp, 13 af eldskada och annan skadegörelse å egendom, 56 af äktenskaps- och sedlighetsbrott, och 10 af mord. De för undergående af urbota fängelsestraff insatte personer voro bland annat dömda för misshandel (230 fall), brott mot offentlig myndighet (191), motteri (104), stöld (32), bedrägeri och annan oredlighet (81) samt äktenskaps- och sedlighetsbrott (56). Af yngre ålder än 20 år voro nykomne 169 (153 m., 16 kv.) straffarbetsfångar och 25 (10 m., 15 kv.) tvångsarbetsfångar, och vid årets slut kvar-

varande 72 (64 m., 8 kv.) straffarbetsfångar och 11 (5 m., 6 kv.) tvångsarbetsfångar.

Ny stat för fångvårdsstaten har under året fastställts och ny instruktion för den sammå utfärdats.

Beträffande *ordningen och disciplinen* vid straffanstalterna uppgick antalet extrajudicielle bestraffningar, som ålades fångpersonalen vid läns- och kronocellfängelserna till 60, af hvilka 5 bestodo uti inneslutning i mörk cell och 55 i mistning af sängkläder. De fleste af dessa bestraffningar voro ålagda för trots, våldsamt eller oskickligt uppförande (18), skadegörelse eller missvård af fängelsets tillhörigheter (7), brefväxling, knackning eller olofligt meddelande med medfänge (24) och lättja eller arbetsvägran 3. De straffades antal utgjorde 3,0 procent af det i dessa fängelser förvarade medeltalet fångar. Något brott af den svåra art, att åtal vid domstol däraf föranleddes, förekom icke vid dessa fängelser. Rymning ägde rum vid länsfängelset i Växjö, där en manlig rannsaktionsfänge med tillhjälp af två gamla sågfiljar, som undandolts i cellens lufttrumma, brutit sig igenom cellgallret och firat sig med tillhjälp af lakanen ned på fängelsegården och tagit vägan öfver planket ut i det fria. *Själfmord* begicks af en för stöld häktad gubbe å länsfängelset i Vänersborg genom att med en s. k. skäggsax tillfoga sig ett större sår i halsen, hvarigenom han forblödde. *Själfmordsförsök* inträffade i fem fall, nämligen vid kronohäktet på Långholmen, vid länsfängelserna i Linköping och Östersund (2 fall) samt vid kronohäktet i Varberg.

Vid straffängelserna för män ålades fångpersonalen 50 bestraffningar, hvaraf 1 bestod i prygel, 1 i mörk cell, 1 i ljus cell i förening med arbete, 2 i ljus cell utan arbete och 45 i ljus cell i förening med mistning af sängkläder. De vanligaste anledningarna till bestraffningarna voro lättja och arbetsvägran (6), oskickligt uppförande mot bevakning (9), meddelande med annan fänge eller försök därtill (14). *Försök till själfmord* anmäldes från centralfängelset å

Långholmen, där en straffånge sökte strypa sig medelst en tygremsa, som han afrifvit från sin vadmalströja, och från centralfängelset å Härlanda, hvarest en manlig fånge afskar blodådrorna vid handlederna.

Antalet bestraffningar vid arbetsanstalterna för män var 67 eller 15 procent af medeltalet fångar. Bland dessa märkas prygel (6), ljus cell utan arbete (4), ljus cell i förening med mistning af sängkläder (69) och ljus cell med arbete (4). Bestraffningarna voro bland annat ålagda för lättja i arbetet (7), opassande uppförande mot bevakning (29), trots, olydnad och oskickligt uppförande (18) och brott mot ordningen (10).

Vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö begick en fånge under arbete med timmersågning svårare våld mot vakt-hafvande konstapel, idet han med ett järnspelt tilldelade denna nio krossår i hufvudet med påföljd, att den miss-handlade får stadigvarande men till hälsan. Brottet blef föremål för *åtal vid domstol*, som dömde fången för berörda misshandel till straffarbete i tre år. Försök till rymning, självmord eller självmordsförsök förekommer ej.

Vid arbetsanstalterna för kvinnor fingo under året 29 personer eller 20,7 procent af medeltalet fångar vidkännas 35 bestraffningar, hvaraf 1 bestod i ljus cell med arbete, 2 i ljus cell utan arbete och 32 i ljus cell i förening med mistning af sängkläder. Rymning, självmord eller försök därtill förekommo icke lika litet som förbrytelser af svårare art.

Enligt sammandrag af arbetsrapporterna från rikets fångvårdsanstalter för år 1910 utgjordes under nämnda år 724504 *dagsverken*. De flesta af dessa kommo på skrädderi- och sömnadsarbeten, skomakeri, snickeri och metallarbeten, sadelmakeriarbeten, jordbruksarbeten, dref-, taget- och krollsplintredning. At de till styrelsen ingångna arbetsrapporterna framgår, att af hela fångpersonalen allenast 0.23 % i brist på arbete varit utan sysselsättning.

Beträffande *religions- och skolundervisningen* inkommo

under berättelseåret i tre fall anmälan därom, att fånge saknat kunskap i såväl kristendom som innanläsning. En af dessa, en 27-årig man, som å kronohäktet i Sundsvall aftjänade kortare tids fängelse i brist på tillgång till honom ådömda böter för utevaro från inskrifningsförrättning, befanns sakna såväl kristendomskunskap som insikter i läsning, skrifning och räkning. Han tillhörde en gammal ökad tattarsläkt och hade städse fört ett kringflackande lif i Hälsinglands och Jämtlands aflägsnare bygder, ej åtnjutit vare sig skolundervisning eller konfirmationsberedelse och flere år lyckats undandraga sig mönstringsskyldighet.

Kristendomskunskapen hos den vid 1910 års slut kvarvarande af predikanterna redovisade personalen var god hos 13 %/o, försvarlig hos 69.8 %/o och ringa hos 16.4 %/o samt saknades hos 0.8 %/o, i sista siffran inberäknade icke kristna trosbekännare och utlänningar.

Fångpredikanternas årsberättelser handla med mycken skärpa rusdryckerna såsom hufvudsaklig grund till brottsligheten. Jämsides härmed påpekas en oroande sedelöshet i öfrigt. Ungdomen behärskas af ett tilltagande begär efter nöjen.

Af de vid årets slut kvarvarande fångar hade enligt inkomna uppgifter 947 manliga och 51 kvinnliga straffarbetsfångar samt 680 manliga och 7 kvinnliga fängelsefångar begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före begåendet varit begifna på dryckenskap.

Under året erhöles 1,170 från tvångsarbetsanstalterna frigifna personer *understöd* af fångvårdsföreningar, fängelseförvaltningen, kommuner eller enskilde.

Besparingskassornas behållningar vid rikets samtliga fångvårdsanstalter utgjorde vid 1910 års utgång 384,040 kronor 96 öre. Af dessa medel utgingo till åkerbrukskolonien Hall ett bidrag af 50 öre för hvar dag för hvar och en gosse till ett antal af 175. Antalet underhållsdagar för ett barn uppgick till 297, och utgjorde beloppet af det från besparingskassorna utgående bidraget 148 kr. 50 öre.

Sammanlagda beloppet af de under året frigifnes vid frigifningen i *postsparbanken* inestående premiemedel utgjorde 19,485 kronor 22 öre. Af dessa medel förverkades 384 kronor 69 öre, som tilföllu anslaget till fångars vård och underhåll.

Beträffande *hälsotillståndet* var sjukligheten något större än föregående år och visade 1910 en sjukprocent af 2.⁵⁵ mot 2.⁵¹ under tioårsperioden 1900—1909. Med undantag af influensa förekommo infektionssjukdomar endast i spridda fall. För sinnessjukdomar vårdades 93 individer. Dödlighetsprocenten af fångarnas medeltal var 0.⁷³. År 1909 uppgick den till 0.⁸⁶ och under tioårsperioden 1900—1909 till 0.⁸⁵.

Fångvårdens *utgifter* belöpte sig år 1910 till 2,337,458 kronor 63 öre, hvilken summa understiger den från föregående år med 1002 kronor 9 öre.

Arbetsinkomsten uppgick 1910 till 628,485 kronor 14 öre och utgifterna till 163,939 kronor 90 öre. Här af synes, at statens inkomst af fångarbetet öfversteg samma inkomst år 1904 med ej mindre än 310,843 kronor 12 öre samt inkomsten år 1909 med 4,377 kronor 36 öre.

Arbetsdriften, som vid 1909 års utgång var inledd vid 6 centrala fångvårdsanstalter samt 16 länsfängelser och ett kronohäkte, hade under 1910 ytterligare utvecklats.

Ofvan angifna vinst af den nya arbetsdriften jämte den betydelse för fångvården, som med hänsyn till arbetets fostrande uppgift måste ligga i den omfattning denna arbetsdrift tagit, torde få anses såsom ett framgångsrikt resultat af den 1904 inledda reformen.

Dagportionkostnaden vid rikets fängelser uppgick under året i medeltal till 38.⁰⁹ öre mot 38.⁷⁵ öre 1909. Nämda kostnad beräknad särskildt för centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna uppgick till 38.⁵⁷, hvaremot densamma för läns- och kronohäktena samt Stockholms stads rannsakningsfängelse belöpte sig till 37.⁷⁰ öre.

Albert Montgomery.

Adskilligt.

Mord paa en Fængselsbetjent.

I Sindssygeafdelingen i den bekendte Strafanstalt Bruchsal i Baden er der Søndag den 5. Marts f. A. forefaldet følgende uhyggelige Tildragelse.

Da en Betjent om Morgenen kom ind i et Soverum og gik hen for at aabne Vinduet, blev han uformodet overfaldet af den 22-aarige, russiske Fange Filipsohn, der i 1908 var dømt til Døden for Rovmord, men benaadet med livsvarigt Tugthusarbejde. Han tilføjede med et spidst Instrument Betjenten 3 alvorlige Stik; denne naaede dog, stadig kæmpende med Fangen, Døren og fik tilkaldt Hjælp af en Kollega. Næppe var denne kommen ind, før Filipsohn ogsaa kastede sig over ham og tilføjede ham et Stik i Hjertet, saa at han straks styrtede død om. En tredje Betjent kom nu til og fik ved Hjælp af sit Nøgleknippe Mordvaabnet slaaet ud af Haanden paa Filipsohn og denne derefter anbragt i en Celle. Det hele foregik i Løbet af 5 Minutter, og Vaabnet viste sig at være en Jernstang, som brugtes til at aabne Vinduerne med, og som Fangen i Løbet af Natten havde slebet spids paa Stensætningen under Kakkellovnen. Den havde siddet fast i det øverste Vindue, hvorfra Fangen havde revet den løs.

Pollard-Systemet.

Saaledes kaldes Anvendelsen af en i Storhertugdømmet Hessen ifølge Justitsministeriets Bekendtgørelse af 4. September 1911 til den belingede Strafudsættelse knyttet ny Betingelse, hvorefter der fremtidig til god Opførsel skal kræves, at den, som har faaet tilstaaet Strafudsættelse, hvilket i Hessen som overalt i Tyskland endnu sker administrativt, i det kritiske Tidsrum ikke hengiver sig til Drikfældighed, hvormed det kan overdrages Maadeholdsforeninger og lign. Institutioner at føre Tilsyn.

Italiensk Kriminalstatistik.

Den nyligen publicerade statistiken för 1908 visar, att de längre strafftiderna endast mera sällan förekomma: straff upp till 30 år i 94 fall, mellan 24—30 år i 33 fall. De korta straffen anlitas så mycket mera. Fängelse under en månad i 52,000 fall, från 1 till 3 månader i 21,000 fall, från 3 till 6 månader 13,000 fall. Af 107,000 domar voro 86,000 under 6 månader. — Af de dömda voro 19,000 mellan 21 ock 23 år gamla, 18,000 mellan 25 ock 30 år, d. v. s. brottsligheten var störst i den tidigare åldern.

Barndomstolar i Frankrike.

Under sistlidet år behandlade den franska senaten frågan om införandet af barndomstolar. Förslaget, som framlagts 1910 af Ferdinand Dreyfus, hade bearbetats af en kommitté, innan det förelåg till senatens behandling. — Hvad som särskildt bör antecknas ur förslaget är dess tanke att införa familjedomstolar, eller rättare familjedomare. I hvarje departement skulle finnas en eller flera dylika domare, valda med hänsyn till sin personliga lämplighet för uppgiften. Man tänkte sig, att denne domare skulle få en kompetens, som gjorde, att han kunde nå förbrytarehärens små rekryter, forma deras karaktär, väcka deras samvete och vägleda dem till en passande sysselsättning. Vid denne domares sida skulle stå en assistent, en medhjälpare, vald bland representanter för barnavårds- eller liknande förening, som skulle vara de svages, de olyckliges beskyddare och i detta afseende stödja och bistå domaren. När förslaget, som föll i deputeradekam-maren, en gång kommer att bli lag, torde det erbjuda ganska mycket af vikt för dem, som hysa intresse för barndomstolsreformernas genomförande. A. W.

TIDSSKRIFTET.

Med hosfølgende Generalregister til Aargangen 1908—11 er Tidsskriftets 34-aarige Tilværelse afsluttet.

Den danske Stat har nemlig af økonomiske Grunde set sig nødsaget til at indrage de til ca. 50 mindre Tidsskrifter hidtil ydede Tilskud, deriblandt de 1000 Kr. aarlig, hvoraf nærværende Tidsskrift i en lang Aarrække har nydt godt, og uden hvilket det ikke kan existere.

Det er forsaavidt med Beklagelse, at jeg opgiver dette ikke altid lette Arbejde, som der ikke findes noget andet nordisk Tidsskrift, der naturlig kan give Plads for de indenfor dettes Omraade faldende Æmner, og det maa haabes, at dette Savn paa en eller anden Maade maa kunne afhjælpes.

Til Slutning være det mig tilladt at fremføre min oprigtige Tak for al den Støtte og Interesse, der fra mange Sider er bleven Tidsskriftet og mig til Del, ikke mindst fra de øverste Ledere af de andre nordiske Landes Fængselsvæsen.

Aarhus i September 1912.

S. Grundtvig.